ශ්‍රී ලංකාවේ අවුරුදු 18ට වැඩි වැඩිහිටියන් අතර, කැමැත්තෙන් සිදුවන, සමරිසි ලිංගික ක්‍රියාකාරකම් නිර් අපරාධී කිරීම සඳහා වන දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ (සංශෝධන) පනත් කෙටුම්පතට[1] සහාය දක්වන ලිඛිත ඉදිරිපත් කිරීම.

365/365A වගන්තිවලට එරෙහි මානව හිමිකම් ආරක්ෂකයන් විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලැබේ[2]

හැඳින්වීම

වැඩිහිටියන් අතර කැමැත්තෙන් සිදුවන සමරිසි ලිංගික ක්‍රියාකාරකම් නිර් අපරාධී කරන බවට රජයේ මැතිවරණ ප්‍රකාශනයේ සඳහන් පොරොන්දුව ඉටු කිරීමෙහිලා අඛණ්ඩව සිදුවන ප්‍රමාදයන් පිළිබඳව අපගේ ගැඹුරු කනස්සල්ල පළ කරමින් අපි ආරම්භ කිරීමට කැමැත්තෙමු. ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශනය තුළ LGBTQ+ ප්‍රජාව මුහුණ දෙන දුෂ්කරතාවයන් හඳුනාගන්නා ආකාරයේ භාෂාවක් ගැබ්ව තිබුණු බව පිළිගන්නා අතර ම පසුගිය පාර්ලිමේන්තුව විසින් හඳුන්වා දෙනු ලැබූ සහ දැනටමත් ව්‍යවස්ථානුකූල බවට ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයෙන් තීන්දු කරනු ලැබූ දණ්ඩ නීති සංග්‍රහ සංශෝධන පනත් කෙටුම්පතේ කටයුතු ඉදිරියට ගෙන යාම ප්‍රමාද වීම පිළිබඳව අපි කණස්සල්ල ප්‍රකාශ කරන්නෙමු.

මෙම පනත් කෙටුම්පත මගින් LGBTQ+ පුද්ගලයින් ඇතුළු සියලුම පුරවැසියන්ට පූර්ණ ජීවිතයක් ගත කිරීමට සහ මේ රටේ සංවර්ධනයට දායක වීමට හැකි මගක් නිර්මාණය කරන බව අපි ඔබේ අවධානයට යොමු කරමු. කාන්තාවන්ගේ සහ සුළුතර කොටස්වල ජීවිත වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා නීති සම්පාදන ප්‍රයත්න කිහිපයක් ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතින බව අප තේරුම් ගත්තද, එවැනි නීති පැනවිය යුත්තේ පුළුල්, සියල්ල ඇතුළත් සහ විනිවිද පෙනෙන මත විමසුමකින් පසුව පමණක් බව අප අවධාරණය කළ යුතුය. එතුකුදු වුවත් , මෙම දණ්ඩ නීති සංග්‍රහ (සංශෝධන) පනත් කෙටුම්පත දැනටමත් මෙම තීරණාත්මක අවධීන් පසුකර ඇති අතර ව්‍යවස්ථාමය වලංගුභාවය ලබා ඇත.

එමෙන්ම, මානව හිමිකම් උල්ලංඝනය සම්බන්ධයෙන් LGBTQ+ ප්‍රජාවේ සාමාජිකයන්ගෙන් නිරන්තර පැමිණිලි භාරගන්නා ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව, 2025 මැයි 22, 2024 අගෝස්තු 13 සහ 2023 නොවැම්බර් 22 දිනැති ලිපිවලින් මෙම පෞද්ගලික මන්ත්‍රී පනත් කෙටුම්පත ක්‍රියාත්මක කිරීමට සහ ඉක්මනින් ඉදිරි කටයුතු සිදු කිරීමට පහසු වන පරිදි රජයේ පනත් කෙටුම්පතක් ලෙස සම්මත කරගැනීමට සලකා බලන ලෙස නිල වශයෙන් නිර්දේශ කර ඇත.

දශක තුනකට වැඩි කාලයක් තිස්සේ, ශ්‍රී ලංකාවේ මානව හිමිකම් ආරක්ෂකයින්, වැඩිහිටියන් අතර කැමැත්තෙන් සිදුවන සමරිසි ලිංගික ක්‍රියාකාරකම් අපරාධයක් ලෙස සලකන යටත් විජිත යුගයේ නීති ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම සහ අවලංගු කිරීම සඳහා වෙහෙස නොබලා පෙනී සිටිති.

---

[1] 365 වගන්තිය සංශෝධනය කිරීමට සහ 365 අ වගන්තිය අහෝසි කිරීමට අපේක්ෂා කරනු ලබන පෞද්ගලික මන්ත්‍රීවරයාගේ දණ්ඩ නීති සංග්‍රහය (සංශෝධන) පනත් කෙටුම්පත සඳහා ඇමිණුම 1 බලන්න

[2] 365/365A අවලංගු කිරීම සඳහා වන මානව හිමිකම් ආරක්ෂකයන් යනු අම්බිකා සත්ගුණනාදන්, Aruvi Malaiyaga Queer Network, At Humanity Sri Lanka, Community Welfare & Development Fund, දෙනුක ජයසිංහ, ඩෙන්වර් පීටර්සන්, Équité, Everystory Lanka, Hashtag Generation, Heart to Heart, Human & Nature Resource Development Foundation (Galle), ඉමේෂා පෙරේරා කුමාරවඩු, Jaffna Queer Sangam, Jaffna Transgender Network, PARIVARTAN, Positive Hopes Alliance, Prana Transgender Collective, Sankranthi Foundation, ශ්‍යාමා පෙරේරා, ශ්‍රී ලංකා පවුල් සංවිධාන සංගමය, The Law and Society Trust, Venasa Transgender Network, කාන්තාව සහ මාධ්‍ය සාමූහිකය Women's Solidarity Network, Yellowdot Community, Young Out Here Sri Lanka සහ Youth Pride ඇතුළු මානව හිමිකම් සංවිධාන සහ ස්වාධීන ක්‍රියාකාරකයින් 40 කට වැඩි ප්‍රමාණයක් ඇතුළත් වන ජාලයකි.

පසුගිය දශකය තුළ, ශ්‍රී ලංකාවේ LGBTQ+ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම ඉදිරියට ගෙන යාමේ දී සැලකිය යුතු ප්‍රගතියක් දක්නට ලැබේ. මෙයට, සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය සහ ශ්‍රී ලංකා පොලිසිය විසින් නිකුත් කරන ලද චක්‍රලේඛ, ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව විසින් නිකුත් කරන ලද මාර්ගෝපදේශ, අලුතින් පනවන ලද නීති සම්පාදනයන්හි ලිංගික දිශානතිය සහ ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය පිළිගැනීම සහ, වඩාත් වැදගත් ලෙස, දණ්ඩ නීති සංග්‍රහ (සංශෝධන) පනත් කෙටුම්පත පිළිබඳ 2023 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ වැදගත් තීන්දුව ඇතුළත් වේ.

කෙසේ වෙතත් මෙම දියුණු තත්ත්වය තිබියදීත්, දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ 365 සහ 365A වගන්ති අඛණ්ඩව පැවතීම LGBTQ+ පුද්ගලයින්ගේ මූලික අයිතිවාසිකම් අඛණ්ඩව උල්ලංඝනය කිරීමකි. මෙම විධිවිධාන LGBTQ+ ප්‍රජාවේ සාමාජිකයින් අත්අඩංගුවට ගැනීමට, බිය ගැන්වීමට, ලිංගික අනුග්‍රහය ලබා ගැනීමට, අල්ලස් ඉල්ලා සිටීමට සහ ඔවුන්ට හානි කිරීමට සහ අපයෝජනය කිරීමට නිතර අත්තනෝමතික ලෙස භාවිතා කරනු ලැබේ.

මෙම ලිඛිත ඉදිරිපත් කිරීමේ අරමුණ වන්නේ මේ දක්වා ලබා ඇති ප්‍රගතිය මෙන්ම 365 සහ 365A වගන්ති ශ්‍රී ලාංකික ජනතාවගේ ජීවිතවලට ඇති කර ඇති අඛණ්ඩ ඍණාත්මක බලපෑම ලේඛනගත කිරීමයි.

1. "පොහොසත් රටක් - ලස්සන ජීවිතයක්" - ජාජබ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශනය (2024)[3]

"පොහොසත් රටක් - ලස්සන ජීවිතයක්" ප්‍රකාශනයේ 2.3 වගන්තිය මෙසේ ප්‍රකාශ කරයි:

> "ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවී අනන්‍යතා සහ ලිංගික දිශානතීන් විවිධ වේ. එහෙත් ශ්‍රී ලංකාවේ මෙම කණ්ඩායම් සමාජයේ බොහෝ තැන්හිදී හිංසනයට, වෙනස් කොට සැලකීමට සහ ආන්තීකරණයට ලක් වෙති. එමෙන්ම ඇතැම් යටත් විජිත නීති, සමහර ආයතනික රාමු, ඇතැම් සමාජ සංස්ථාවන්හි අගතිගාමී මතවාද මෙම ප්‍රජාවන්ට යුක්තියේ ප්‍රවේශය අහිමි කරනු ලැබ තිබේ. සියල්ලන්ටම එක සේ සමානාත්මතාවෙන් යුතුව සලකන සාධාරණ සමාජයක් තුළ කිසිදු ජන කණ්ඩායමක් ඔවුන්ගේ අනන්‍යතාව හෝ ලිංගික දිශානතිය හේතුවෙන් ආන්තීකරණයට ලක් නොවිය යුතු ය."

මෙම සන්දර්භය තුළ, ඔබගේ රජය මෙම අභියෝග හඳුනා ගැනීම සහ දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ 365 සහ 365A වගන්ති ඇතුළුව වෙනස් කොට සැලකීමේ නීති සංශෝධනය කිරීමට එහි දක්වා ඇති කැපවීම අප දිරිමත් කරන සුළු ය. එමෙන්ම පහත දක්වා ඇති ඒවා ද ඇතුළුව ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශනයේ දී ඇති නිශ්චිත පොරොන්දු අපි ප්‍රශංසාවෙන් යුතුව මෙනෙහි කරන්නෙමු:

- ආන්තික සමාජ කණ්ඩායම්වලට සාධාරණ සහ සමාන ලෙස සලකන නීති
- දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ 365 සහ 365අ වැනි ස්ත්‍රීන්, දරුවන් සහ වෙනත් ආන්තීකරණයට ලක් වූ කණ්ඩායම්වාට වෙනස් කොට සහ පීඩාවට ලක් කරන විශේෂ නීති සංශෝධනය කිරීම.
- ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ ආරක්ෂාවන් පුළුල් කරමින් ස්ත්‍රීපුරුෂ සමාජභාවී අනන්‍යතාව සහ ලිංගික දිශානතිය මත වෙනස් කොට නොසලකන බවට තහවුරු කිරීම
- LGBTQ+ ප්‍රජාවන්ට සෞඛ්‍ය සේවා,නෛතික සහය, සමාජ ආරක්ෂණය සහ යුක්තිය සඳහා වන ප්‍රවේශය ඉහළ නැංවීම.
- ආන්තීකරණයට ලක් වූ කණ්ඩායම්වල අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීමට විශේෂිත ලේකම් කාර්යාලයක් ස්ථාපිත කිරීම.

[3] ජාජබ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශනයේ ඇමිණුම 2 බලන්න (පිටු 43 සහ 45)

2. දණ්ඩ නීති සංග්‍රහ (සංශෝධන) පනත් කෙටුම්පත පිළිබඳව 2023 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ තීන්දුව

2023 අප්‍රේල් මාසයේදී, ශ්‍රී ලංකාවේ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය දණ්ඩ නීති සංග්‍රහය (සංශෝධන) පනත් කෙටුම්පත සම්බන්ධයෙන් සන්දිස්ථානීය තීරණයක් ලබා දෙමින්, "සමස්තයක් ලෙස හෝ එහි කිසියම් විධිවිධානයක් ලෙස, [එය] ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අනනුකූල නොවන" බව තීන්දු කළේ ය (SC SD 13/2023, පිටුව 43). අගවිනිසුරුවරයා ඇතුළු ත්‍රිපුද්ගල විනිසුරු මඩුල්ලක් විසින් ඒකමතිකව පළ කළ මෙම මතය, අධිකරණය ගරුත්වය, සමානාත්මතාවය සහ පෞද්ගලිකත්වය සඳහා වන ව්‍යවස්ථාමය අයිතිවාසිකම් දැඩි ලෙස තහවුරු කළේ ය.[4] පනත් කෙටුම්පත බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයින් සඳහා "ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ සහතික කර ඇති මූලික අයිතිවාසිකම් වැඩි දියුණු කරනු ඇති" බව එහි සඳහන් විය.

පෙත්සම්කරුවන්ගේ තර්ක හතර සහ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ ප්‍රති-තර්කවල කෙටි සාරාංශයක් පහත පරිදි වේ:

අංකය	පෙත්සම්කරුවන්ගේ තර්ක	ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ ප්‍රති-තර්ක
1.	පනත් කෙටුම්පත මගින් ළමයින් සඳහා වන ආරක්ෂණ අඩු කර ඇත.	දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ 365B සහ 345 වගන්ති වැනි පවතින නීති මගින් දැනටමත් බාලවයස්කරුවන්ට සිදුවන බරපතල ලිංගික අපයෝජන සහ ලිංගික හිරිහැරවලට එරෙහිව දැඩි ආරක්ෂාවක් සපයන බැවින්, මෙම කරුණු නීත්‍යානුකූලව පදනම් විරහිත බව අධිකරණය තීන්දු කළේය.
2.	මෙම පනත් කෙටුම්පත 'නීතියේ ආධිපත්‍යය' යටපත් කරයි.	යෝජිත සංශෝධන නීතියේ ආධිපත්‍යයට තර්ජනයක් ලෙස සම්බන්ධ කරන කිසිදු සාක්ෂියක් අධිකරණයට හමු නොවූ අතර, පෙත්සම්කරුවන්ගේ තර්කය නිවරදතාව ඔප්පු නොකළ බව පවසමින් ප්‍රතික්ෂේප කෙරිණි.
3.	මෙම පනත් කෙටුම්පත සම්මත කිරීම HIV/AIDS පැතිරීම වැඩි කිරීමටත්, මහජන සෞඛ්‍යය සහ ජාතික ආරක්ෂාව දුර්වල කිරීමටත් හේතු වනු ඇත.	HIV සමරිසි පිරිමින්ට පමණක් සීමා නොවන බවත්, සමරිසිත්වය අපරාධයක් ලෙස සැලකීම හරහා සෞඛ්‍ය සේවා වෙත ප්‍රවේශය සීමා කරන බවටත් එමගින් HIV පැතිරීම වඩා උග්‍ර වෙන බවටත් සාක්ෂි උපුටා දක්වමින් අධිකරණය එම තර්කය ප්‍රතික්ෂේප කළේය. එය නිගමනය කළේ සාපරාධී බවින් තොර කිරීම, සෞඛ්‍ය සේවා වැඩිදියුණු කිරීමට සහ අධි අවදානම් කණ්ඩායම් අතර ආසාදන අනුපාතය අඩු කිරීමට උපකාරී වනු ඇති බවයි.
4.	පනත් කෙටුම්පත බෞද්ධ මූලධර්මවලට පටහැනි වේ.	බුද්ධාගමේ මූලික ඉගැන්වීම් සමානාත්මතාවයටසහය දක්වන බවත් භික්ෂූන් වහන්සේලා සඳහා එහි සදාචාරාත්මක නීති ගිහියන්ට අදාළ නොවන බවත් සඳහන් කරමින් අධිකරණය නිගමනය කළේ සමරිසිත්වය සාපරාධී බවින් තොර කිරීම බුදුදහමට තර්ජනයක් නොවන බව යි.

මෙම තීරණයේ වැදගත්ම ලක්ෂණයක් වන්නේ විනිසුරුවරුන් මෙම පනත් කෙටුම්පත ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 12(1) වගන්තියට අනුකූල වන බව සහ ගරුත්වයට ඇති අයිතිය සහ පෞද්ගලිකත්වයට

[4] වැඩි විස්තර සඳහා දණ්ඩ නීති සංග්‍රහය (සංශෝධන) පනත් කෙටුම්පත (SC SD 13/2023) පිළිබඳ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ විශේෂ තීරණය සඳහා ඇමුණුම 3a ද ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ තීරණයේ සාරාංශයක් සඳහා ඇමුණුම 3b ද බලන්න.

ඇති අයිතිය සහතික කිරීමෙන් පමණක් ලබාගත හැකි සමානාත්මතාවයේ අයිතිය ප්‍රවර්ධනය කිරීමට එය ඉවහල් වන බවටත් ප්‍රකාශ කිරීමයි. තීරණයේ උධෘත කිහිපයක් පහත දක්වා ඇතඃ

මානව ගරුත්වය

"ලිංගික දිශානතිය කුමක් වුවත් වැඩිහිටියන් අතර කැමැත්තෙන් සිදුවන ලිංගික ක්‍රියාවක් සාපරාධී බවින් තොර කිරීම මානව ගරුත්වය තවදුරටත් වර්ධනය කරන බවත් එනිසා එය නීති පොතක් තුළ පවත්වාගෙන යා යුතු වරදක් ලෙස සැලකිය නොහැකි බවත් අපි විශ්වාස කරන්නෙමු." (SC SD 13/2023, පි. 31)

ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 12(1 වන වගන්තිය යටතේ සමානත්මතාව

"....පැරණි වික්ටෝරියානු යුගයේ සදචාරාත්මක අවශ්‍යතා මත පදනම්ව වැඩිහිටියන් අතර කැමැත්තෙන් සිදුවන සමීප ක්‍රියාවන් සාපරාධී බවට පත් කිරීම ඉවත් කිරීම 12(1) වගන්තියට අනුකූල වන අතර එය මිනිසාගේ ගරුත්වය ද ආරක්ෂා කරනු ඇත." (SC SD 13/2023, පි. 36)

පුද්ගලයාගේ පෞද්ගලිකත්වය

"ලිංගික දිශානතිය LGBT පුද්ගලයින්ගේ අනන්‍යතාවයේ සහජ අංගයකි. පුද්ගලයෙකුගේ ලිංගික දිශානතිය පෞද්ගලිකත්වයේ අත්‍යවශ්‍ය ගුණාංගයකි. " (SC SD 13/2023, පි. 38)

"පෞද්ගලිකත්වයට ඇති අයිතිය ගෞරවාන්විතව ජීවත් වීමේ අයිතියේ අංගයක් වන බැවින්, වැඩිහිටියන්ගේ කැමැත්තෙන් පෞද්ගලිකව සිදුවන සමරිසි ක්‍රියාකාරකම් අපරාධයක් ලෙස සැලකීමට ව්‍යවස්ථාමය බැඳීමක් ඇති බවට නිගමනය කිරීමට මෙම අධිකරණයට කිසිදු පදනමක් නොමැත, මන්ද එය සහජයෙන්ම පෞද්ගලික සහ සමීප කාරණයකි. එවැනි ක්‍රියාකාරකම් සාපරාධී නොවන බවට පාර්ලිමේන්තුව තීරණය කරන්නේ නම්, මෙම අධිකරණයට එයට බාධා කළ නොහැක." (SC SD 13/2023, පි. 38)

අධිකරණයේ නිගමනය සහ තීරණය

"මෙම පනත් කෙටුම්පතේ විධිවිධාන මගින් සියලුම පුද්ගලයින් නීතිය ඉදිරියේ සමාන වන බවත්, ඔවුන්ගේ ලිංගික දිශානතිය නොසලකා නීතියේ සමාන ආරක්ෂාවට හිමිකම් ඇති බවත් සහතික කරනු ඇති අතර, මෙම පනත් කෙටුම්පත මගින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ ඔවුන්ට සහතික කර ඇති ඔවුන්ගේ මූලික අයිතිවාසිකම් වැඩි දියුණු කරඔවුන්ට සමාජයේ ගෞරවයෙන් ජීවත් වීමට හැකියාව ලබා දෙනු ඇත. පෙත්සම්කරුවන්ගේ ඉදිරිපත් කිරීම් ඇත්ත වශයෙන්ම මනඃකල්පිත උපකල්පන බවත්, ඒවායේ කිසිදු වටිනාකමක් නොමැති බවත් අපගේ අදහසයි." (SC SD 13/2023, පි. 42)

"පනත් කෙටුම්පත සමස්තයක් ලෙස හෝ එහි කිසිදු විධිවිධානයක් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට පටහැනි නොවන බව අපගේ අදහසයි." (SC SD 13/2023, පි. 43)

3. ලිංගික දිශානතිය සහ ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවී අනන්‍යතාව හඳුනාගන්නා නව නීති

2024 අංක 37 දරන කාන්තාවන් සවිබල ගැන්වීමේ පනත අපි අනුමත කරන අතර පනත සම්පූර්ණයෙන්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා වන පියවර අපි පිළිගන්නෙමු. පනතේ 2(ඇ) වගන්තියට අනුව, පනතේ එක් අරමුණක් වන්නේ 'ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය සහ ලිංගික දිශානතිය මත පදනම් වූ සියලු ආකාරයේ වෙනස් කොට සැලකීම්වලින් කාන්තාවන් ආරක්ෂා කිරීමයි' (අවධාරණය එකතු කරන ලදී)[5]. එබැවින්, මෙම පනත හරහා, ලිංගික දිශානතිය පදනම් කරගෙන වෙනස් කොට සැලකීමට බඳුන් නොවී සිටීමට පුද්ගලයෙකුට ඇති අයිතිය ශ්‍රී ලංකාවේ නීති රාමුව තුළ විධිමත් ලෙස පිළිගෙන ඇත.

[5] 2024 අංක 37 දරන කාන්තාවන් බලගැන්වීමේ පනත සඳහා ඇමුණුම 4 බලන්න (පිටුව 2).

කාන්තාවන් සවිබල ගැන්වීමේ පනත සම්මත කිරීම, ලිංගික දිශානතිය මත පදනම්ව වෙනස්කම් නොකිරීමේ අයිතිය ව්‍යවස්ථාපිතව පිළිගැනීම සම්බන්ධයෙන් නිවැරදි දිශාවකට තැබූ පියවරකි. එවැනි විධිවිධානයක් පැනවීමෙන් පාර්ලිමේන්තුව පැහැදිලිව පෙන්වා දී ඇත්තේ එවැනි අයිතියක් ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට සහ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ අතීත තීරණවලට අනුකූල බවයි. මෙම නීති සංවර්ධනය මගින් දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ 365 සහ 365 අ වගන්ති තවදුරටත් රඳවා ගැනීම අයෝග්‍ය වන බව පෙන්වා දෙයි.

මීට අමතරව, 2023 අංක 10 දරන අපරාධයක වින්දිතයින් සහ සාක්ෂිකරුවන් හට සහාය දීමේ සහ ආරක්ෂා කිරීමේ පනත[6] මගින් 'ලිංගික දිශානතිය' අපරාධයක වින්දිතයෙකුගේ හෝ සාක්ෂිකරුවෙකුගේ අවදානම තීරණය කළ හැකි සාධකයක් ලෙස හඳුනා ගනී.

4. ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිසම - මාර්ගෝපදේශ සහ නිර්දේශ

2023 මාර්තු මාසයේ සිට, ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව (HRCSL) LGBTQ+ පුද්ගලයින්ගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම සහ ශ්‍රී ලංකාවේ වැඩිහිටියන් අතර කැමැත්තෙන් සිදුවන සමරිසි ලිංගික ක්‍රියාකාරකම් නිර් අපරාධී කිරීම අරමුණු කරගත් මාර්ගෝපදේශ සහ නිර්දේශ මාලාවක් නිකුත් කර ඇත.

දිනය	ශීර්ෂය	කෙටි සාරාංශය
2025.05.22	365 සහ 365 අ වගන්ති සම්බන්ධයෙන් අධිකරණ අමාත්‍යාංශයට යොමු කරන ලද දෙවන පසු විපරම් නිර්දේශ ලිපිය.[7]	පෞද්ගලික මන්ත්‍රී පනත් කෙටුම්පත රජයේ ව්‍යවස්ථාදායක යෝජනාවක් ලෙස සම්මත කර ගැනීම කඩිනමින් සහතික කිරීම සඳහා HRCSL විසින් මීට පෙර ඉදිරිපත් කරන ලද නිර්දේශ නැවත අවධාරණය කරමින් අධිකරණ අමාත්‍යාංශයට ඉදිරිපත් කරන ලද දෙවන පසු විපරම් නිර්දේශය.
2024.08.13	365 සහ 365 අ වගන්ති සම්බන්ධයෙන් අධිකරණ අමාත්‍යාංශයට යොමු කරන ලද පසු විපරම් නිර්දේශ ලිපිය.[8]	දණ්ඩ නීති සංග්‍රහය (සංශෝධන) පනත් කෙටුම්පත බලාත්මක කිරීමට සහාය වීම සඳහා සහ එය කඩිනමින් සම්මත කර ගැනීම සහතික කිරීමට රජයේ යෝජනාවක් ලෙස පනත් කෙටුම්පත සම්මත කර ගැනීම සලකා බැලීම සඳහා අධිකරණ අමාත්‍යාංශයට පසු විපරම් නිර්දේශයක් ඉදිරිපත් කිරීම .
2023.11.22	දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ 365 සහ 365 අ වගන්ති සම්බන්ධයෙන් අධිකරණ	ජාත්‍යන්තර මානව හිමිකම් සම්මතයන් සහ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව, දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ 365 සහ 365 අ වගන්ති අවලංගු කිරීමට / සංශෝධනය කිරීමට අධිකරණ, බන්ධනාගාර කටයුතු සහ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා ප්‍රතිසංස්කරණ අමාත්‍යවරයා වෙත නිර්දේශ කිරීම.

[6] 2023 අංක 10 දරන අපරාධයක වින්දිතයින් සහ සාක්ෂිකරුවන් හට සහාය දීමේ සහ ආරක්ෂා කිරීමේ පනත සඳහා ඇමිණුම 5 බලන්න (පිටු 27 සහ 28)

[7] 2025 මැයි 22 වන දින අධිකරණ අමාත්‍යාංශයට යවන ලද 365 සහ 365 අ වගන්ති සම්බන්ධයෙන් දෙවන පසු විපරම් නිර්දේශ ලිපිය සඳහා ඇමුණුම 6 බලන්න.

[8] 2024 අගෝස්තු 13 වන දින අධිකරණ අමාත්‍යාංශයට යවන ලද 365 සහ 365 අ වගන්ති සම්බන්ධයෙන් පසු විපරම් නිර්දේශ ලිපිය සඳහා ඇමුණුම 7 බලන්න.

	අමාත්‍යාංශයට යොමු කරන ලද නිර්දේශ ලිපිය.[9]	
2023.01.02	සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී පුද්ගලයින්ගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා පොලිස් නිලධාරීන් සඳහා මාර්ගෝපදේශ.[10]	සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී පුද්ගලයන් සමග කටයුතු කිරීමේදී පොලිසිය සහ නීතිය ක්‍රියාත්මක කරන බලධාරීන් විසින් අනුගමනය කළ යුතු මාර්ගෝපදේශ 12ක්. සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී පුද්ගලයි කැමති ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවී අනන්‍යතාවය හඳුනා ගැනීම, වෙනස් කොට නොසැලකීම, පුද්ගලික ආරක්ෂාව සහ පෞද්ගලිකත්වයට ඇති අයිතිය සහතික කිරීම සඳහා මෙම මාර්ගෝපදේශ පොලීසියට උපදෙස් දෙයි.

5. ශ්‍රී ලංකා පොලිසිය ‑ මාර්ගෝපදේශ සහ චක්‍රලේඛ

2025 මාර්තු මාසයේදී, ශ්‍රී ලංකා පොලිසිය විසින් LGBTQ+ පුද්ගලයින් පිළිබඳ පොලිස් නිලධාරීන්ගේ අවබෝධය වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා පුහුණු වැඩසටහන් මාලාවක් දියත් කරන ලදී. මෙම පුහුණු වැඩසටහන් මාලාව නෙදර්ලන්ත තානාපති කාර්යාලයේ සහාය ඇතිව පවත්වනු ලැබේ.

LGBTQ+ පුහුණුවීම් පවත්වන බවට ශ්‍රී ලංකා පොලිසිය කළ නිවේදනය හේතුවෙන් සමාජ මාධ්‍ය තුළ ඇති වූ විරෝධයට ප්‍රතිචාර වශයෙන්, 2023 දී ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව විසින් නිර්දේශ කරන ලද මාර්ගෝපදේශ 12 ගෙනහැර දක්වමින් පොලිස් චක්‍රලේඛයක් (2025 මාර්තු 14 දිනැති) නිකුත් කිරීමෙන්, LGBTQ+ පුද්ගලයින් ඇතුළු සියලුම පුද්ගලයින්ගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා ඇති කැපවීම ශ්‍රී ලංකා පොලිසිය නැවත අවධාරණය කළේය.

දිනය	ශීර්ෂය	කෙටි සාරාංශය
2024.03.14	සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී පුද්ගලයින්ගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා පොලිස් නිලධාරීන් සඳහා මාර්ගෝපදේශ.[11]	සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී පුද්ගලයන් සමග කටයුතු කිරීමේදී පොලිසිය සහ නීතිය ක්‍රියාත්මක කරන බලධාරීන් විසින් අනුගමනය කළ යුතු මාර්ගෝපදේශ 12ක්. සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී පුද්ගලයි කැමති ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවී අනන්‍යතාවය හඳුනා ගැනීම, වෙනස් කොට නොසැලකීම, පුද්ගලික ආරක්ෂාව සහ පෞද්ගලිකත්වයට ඇති අයිතිය සහතික කිරීම සඳහා මෙම මාර්ගෝපදේශ පොලීසියට උපදෙස් දෙයි.
2021.12.27	පොලිස් චක්‍රලේඛය: සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී පුද්ගලයින් සහ ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවයට සංක්‍රාන්ති වූ පුද්ගලයින්	සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී පුද්ගලයින්ගේ හෝ ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවයට සංක්‍රාන්ති වූ පුද්ගලයින්ගේ මූලික අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම සහ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 12 වන වගන්තිය තහවුරු කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා පොලිසිය විසින් සුදුසු පියවර ගන්නා බව

[9] 2023 නොවැ 22 වන දින අධිකරණ අමාත්‍යාංශයට යවන ලද 365 සහ 365 අ වගන්ති සම්බන්ධයෙන් පසු විපරම් නිර්දේශ ලිපිය සඳහා ඇමුණුම 8 බලන්න.

[10] 2023 ජනවාරි 2 වන දින සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී පුද්ගලයින්ගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා පොලිස් නිලධාරීන් සඳහා වන HRCSL මාර්ගෝපදේශ සඳහා ඇමුණුම 9 බලන්න.

[11] 2025 මාර්තු 14 වන දින සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී පුද්ගලයින්ගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා පොලිස් නිලධාරීන් සඳහා වන මාර්ගෝපදේශ සඳහා ඇමුණුම 10 බලන්න.

	සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීමේදී සලකා බැලිය යුතු කරුණු.[12]	සහතික කිරීම සඳහා උපදෙස් දක්වා ඇති පොලිස්පති චක්‍රලේඛය (2740/2022) සහ අපරාධ චක්‍රලේඛය (03/2022)

6. සෞඛ්‍ය ආශ්‍රිත චක්‍රලේඛ, ප්‍රකාශන සහ ජාතික ප්‍රතිපත්ති

2016 ජූනි මාසයේදී, සෞඛ්‍ය, පෝෂණ හා දේශීය වෛද්‍ය අමාත්‍යාංශය විසින් සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී පුද්ගලයින් සඳහා සේවා ස්ථාපිත කිරීම පිළිබඳ පොදු චක්‍රලේඛයක් (01-34/2016)[13] නිකුත් කරන ලද අතර, එය උප්පැන්න සහතිකවල ලිංගික නාමය සංශෝධනය කිරීම පහසු කිරීම සඳහා ඇගයීම, උපදේශනය සහ ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය හඳුනාගැනීමේ සහතිකයක් (Gender Recognition Certificate - GRC) නිකුත් කිරීම සඳහා වන ක්‍රියා පටිපාටි ගෙනහැර දක්වයි. ශ්‍රී ලංකාවේ සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී පුද්ගලයින් බොහෝ විට සමාජීය, ආර්ථික, දේශපාලනික සහ නීතිමය වශයෙන් කොන් කරනු ලබන බවත්, විශේෂයෙන් පොදු ස්ථානවලට ප්‍රවේශ වීමේදී වෙනස්කම් කිරීම්, ප්‍රචණ්ඩත්වය සහ හිරිහැරවලට මුහුණ දෙන බවත් එය පිළිගනී. සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී පුද්ගලයින්ට ඔවුන්ගේ නෛතික අනන්‍යතාවය ඔවුන්ගේ ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය සමග පෙළගස්වා ගැනීමට හැකි වන පරිදි, උප්පැන්න සහතිකය සංශෝධනය කිරීමේ හැකියාව තීරණාත්මක පියවරක් බව චක්‍රලේඛය තවදුරටත් පිළිගනී, එමගින් අත්‍යවශ්‍ය අනන්‍යතාවය සහ නීතිමය ලියකියවිලි වෙත ප්‍රවේශය ලබා ගත හැකි ය.

ජාතික HIV/ලිංගාශ්‍රිත රෝග උපායමාර්ගික සැලැස්ම[14] - ශ්‍රී ලංකාව (2023-2027), සමරිසි සහ ද්විලිංගික පිරිමින් මෙන්ම සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී පුද්ගලයින් ද අපරාධකරුවන් ලෙස සලකන දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ 365 සහ 365 අ වගන්ති ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම ප්‍රමුඛතාවයක් ලෙස හඳුනා ගනී. උපායමාර්ගික මග පෙන්වීම 5.1 යටතේ, ඵලදායී HIV/ලිංගාශ්‍රිත රෝග වැළැක්වීම සහ පාලන උත්සාහයන්ට බාධා කරන දඬුවම්කාරී සහ වෙනස් කොට සැලකීමේ නීති සහ ප්‍රතිපත්ති ඉවත් කිරීම තුළින් සක්‍රීය නීතිමය පරිසරයක් නිර්මාණය කිරීම සැලැස්ම අවධාරණය කරයි.

දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ 365 සහ 365අ අවලංගු කිරීමට සහාය දක්වමින් ප්‍රජා වෛද්‍යවරුන්ගේ විද්‍යාලය (2023 මැයි 8 දිනැති) ප්‍රකාශයක්[15] නිකුත් කළේය. ඔවුන්ගේ ප්‍රකාශය නැවත අවධාරණය කරන්නේ, "විෂම සම්මත නොවන ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවී අනන්‍යතා සාපරාධී බවින් තොර කිරීම" සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයේ පෙර ජාතික HIV/STI උපායමාර්ගික සැලැස්මේ (2018-2022) මෙන්ම සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයේ වත්මන් ජාතික HIV/STI උපායමාර්ගික සැලැස්මේ (2023-2027) ප්‍රමුඛතාවයක් බවයි. "සාපරාධී බවින් තොර කිරීම සෞඛ්‍ය සේවා, පරීක්ෂණ සහ ප්‍රතිකාර සේවා සඳහා ප්‍රවේශය වැඩි කරන අතර ශ්‍රී ලංකා සෞඛ්‍ය පද්ධතියේ සමානාත්මතාවය සහ සමානාත්මතාවය පිළිබඳ මූලධර්මවලට සහාය වනු ඇත" යනුවෙන් ප්‍රකාශයේ සඳහන් වේ.

ශ්‍රී ලංකා මනෝචිකිත්සක විද්‍යාලය මානව ලිංගිකත්වය සහ මානසික රෝග සම්බන්ධයෙන් මාධ්‍ය ප්‍රකාශයක් (2021 අගෝස්තු 18 දිනැති)[16] නිකුත් කළ අතර, එහි ඔවුන් නිශ්චිතවම ප්‍රකාශ කළේ "සමරිසිත්වය මනසේ හෝ ශරීරයේ රෝගයක් නිසා ඇති වන බවට ඇති මතය අනුමත නොකරන" බවයි. "නූතන වෛද්‍ය දැනුමට සහ සමාජ වර්ධනාකම්වලට අනුව, LGBTIQ ප්‍රජාවේ ජීවන රටා

---

[12] පොලිස්පතිගේ චක්‍රලේඛය (2740/2022) සඳහා ඇමුණුම 11 බලන්න: සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී පුද්ගලයින් සහ ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවයට සංක්‍රමණය වූ පුද්ගලයින් සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීමේදී සලකා බැලිය යුතු කරුණු, 2022 දෙසැම්බර් 27.

[13] 2016 ජූනි 16 වන දින සෞඛ්‍ය, පෝෂණ හා දේශීය වෛද්‍ය අමාත්‍යාංශය විසින් නිකුත් කරන ලද සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී ප්‍රජාව සඳහා ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය හඳුනාගැනීමේ සහතිකය නිකුත් කිරීම පිළිබඳ චක්‍රලේඛය (01-34/2016) සඳහා ඇමුණුම 12 බලන්න.

[14] සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයේ ශ්‍රී ලංකා ජාතික HIV/ලිංගාශ්‍රිත රෝග උපායමාර්ගික සැලැස්ම 2023-2027 සඳහා ඇමුණුම 13 බලන්න (පිටුව 67 බලන්න).

[15] 2023 මැයි 8 වන දින ප්‍රජා වෛද්‍යවරුන්ගේ විද්‍යාලයේ ප්‍රකාශය සඳහා ඇමුණුම 14 බලන්න.

[16] 2021 අගෝස්තු 18 වන දින ශ්‍රී ලංකා මනෝචිකිත්සක විද්‍යාලයේ මාධ්‍ය ප්‍රකාශය සඳහා ඇමුණුම 15 බලන්න.

තේරීම්වලට ගරු කළ යුතු අතර ඒවාට වෙනස් කොට සැලකීමක් නොකළ යුතුය" යනුවෙන් එම ප්‍රකාශයේ තවදුරටත් සඳහන් විය. ප්‍රකාශය අවසන් වන්නේ සමරිසිත්වය අපරාධයක් නොවන ලෙසත්, දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ 365 වගන්තිය වැනි යල් පැන ගිය නීති අහෝසි කරන ලෙසත් බලධාරීන්ගෙන් දැඩි ලෙස ඉල්ලා සිටීමෙනි.

7. CEDAW සමාප්ති නිරීක්ෂණ (පෙබරවාරි 2025)

මෙම වසරේ පෙබරවාරි මාසයේදී, කාන්තාවන්ට එරෙහි වෙනස්කම් කිරීම් තුරන් කිරීම සඳහා වූ එක්සත් ජාතීන්ගේ කමිටුව (CEDAW කමිටුව), CEDAW වෙත ශ්‍රී ලංකාව ඉදිරිපත් කළ 9 වන කාලාවර්තක වාර්තාව සමාලෝචනය කළේය. 2011 සහ 2017 දී කරන ලද නිර්දේශ සිහිපත් කරමින්, CEDAW කමිටුව සිය 2025 සමාප්ති නිරීක්ෂණවල දී[17], ශ්‍රී ලංකා රජය කාන්තාවන්ට එරෙහි සියලු ආකාරයේ වෙනස්කම් කිරීම් තුරන් කිරීම පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ සම්මුතිය (CEDAW) යටතේ ඇති බැඳීම්වලට අනුකූල වන ලෙසත්, "1883 දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ 365 සහ 365අ වගන්ති අවලංගු කිරීමෙන් වැඩිහිටි, කැමැත්තෙන් සිදුවන, සමරිසි සබඳතා සාපරාධී බවින් තොර කළ යුතු බව" නැවත වරක් නිර්දේශ කළේය. "රොසානා ෆ්ලේමර්-කල්දේරා එදිරිව ශ්‍රී ලංකාව[18] (CEDAW/C/81/D/134/2018) නඩුවේදී කමිටුව විසින් සම්මත කරන ලද අදහස් සම්පූර්ණයෙන්ම ක්‍රියාත්මක කිරීමට අවශ්‍ය සියලු පියවර ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් ගත යුතු" බව CEDAW කමිටුව නිර්දේශ කළේය.

8. රොසැනා ෆ්ලේමර්-කල්දේරා එදිරිව ශ්‍රී ලංකාව (2022 මාර්තු)

2022 මාර්තු මාසයේදී (රොසානා ෆ්ලේමර්-කල්දේරා එදිරිව ශ්‍රී ලංකාව) ලබාදුන් වැදගත් තීරණයක් තුළ CEDAW කමිටුව ප්‍රකාශ කළේ ශ්‍රී ලංකා දන්ඩ නීති සංග්‍රහයේ 365 අ වගන්තිය යටතේ වැඩිහිටි කාන්තාවන් අතර කැමැත්තෙන් සිදුවන සමරිසි ලිංගික ක්‍රියාකාරකම් සාපරාධී කිරීම මගින් CEDAW සම්මුතියේ 2 වන වගන්තිය යටතේ වන වෙනස් කොට සැලකීමට ලක් නොවීමේ ඔවුන්ගේ අයිතිය උල්ලංඝනය වන බවයි. එමෙන්ම වැඩිහිටි කාන්තාවන් අතර කැමැත්තෙන් සිදුවන සමරිසි ලිංගික ක්‍රියාකාරකම් සාපරාධී බවින් තොර කරන ලෙස ශ්‍රී ලංකා බලධාරීන්ගෙන් ඉල්ලා සිටියේ ය. කමිටුව තව දුරටත් සොයාගනු ලැබුවේ ශ්‍රී ලංකාවේ බලධාරීන් ෆ්ලේමර්-කල්දේරා ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය මත පදනම්ව වෙනස් කොට සැලකීමට යටත් කොට ඇති බවත් ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය මත පදනම් හිංසනයෙන් තොර ජීවිතයක් ගත කිරීමට ඇති අයිතියට ගරු කිරීමට කිසිදු ක්‍රියාමාර්ගයක් ගෙන නොමැති බවත් ය.

CEDAW කමිටුව, විශේෂයෙන් ෆ්ලේමර්-කල්දේරා හා සම්බන්ධව නිශ්චිත නිර්දේශයන් ලබා දුන්නේ ය - ඇයගේ ආරක්ෂාව සහතික කිරීමට සහ ඇයගේ අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය කිරීම සඳහා සුදුසු වන්දි ලබා දීමට රජයට නිර්දේශ කිරීම - වැඩිහිටි කාන්තාවන් අතර කැමැත්තෙන් සිදුවන සමරිසි ලිංගික ක්‍රියාකාරකම් සාපරාධී බවින් තොර කරන ලෙස නිර්දේශ කිරීම; කාන්තා සමරිසි, ද්විරිසි, සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී සහ අන්තර්ලිංගික (LBTI) කාන්තාවන්ට වෙනස් කොට සැලකීමට විරෝධී නීති සම්මත කිරීම ඇතුළුව ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය මත පදනම් වූ ප්‍රචණ්ඩත්වයට එරෙහිව ආරක්ෂාව සැපයීම; ප්‍රචණ්ඩත්වයට ගොදුරු වූ LBTI වින්දිතයින් සඳහා ආධාරක පද්ධති සහ සිවිල් සහ අපරාධ පිළියම් සැපයීම; CEDAW කමිටුවේ සාමාන්‍ය නිර්දේශ අංක 33 හි සපයා ඇති මාර්ගෝපදේශයන්ට අනුකූලව LBTI කාන්තාවන්ට උපදේශනය, සෞඛ්‍ය සේවා සහ මූල්‍ය ආධාර සඳහා ප්‍රවේශය ඇති බව සහතික කිරීම, LBTI කාන්තාවන්ට එරෙහි වෛරී අපරාධ සහ ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය මත පදනම් වූ හිංසනය පිළිබඳ සංඛ්‍යාලේඛන රැස් කිරීම; කාන්තා මානව හිමිකම් ආරක්ෂකයින් සහ ක්‍රියාකාරීන් සඳහා රැකියා

---

[17] 9 වන කාලාවර්තක වාර්තාව පිළිබඳ CEDAW සමාප්ති නිරීක්ෂණ සඳහා ඇමිණුම 16 බලන්න (පිටු 20 සහ 21).

[18] රොසානා ෆ්ලේමර්-කල්දේරා එදිරිව ශ්‍රී ලංකාව (CEDAW/C/81/D/134/2018) සඳහා ඇමිණුම 17 බලන්න.

ස්ථානය ඇතුළුව ආරක්ෂිත පරිසරයක් නිර්මාණය කිරීම; සහ CEDAW සහ එහි පොදු නිර්දේශ පිළිබඳව නීතිය ක්‍රියාත්මක කරන ආයතනවලට පුහුණුව ලබා දීම.

9. ජගත් කාලාවර්තක සමාලෝචනය (Universal Periodic Review)

2017 දී පැවති තුන්වන ජගත් කාලාවර්තක සමාලෝචනයේදී, LGBTIQ ප්‍රජාව ඇතුළු සියලුම පුද්ගලයින්ගේ මූලික අයිතිවාසිකම්වලට ගරු කිරීම සහතික කිරීමට සහ ශක්තිමත් කිරීමට සහ ඒ සම්බන්ධයෙන් මතු වූ ගැටළු විසඳීමට ශ්‍රී ලංකාව ස්වේච්ඡාවෙන් ප්‍රතිඥා දුන් බව අපි සිහිපත් කරමු.

2023 දී, මානව හිමිකම් කවුන්සිලයේ සිය සිව්වන UPR හි දී ශ්‍රී ලංකාව සිය ජාතික වාර්තාවේ[19] මෙම ප්‍රතිඥාව සිහිපත් කළ අතර ලිංගික දිශානතිය මත පදනම් වූ වෙනස්කම් නොකිරීමේ පදනම මත අපරාධ ක්‍රියාදාමයන් ගණනාවක් නැවත සලකා බලන බව ප්‍රකාශ කළේය. සමරිසි ලිංගික හැසිරීම් සාපරාධී නොවන බවට නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීමට UPR හි ක්‍රියාකාරී කණ්ඩායම තීරණය කළේ ය.[20]

10. එක්සත් ජාතීන්ගේ මානව හිමිකම් කමිටුව

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 12 වන වගන්තියේ ලිංගික දිශානතිය මත පදනම්ව වෙනස් කොට මොසැලකීම ඇතුළත් බව තහවුරු කරමින් ශ්‍රී ලංකා රජය 2022 දී එක්සත් ජාතීන්ගේ මානව හිමිකම් කමිටුව ඉදිරියේ නියෝජනයක් ලබා දුන්නේය. මානව හිමිකම් කමිටුව, ශ්‍රී ලංකාව පිළිබඳ සිය සමාප්ති නිරීක්ෂණවල (2023 අප්‍රේල් 26), දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ 365 සහ 365A වගන්ති යටතේ සමරිසි ක්‍රියාකාරකම් අඛණ්ඩව සාපරාධී කිරීම ICCPR හි 2 සහ 26 වගන්ති උල්ලංඝනය කරන බව නිරීක්ෂණය කළේය. එලෙස අඛණ්ඩව සාපරාධී කිරීම, මෙම වගන්ති යටතේ පුද්ගලයින් අත්අඩංගුවට ගෙන රඳවා තබා ගැනීම සහ සැකකරුවන්ට අයුතු ලෙස සැලකීම, වධහිංසා පැමිණවීමෙන් හෝ කෲර, අමානුෂික හෝ අවමන් සහගත සැලකිලිවලින් නිදහස් වීමේ අයිතිය (7 වන වගන්තිය), පුද්ගලයන්ගේ නිදහස සහ ආරක්ෂාව සඳහා ඇති අයිතිය (9 වන වගන්තිය) සහ ICCPR යටතේ සහතික කර ඇති පෞද්ගලිකත්වය සඳහා ඇති අයිතිය (17 වන වගන්තිය) උල්ලංඝනය කරන බව ද එය නිරීක්ෂණය කළේය. ඒ අනුව දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ 365 සහ 365 අ වගන්ති අවලංගු කිරීමට නිර්දේශ කරන ලදී.[21]

11. ව්‍යවස්ථාදයක ප්‍රතිසංස්කරණ හරහා සාපරාධී බවින් තොර කිරීම: ආසියාව කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීමක් සහිතව ගෝලීය ප්‍රවණතා

20 වන සියවස අගභාගයේ සිට ව්‍යවස්ථාදයක ප්‍රතිසංස්කරණ හෝ අධිකරණ මැදිහත්වීම හරහා යටත් විජිත යුගයේ සිට පැවතෙන ලිංගික නීති සාපාරාධී බවින් තොර කිරීමේ ප්‍රවණතාවක් දක්නට ලැබේ. සිංගප්පූරුව (2022), භූතානය (2021), චීනය (1997) සහ හොංකොං (1991) ඇතුළු ආසියානු රටවල් කිහිපයක අපරාධකරණ විධිවිධාන අවලංගු කළ හෝ සංශෝධනය කළ පාර්ලිමේන්තු මූලාරම්භයන් මෙයට ඇතුළත් වේ. අනෙකුත් ආසියානු රටවල්, විශේෂයෙන් ඉන්දියාව (2018) සහ නේපාලය (2007) වැනි රටවල අධිකරණ හරහා සාපරාධී බවින් තොර කර ඇත. 1940 සහ 1950 ගණන්වල මුල් භාගයේදී ආරම්භ වූ ප්‍රවණතා දිගටම පවත්වා ගනිමින්, මෑතකදී නියු (2024) සහ කුක් දූපත් (2023) ඇතුළුව, නීති සම්පාදන ප්‍රතිසංස්කරණ හරහා අපරාධ තහනම් කළ ආසියාවෙන් පිටත රටවල් පිළිබඳ බොහෝ උදාහරණ තිබේ. [22]

---

[19] සිව්වන UPR සමාලෝචනයේදී ඉදිරිපත් කරන ලද ශ්‍රී ලංකා ජාතික වාර්තාව සඳහා ඇමුණුම 18 බලන්න (පිටුව 7 බලන්න).

[20] ශ්‍රී ලංකාවේ UPR පිළිබඳ ක්‍රියාකාරී කණ්ඩායමේ වාර්තාව සඳහා ඇමුණුම 19 බලන්න (පිටු 22 සහ 23 බලන්න).

[21] මානව හිමිකම් කමිටුවේ ශ්‍රී ලංකාව පිළිබඳ සමාප්ති නිරීක්ෂණ සඳහා ඇමුණුම 20 බලන්න (5 පිටුව බලන්න).

[22] ආසියාව කේන්ද්‍ර කරගනිමින් ගෝලීය ප්‍රවණතා පිළිබඳ වැඩි විස්තර සඳහා 'ව්‍යවස්ථාදයක ප්‍රතිසංස්කරණ හරහා සාපරාධී බවින් තොර කිරීම' පිළිබඳ කෙටි විස්තරය සඳහා ඇමුණුම 21 බලන්න, මානව ගරුත්වය භාරය (2025).

12. සාපරාධීකරණය කිරීමේ බලපෑම

2023 ඔක්තෝබර් සිට 2024 ඔක්තෝබර් දක්වා, Bridge to Equality ව්‍යාපෘතිය[23] විසින් අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය කිරීම් පිළිබඳ සිද්ධීන් 326 ක් ලේඛනගත කර ඇති අතර, ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිසමට පැමිණිලි 226 ක් ඉදිරිපත් කර ඇත. ආන්තික ප්‍රජාවන් කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන ලද මෙම ව්‍යාපෘතිය, විශේෂයෙන් සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී කාන්තාවන්, සමරිසි පිරිමින් සහ අනෙකුත් LGBTQ+ පුද්ගලයින් මුහුණ දෙන පද්ධතිමය වූ වෙනස් කොට සැලකීම් ඉස්මතු කරයි. දත්ත මගින් අපරාධකරුවන්, වින්දිත ජනවිකාස සහ ස්ථානවල රටා හෙළි කරන අතර, මූලික අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීමට සහ යුක්තිය සඳහා ප්‍රවේශය වැඩිදියුණු කිරීමට අනාගත ප්‍රතිපත්ති දැනුම් දීමට උපකාරී වේ.

මූලික සොයාගැනීම්: සියලුම ලේඛනගත සිදුවීම්වල සමානාත්මතාවය සඳහා වන ව්‍යවස්ථාපිත අයිතිය උල්ලංඝනය කිරීම් (12 වන වගන්තිය) ඇතුළත් වන අතර, බොහෝ නඩු කෲර හෝ අවමන් සහගත සැලකිලි (11 වන වගන්තිය) ද ඇතුළත් වේ. සිද්ධීන් 194 කදී පොලිසියත්, සිද්ධීන් 45 ක දී රෝහල් කාර්ය මණ්ඩලයත් ප්‍රධාන අපරාධකරුවන් වී ඇත. භූගෝලීය වශයෙන්, වැඩිම සිදුවීම් ප්‍රමාණයක් කොළඹ (සිදුවීම් 99) සහ ගම්පහ (සිදුවීම් 91) යන ප්‍රදේශවලින් වාර්තා වූ අතර, බස්නාහිර පළාතෙන් පිටත වැඩිම සිදුවීම් සංඛ්‍යාවක් වාර්තා වූයේ අනුරාධපුරයෙනි (සිදුවීම් 15, 4.6%).

සිදුවීම්වලට මුහුණ දුන් වින්දිතයන්ගෙන් බහුතරයක් විරුද්ධ ලිංගයට ආකර්ෂණය වූ සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී පුද්ගලයන් (53%) ගෙන් ද ඉන් පසුව සමරිසි පිරිමින් (34%) ගෙන්ද සමන්විත විය. වින්දිතයන් අතර විශාලතම ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවී අනන්‍යතා කණ්ඩායම (42%) සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී කාන්තාවන් වන අතර, දෙවනුව පිරිමින් ලෙස හඳුනා ගන්නා සමරිසි පිරිමින් (33%) වේ. වින්දිතයන්ගෙන් බොහෝ දෙනෙක් සිංහල බෞද්ධයන් වූ අතර, එය බස්නාහිර පළාතේ සිංහල බෞද්ධ ජනගහනය ඉහළ මට්ටමක පැවතීම නිසා විය හැකි නමුත්, සැලකිය යුතු සුළුතරයක් (දිවි ගලවා ගත් 45) දෙමළ හින්දු භක්තිකයන් ද විය.

අධ්‍යාපන මට්ටම් අනුව, වින්දිතයන්ගෙන් අඩකට වඩා උසස් පෙළ (53%) සම්පූර්ණ කර ඇති අතර, තවත් තුනෙන් එකක් ඔවුන්ගේ සාමාන්‍ය පෙළ (35%) සම්පූර්ණ කර ඇත. ආදායම අනුව ගත් විට, වින්දිතයන්ගෙන් බොහෝ දෙනෙක් මසකට රු. 21,000-30,000 ක් උපයන අයවලුන් වූ නමුත් 20% ක් තම ආදායම හෙළි නොකළහ. ඉහළ ආදායම් ලබන අය (රු. 50,000 ට වැඩි) දුර්ලභ විය. වඩාත්ම බලපෑමට ලක් වූ වයස් කාණ්ඩය වූයේ අවුරුදු 21-30 (59%) වන අතර, දෙවන කාණ්ඩය අවුරුදු 31-40 (22%) වේ.

වින්දිතයින්ගේ සාක්ෂි:

M.P. ලිංගාශ්‍රිත රෝග සායනයේදී ඇයගේ ලිංගික දිශානතිය හේතුවෙන් වෙනස් කොට සැලකීමට ලක් වූ අතර එහිදී ඇය සමච්චල් කිරීමට සහ අපහාස කිරීමට ලක් විය:

> *"ඊට පස්සේ වෛද්‍යවරයා මට හොඳටම බැන්නා, ඇයි මට මෙච්චර පරීක්ෂණ කරන්න ඕන කියලා ඇහුවා:" 'ඔයා ඒ තරම් ලිංගිකව හැසිරෙනවද?' 'ඔයා හැමදම ලිංගිකව හැසිරෙන්න තරම් දුරාචාරයිද?' 'ඔයා අනිත් පිරිමින් එක්ක ලිංගික සම්බන්ධකම් පවත්වන්නේ ඇයි?' ඔහු තවත් ඇහුවා 'ඔයාට ලිංගික අවශ්‍යතා ගොඩක් තියෙනවා නම්, ඒ වගේම ඔයා කාමුකයි නම්, ඇයි විවාහ වෙන්නේ නැත්තේ?' කියලා.*

---

[23] BRIDGE to Equality ව්‍යාපෘතියේ අරමුණ වන්නේ ජාත්‍යන්තර මානව හිමිකම් නීතිය භාවිතා කිරීම තුළින් ශ්‍රී ලංකාවේ LGBTQ+ පුද්ගලයින් සඳහා මානව හිමිකම් ආරක්ෂාව වැඩිදියුණු කිරීම යි. එය විවිධත්වය සහ සහයෝගිතා භාරය (DAST), සංක්‍රාන්ති පදනම සහ Young Out Here යන සංවිධාන එක්ව International Commission of Jurists සමග එක්ව ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබේ. ශ්‍රී ලංකාවේ LGBTQ+ පුද්ගලයින් මුහුණ දෙන මානව හිමිකම් උල්ලංඝනය කිරීම් පිළිබඳ වඩාත් ලේඛනගත සිද්ධීන් සඳහා ඇමුණුම 22 සහ www.bridge2equality.orgබලන්න.

පොලිස් නිලධාරීන් විසින් G.T නීති විරෝධී ලෙස අත්අඩංගුවට ගෙන, වෙනස් කොට සැලකීමට, අවමානයට ලක් කිරීමට සහ ලිංගික අපයෝජනයට ලක් කරන ලදී:

> *"මගේ මුදල් පසුම්බිය පරීක්ෂා කරද්දී ඔවුන්ට කොන්ඩම් දෙකක් හමු වුණා, ඉන් පස්සෙ අපි දූන් ඒවා සමග පොලිස් ස්ථානයට පැමිණිය යුතු බව ඔවුන් පැවසුවා. ඔවුන් අපේ ඔළුවටත් කීප වතාවක් ගැහුවා. ඊට පස්සේ අපි නිලධාරියාගෙන් ඇහුවා අපි ළඟ කොන්ඩම් ළඟ තියාගන්න එක නීති විරෝධී ද කියලා. එයා කිව්වා ඒක අපේ වැඩක් නෙවෙයි කියලා, එයාලත් එක්ක එකට එක කියලා ලොකුකම් පෙන්වන්න එපා කියලා. .... පසුව නිලධාරීන් දෙදෙනා අපව අසල පිහිටි පඳුරකට ගෙන ගොස් ඔවුන්එක්ක ලිංගිකව හැසිරෙන්න කිව්වා. ඔවුන් අපිට මුඛ සංසර්ගයේ යෙදීමට බල කළා. මේ මුළු කාලය පුරාම නිලධාරීන් සිටියේ නිල ඇඳුමින්, ඒඅතරතුර ඔවුන් සිගරට්ටුවක් පවා දල්වා ගත්තා. අපි ඕනෑවට වඩා බය වෙලා, මොකද වෙන්නේ කියලා නුහුරු නිසා, අපි ඔවුන් ඉල්ලපු දේම කළා."*

2011 සිට 2023 දක්වා[24] බන්ධනාගාර සංඛ්‍යාලේඛනවලට අනුව, දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ 365 සහ 365 අ වගන්ති යටතේ 'අස්වාභාවික වැරදි' සහ 'දරුණු අශෝභන ක්‍රියා' සම්බන්ධයෙන් පුද්ගලයින් අත්අඩංගුවට ගෙන වරදකරුවන් කිරීම දිගටම සිදුවෙමින් පවතී. 2023 දී, 'අස්වාභාවික වැරදි' සඳහා පුද්ගලයින් 17 දෙනෙකු වරදකරුවන් වූ අතර, 'දරුණු අශෝභන ක්‍රියා' සඳහා පුද්ගලයින් 4 දෙනෙකු වරදකරුවන් විය. එම වසරේම, 'අස්වාභාවික වැරදි (පුද්ගලයන් 27) සහ 'දරුණු අශෝභන ක්‍රියා' (පුද්ගලයන් 29) සඳහා 'වරදකරුවන් නොවන' පුද්ගලයින් 56 දෙනෙකු අත්අඩංගුවට ගෙන ලැයිස්තුගත කරන ලදී. මෙම පුද්ගලයින්ගෙන් බහුතරය LGBTQ+ පුද්ගලයින් වීමට බොහෝ දුරට ඉඩ තිබේ.

---

[24] චෝදනාව / වරද වර්ගය අනුව වරදකරුවන් නොවූ සහ වරදකරු වූ සිරකරුවන් ඇතුළත් කිරීම සම්බන්ධව ඇමුණුම 23 බලන්න (2011-2023).

ඇමුණුම් සටහන් ලැයිස්තුව

1. පෞද්ගලික මන්ත්‍රීවරයාගේ දණ්ඩ නීති (සංශෝධන) පනත් කෙටුම්පත

2. ජාජබ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශනය - පොහොසත් රටක් ලස්සන ජීවිතයක්

3. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ තීන්දුව
   a. දණ්ඩ නීති (සංශෝධන) පනත් කෙටුම්පත පිළිබඳ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ තීන්දුව SC SD 13/2023
   b. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ නඩු තීන්දුවේ සාරාංශය

4. 2024 අංක 37 දරන කාන්තාවන් සවිබල ගැන්වීම පනත

5. 2023 අංක 10 දරන අපරාධයක වින්දිතයින් සහ සාක්ෂිකරුවන් හට සහාය දීමේ සහ ආරක්ෂා කිරීමේ පනත

6. ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිසම විසින් අධිකරණ අමාත්‍යාංශයට යවන ලද 2 වන පසු විපරම් නිර්දේශ ලිපිය (2025 මැයි 22)

7. ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිසම විසින් අධිකරණ අමාත්‍යාංශයට යවන ලද 1 වන පසු විපරම් නිර්දේශ ලිපිය (2024 අගෝස්තු 13).

8. ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිසම විසින් අධිකරණ අමාත්‍යාංශයට යවන ලද නිර්දේශ ලිපිය (2023 නොවැම්බර් 22).

9. සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී පුද්ගලයින්ගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා පොලිස් නිලධාරීන් සඳහා වන HRCSL මාර්ගෝපදේශ (2023 ජනවාරි 2)

10. සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී පුද්ගලයින්ගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා පොලිස් නිලධාරීන් සඳහා මාර්ගෝපදේශ(2025 මාර්තු 14).

11. පොලිස්පතිගේ චක්‍රලේඛය (2740/2022)ඃ සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී පුද්ගලයින් සහ ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවයට සංක්‍රමණය වූ පුද්ගලයින් සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීමේදී සලකා බැලිය යුතු කරුණු (2022 දෙසැම්බර් 27)

12. ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය හඳුනාගැනීමේ සහතිකය නිකුත් කිරීම පිළිබඳ චක්‍රලේඛය (2016 ජූනි 16)

13. ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික HIV/STI උපායමාර්ගික සැලැස්ම (2023-2027)

14. ප්‍රජා වෛද්‍යවරුන්ගේ විද්‍යාලයේ ප්‍රකාශය (2023 මැයි 8)

15. ශ්‍රී ලංකා මනෝචිකිත්සක විද්‍යාලයේ මාධ්‍ය ප්‍රකාශය (2021 අගෝස්තු 18)

16. CEDAW සමාප්ති නිරීක්ෂණ LBTI හිමිකම(2025 පෙබරවාරි 28)

17. රොසානා ෆ්ලේමර්-කල්දේරා එදිරිව ශ්‍රී ලංකාව (CEDAW/C/81/D/134/2018)

18. සිව්වන UPR සමාලෝචනයේදී ඉදිරිපත් කරන ලද ශ්‍රී ලංකා ජාතික වාර්තාව

19. ශ්‍රී ලංකාවේ UPR පිළිබඳ ක්‍රියාකාරී කණ්ඩායමේ වාර්තාව (2023 අප්‍රේල් 19)

20. මානව හිමිකම් කමිටුවේ ශ්‍රී ලංකාව පිළිබඳ සමාප්ති නිරීක්ෂණ (2023 අප්‍රේල් 26)

21. ව්‍යවස්ථාදයක ප්‍රතිසංස්කරණ හරහා සාපරාධී බවින් තොර කිරීම: ආසියාව කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීමක් සහිතව ගෝලීය ප්‍රවණතා (2025 මැයි)

22. මානව හිමිකම් උල්ලංඝනය පිළිබඳ Bridge to Equality ලේඛන
    a. LGBTQ ප්‍රජාව මුහුණ දෙන ලද මානව හිමිකම් උල්ලංඝනයන් [2023 ඔක්- 2024 ඔක්] (සාරාංශය ඉංග්‍රීසි භාෂාවෙන්)
    b. LGBTQ ප්‍රජාව මුහුණ දෙන ලද මානව හිමිකම් උල්ලංඝනයන් [2021 අගෝස්තු- 2023 මාර්තු]

23. බන්ධනාගාර සංඛ්‍යාලේඛන (2011-2023)

ANNEX 1

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ පාර්ලිමේන්තුව

දණ්ඩ නීති සංග්‍රහය (සංශෝධන)

(19 වන අධිකාරය වූ) දණ්ඩ නීති සංග්‍රහය සංශෝධනය කිරීම සඳහා වූ පනත් කෙටුම්පතකි

කොළඹ දිස්ත්‍රික් පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රී ගරු ප්‍රේම්නාත් සී. දොලවත්ත මහතා විසින්
2023 අප්‍රේල් මස 04 වන දින ඉදිරිපත් කරන ලදී

(ගැසට් පත්‍රයේ පළ කළේ 2023 මාර්තු මස 22 වන දින)

මුද්‍රණය කිරීමට පාර්ලිමේන්තුව විසින් නියෝග කරන ලදී

[172 වන පනත් කෙටුම්පත]

ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුවේ මුද්‍රණය කරන ලදී.
කොළඹ 5, රජයේ ප්‍රකාශන කාර්යාංශයෙන් මිලදී ලබාගත හැකිය.

මිල : රු. 15.00 තැපැල් ගාස්තුව : රු. 150.00

මෙම පනත් කෙටුම්පත www.documents.gov.lk වෙබ් අඩවියෙන් බාගත කළ හැක.

දණ්ඩ නීති සංග්‍රහය (සංශෝධන)

(19 වන අධිකාරය වූ) දණ්ඩ නීති සංග්‍රහය සංශෝධනය කිරීම සඳහා වූ පනතකි

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ පාර්ලිමේන්තුව විසින් මෙසේ පනවනු ලැබේ:-

ලුහුඬු නාමය

1. මේ පනත 2023 අංක   දරන දණ්ඩ නීති සංග්‍රහය (සංශෝධන) පනත යනුවෙන් හඳුන්වනු ලැබේ.

ප්‍රධාන ප්‍රඥප්තියේ 365 වන වගන්තිය සංශෝධනය කිරීම

2. (මෙහි මින්මතු "ප්‍රධාන ප්‍රඥප්තිය" යනුවෙන් සඳහන් කරනු ලබන) (19 වන අධිකාරය වූ) දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ 365 වන සහ 365අ වන වගන්ති පහත සඳහන් පරිදි මෙයින් සංශෝධනය කරනු ලැබේ:-

අස්වාභාවික වැරදි පිළිබඳව දක්වා ඇති ප්‍රතිපාදන සංශෝධනය කිරීම

(i) ප්‍රධාන ප්‍රඥප්තියේ 365 වන වගන්තිය ඉවත් කර පහත දැක්වෙන වගන්තිය ආදේශ කිරීමෙන් එකී වගන්තිය මෙයින් සංශෝධනය කරන ලැබේ:–

"යම් සතෙකු සමඟ ස්වභාව ධර්මයට විරුද්ධව කැමැත්තෙන් ම කාමුක සංසර්ගයෙහි යෙදෙන තැනැත්තෙකු, අවුරුදු දහය දක්වා කාලයක ට දෙආකාරයෙන් එක් ආකාරයක බන්ධනාගාරගත කිරීමකින් දඬුවම් කළ යුතු අතර, දඩයකට ද යටත් විය යුතු ය.".

පැහැදිලි කිරීම: මේ වගන්තියේ විස්තර කරනු ලැබූ වරදට අවශ්‍ය වූ කාමුක සංසර්ගය ඇති කිරීමට ප්‍රවේශ කිරීම ප්‍රමාණවත් වේ.

"තැනැත්තන් අතර දැඩි අශිෂ්ඨ ක්‍රියා" පිළිබඳ දක්වා ඇති ප්‍රතිපාදන ඉවත් කිරීම

ප්‍රධාන ප්‍රඥප්තියේ 365අ වන වගන්තිය ඉවත් කිරීම

(ii) ප්‍රධාන ප්‍රඥප්තියේ 365අ වන වගන්තිය මෙම පනත මගින් ඉවත් කරනු ලැබේ.

තවදුරටත් සැක දුරු කිරීමේ වගන්තිය

(iii) ලිංගික දිශානතිය නෛතික වරදක් ලෙස සලකන ප්‍රතිපාදන සංශෝධනය කිරීම මෙම පනත පැනවීමේ ව්‍යවස්ථාදායකයේ චේතනාව ලෙස සැලකිය යුතු ය.

3. මේ පනතේ සිංහල සහ දෙමළ භාෂා පාඨ අතර යම් අනනුකූලතාවක් ඇතිවුවහොත්, එවිට, සිංහල භාෂා පාඨය බලපැවැත්විය යුතු ය.

අනනුකූලතාවක් ඇති වූ විට සිංහල භාෂා පාඨය බලපැවැත්විය යුතු බව

ANNEX 2

පොහොසත් රටක් ලස්සන ජීවිතයක්

ජාතික ජන බලවේගය
தேசிய மக்கள் சக்தி
JATHIKA JANA BALAWEGAYA (NPP)

පොහොසත් රටක්
ලස්සන ජීවිතයක්

© ජාතික ජන බලවේගය

පළමු මුද්‍රණය - 2024 අගෝස්තු

විමසීම්:

ජාතික ජන බලවේගය
464/20,
පන්නිපිටිය පාර,
පැලවත්ත,
බත්තරමුල්ල.

දුරකථනය - 011 2785612
වෙබ් - www.akd.lk
- www.npp.lk
විද්‍යුත් තැපෑල - contact@npp.lk

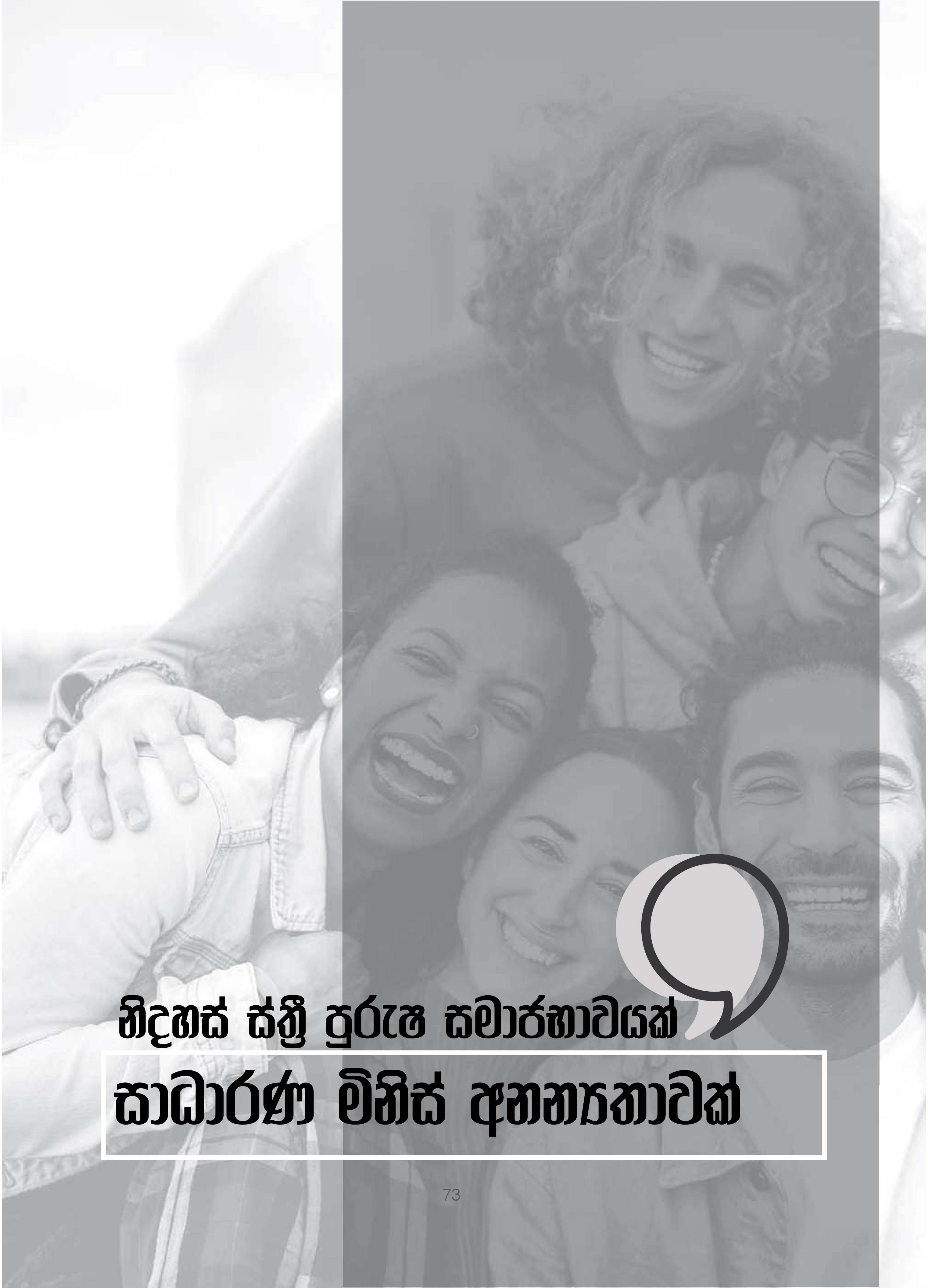

නිදහස් ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවයක්

සාධාරණ මිනිස් අනන්‍යතාවක්

ස්ත්‍රීන් යනු සමස්ත සමාජ ව්‍යුහයේ බැහැර කළ නොහැකි ප්‍රධාන කොටසක් වුවද ප්‍රධාන සමාජ - ආර්ථික, සංස්කෘතික, සහ දේශපාලනික ක්‍රියාවලිය තුළ ආන්තිකකරණය වීම හේතු කොට ගෙන සමාජය තුළ ඔවුන්ට නිරතුරුව හිමිවන්නේ අසමාන ස්ථානයකි. නිවස, ප්‍රජාව, වැඩබිම, දේශපාලනය, ආදී සෑම සමාජ ක්ෂේත්‍රයක් තුළම මෙය සිදුවේ. විශේෂයෙන් පසුගිය දශක කිහිපය තුළ ඉස්මතු වූ නව ලිබරල්වාදී ආර්ථික ක්‍රියාවලිය තුළ මේ තත්වය වඩාත් උග්‍ර වී තිබේ. ප්‍රධානතම විදේශ විනිමය උපයන්නන් බවට ස්ත්‍රී ශ්‍රමය පත් වී ස්ත්‍රීන්ගේ භූමිකා පුළුල් වී ඇති බවක් මතුපිටින් පෙනී ගියද, සමානාත්මතාව සහ සාධාරණත්වය සඳහා අත්‍යවශ්‍ය ව්‍යුහාත්මක සහ දෘෂ්ටිවාදාත්මක වෙනස්කම් තවමත් සිදු වී නොමැත. ඒ වෙනුවට ස්ත්‍රී අනන්‍යතාව වෙළඳපොළකරණය කිරීම සහ ශ්‍රම වෙළඳපොළ තුළ වෙනස්කොට සැලකීම වඩාත් ඉහළ ගොස් තිබේ.

සමස්තයක් ලෙස ස්ත්‍රීන් හා පුරුෂයින් අවදානමට ලක් වූ ශ්‍රමිකයන් බවට පත් වීම, අධ්‍යාපනය, සෞඛ්‍යය ආදී සමාජ ආරක්ෂණ සේවා දුර්වල වීමෙහි බලපෑමට ඍජුවම

ස්ත්‍රීන් ලක්වීම, මිලිටරීකරණය හා වාර්ගික - ආගමික (ethno-religious) අන්තවාදය තුළ ස්ත්‍රීන්ගේ ශරීරය සහ හැසිරීම පාලනය කිරීම පිළිබඳ නීති සම්පාදනය වීම වැනි කරුණු නිසා ස්ත්‍රීන්ගේ ගැටලු පොදු සමාජ අර්බුදය තේරුම් ගැනීම සඳහා කේන්ද්‍රීය රාමුවක් සපයයි. එබැවින් මේ මොහොතේ ශ්‍රී ලංකාව තුළ පවතින ස්ත්‍රීන්ගේ ගැටලු තේරුම් ගැනීමේදී අන්තර්ඡේදිත (intersectional) දෘෂ්ටිකෝණයකින් එය සිදු විය යුතුය.

ජාතික ජන බලවේගය යෝජනා කරන්නේ සියලු අයිතීන් දිනා ගනිමින්, සාධාරණ සමාජයක්, නිවහල් රටක් සහ නිදහස් ස්ත්‍රියක් යන අභිලාශය සාක්ෂාත් කර ගැනීම වෙනුවෙන්, ආන්තිකකරණය වූ සියලු සමාජ කොටස් නියෝජනය කරන දේශපාලනික න්‍යාය - භාවිතාවකි. එබැවින් ස්ත්‍රීන් පිළිබඳ එහි ප්‍රතිපත්තිය, අනෙක් ප්‍රතිපත්ති හා අත්‍යන්තයෙන් බැඳී පවතී.

ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවී අනන්‍යතා සහ ලිංගික දිශානතීන් යනු විවිධ ජීව විද්‍යාත්මක සහ සමාජ විද්‍යාත්මක හේතුන් නිසා ඇතිවන වෙනස්කම් වේ. එහෙත් ශ්‍රී ලංකාවේ එම කණ්ඩායම් සමාජයේ බොහෝ තැන්හිදී හිංසනයට, වෙනස් කොට සැලකීමට සහ ආන්තිකරණයට ලක්වෙති. එමෙන්ම ඇතැම් යටත්විජිත නීති, සමහර ආයතනික රාමු, ඇතැම් සමාජ සංස්ථාවන්හි අගතිගාමී මතවාද, පසුගාමී සංස්කෘතික අදහස් නිසා සමරිසි සහ සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී ජන කොටස්වලට යුක්තියේ ප්‍රවේශය අහිමි කරනු ලැබ තිබේ. සියල්ලන්ටම එකසේ සමානාත්මතාවයෙන් යුතුව සලකන සාධාරණ සමාජයක් තුළ කිසිදු ජන කණ්ඩායමක් ඔවුන්ගේ අනන්‍යතාව හෝ ලිංගික දිශානතිය හේතුවෙන් ආන්තිකකරණයට ලක් නොවිය යුතුය.

මූලධර්ම

- ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවී සමානාත්මතාවය උදෙසා ආර්ථික සාධාරණත්වය
- වැටුප් නොලබන ස්ත්‍රී ශ්‍රමය ආර්ථිකයට සිදුකරන දායකත්වය අගයන රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති
- ආන්තික සමාජ කණ්ඩායම්වලට සාධාරණ සහ සමාන ලෙස සලකන නීති
- ස්ත්‍රීන්ගේ දේශපාලනික නියෝජනය, සහභාගීත්වය හා භූමිකාව මූලප්‍රවාහකරණය (Mainstreaming)
- ආයතනගත හිංසන ව්‍යුහයන් ඇතුළුව සෑම ස්ථානයකම, සියලුම ආකාරයේ හිංසනයන්ට එරෙහි වීම
- ස්ත්‍රීන් මුහුණ දෙන පීඩනය අවම කිරීම සඳහා රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති සැකසීමේදී විශ්වීය පොදු සේවාවලට ප්‍රමුඛත්වය
- තිරසර පරිසර සංරක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති සංවර්ධනයේදී ස්ත්‍රී සහභාගීත්වය
- සමාජ ආයතන සහ ක්‍රියාවලීන් විසින් ප්‍රතිනිෂ්පාදනය කොට පවත්වා ගෙනයනු ලබන අගතිගාමී ඒකාකෘතීන්ගෙන් තොර සමාජයක්
- ස්ත්‍රීන් ඇතුළු සියලු අනන්‍යතා කණ්ඩායම්වලට රාජ්‍ය සේවා, අයිතිවාසිකම් සහ යුක්තිය සඳහා ප්‍රවේශ වීමේ සමාන හිමිකම්
- කාන්තාවන්ට එරෙහි සියලු ආකාරයේ ප්‍රචණ්ඩත්වය වැළැක්වීමේ අන්තර්ජාතික සම්මුතියේ (CEDAW) සහ අන්තර් ජාතික ළමා අයිතිවාසිකම් සම්මුතියේ (CRC) සඳහන් ප්‍රමිතීන්ට අනුකූල දේශීය නීති

ක්‍රියාමාර්ග

- ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය අනුව ඉපැයුම් අතර පරතරය (gender wage gap) ඇතිවන අවස්ථා හඳුනා ගනිමින් එය අවසන් කිරීමට පියවර ගැනීම
- ස්ත්‍රීන්ට ඉඩම් සඳහා ඇති අයිතියට අවාසිදායක ලෙස බලපාන නීතිමය හා ප්‍රායෝගික ගැටලු නිරාකරණය කිරීම

- වැඩ කරන ස්ත්‍රීන් මුහුණ දෙන විශේෂිත සාධක හඳුනාගනිමින්, ඔවුන්ගේ සේවා සුරක්ෂිත බව තහවුරු වන පරිදි පවතින කම්කරු නීති හා ප්‍රතිපත්ති සංශෝධනය කිරීම සහ අවශ්‍ය නව නීති හඳුන්වාදීම
- ස්ත්‍රීන් පීඩාවට පත්කරන අධික පොලී අයකර ගන්නා අයුක්ති සහගත ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ණය බරින් ඔවුන් නිදහස් කිරීම සඳහා පියවර
- ස්ත්‍රීන්ගේ ව්‍යවසායකත්ව අවස්ථා ඉහළ නැංවීම සඳහා ඔවුන්ට අවශ්‍ය බැංකු හා මූල්‍ය පහසුකම්
- ජාතික ශ්‍රම බලකා සමීක්ෂණ විධිමත් කරමින් දරුවන්, වැඩිහිටියන්, ආබාධ සහිත තැනැත්තන් රැක බලා ගැනීම ඇතුළුව ස්ත්‍රීන්ගේ වැටුප් නොලබන සුරැකුම් ශ්‍රමය (unpaid care work) ජාතික ආර්ථිකයේ කොටසක් ලෙස පිළිගැනීම
- ස්ත්‍රීන්ගේ වැටුප් නොලබන සුරැකුම් ශ්‍රමයේ බර අඩුකිරීම
- දේශපාලනය තුළ ස්ත්‍රී සහභාගීත්වය ඉහළ නැංවීම සඳහා ස්ත්‍රීන්ට දේශපාලන අධ්‍යාපනය ලබාදීම, ඔවුන් සංවිධාන ගත කිරීම
- දේශපාලන ව්‍යුහයන් තුළ ස්ත්‍රීන්ගේ නියෝජනය අවම වශයෙන් 50% දක්වා ගෙන ඒමට අවශ්‍ය නීති සහ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමිකව හඳුන්වා දීම
- ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවී අවශ්‍යතාවලට සංවේදී ලෙස අධ්‍යාපනය, සෞඛ්‍යය, ප්‍රවාහනය ආදී පොදු සේවා ශක්තිමත් කිරීම තුළින් ස්ත්‍රීන් මුහුණ දෙන දුෂ්කරතා අවම කිරීම
- ආරක්ෂිතව ගර්භණීභාවය අවසන් කිරීම සම්බන්ධයෙන් 2012 නීති කොමිසම මගින් ඉදිරිපත් කළ යෝජනා ක්‍රියාත්මක කිරීම
- ඒ ඒ වයස් කාණ්ඩවලට ගැළපෙන පරිදි සියලුම පුද්ගලයන්ට ලිංගික සහ ප්‍රජනන සෞඛ්‍යය පිළිබඳ දැනුම හා ඒ හා සම්බන්ධ සේවාවන් ලබාදීම
- ආර්තව දරිද්‍රතාව (period poverty) අවසන් කිරීම වෙනුවෙන් අවශ්‍ය බදු සහන, මූල්‍ය සහ අනෙකුත් පහසුකම් ලබාදීම
- සේවා ස්ථානයේ, පොදු ප්‍රවාහනයේ ඇතුළු සියලු තැන්හි ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවීය පදනමෙන් සිදුවන ප්‍රචණ්ඩත්වයෙන් හා හිංසනයෙන් තොරව ජීවත් වීමට ඇති අයිතිය තහවුරු කරන ආකාරයට නීති සහ කාර්ය පරිපාටීන් සංශෝධනය කිරීම
- දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ 365, 365 (අ) වැනි ස්ත්‍රීන්, දරුවන් සහ වෙනත් ආන්තීකරණයට ලක්වූ කණ්ඩායම්වලට වෙනස් කොට සලකන සහ පීඩාවට ලක්කරන විශේෂ නීති සංශෝධනය කිරීම
- ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ සමානාත්මතාව පිළිබඳ අයිතිවාසිකම

පුළුල් කරමින් ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවී අනන්‍යතාව සහ ලිංගික දිශානතිය මත වෙනස් කොට නොසලකන බවට තහවුරු කිරීම

- සමරිසි සහ සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී ප්‍රජාවට විශේෂිත වන සෞඛ්‍ය සේවා, නෛතික සේවා, සමාජ ආරක්ෂණය වැනි රාජ්‍ය සේවා සහ යුක්තිය සඳහා වන ප්‍රවේශය ඉහළ නැංවීම
- මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව, නීති ආධාර කොමිෂන් සභාව ඇතුළු අදාළ ආයතනවල, විවිධ අනන්‍යතා සහිත කණ්ඩායම්වල අයිතිවාසිකම් තහවුරු කෙරෙන නීති හා කාර්යපටිපාටි සහ ආයතනික ප්‍රතිසංස්කරණ හඳුන්වා දීම
- නීතිය ක්‍රියාත්මක කරන ආයතන ඇතුළු රාජ්‍ය සේවයේ සියලු නිලධාරීන්ට, ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවී අනන්‍යතා සහිත කණ්ඩායම් සමඟ ගනුදෙනු කිරීම සම්බන්ධ ප්‍රමිතීන් සහ ආචාරධර්ම පද්ධතියක් හඳුන්වා දීම
- ආන්තිකකරණයට ලක් වූ කණ්ඩායම්වල අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීමට විශේෂිත ලේකම් කාර්යාලයක් ස්ථාපනය කිරීම

ANNEX 3A

IN THE SUPREME COURT OF THE DEMOCRATIC SOCIALIST REPUBLIC OF SRI LANKA

"PENAL CODE (AMENDMENT) BILL"

SC SD No. 13/2023

Petitioners:

1. K. Athula H. De Silva, Brigadier (Retd.),
No. 590/2, Ekamuthu Mawatha,
Madiwela Road, Thalawathugoda.

2. Shenali D. Waduge,
No. 27, Ratmal Mawatha,
Sirimal Uyana, Ratmalana.

3. Jehan Hameed,
No. 1, Manthri Road,
Colombo 5.

Counsel: Dharshana Weraduwage with Danushi Kalupahana and Ushani Atapattu

vs.

1) Hon. Attorney General,
Attorney General's Department,
Colombo 12.

Counsel for the State: Ms. Harippriya Jayasundara, PC, ASG with Yuresha De Silva, DSG, Sureka Ahmed Jayasinghe, SSC, Ishara Madarasinghe, SC and M.B.M. Sajith Bandara, SC for the Hon. Attorney General

2) Hon. Premanath C. Dolewatta, MP,
No. 50, Ihala Bomiriya, Kaduwela.

Counsel for the 2nd Respondent:	Sanjeeva Jayawardena, PC with Lakmini Warusevitane and Rukshan Senadheera
Intervenient Petitioner:	Bandisattambige Primal Nilhan Paul Fernando, No. 288/8, Hokandara Road, Victory Garden Stage 2, Hokandara.
Counsel:	S. Vijith Singh
Intervenient Petitioner:	Marlon Dan Buultjens, RC Ceylon Pentecostal Mission, No. 3, Seethagama Stage 2, Avissawella.
Counsel:	Canishka Witharana
Intervenient Petitioners:	Women and Media Collective, No. 56/1, Sarasavi Lane, Castle Street, Colombo 8. Professor Savitri Goonesekere, No. 22/2, Obahena Road, Madiwela, Kotte. Radhika Coomaraswamy, No. 27 1/C, Pedris Road, Colombo 3. Natasha Thiruni Jayasekera Balendra, No. 168/1, Inner Flower Road, Colombo 3. Samanpriya Ramani Muttettuwegama, No. 7/12, Sulaiman Terrace, Colombo 5. Yamindra Watson Perera, No. 130, Reid Avenue, Colombo 4. Nirupa Irani Karunaratne, No. 32, Alfred Place, Colombo 3.

Counsel: Sanjeeva Jayawardena, PC with Prashanthi Mahindaratne, Dilumi De Alwis, Lakmini Warusevitane and Rukshan Senadheera

Intervenient Petitioners: Hewa Kaluwela Mullage Thushara Manoj Kumara,
No. 27/2/34, Araliya Mawatha,
Attygala, Hanwella.

Nawagamuwa Bandaralage Adhil Suraj Vimukthi Bandara,
No. 81/51, Meegoda Estate, Panaluwa,
Watareka, Padukka.

Equite Sri Lanka Trust,
No. 29/1, Woodland Avenue,
Kalubowila, Nugegoda.

Counsel: Prasantha Lal De Alwis, PC with Dineth Kaushalya and Chamara Wannisekera

Intervenient Petitioner: Visakesa Chandrasekeram,
No. 62/3, Mayura Place, Colombo 6.

Radika Guneratne,
No. 136/1/1, Old Kesbewa Road,
Delkanda, Nugegoda.

Thenu Ranketh,
No. 75/1, Pepiliyana Mawatha, Kohuwela.

Counsel: Nilshantha Sirimanne with Deshara Goonetilleke

Intervenient Petitioners: Chandana Kapila Ranasinghe,
No. 54/14B, 2nd Lane, Santhanampitiya Road,
Embuldeniya.

Hettigoda Gamage Kanthilatha,

	No. 1051/1, Ragamwatte, Ragama.
	Gameela Samarasinghe, No. 22, Albert Mawatha, Nugegoda.
	Prabasiri Ginige, No. 108, George E De Silva Mawatha, Kandy.
	Ananda Galappatti, No. 25/4, Barnes Place, Colombo 7.
Counsel:	Ermiza Tegal
Intervenient Petitioner:	A.P. Bhoomi Harendran, No. 1D/2F/U23, Mihindusenpura, Colombo 8.
Counsel:	Pulasthi Hewamanna
Intervenient Petitioner:	Ambika Satkunanathan, No. 27, Rudra Mawatha, Colombo 6.
Counsel:	Pulasthi Hewamanna
Intervenient Petitioner:	Tamara Andrea Flamer Caldera, No. 119/16, Model Farm Road, Colombo 8.
Counsel:	Thishya Weragoda with Stefania Perera and Dilan Nalaka
Intervenient Petitioner:	Koswattage Don Aritha Gishan Wickremasinghe, No. 92, Templers Road, Mount Lavinia.
Counsel:	Thishya Weragoda with Stefania Perera and Dilan Nalaka
Intervenient Petitioners:	Pasan Hasitha Jayasinghe,

No. 62/3, Mayura Place, Colombo 5.

Warahena Liyanage Damith Chandimal De Alwis Gunetilleke,
No. 7, Wekanda Road, Jambugasmulla Mawatha, Nugegoda.

Counsel: Lakshan Dias

Intervenient Petitioner: Dr. Beddage Tushara Wickremanayake,
36/2, Kuruppu Road,
Colombo 8.

Counsel: Pulasthi Rupasinghe with Nilma Abeysuriya

Intervenient Petitioners: Dr. Paikiasothy Saravanamuttu,
No. 3, Ascot Mawatha, Colombo 5.

Bhavani Fonseka,
No. 294/1, Nawala Road, Rajagiriya.

Mirak W. Raheem,
No. 24/7, Dudley Senanayake Mawatha,
Colombo 8.

Counsel: Luwie Ganeshathasan with Khyati Wikramanayake and Bhagya Samarakoon

Intervenient Petitioners: Sonali Therese Gunasekara,
No. 410/24, Bauddhaloka Mawatha,
Colombo 7.

Jake Randle Oorloff,
No. 12/A, 137, Rukmalgama,
Pannipitiya.

Counsel: N. K. Ashokbharan

Before: **Jayantha Jayasuriya, PC, CJ**
Vijith K. Malalgoda, PC, J
Arjuna Obeyesekere, J

The Court assembled at 10.00 a.m. on 20th April 2023 and at 11.30 a.m. on 21st April 2023 for the hearing of the petition.

A private member's Bill in its long title referred to as 'A Bill to amend the Penal Code,' and in its short title referred to as the 'Penal Code (Amendment) Bill' [*the Bill*] was published as a Supplement in Part II of the Government Gazette of 17th March 2023. It was presented in Parliament by Hon. Premanath C. Dolewatte, Member of Parliament, and was placed on the Order Paper of Parliament of 4th April 2023.

Three Petitioners have invoked the jurisdiction of this Court in terms of Article 121(1) of the Constitution by filing the above-numbered petition in the Registry of the Supreme Court on 17th April 2023. While the Hon. Attorney General has been named as the 1st Respondent, the proponent of the Bill has been named as the 2nd Respondent. The Petitioners have prayed *inter alia* that this Court declare that the Bill in its entirety is inconsistent with one or more Articles of the Constitution and a determination that, in addition to being passed with not less than two-thirds of the whole number of Members of Parliament (including those not present) voting in its favour [*the special majority*], the Bill must be approved by the People at a Referendum.

Upon receipt of the said petition, the Registrar of this Court issued notice on the Hon. Attorney General as mandated by Article 134(1) of the Constitution. Fourteen petitions have been filed seeking to intervene in this application and to be heard in terms of Article 134(3) of the Constitution. All such applications were allowed. This Court heard extensive submissions from the learned Counsel for the Petitioners, the learned Additional Solicitor General, the learned President's Counsel for the 2nd Respondent and all learned Counsel for the Intervenient Petitioners, and afforded all parties the opportunity of filing written submissions.

> *"We have determined that it is not the business of the law to regulate private consensual sexual encounters between adults. The same applies to issues of private decency, and/or indecency between consenting adults. Any regulation of conduct deemed indecent done in private between consenting adults is a violation of the constitutional right to privacy and liberty. By invoking textual surgery, any reference to private indecency ought to be severed and excised from Section 167, so that its umbrage and coverage is only public indecency. Even after such severance, Section 167 thereof remains intelligible, coherent and valid*." [paragraph 223]

It must perhaps be reiterated that the intent of the legislature in enacting the Bill is to repeal the laws that make sexual orientation a punishable offence. That does not mean that men or women or for that matter transgender persons can frequent public places in a manner that creates a nuisance to others using such public places, or that they can engage in any other illegal acts or behave in a manner that affects the rights, health or property of others. However, we must reiterate that this is a matter that comes within the legislative policy of the State which shall be guided by the provisions of Articles 27 and 75. It is a matter that is within the legislative power of the People which shall be exercised by Parliament in trust for the People.

Conclusion

We have already referred to in detail the submissions of the learned President's Counsel for the proponent of the Bill and the learned Counsel for the Intervenient Petitioners in support of the Bill that the provisions of the Bill would in fact ensure that all persons shall be equal before the law and be entitled to the equal protection of the law, irrespective of their sexual orientation, and that the Bill would, in fact, enhance their fundamental rights guaranteed to them under the Constitution and enable them to live in society with dignity. We are of the view that the submissions of the Petitioners are in fact fanciful hypotheses, and have no merit.

In the above circumstances, we are of the view that the Petitioners have failed to establish that:

(a) the repeal [in the manner proposed in the Bill] of Sections 365 and 365A of the Penal Code which criminalise intimate acts between consenting adults is unconstitutional;

(b) the Bill as a whole or any clause therein is inconsistent with any provision of the Constitution.

Determination

We are of the opinion that the Bill as a whole or any provision thereof is not inconsistent with the Constitution.

We place on record our appreciation of the assistance given by the learned Additional Solicitor General who represented the Hon. Attorney General, the learned Counsel for the Petitioners, the learned President's Counsel for the proponent of the Bill and the learned President's Counsel and all other learned Counsel for the Intervenient Petitioners.

JAYANTHA JAYASURIYA, PC
CHIEF JUSTICE

VIJITH K. MALALGODA, PC
JUDGE OF THE SUPREME COURT

ARJUNA OBEYESEKERE
JUDGE OF THE SUPREME COURT

ANNEX 3B

<u>දණ්ඩ නීති සංග්‍රහ (සංශෝධන) පනත් කෙටුම්පත පිළිබඳ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ තීරණය 2023 - සාරාංශය</u>

මෙම සාරාංශය හරහා අවධානය යොමු කරන්නේ:

- පෙත්සම්කරුවන් විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද තකර් (පනත් කෙටුම්පතට එරෙහිව) සහ ඒවාට අධිකරණය දැක්වූ ප්‍රතිචාර.
- පනත් කෙටුම්පතේ යුක්ති යුක්තභාවය සහ පනත් කෙටුම්පතට පක්ෂව ඉදිරිපත් කරන ලද (සමහර) ප්‍රධාන තකර් තුනක් සහ ඒවාට අධිකරණය දැක්වූ ප්‍රතිචාර.
- පනත් කෙටුම්පතටා බැඳි ව්‍යවස්ථාදායක ප්‍රතිපත්තිය
- උසාවියේ නිගමනය සහ නිණර්ය.
- වැඩිදුර පරිශීලනය සඳහා තෝරාගත් අමතර තොරතුරු සහිත ඇමුණුම්:
    - ඇමුණුම 1 දණ්ඩ නීති සංග්‍රහය (සංශෝධන) පනත් කෙටුම්පත පිළිබඳ 2023 SC තීරණය සඳහා තෝරාගත් ලිඛිත ඉදිරිපත් කිරීම්වල ඉදිරිපත් කරන ලද 'බුද්ධාගම සහ සංස්කෘතිය' පිළිබඳ ප්‍රධාන කරුණු ගෙනහැර දක්වයි.
    - ඇමුණුම 2 දණ්ඩ නීති සංග්‍රහය (සංශෝධන) පනත් කෙටුම්පත පිළිබඳ 2023 SC තීරණය සඳහා තෝරාගත් ලිඛිත ඉදිරිපත් කිරීම්වල ඉදිරිපත් කරන ලද 'මහජන සෞඛ්‍ය තාකරීකත්වය' පිළිබඳ ප්‍රධාන කරුණු ගෙනහැර දක්වයි.
    - ඇමුණුම 3 ස්ත්‍රී පුරුෂ සමානාත්මතා පනත් කෙටුම්පතේ 2024 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ නිණර්ය තුළ අපරාධකරණය සහ සමලිංගික සබඳතා සම්බන්ධ ප්‍රධාන තකර් ගෙනහැර දක්වයි.

<u>පෙත්සම්කරුවන් විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද තකර්</u>

"... පෙත්සම්කරුවන් විසින් ප්‍රකාශයට පත් කර තිබෙන හේතු සමපේක්ෂාත්මක, මනඃකල්පිත සහ පැහැදිලිවම අසත්‍ය ඒවා පමණක් නොව, ඒවා ඔවුන් විසින් කිසිදු ආකාරයකින් තහවුරු කර නොමැති අතර ම, එසේ තකර් කිරීමෙන්, පෙත්සම්කරුවන් කියා සිටින්නේ සමාජයේ එක් කොටසක් තවදුරටත් නීතියේ සමාන ආරක්ෂාව නොලැබිය යුතු බව ය." (**17** පිටුව**)**

1වන තකර්ය - ළමුන්ගේ ආරක්ෂණ අඩු කිරීම

- **පෙත්සම්කරුවන්ගේ තකර්ය**: පෙත්සම්කරුවන් තකර් කරන ලද්දේ 365 සහ 365A වගන්ති සංශෝධනය කිරීමෙන් අවුරුදු දහසයට අඩු ළමුන් සඳහා නීතිමය ආරක්ෂාව අහිමි වන අතර එමඟින් ඔවුන් සූරාකෑමට ලක්වීමට තුඩු දිය හැකි බව යි. ඔවුන් තවදුරටත් තකර් කළේ පාසල්වල ක්‍රියාත්මක කරන LGBT වැඩසටහන්වලට නිරාවරණය වීම මඟින් ළමයින් සංක්‍රාන්ති ලිංගික අනන්‍යතා ලබා ගැනීම සඳහා බලපෑම් කළ හැකි බවත්, මෙම කොටස් සංශෝධනය කිරීමෙන් බාලවයස්කරුවන් සහ වැඩිහිටියන් අතර ලිංගික ක්‍රියාකාරකම් නීත්‍යානුකූලව අවසර දිය හැකි බවත් ය.

- **අධිකරණයේ ප්‍රතිචාරය:** මෙම හේතූන් නීත්‍යානුකූලව පදනම් විරහිත බව අධිකරණය විසින් නිගමය කරන ලදී. පවතින නීති, විශේෂයෙන් දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ 365B වගන්තිය හරහා දැනටමත්, කැමැත්ත නොතකා, වයස අවුරුදු දහසයට අඩු අයට එදිරිව සිදු කරන 'බරපතල ලිංගික අපයෝජන' දැඩි දඬුවම් සහිත අපරාධයක් බවට පත් කරයි. මීට අමතරව, 345 වගන්තිය හරහා ලිංගික හිරිහැරවලට එරෙහි ව දඬුවම් ක්‍රියාත්මක කරන අතර, ළමයින් සූරාකෑමෙන් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා පුළුල් නීතිමය රාමුවක් සපයයි. එබැවින් මෙම පනත් කෙටුම්පත සම්මත වීම හරහා දරුවන්ට ඇති නීතිමය ආරක්ෂාවක් අහිමි වන බවට ප්‍රකාශ කිරීමට කිසිදු සාක්ෂියක් නොතිබුණි.

2වන තකර්ය - නීතියේ ආධිපත්‍යය ලිහිල් කිරීම

- **පෙත්සම්කරුවන්ගේ තකර්ය**: ඔවුන් කියා සිටියේ සමලිංගික හැසිරීම සාපරාධී වරදක් නොකිරීම මඟින් නීතිමය ආරක්ෂාව දුවර්ල කරන බවත්, නීතියේ ආධිපත්‍යය යටපත් කරන බවත්, එමඟින් පුරවැසියන්ගේ ජීවිතය සහ නිදහස අවදානමට ලක්වන බවත් ය.
- **අධිකරණයේ ප්‍රතිචාරය:** යෝජිත සංශෝධන සහ නීතියේ ආධිපත්‍යයට යම් ප්‍රත්‍යක්ෂ තජර්නයක් අතර කිසිදු සම්බන්ධයක් පෙන්වා දීමට පෙත්සම්කරුවන් අපොහොසත් වූ බව අධිකරණය තීරණය කළේ ය. එබැවින් එම තකර්ය පිළිගත හැකි සාක්ෂිවලින් තහවුරු නොවන බවට නිගමනය කළ අධිකරණය මෙම තකර්ය ප්‍රතික්ෂේප කළේ ය.

3වන තකර්ය 3 - HIV/AIDS ව්‍යාප්තිය වැඩිවීම හරහා මහජන සෞඛ්‍යය සහ ජාතික ආරක්ෂාව දුවර්ල වීම

"365 සහ 365A වගන්ති HIV හෝ AIDS වසංගතයකට බාධාවක් වන බවටත්, එම වගන්ති ඉවත් කළහොත් ශ්‍රී ලංකා ත්‍රිවිධ හමුදාව සහ පොලිසිය HIV හෝ AIDS මගින් විනාශ වන බවටත් වන තකර්ය නිරථර්ක එකක් බව මෙම අධිකරණයේ අදහස වන අතර එම තකර්යට සහාය දැක්වීම සඳහා පෙත්සම්කරුවන් විසින් විද්‍යාත්මකව පිළිගත හැකි සාක්ෂි කිසිවක් ඉදිරිපත් නොකිරීම පුදුමයට කරුණක් නොවේ. (පිටුව 15)

• **පෙත්සම්කරුවන්ගේ තකර්ය:** පෙත්සම්කරුවන් තකර් කළේ HIV සහ AIDS ඇති අයගෙන් බහුතරයකට පිරිමින් හෝ ද්විලිංගික ලිංගික සබඳතාවල ඉතිහාසයක් ඇති බවත් එබැවින් සමලිංගික සබඳතා සාපරාධී වරදක් නොකිරීම මගින් HIV සහ AIDS රෝගීන්ගේ වැඩිවීමට හේතු වන බවත් එය මහජන සෞඛ්‍යයට සහ ජාතික ආරක්ෂාවට අහිතකර ලෙස බලපාන බවත්ය. ඔවුන් යෝජනා කළේ මෙය පුද්ගලයන්ට, පවුල්වලට, ප්‍රජාවන්ට සහ හමුදාව සහ පොලිසිය වැනි ප්‍රධාන ආයතනවලට හානි කරන බව යි.

• **අධිකරණයේ ප්‍රතිචාරය:** අධිකරණය විසින් මෙම තකර්ය ප්‍රතික්ෂේප කළේ ය, (1) සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය විසින් සකස් කරන ලද 'ශ්‍රී ලංකාව සඳහා ජාතික HIV/ලිංගාශ්‍රිත රෝග උපායමාගර්ික සැලැස්ම' සහ UNDP සහ පොදුරාජ්‍ය මණ්ඩලීය ප්‍රමුඛ පුද්ගලයින් කණ්ඩායම විසින් නිකුත් කරන ලද වාතර්ා උපුටා දක්වමින් පෙන්වා දුන්නේ HIV ආසාදනය වන්නේ සමලිංගික පිරිමින්ට පමණක් නොව කාන්තා ලිංගික ශ්‍රමිකයන්, ආපසු රටට එන සංක්‍රමණික සේවකයන් සහ මත්ද්‍රව්‍ය භාවිත කරන හෝ එන්නත් කරන අයටත් එය ආසාදනය වන නිසා මෙම තකර්යට විශ්වසනීය පදනමක් නොමැති බව, (2) සමලිංගික හැසිරීම් සාපරාධී ලෙස සැලකීම අවදානමට ලක් වූවන් කොන් කරන බවත්, එය සෞඛ්‍ය සේවයට ඇති ප්‍රවේශයට තවදුරටත් බාධාවක් වන බවත්, HIV පැතිරීම උග්‍ර කරන බවත්, එමගින් එවැනි ව්‍යාජ තකර් ශක්තිමත් කරන බවත් ඔවුහු අවධාරණය කළහ. (3) අනෙක් අතට සමලිංගිකත්වය සාපරාධීකරණය නොකිරීම හරහා සෞඛ්‍ය සේවා වැඩි දියුණු කිරීම සහ ඉහළ අවදානම් කණ්ඩායම් අතර ආසාදන අනුපාතය අඩු කරනු ඇත.

4වන තකර්ය - සමලිංගිකත්වය බෞද්ධ මූලධමර්වලට පටහැනි වීම

"ඔවුන්ගේ තකර්යේ කිසිදු වටිනාකමක් නැත... සමලිංගික ද විරුද්ධ ලිංගික ද යන්න නොසලකා බෞද්ධ පූජකයෙකු වෙනත් කෙනෙකු සමඟ ලිංගික සම්බන්ධකම් පැවැත්වීම වරදක් [පාරාජිකා] බව ප්‍රකාශ කිරීම හැර කෙනෙකුගේ ලිංගික නැඹුරුව සාපරාධී වරදක් නොවන ලෙස සැලකීම සම්බුද්ධ ශාසනය ආරක්‍ෂා කර පෝෂණය කිරීමේ රාජ්‍ය වගකීමෙන් බැහැර වන ආකාරය හෝ යෝජිත සංශෝධන තහනම් කරන්නේ කෙසේ ද යන්න හෝ ඊට පටහැනි වන්නේ කෙසේ ද යන්න පෙත්සම්කරුවන් පැහැදිලි කර නැත." (පිටුව 16)

• **පෙත්සම්කරුවන්ගේ තකර්ය:** පෙත්සම්කරුවන් කියා සිටියේ සමලිංගික ක්‍රියාකාරකම් බෞද්ධ මූලධමර්වලට පටහැනි බවත්, එමගින් බුද්ධාගම ආරක්ෂා කිරීමට සහ පෝෂණය කිරීමට රජයට නියෝග කරන ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 9 වැනි වගන්තිය උල්ලංඝණය වන බවත් ය.

• **උසාවියේ ප්‍රතිචාරය:** මෙම තකර්ය යෝග්‍ය නොවන බව අධිකරණයට පෙනී ගියේ ය. බෞද්ධ ස්වාමීන් වහන්සේලාට (භික්ෂූන් වහන්සේලා) සහ මෙහෙණින් වහන්සේලාට (භික්ෂූණීන් වහන්සේලා) ගිහියන්ට අදාළ නොවන වෙන ම චයර්ාධමර් පද්ධතියක් (විනය නීති) ඇති බවට විරුද්ධ නීතිඥවරයාගේ අදහස ඔවුන් සඳහන් කළහ. එපමණක් නොව, බෞද්ධ ග්‍රන්ථ ගිහියන් අතර සමලිංගිකත්වය හෙළා නොදකින බවත්, බුදුදහමේ මූලික ඉගැන්වීම් සෑම පුද්ගලයෙකුට ම සාධාරණ හා සමානව සැලකීම වෙනුවෙන් පෙනී සිටින බවත් ය. එබැවින් සමලිංගික සේවනය සාපරාධී ක්‍රියාවක් කිරීම බුදුදහමේ ආරක්ෂාවට බාධාවක් නොවන බව අධිකරණය ප්‍රකාශ කළේ ය.

• **වැඩි විස්තර සඳහා ඇමුණුම්:** සමලිංගිකත්වයට අදාළ ව ශ්‍රී ලාංකේය සංස්කෘතිය සහ බෞද්ධ මූලධමර් පිළිබඳ වැඩිදුර තොරතුරු ඇමුණුම් 1හි සොයාගත හැකිය.

පනත් කෙටුම්පතේ පදනම

"... යෝජිත සංශෝධනවල පදනම නම්, ලිංගික දිශානතිය කුමක් වුවත්, අපගේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් සහතික කර ඇති ඔවුන්ගේ මූලික අයිතිවාසිකම් භුක්ති විඳීමේ හැකියාව සියලු ම පුරවැසියන්ට ලබා දීම යි." (පිටුව 24)

ජනාධිපති නීතිඥ ජයවර්ධන මහතා විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද ප්‍රධාන කරුණු

- **අරමුණ**: මෙම පනත් කෙටුම්පතේ අරමුණ වන්නේ ශ්‍රී ලංකාව තුළ සමලිංගිකත්වය සාපරාධී වරදක් නොවන බවට පත් කිරීම, රටේ නීති සමකාලීන සමාජ වටිනාකම් සහ 21 වැනි සියවසේ ප්‍රමිතීන් සමඟ පෙළගැස්වීම යි.

- **ප්‍රධාන විධිවිධාන:** 2(iii) වගන්තිය ප්‍රසිද්ධියේ හෝ පෞද්ගලික ව වැඩිහිටියන් අතර ලිංගික දිශානතිය සහ සම්මුතිවාදී සමලිංගික හැසිරීම් තවදුරටත් සාපරාධී වරදක් නොවිය යුතු බව සඳහන් කරයි.

    - **අරමුණ:** යල් පැන ගිය වික්ටෝරියානු යුගයේ ප්‍රඥප්තිවලින් බැහැරව, ලිංගික දිශානතිය නොසලකා සියලු පුරවැසියන්ට සමානාත්මතාවය, නිදහස සහ අභිමානය සහතික කරමින් ශ්‍රී ලංකාවේ නීති රාමුව නවීකරණය කිරීමට මෙම පනත් කෙටුම්පත උත්සාහ කරයි.

    - **ජාත්‍යන්තර බලපෑම:** ලිංගික අපරාධ පනත හරහා එක්සත් රාජධානිය සමලිංගිකත්වය සාපරාධීකරණයෙන් ඉවත් කිරීමෙන් පසුව, පොදුරාජ්‍ය මණ්ඩලයේ අනෙකුත් සාමාජික රටවලලින් ද එය අනුගමනය කරන ලෙස ඔවුන් ඉල්ලා සිටියේ ය.

ලුවී ගනේෂදාසන් නීතිඥ මහතා සහ හේවාමාන්න නීතිඥ මහතාගේ සහායක තකර්:

- **වත්මන් නෛතික තත්ත්වය:** ශ්‍රී ලංකාව තවමත් වැඩිහිටියන් අතර සම්මුතිවාදී සමලිංගික සබඳතා සාපරාධී ලෙස සලකන රටවල් කිහිපයෙන් එකක් වන අතර එසේ කරන ආසියාවේ එක ම බහුතර මුස්ලිම් නොවන රට වේ.

- **ජනගහන බලපෑම**: ශ්‍රී ලංකාවේ ජනගහනයෙන් ආසන්න වශයෙන් 12%ක් සමලිංගික ප්‍රජාවට අයත් වන අතර, ඔවුන් 365A වගන්තිය යටතේ නඩු පැවරීමට බියෙන් ජීවත් වෙති. මෙම භීතිය ඔවුන්ගේ දෛනික යහපැවැත්මට අහිතකර ලෙස බලපාන අතර ලිංගික දිශානතිය මත පදනම් වූ එවැනි වෙනස්කම් කිරීම් පිළිබඳ ඕනෑ ම හෙළිදරව්වක් නඩු පැවරීමට හේතු විය හැකි බැවින් වෙනස් කොට සැලකීම සඳහා නීතිමය පිළියම් සෙවීමෙන් ඔවුන් අධෛර්යමත් කරයි.

- **පනත් කෙටුම්පතේ අරමුණ**: ලිංගික දිශානතිය හා ඒ හා සම්බන්ධ බිය සහ අපකීර්තිය තුරන් කිරීම, එමගින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් සහතික කර ඇති මූලික අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම සහ වැඩිදියුණු කිරීම මෙම පනත් කෙටුම්පත අපේක්ෂා කරයි.

- **අධිකරණ යොමුව:** මෙම අධිකරණ නිගමනය සනත් විමලසිරි එදිරි ව නීතිපති නඩුව උපුටා දක්වයි, 365A වගන්තියේ යල් පැන ගිය ස්වභාවය ඉස්මතු කරමින් සහ ලිංගික දිශානතිය මත පදනම්ව වෙනස් කොට සැලකීමකින් තොරව සියලු ම පුරවැසියන්ට ඔවුන්ගේ ව්‍යවස්ථාපිත අයිතිවාසිකම් සම්පූර්ණයෙන් සාක්ෂාත් කර ගත හැකි බව සහතික කිරීම සඳහා ප්‍රතිසංස්කරණයක අවශ්‍යතාවය අවධාරනය කරයි.

<u>පනත් කෙටුම්පතට පක්ෂව ඉදිරිපත් කර ඇති (සමහර) තකර්</u>
<u>(2 වන වගඋත්තරකරු සහ 2 වන වගඋත්තරකරුට සහය දුන් මැදිහත්කාර පෙත්සම්කරුවන්)</u>

1වන තකර්ය - මානව ගරුත්වය

"අපගේ අදහස වන්නේ වැඩිහිටියන්ගේ ලිංගික දිශානතිය නොතකා කැමැත්තෙන් වැඩිහිටියන් අතර සිදුවන ලිංගික ක්‍රියාකාරකම් සාපරාධී වරදක් නොකිරීම මානව ගරුත්වය තවදුරටත් ඉහළ නැංවීමක් පමණක් වන අතර එය ව්‍යවස්ථාපිත නීති පොතේ පවත්වාගෙන යා යුතු වරදක් ලෙස සැලකිය නොහැකි බව යි." (පිටුව 31)

මෙම අධිකරණ නිණර්ය මගින් විවිධ ජාත්‍යන්තර මානව හිමිකම් රාමු වල ස්ථාවරයන් මෙන් ම ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සහ මෙම කරුණ සම්බන්ධයෙන් අධිකරණ මතයන් ද ඉස්මතු කරයි.

ජාත්‍යන්තර මානව හිමිකම් රාමු

- **මානව හිමිකම් පිළිබඳ විශ්ව ප්‍රකාශනය** (UDHR): 1948 දී සම්මත කරන ලද එය නිදහස, යුක්තිය සහ සාමයේ පදනම ලෙස මානව ගරුත්වය ගැන අවධාරණය කරයි. ශ්‍රී ලංකාව එයට අත්සන් කර ඇති රටක් ලෙස මෙම මූලධමර්වලට බැඳී සිටී. UDHR හි පූවර්කාව සියලු මිනිසුන්ගේ ආවේනික ගෞරවය සහ සමාන අයිතිවාසිකම් ප්‍රකාශ කරන අතර, 1 වන වගන්තියේ සඳහන් වන්නේ "සියලු මනුෂ්‍යයන් නිදහස් හා ගෞරවයෙන් හා අයිතිවාසිකම්වලින් එකිනෙකාට සමානව උපත ලබා ඇති" බව යි.

- **යුරෝපා සංගමය**: යුරෝපා සංගමයේ මූලික අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ ප්‍රඥප්තිය, 1 වැනි වගන්තිය, මානව ගරුත්වය කඩ කළ නොහැකි ලෙස හා එයට ගරු කළ යුතු සහ ආරක්ෂා කළ යුතු බව ප්‍රකාශ කරයි.

මෙම ජාත්‍යන්තර රාමු මානව ගරුත්වයේ විශ්වීය සහ මූලික ස්වභාවය ඉස්මතු කරයි.

ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය සහතික සහ ඊට සහාය දක්වන අධිකරණ නීන්දු:

"....සියලු මූලික අයිතිවාසිකම් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ පදනම මානව ගරුත්වය යි. අපගේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මානව ගරුත්වය පිළිගන්නා බවත් එය තහවුරු කරන බවත් ස්වස්තියෙන් පෙන්නුම් කරයි. ඉහත විග්‍රහයේ වැදගත්කම වන්නේ සදාචාරය ආරක්‍ෂා කිරීම සඳහා වැරදි අපරාධයක් බවට පත්කිරීමේ දී පුද්ගලයෙකුගේ මානව ගරුත්වයට බාධාවක් වුවහොත් නීතිය දැඩි බරකට මුහුණ දෙන බව යි. එවැනි නීතියක් පවත්වාගෙන යා යුතු බවත් එය අවලංගු කළ නොහැකි බවත් තකර් කිරීම අපහසු වනු ඇත. ඔවුන්ගේ ලිංගික දිශානතිය නොසලකා කැමැත්ත ඇතිව වැඩිහිටියන් අතර සිදුවන ලිංගික ක්‍රියාකාරකම් අපරාධමය වරදක් නොකිරීම මානව ගරුත්වය තවදුරටත් ඉහළ නැංවීමක් පමණක් බව අපගේ අදහස යි." (පිටුව 31)

• **ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව:** ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 'ස්වස්ති' (පෙරවදනට සමාන) අනුව, ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව නිදහස, සමානාත්මතාවය, යුක්තිය සහ මූලික මානව හිමිකම් සහතික කරයි, ඒ සියල්ල මානව ගරුත්වය හා සබැඳේ.

• **ශ්‍රී ලාංකීය අධිකරණ අදහස්:** එපමණක් නොව, මානව ගරුත්වය ආරක්ෂා කිරීම සඳහා සමානාත්මතාවය සහ වෙනස්කම් සිදු නොකිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ යන මූලධමර්ය ශක්තිමත් කරන අධිකරණ මත කිහිපයක් මෙම තීරණය උපුටා දක්වයි.

- ➢ <u>කිරහන්දි යෙෂින් නන්දුජ ද සිල්වා සහ තවත් එදිරිව සුමිත් පරාක්‍රමවංශ සහ තවත් අය:</u> සමානාත්මතාවයේ අයිතිය මානව ගරුත්වයට ආවේනික බව ජනාධිපති නීතිඥ ප්‍රියන්ත ජයවධර්න මහතා අවධාරණය කළේය.

- ➢ <u>කනපතිපිල්ලේ එදිරිව ශ්‍රී ලංකා ගුවන්විදුලි සංස්ථාව සහ වෙනත් අය:</u> අසාධාරණය සහ අත්තනෝමතිකත්වය වැළැක්වීම සඳහා සියලු පුද්ගලයන්ගේ තත්ත්වය සහ ගෞරවය ආරක්ෂා කිරීම අත්‍යවශ්‍ය බව විනිසුරු ශිරාණි බණ්ඩාරනායක සඳහන් කළා ය.

- ➢ <u>අජිත් සී.එස්. පෙරේරා එදිරිව දයා ගමගේ සහ තවත් අය:</u> ජනාධිපති නීතිඥ ප්‍රසන්න ජයවධර්න, මූලික අයිතිවාසිකම් පැන නගින හරය ලෙස මානව ගරුත්වය පිළිබඳ විස්තර කළේ ය.

- ➢ <u>කඳවලගේ දොන් සමන්ත පෙරේරා එදිරිව හෙට්ටිපොල පොලිස් ස්ථානය භාර නිලධාරී සහ වෙනත් අය:</u> ජනාධිපති නීතිඥ තුරෙයිරාජා, මානව ගරුත්වය මූලික අයිතිවාසිකම් තීරණවලට මඟ පෙන්වන සම්මත වටිනාකමක් බව අවධාරණය කළේ ය.

ජාත්‍යන්තර අධිකරණ මත:

"ගරුත්වයේ හරය මෙය වන අතර, කිසිදු බාධාවකින් තොරව, අනෙකාගේ කැමැත්ත ඇතිව පුද්ගලයෙකුට තමාට අවශ්‍ය පරිදි හැසිරීමට සහ හැසිරීමට ඉඩ දීම සහ ඔහුට/ඇයට තමාගේ අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමට ඉඩ දීම අපගේ ව්‍යවස්ථාපිත යුතුකම බව අපි කියමු." - නව්ටේජ් සිං ජොහාර් නඩු තීන්දුවෙහි අගවිනිසුරු දීපක් මිස්රා (පිටුව 28)

- <u>නව්ටේජ් සිං ජොහාර්</u>: අගවිනිසුරු දීපක් මිස්රා අවධාරණය කළේ සම්පූර්ණ ජීවිතයක් සඳහා මානව ගරුත්වය අත්‍යවශ්‍ය වන අතර අභිමානයෙන් තොරව පුද්ගලයෙකුගේ පැවැත්මට හරයක් නොමැති බව යි. අභිමානය යනු අනන්‍යතාවය සහ තේරීම ඇතුළත් වන අතර, ජීව විද්‍යාත්මක හෝ තේරීම මගින් පුද්ගලික ප්‍රකාශනයට ඇති ඕනෑ ම නෛතික බාධාවක් ස්වභාවික සහ ව්‍යවස්ථාපිත අයිතීන් උල්ලංඝනය කරයි. එබැවින් අධිකරණයේ ව්‍යවස්ථානුකූල වගකීම වන්නේ එවැනි බාධා ඉවත් කර, පුද්ගලයන්ට නිදහසේ අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමට සහ බියෙන් තොරව සම්මුති සබඳතාවල යෙදීම සහතික කිරීම යි.

- <u>සමලිංගික සමානාත්මතාවය සඳහා වූ ජාතික සන්ධානය</u>: ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය සාපරාධීකරණය කිරීම, තත්වයන් නොසලකා සමලිංගික පිරිමින් අපරාධකරුවන් ලෙස අපකීර්තියට පත් කරන බව අධිකරණය සඳහන් කළේ ය. මෙම සාපරාධීකරණය සංකේතාත්මක අපකීර්තියෙන් ඔබ්බට සැබෑ හානියක් ඇති කරයි, සමලිංගික පිරිමින් සම්මුතිවාදී ලිංගික හැසිරීම්වල නියැලීම සඳහා අත්අඩංගුවට ගෙන නඩු පැවරීමට හෙළිදරව් කරයි, එමගින් අනාරක්ෂිතභාවය සහ අවදානම දිගට ම පවතී. එවැනි නීති සමලිංගික පිරිමින් පහත් කොට අවප්‍රමාණය කරන අතර, ඔවුන්ගේ අභිමානය පැහැදිලිව ම තර්ජනයකට කිරීම සහ ව්‍යවස්ථාපිත ආරක්ෂාව උල්ලංඝනය කිරීමකි.

අධිකරණයේ නිගමනය:

- **ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය අභියෝග**: වැඩිහිටියන් අතර කැමැත්තෙන් සිදුවන ලිංගික ක්‍රියාකාරකම් සාපරාධීකරණය කිරීම වැනි මානව ගරුත්වයට බාධා කරන නීති සැලකිය යුතු ව්‍යවස්ථාමය අභියෝගවලට මුහුණ දෙයි. ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව ජාත්‍යන්තර නෛතික මූලධර්ම සමඟ මානව ගරුත්වය ආරක්ෂා කිරීම සඳහා එවැනි ක්‍රියාකාරකම් සාපරාධී අපරාධයක් නොකිරීම පිණිස අනුබල දෙයි.

- **අධිකරණයේ ස්ථාවරය:** වැඩිහිටියන් අතර කැමැත්තෙන් සිදුවන සමලිංගික ක්‍රියා අපරාධයක් ලෙස සලකන 365 සහ 365A වගන්ති පවත්වාගෙන යාම මානව ගරුත්වයේ මූලික ගුණාංගයට පටහැනි බව අධිකරණය නිගමනය කළේ ය. මෙම ස්ථාවරය පුළුල් මානව හිමිකම් රාමු සහ අභිමානය උල්ලංඝනය කරන නීති ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය පරීක්ෂාව යටතේ පවත්වා ගත නොහැකි බව පිළිගැනීම මගින් ශක්තිමත් කෙරේ.

2වන තකර්ය - ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 12(1) වගන්තිය යටතේ සමානාත්මතාවය

"... පැරණි වික්ටෝරියානු යුගයේ සදාචාරාත්මක අවශ්‍යතා මත පදනම් ව අපරාධයක් බවට පත් කෙරූ, වැඩිහිටියන් අතර කැමැත්තෙන් සිදුවන ලිංගික ස්වරූපයේ ක්‍රියාවන් අපරාධකරණය කිරීමෙන් ඉවත් කිරීම, 12(1) ව්‍යවස්ථාවට අනුකූල වන අතර ම එමඟින් මනුෂ්‍යත්වයේ ගෞරවය ද ආරක්ෂා කරනු ඇත." (පිටුව 36)

ව්‍යවස්ථාමය විධිවිධාන:

- 12(1) වගන්තිය: "සියලු ම පුද්ගලයන් නීතිය ඉදිරියේ සමාන වන අතර නීතියේ සමාන ආරක්ෂාවට හිමිකම් ඇති" බව සහතික කරයි. අත්තනෝමතික බාධා ඉවත් කිරීම සහ අත්තනෝමතික වෙනස්කම් මත පදනම්ව වෙනස් කොට සැලකීමට හෝ අසාධාරණ ලෙස සැලකීමට කිසිදු පුද්ගලයෙකුට මුහුණ නොදීම සහතික කිරීම මගින් මානව ගරුත්වය ප්‍රවර්ධනය කිරීම මෙහි අරමුණ යි.

සමානාත්මතාවය සහ ලිංගික දිශානතිය:

සමානාත්මතාවය සහ ලිංගික දිශානතිය සම්බන්ධයෙන් විදේශීය විනිශ්චයන් ගණනාවක් අධිකරණය විසින් සලකා බලන ලදී:

- *<u>ලෝරන්ස් එදිරිව ටෙක්සාස්</u>* (එක්සත් ජනපද ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය): මෙම නඩුව සමානාත්මතාවය සහ ලිංගික දිශානතිය පිළිබඳ ප්‍රශ්නය ආමන්ත්‍රණය කරමින් නිදහසේ සහතිකය මගින් ආරක්ෂා කරන ලද හැසිරීමට ගරු කිරීම හා සැලකීමේ සමානාත්මතාවය සම්බන්ධ කරයි. රාජ්‍ය නීතිය මගින් සමලිංගික හැසිරීම අපරාධයක් බවට පත් කළ විට, එය සමලිංගික පුද්ගලයන් පොදු සහ පෞද්ගලික ක්ෂේත්‍රවල වෙනස්කම්වලට ලක් කිරීමට කෙරෙන ආරාධනයකි.

- *<u>නව්ටේජ් සිං ජොහාර්</u>* (ඉන්දියානු ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය): වැඩිහිටියන් අතර සමලිංගික හැසිරීම අපරාධයක් ලෙස සැලකූ ඉන්දීය දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ 377 වගන්තිය, LGBT ප්‍රජාවට වෙනස් කොට සැලකීම නිසා, ඉන්දීය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 14 වැනි වගන්තිය යටතේ නීතිය යටතේ සමාන ආරක්ෂාවට ඇති ඔවුන්ගේ අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය කරමින් ව්‍යවස්ථා විරෝධී බව තහවුරු විය.

- *<u>Bostock v Clayton County</u>* (එක්සත් ජනපද ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය): ලිංගිකත්වය මත පදනම් වූ රැකියා තුළ දී වෙනස්කම් කිරීම තහනම් කරන සිවිල් අයිතිවාසිකම් පනතේ VII මාතෘකාව ලිංගික දිශානතියට අදාළ වන බව තීන්දු කළේ ය.

ශ්‍රී ලංකා සන්දභර්ය:

- **අපරාධකරණය ඉවත් කිරීම සඳහා පෙනී සිටීම:** නැසීගිය ආචාර්ය නීලන් තිරුචෙල්වම් 1995 දී 365A වගන්තිය සංශෝධනය කිරීම පිළිබඳ පාලරීමේන්තු විවාදයක දී වැඩිහිටියන් අතර කැමැත්තෙන් සිදුවන

සමලිංගික ක්‍රියා සාපරාධී නොවන බව පවසා ඒ වෙනුවෙන් පෙනී සිටියේ ය. දශක ගණනාවක් තිස්සේ ශ්‍රී ලංකාව තුළ එවැනි උද්දේශනයක් පැවති බව මෙයින් ඉස්මතු වේ.

- **අධිකරණ තීන්දු:** පුද්ගලයන් හෝ දේවල ඕනෑ ම වර්ගීකරණයක් කණ්ඩායමේ සිටින අය ඉන් පිටත සිටින අයගෙන් වෙන් කරන පැහැදිලි සහ තාකරීක වෙනස්කම් මත පදනම් විය යුතු බවට නැවත නැවතත් තීන්දු කර ඇති බව අධිකරණය ප්‍රකාශ කළේ ය. මෙම වෙනස්කම් වර්ගීකරණය මගින් සාක්ෂාත් කර ගැනීමට අදහස් කරන අරමුණු සඳහා සාධාරණ සම්බන්ධතාවයක් ද තිබිය යුතු ය. එබැවින්, වැඩිහිටියන් අතර කැමැත්තෙන් සිදුවන පෞද්ගලික ක්‍රියාවන් පිළිබඳ සදාචාරාත්මක විනිශ්චයන් මත පදනම්ව වෙනස් කොට සැලකීම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 12(1) වගන්තිය උල්ලංඝණය කරන අතර, එයට පැහැදිලි සහ තාකරීක වෙනස්කම් නොමැති අතර, සියලු මූලික අයිතිවාසිකම් සඳහා කේන්ද්‍රීය සාධකය වන මානව ගරුත්වයට හානි කරයි.

අධිකරණයේ නිගමනය:

> *"උගත් නීතීඥවරයාගේ ඉදිරිපත් කිරීම් හොඳින් සලකා බැලීමෙන්, අතීතයේ වික්ටෝරියානු යුගයක සදාචාරාත්මක අවශ්‍යතා මත පදනම් වූ අපරාධයක් වන, වැඩිහිටියන් අතර ලිංගික ක්‍රියා අපරාධකරණය කිරීමෙන් ඉවත් කිරීම 12 (1) වැනි වගන්තියට අනුකූල වන බව සහ මනුෂ්‍යාත්වයේ ගෞරවය රකිනු ඇති අපගේ අදහස යි." (36 පිටුව)*

- **12(1) වගන්තිය සමඟ ඇති සම්බන්ධය**: වැඩිහිටියන් අතර කැමැත්තෙන් සිදුවන සමලිංගික ක්‍රියා අපරාධයක් බවට පත් කරන යල් පැන ගිය වික්ටෝරියානු යුගයේ නීති ඉවත් කිරීම 12(1) වගන්තියට අනුකූල වන අතර මානව ගරුත්වය තහවුරු කරන බව අධිකරණය නිගමනය කළේ ය. මෙම ක්‍රියාවන් සාපරාධී නොවන බවට පත් කිරීම හරහා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ දක්වා ඇති සමානාත්මතාවය සහ මානව ගරුත්වය පිළිබඳ මූලධර්මවලට අනුකූල වන බව අධිකරණය ප්‍රකාශ කළේ ය.

3වන තකර්ය - පුද්ගලයාගේ පෞද්ගලිකත්වය

"ලිංගික දිශානතිය LGBT පුද්ගලයන්ගේ අනන්‍යතාවයේ සහජ කොටසකි. පුද්ගලයෙකුගේ ලිංගික දිශානතිය පෞද්ගලිකත්වයේ අත්‍යවශ්‍ය ගුණාංගයකි." (38 පිටුව)

පෞද්ගලිකත්වය සඳහා ඇති මූලික අයිතිය:

පුද්ගල පෞද්ගලිකත්වය සඳහා ඇති අයිතිය පිළිබඳ දේශීය සහ ජාත්‍යන්තර යන දෙවගර්යේ ම අධිකරණ මත මෙම අධිකරණ නිණර්ය අවධාරණය කරයි:

ශ්‍රී ලංකාවේ අධිකරණයේ දෘෂ්ටිකෝණය:

- <u>*රත්නතුංග එදිරිව රාජ්‍යය*</u>: අභියාචනාධිකරණය පුද්ගලිකත්වය මානව ගරුත්වය සහ පුද්ගල ඒකාග්‍රතාවයට ආවේණික වූවක් ලෙස පිළිගෙන, ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ මූලික මානව හිමිකම් සහතික කිරීම්වලට එය ඇතුළත් කර ඇති බව හඟවයි. පෞද්ගලිකත්වය ආක්‍රමණය කිරීම, පුද්ගලයන්ට ගෞරවාන්විතව සමාජයේ රැඳී සිටීමට ඇති අයිතිය ප්‍රතික්ෂේප කරමින් අඛණ්ඩතාව සහ අභිමානයට පහර දීමක් ලෙස සැලකේ.

ජාත්‍යන්තර අධිකරණයේ දෘෂ්ටිකෝණය:

• **දකුණු අප්‍රිකානු ව්‍යවස්ථා අධිකරණය**:
- *<u>සමලිංගික සමානාත්මතාවය සඳහා වූ ජාතික සන්ධානය</u>*: පුද්ගලික සම්පත්වය සහ ස්වාධිපත්‍යය ආවරණය වන පරිදි පිළිගත් පෞද්ගලිකත්වය, බාහිර මැදිහත්වීම්වලින් තොරව සබඳතා පෝෂණය කිරීමට පුද්ගලයන්ට ඉඩ සලසයි. වැඩිහිටියන් අතර සම්මුති ලිංගික හැසිරීම් නියාමනය කිරීමේ නීති මෙම සමීප ක්ෂේත්‍රය අනිසි ලෙස තජර්නයට ලක් කරයි, පෞද්ගලිකත්වය සහ ගෞරවය උල්ලංඝනය කරයි. වෙනස් කොට සැලකීමේ නීති හේතුවෙන් පුද්ගලිකත්වය ආක්‍රමණය කිරීමේ හයානක ස්වභාවය විනිසුරු ඇකමර්න් අවධාරණය කළේ ය. විනිසුරු සැක්ස් ප්‍රකාශ කළේ සමානාත්මතාවය සහ පෞද්ගලිකත්වය එකිනෙක බැඳී ඇති අතර ලිංගික විරෝධී නීති ඒ දෙක ම උල්ලංඝනය කරන බවයි.

• **ඉන්දීය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය:**
- *<u>නව්ටේජ් සිං ජොහාර්</u>*: ඉන්දු මල්හෝත්‍රා විනිසුරුවරිය ප්‍රකාශ කළේ, ඉන්දීය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 21 වැනි වගන්තිය යටතේ පෞද්ගලිකත්වය ජීවිතයේ සහ පුද්ගලික නිදහසේ ආවේණික කොටසක් වන බවයි. ලිංගික දිශානතිය මූලික අයිතිවාසිකම් මගින් ආරක්ෂා කරන ලද පෞද්ගලිකත්වයේ අත්‍යවශ්‍ය ගුණාංගයකි. පෞද්ගලිකත්වයට ඇති තීරණාත්මක ස්වාධීනත්වය සහ රාජ්‍ය මැදිහත්වීමකින් තොරව මූලික පුද්ගලික තේරීම් කිරීමට ඇති අයිතිය ඇතුළත් වේ.

- *<u>විනිසුරු කේ. පුට්ටස්වාමි (විශ්‍රාමික) එදිරිව ඉන්දියාවේ රජය</u>*: චන්ද්‍රචඩ් විනිසුරුවරයා, පුද්ගලිකත්වය මානව ගරුත්වයට අත්‍යවශ්‍ය බවත් ජීවිතය සහ නිදහස ආරක්ෂා කිරීම සඳහා අත්‍යවශ්‍ය බවත් අවධාරණය කළේ ය.

• **මානව හිමිකම් පිළිබඳ යුරෝපීය අධිකරණය:**
- *<u>ඒ.ඩී.ටී. එදිරිව එක්සත් රාජධානිය</u>*: වැඩිහිටියන් අතර පෞද්ගලිකව කැමැත්තෙන් සිදුවන සමලිංගික ක්‍රියා අපරාධයක් බවට පත් කරන නීති ප්‍රමාණවත් සාධාරණීකරණයකින් තොරව පුද්ගලයෙකුගේ පෞද්ගලික ජීවිතයට අඛණ්ඩව බලපාන බව සොයා ගන්නා ලදී. වැඩිහිටියන් අතර කැමැත්තෙන් පුද්ගලිකව සිදුවන ක්‍රියාවන් අපරාධයක් බවට කිරීම අවශ්‍ය නොවේ.

• **එක්සත් ජනපද ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය:**
- *<u>ලෝරන්ස් එදිරිව ටෙක්සාස්:</u>* වැඩිහිටියන්ට රාජ්‍ය මැදිහත්වීමකින් තොරව පුද්ගලිකව කැමැත්තෙන් ලිංගික ක්‍රියාකාරකම්වල නියැලීමට අයිතියක් ඇති බව තහවුරු විය. පුද්ගලිකව සහ එකඟතාවයෙන් සිදුකරනු ලබන එවැනි සබඳතා, ගෞරවයට සහ පෞද්ගලිකත්වයට ඇති අයිතිය අවධාරනය කරමින් අපරාධකරණයෙන් ගෞරවය සහ ආරක්ෂාව ලැබිය යුතු ය.

අධිකරණයේ නිගමනය:

“පෞද්ගලිකත්වයට ඇති අයිතිය ගෞරවාන්විතව ජීවත්වීමේ අයිතියේ පැතිකඩක් වන හෙයින්, වැඩිහිටියන්ගේ කැමැත්ත ඇතිව පුද්ගලිකව සිදුකරන සමලිංගික ක්‍රියාකාරකම් අපරාධයක් බවට පත් කිරීමට ව්‍යවස්ථාපිත බැඳීමක් ඇති බවට නිගමනය කිරීමට මෙම අධිකරණයට කිසිදු පදනමක් නැත. එනම් එය නෛසගර්කව පෞද්ගලික ව සිදුවන කාරණයක් වන බැවිනි. එවැනි ක්‍රියාකාරකම් සාපරාධී ක්‍රියාවක් නොවන බවට පත් කිරීමට පාලරීමේන්තුවට අවශ්‍ය නම් එයට මේ අධිකරණයට බාධා කළ නොහැක.” (පිටුව 40)

- **පෞද්ගලිකත්වය සහ අභිමානය සඳහා ඇති අයිතිය:** පෞද්ගලිකත්වය සඳහා ඇති අයිතිය අභිමානයෙන් යුතුව ජීවත්වීමේ අයිතියේ කොටසක් බව අධිකරණය නැවත අවධාරණය කළේ ය. එබැවින් ශ්‍රී ලංකාවේ වැඩිහිටියන්ගේ කැමැත්තෙන් පුද්ගලිකව සිදුකරන සමලිංගික ක්‍රියාකාරකම් අපරාධයක් බවට පත් කිරීමට ව්‍යවස්ථාපිත පදනමක් නොමැත.

- **ව්‍යවස්ථාදායකයේ අධිකාරිය:** එවැනි ක්‍රියාකාරකම් සාපරාධී ක්‍රියාවක් නොවන බවට පත් කිරීමට පාලරීමේන්තුව තෝරා ගන්නේ නම්, අධිකරණයට එම තීරණයට බාධා කළ නොහැකි බව අධිකරණය ප්‍රකාශ කළේ ය. මෙම කාරණා සහජයෙන්ම පුද්ගලික සහ රහස්‍ය ඒවා වන අතර, පුද්ගලයන්ගේ පෞද්ගලිකත්වයට ගරු කිරීම ඔවුන්ගේ අභිමානය සහ මූලික මානව හිමිකම් සහතික කරයි.

<u>**ව්‍යවස්ථාදායක ප්‍රතිපත්තිය**</u>

ලිංගික දිශානතිය සාපරාධී ලෙස සලකන නීති සංශෝධනය කිරීමේ අභිප්‍රාය සලකා බලා 365A වගන්තිය සම්පූර්ණයෙන්ම ඉවත් කිරීම හෝ පෞද්ගලික යන වචනය පමණක් මකා දැමීම ප්‍රමාණවත් ද යන්න පිළිබඳ ව අධිකරණය ජනාධිපති නීතිඥ ජයවධර්න මහතාගගේ අදහස් විමසා සිටියේය. ඒ පිළිබඳ ව නීතිඥවරයාගේ ප්‍රතිචාර පහත පරිදි විය:

- ජනාධිපති නීතීඥ ජයවධර්න මහතා ප්‍රතිචාර දැක්වූයේ මෙම තීරණය පාලරීමේන්තුව සඳහා වන අතර, 'ඕනෑම අශෝභන ක්‍රියාවක්' පිළිබඳ පැහැදිලි අර්ථ දැක්වීමකින් තොරව, 365A වගන්තිය නොපැහැදිලි, පුළුල් සහ පුද්ගලානුබද්ධ වන අතර එය අත්තනෝමතික ලෙස බලාත්මක කිරීමට සහ 12 (1) වගන්තිය උල්ලංඝනය කිරීමට හේතු විය හැකි බව යි.

- හේවාමාන්න මහතා ලිංගික දිශානතිය හේතුවෙන් තම පවුලේ අය අතින් මෙන්ම නීතිය ක්‍රියාත්මක කරන බලධාරීන් අතින් හිරිහැර හා අවමන් සහගත සැලකිලි පෙන්නුම් කරමින් පුද්ගලයන් තිදෙනෙකුගෙන් දිවුරුම් ප්‍රකාශ ඉදිරිපත් කරමින් මෙම ප්‍රතිපාදනයේ අත්තනෝමතික ස්වභාවය පැහැදිලි කළේ ය.

- අතිරේක සොලිසිටර් ජනරාල්වරයා සඳහන් කළේ, 365A වගන්තිය නොමැතිව වුව ද ලිංගික දිශානතිය අපරාධකරණය නොකොට අයාළේ යෑමේ ආඥාපනතේ 7(1)(ආ) වගන්තිය (පොදු අවකාශයන්හි අශෝභන ක්‍රියා) සහ දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ (මහජන කරදර) 261 වැනි වගන්තිය වැනි වෙනත් නීති යටතේ මහජන අශෝභනත්වය පිළිබඳ කටයුතු කළ හැකි බව යි.

අධිකරණයේ වැඩිදුර සාකච්ඡා:

- එවැනිම නීතියකින් 'පුද්ගලික' යන්න පමණක් මකා දැමීමට අවසර දුන් <u>*Letsweletse Motshidiemang එදිරිව නීතිපති*</u> නඩුවේ Botswana මහාධිකරණයේ තීන්දුව සඳහන් කරමින් අධිකරණය, වැඩිහිටියන් අතර පුද්ගලික ව කැමැත්තෙන් සිදුවන ක්‍රියාවන් මහජන විනීතභාවයට හෝ සදාචාරයට හානියක් නොවන බැවින් නීත්‍යානුකූලව නියාමනය නොකළ යුතු බව අවධාරණය කළේ ය. වැඩිහිටියන් අතර පුද්ගලික ව කැමැත්තෙන් සම්මුතිවාදී හැසිරීම් නියාමනය කිරීම පුද්ගලිකත්වය සහ නිදහස සඳහා වන ව්‍යවස්ථාපිත අයිතීන් උල්ලංඝනය කරන බව තහවුරු කරමින්, ලිංගික දිශානතිය අපරාධ කරන නීති අවලංගු කිරීමේ ව්‍යවස්ථාදායක අභිප්‍රායට මෙය සහාය දක්වයි.

- ව්‍යවස්ථාදායක අරමුණ මහජන හිරිහැර හෝ නීති විරෝධී ක්‍රියාවන් අනුමත කිරීම නොව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 27 සහ 75 වගන්ති මගින් මඟ පෙන්වනු ලබන පාලර්මේන්තුවේ ප්‍රතිපත්ති සහ බලය තුළ පවතින පෞද්ගලිකත්වයේ සහ පුද්ගලික නිදහසේ මූලධර්ම පිළිබිඹු කරන බව සහතික කිරීම බව අධිකරණය නැවත අවධාරණය කළේ ය.

<u>නිගමනය සහ අධිකරණයේ තීරණය</u>

සාරාංශයක් ලෙස, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය ඔවුන්ගේ 2023 දණ්ඩ නීති සංග්‍රහ සංශෝධන පනත් කෙටුම්පත පිළිබඳ තීරණයේ නිගමනය කළේ මෙම පනත් කෙටුම්පත නීතිය ඉදිරියේ සමානාත්මතාවය සහ ලිංගික දිශානතිය නොසලකා සැමට සමාන ආරක්ෂාවක් සහතික කරන බව, මූලික අයිතිවාසිකම් වැඩි දියුණු කිරීම සහ පුද්ගලයන්ට අභිමානයෙන් ජීවත් වීමට ඉඩ සලසන බව යි. උසාවිය පෙත්සම්කරුවන්ගේ තකර් පදනම් විරහිත ලෙස ප්‍රතික්ෂේප කළ අතර, වැඩිහිටියන් අතර කැමැත්තෙන් සිදුවන පෞද්ගලික ක්‍රියා සාපරාධී ලෙස සලකන 365 සහ 365A වගන්ති අවලංගු කිරීම ව්‍යවස්ථා විරෝධී බව හෝ පනත් කෙටුම්පතේ යම් කොටසක් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට පටහැනි බව ඔප්පු කිරීමට ඔවුන් අපොහොසත් විය.

> *"පනත් කෙටුම්පතේ විධිවිධාන මගින් සියලු ම පුද්ගලයින් නීතිය ඉදිරියේ සමාන වන බවත්, ඔවුන්ගේ ලිංගික දිශානතිය නොසලකා නීතියේ සමාන ආරක්ෂාවට හිමිකම් ඇති බවත් සහතික කරනු ඇති අතර, පනත් කෙටුම්පත ඇත්ත වශයෙන්ම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ ඔවුන්ට සහතික කර ඇති මූලික අයිතිවාසිකම් වැඩි දියුණු කරනු ඇති අතර, ඒ හරහා ඔවුන්ට සමාජයේ ගෞරවයෙන් ජීවත් වීමට අවස්ථාව සැලසේ. පෙත්සම්කරුවන්ගේ ඉදිරිපත් කිරීම් සත්‍ය වශයෙන්ම මනඃකල්පිත උපකල්පන වන අතර එහි කිසිදු පදනමක් නොමැති බව අපගේ අදහසයි. (පිටුව 42)*

ඒ අනුව අවසාන තීරණය වන්නේ:

> *"සමස්තයක් ලෙස පනත් කෙටුම්පත හෝ එහි යම් විධිවිධානයක් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට පටහැනි නොවන බව අපගේ අදහස යි." (පිටුව 43)*

මෙම සාරාංශය කාන්තාව සහ මාධ්‍ය සාමූහිකය (ශ්‍රී ලංකාව) විසින් ආසියාවේ මූලික ජනගහන සඳහා HIV සේවාවන්හි තිරසාරභාවය - 2 (SKPA-2) වෙනුවෙන් නිශ්පාදනය කරන ලදී. මෙය ගිවිසුම් අංක QSA-H-AFAO යටතේ, 2022 ජූලි මස 1වන දින සිට 2025 ජූනි මස 30වන දින දක්වා කාලය සඳහා ඒඩ්ස්, ක්ෂයරෝගය සහ මැලේරියාවට එරෙහිව සටන් කිරීම සඳහාවන ගෝලීය අරමුදල විසින් අරමුදල් සපයනු ලබන වසර තුනක ව්‍යාපෘතියකි. Health Equity Matters යන ආයතනය මෙහි මූලික ප්‍රදානලාභියාවන අතර, Action for Health Initiatives (ACHIEVE Inc.), APCOM පදනම, ශ්‍රී ලංකා පවුල් සංවිධාන සංගමය, ආසියා සහ පැසිෆික් HIV සමඟ ජීවත් වන කාන්තාවන්ගේ ජාත්‍යන්තර ප්‍රජාව (ICWAP), Save the Children Bhutan සහ සෞඛ්‍ය සඳහා යෞවනය මධ්‍යස්ථානය (මොන්ගෝලියාව) යන උපලාභීන් සමඟ සහයෝගයෙන් SKPA-2 ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබේ.

ඇමුණුම 1

දණ්ඩ නීති සංග්‍රහය (සංශෝධන) පනත් කෙටුම්පත පිළිබඳ 2023 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ තීරණය සඳහා තෝරාගත් ලිඛිත ඉදිරිපත් කිරීම්වල ඉදිරිපත් කර ඇති 'බුද්ධාගම සහ සංස්කෘතිය' පිළිබඳ කරුණු.

<u>මැදිහත්කරුගේ ලිඛිත ඉදිරිපත් කිරීම - පෙත්සම්කරුවන් වන අම්බිකා සත්කුනනාදන් සහ භූමි හරේන්ද්‍ර</u>

ශ්‍රී ලංකාව අනාගමික රාජ්‍යයක් ලෙස: ශ්‍රී ලංකාවේ නීති පද්ධතිය මූලික වශයෙන් අනාගමික බව තකර් කෙරේ. මෙය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් *<u>ආශික් එදිරිව බන්දුල සහ වෙනත් අය (2007)</u>* යන සුවිශේෂී නඩුවේ දී තහවුරු කරයි. එනිසා, අනාගමික රාජ්‍යයක් තුළ, නීති පදනම් විය යුත්තේ, කිසිදු විශේෂිත ආගමික මූලධර්මයකින් බලපෑමට ලක් නොවී, සියලු පුරවැසියන්ට එක සේ අදාළ වන මූලධර්ම මත ය. (පිටුව 38)

සංස්කෘතික තකර්වල වලංගුභාවය සහ ව්‍යවස්ථාමය සදාචාරයට ප්‍රමුඛත්වය දීම: ඔවුන් තකර් කරන්නේ ජාතික ආරක්ෂාව, මහජන සෞඛ්‍යය සහ මහජන සාමය වැනි හේතූන් මත සීමාවන්ට පමණක් අවසර දෙන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 15 වැනි වගන්තිය යටතේ මූලික අයිතිවාසිකම් සීමා කිරීම සංස්කෘතික හෝ සම්ප්‍රදායික වටිනාකම්වලට සාධාරණීකරණය කළ නොහැකි බව යි. සමාජය අඛණ්ඩව සංවධර්නය වන විට, සංස්කෘතික වටිනාකම් වෙනස් කොට සැලකීමේ නීති සාධාරණීකරණය නොකළ යුතු ය; ඒ වෙනුවට, සමානාත්මතාවය සහ අභිමානය මත මුල් බැසගත් ව්‍යවස්ථාපිත සදාචාරය, ලිංගික දිශානතිය හෝ ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය නොසලකා සියලු පුරවැසියන්ට සමාන ආරක්ෂාවක් සහතික කිරීම සඳහා නීතිය මඟ පෙන්විය යුතු ය. මානව අයිතිවාසිකම් මහ කොමසාරිස් කායර්ාලයේ පහත පොදු විවරණ අංක 22 මෙයට උදාහරණ දක්වයි.

"සදාචාර සංකල්පය බොහෝ සමාජ, දාශර්නික සහ ආගමික සම්ප්‍රදායන්ගෙන් ව්‍යුත්පන්න වන බව කමිටුව නිරීක්ෂණය කරයි; එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සදාචාරය ආරක්ෂා කිරීමේ අරමුණින් ආගමක් හෝ විශ්වාසයක් ප්‍රකාශ කිරීමට ඇති නිදහසේ සීමාවන් තනි සම්ප්‍රදායකින් පමණක් ව්‍යුත්පන්න නොවන මූලධර්ම මත පදනම් විය යුතු ය. පොදු මතය 22 (1993.07.30)-මානව අයිතිවාසිකම් මහ කොමසාරිස් කායර්ාලය (පිටුව 39)

ඉන්දියානු නීති පූවර්ාදශර්යන්ගෙන් ඉගෙනීම: මැදිහත්කරු-පෙත්සම්කරුවන් *<u>NAZ පදනම එදිරිව NCT දිල්ලිය සහ Navtej Singh Johar</u>* වැනි ප්‍රධාන ඉන්දීය අධිකරණ තීන්දු උපුටා දක්වයි, එහි දී ඉන්දීය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය, පවතින මහජන සදාචාරයට වඩා පුද්ගල අයිතිවාසිකම් සහ ගරුත්වය ආරක්ෂා කරන ව්‍යවස්ථාපිත සදාචාරයේ වැදගත්කම අවධාරණය කළේ ය.

"අපරාධ නීතියේ නියමයන් නියම කිරීමට සදාචාරයට ඉඩ දීමේ දී ඇති අනතුරුදායකබව ගැන අපි දනිමු. ... LGBTQ ප්‍රජාව ඉන්දියානු දණ්ඩ නීති සංග්‍රහය කෙටුම්පත් කර බලාත්මක කරන අවස්ථාවේ පැවති ප්‍රමුඛ (වික්ටෝරියානු) සදාචාරයේ ගොදුරක් වී ඇත. එබැවින්, 277 වගන්තියේ වලංගුභාවය තීරණය කිරීමේ ගාමක සාධකය විය යුත්තේ එය ව්‍යවස්ථාපිත සදාචාරය මිස ලිංගික සදාචාරය පිළිබඳ ප්‍රධාන ධාරාවේ අදහස් නොවන බව නිරීක්ෂණය කිරීමට අපි නැඹුරු වෙමු. – විනිසුරු චන්ද්‍රචූඩ් (පිටුව 39-40)

<u>මැදිහත්කාර පෙත්සම්කරුවන් වන H. K. M. තුෂාර මනෝජ් කුමාර, N. B ආදිල් සුරාජ්, විමුක්ති බණ්ඩාර සහ Équité Sri Lanka Trust හි ලිඛිත ඉදිරිපත් කිරීම</u>

ශ්‍රී ලාංකීය සංස්කෘතියට සහ බුද්ධ ශාසනයට ඇති බලපෑම: බෞද්ධයින් බහුතරයක් ජීවත් වන නිසා ශ්‍රී ලංකාව තුළ බුද්ධාගම විසින් ඇති කරන සැලකිය යුතු බලපෑම පිළිගනිමින්, සංස්කෘතිය යනු ගතික සහ කාලයත් සමඟ පරිණාමය

වන දෙයක් බවට මැදිහත්කරුවන්-පෙත්සම්කරුවන් තකර් කරති. කෙසේ වෙතත්, බුදුදහම විග්‍රහ කළ යුත්තේ තනි පුද්ගල අර්ථකථනවලට වඩා බුදුන් වහන්සේගේ ඉගැන්වීම් මත පදනම් කරගෙන බවත්, උන්වහන්සේගේ මරණින් පසු බුද්ධ ශාසනයට මඟ පෙන්විය යුත්තේ ධර්මයෙන් බව ද ඔවුන් තවදුරටත් සඳහන් කරති. *(මහා පරිනිබ්බාන සූත්‍රය - අවසාන බුද්ධ දේශනාව, දීඝ නිකාය, 16 PTS D ii 72).*

මෙම උපකල්පනය මත පදනම්ව, ඔවුන් අධිකරණයේ සලකා බැලීම සඳහා පහත සඳහන් කරුණු ඉදිරිපත් කළහ:
බුද්ධ ශාසනයේ සංයුතිය *(පිටුව 5):*

- ○ බුද්ධ ශාසනය, භික්ෂූන් (භික්ෂූන් සහ භික්ෂුණීන්) සහ ගිහියන් (උපාසක සහ උපාසිකා) යන කණ්ඩායම් හතරකින් සමන්විත වේ. භික්ෂූන් වහන්සේලා විනය නීතිවලින් බැඳී සිටින අතර ගිහියන් 'සූත්‍ර' (තීරණ ගැනීමේදී සදාචාරාත්මක මඟ පෙන්වීම සඳහා බුදුන් වහන්සේ විසින් ප්‍රකාශ කරන ලද අභිමත සූත්‍ර) මගින් මෙහෙයවනු ලබන අභිමත ප්‍රතිපත්ති මාලාවක් ('සිල්') අනුගමනය කරති. දෛනිකව සිල්පද පහ (පන්සිල්) ගිහියන් විසින් සමාදන් වෙන අතර, අට සිල්පද (අටසිල්) පොහොය දිනවල ද, දස සිල්පද (දස සිල්) ඊට ඉහළින් ද ආයර් සීලය යමෙකු භාවනා මාගර්යේ ගමන් කරන විට ද සමාදන් වෙයි.

- ○ සියලු ලිංගික හැසිරීම්වලින් වැළකී සිටීම සහ/හෝ ලිංගික විෂමාචාරවලින් වැළකී සිටීම (කාමයෙහි වරදවා හැසිරීම) තුන්වන ශික්ෂා පදයෙහි (අටසිල්හි) ඇතුළත් වේ. මෙම වැළකී සිටීම අනිවායර් නොවන අතර ලිංගික විෂමාචාරය සමලිංගික, සමලිංගික හෝ සංක්‍රාන්ති ලිංගික පුද්ගලයන් ඇතුළුව සමලිංගික සබඳතා ඍජු ව තහනම් නොකරයි. සාම්ප්‍රදායිකව අනාචාරය වැනි ක්‍රියා ආවරණය කරන නමුත් සමලිංගික සබඳතා තහනම් කිරීම දක්වා විහිදෙන ලිංගික අපචාර වැළැක්වීම කෙරෙහි මෙම සිල්පදය පුළුල් ව නොපැතිරෙයි.

සූත්‍රවල ඇති මඟ පෙන්වීම් (පිටුව 5-6): LGBTQ+ පුද්ගලයන් පිළිබඳ සාකච්ඡාකෙරෙන සූත්‍ර කිහිපයක් වේ:

- ○ **මංගල සූත්‍රය**: මෙම සූත්‍රයෙන් LGBTQ+ පුද්ගලයින් බැහැර නොකරන අන්දමේ සමෘද්ධිය සඳහා මාගර්යක් ගෙනහැර දක්වයි (ඛුද්දක නිකාය– Khp 5).

- ○ **පරාභව සූත්‍රය** : මෙම සූත්‍රය හරහා සූදුව හෝ මත්පැන් පානය කිරීම වැනි පරිහානියට තුඩු දෙන ඇබ්බැහිවීම් ගැන සාධක සාකච්ඡා කරයි, නමුත් සදාචාරාත්මක හෝ අධ්‍යාත්මික පරිහානියට තුඩු දෙන සාධක ලෙස සමලිංගිකත්වය හෝ ස්ත්‍රී පුරුෂ විවිධත්වය ලැයිස්තුගත නොකරයි (සුත්ත නිපාත 1.6 PTS S.n 91-115) .

- ○ **වසල සූත්‍රය:** මෙම සූත්‍රය "වසල" යන සංකල්පය නිවර්වනය කරයි. බුදුන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කර ඇත්තේ පුද්ගලයෙකු බ්‍රහ්මයෙක් ද, වසලයෙක් ද යන්න තීරණය කරන්නේ ඔහුගේ උපත නොව ඔහුගේ හැසිරීම බව යි (S.n 1.7 – PTS S.n 116-142).

- ○ **සිගාලෝවාද සූත්‍රය**: සමාජය තුළ අන්‍යෝන්‍ය යුතුකම් ගෙනහැර දක්වන මෙම සූත්‍රය, සමලිංගික පුද්ගලයන් හෝ සංක්‍රාන්ති ලිංගික පුද්ගලයන් පිළිබඳව කිසිදු වෙනස් කොට සැලකීමක් නොකරයි. (**දීඝ නිකාය** (DN 31) PTS D iii 180).

තව ද, මූලික බෞද්ධ ගුණාංග විශ්වීය ලෙස සලකනු ලැබේ. ඒ අතර:

- ○ මෙත්තා (ආදර කරුණාව) දෘශ්‍යමාන හෝ ප්‍රත්‍යක්ෂ නොවන (දිට්ඨාවා යේව අද්දිට්ඨා - කරණීය මෙත්ත සූත්‍රය) ඇතුළු සියලු ම ජීවීන් වෙත විහිදේ

- කරුණා (දයානුකම්පාව) යනු කිසිදු භේදයකින් තොරව සියලු සත්වයන්ගේ දුක් වේදනා සමනය කිරීමටයි.

- මුදිතා (පරාථර්කාමී ප්‍රීතිය) අන් අයගේ සාථර්කත්වය ගැන ප්‍රීති වීමට දිරිගන්වයි.

- උපේක්ඛා (සමාන බව) ඉවසීම සහ වෙනස්කම් නොකිරීම ප්‍රවධර්නය කරයි.

මෙම ගුණධමර් තුළින් බොහෝ විට සැලකිය යුතු අභියෝගවලට මුහුණ දෙන සහ සමාජ අපකීතරීය හේතුවෙන් නිහඬව දුක් විඳින LGBTQ+ ප්‍රජාව කෙරෙහි දයානුකම්පිත සහ ඇතුළත්කරණය කරන ලද ආකල්පයක් සාමූහිකව ඉල්ලා සිටියි.

නිවර්ාණයට වන බෞද්ධ මාගර්ය *(පිටුව 6):*

- අපවත් වී වදාළ අතිපූජ්‍ය ආචායර් කිරින්දේ ධම්මානන්ද හිමි සහ අජාන් බ්‍රහ්මවංශ හිමියෝ වැනි කීතරීමත් බෞද්ධ භික්ෂූන් වහන්සේලා විසින් තහවුරු කරන ලද පරිදි, බුදු දහමේ දුක් වේදනා සමනය කිරීම සඳහා අත්‍යවශ්‍ය වන අෂ්ටාංගික මාගර්යට සහ මැදුම් පිළිවෙතට (මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව) LGBTQ+ පුද්ගලයන් ඇතුළු සැමට ප්‍රවේශ විය හැකි ය. එමෙන් ම ඔවුන් දේශනා කරන්නේ සමලිංගිකත්වය බෞද්ධ ඉගැන්වීම්වලට පටහැනි නොවන බවත් LGBTQ+ පුද්ගලයන්ට ධමර්ය පිළිපැදීමෙන් නිවර්ාණය සාක්ෂාත් කරගත හැකි බවත් ය. (ඇමුණුම් 'A' සහ 'B')

- පහත දැක්වෙන්නේ අපවත් වී වදාළ පූජ්‍ය නාහිමියන්ගේ "සමලිංගිකත්වය පිළිබඳ බෞද්ධ දශර්නයක්" නම් ලේඛනයෙන් උපුටා ගත් කොටස් ය. 2015 ජූනි 30 වැනි දින බෞද්ධයා නාලිකාවේ පළ වූ ආචායර් කේ. ශ්‍රී ධම්මානන්ද හිමියන්ගේ වදන්:

  "ආසියාවේ, විශේෂයෙන්ම ඉන්දියාවේ සහ චීනයේ, ලිංගිකත්වය රහසිගතව සහ අභිජනන අරමුණු සඳහා පමණක් වන අපිරිසිදු දෙයක් ලෙස කිසි විටෙක නොසැලකුවේ ය. සියලු ම ආකාරයේ ලිංගික හැසිරීම් (ස්වයං වින්දනය ඇතුළුව) කාමයේ ප්‍රකාශනයක් වූ අතර එය ධමර් සීමාව තුළ ගත කළ හැකි කාම සතුටේ ප්‍රකාශනයක් බවට ඉන්දියාවේ හින්දු කෝවිල්වල ගල් මූතරී ප්‍රමාණවත් ලෙස සාක්ෂි දරයි. " (පිටුව 1)

  "ලිංගිකත්වයේ නෛසගරීකව වරදක් නැත. වරදක් වන්නේ ලිංගිකත්වයේ නියැලීමෙන් පරම සතුට ලැබිය හැකි බව විශ්වාස කරමින් එයට බැඳීම සහ වහල්භාවය යි." (පිටුව 1)

"දිනපතා බෞද්ධ ව්‍යවහාරයේ දී අප පවසන පන්සිල් පද පහෙන් තෙවැන්න නම්: කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙන් වැළකීම සඳහා පුහුණු වීම යි. මුලින්ම අපට හැඟීයන්නේ කිසිම උත්තරීතර නීතියක් උල්ලංඝනය කිරීම සඳහා කිසිදු බල කිරීමක්, දඬුවමක් ගැන බියක් මේ තුළ නැති නමුත් ලිංගිකත්වයට බැඳීමේ විපාක හඳුනා ගත් විට, අපි එයින් ඈත් වීමට නිදහසේ පියවර (පුහුණු කිරීම) ගනිමු, එනම් "මම සමාදන් වෙමි." (පිටුව 1)

"බුදුදහම සමලිංගිකත්වය වැරදි ලෙසත් විෂම ලිංගිකත්වය නිවැරදි ලෙසත් නොදකින බව මෙයින් කෙනෙකුට පෙනී යා හැකි ය. ඒ දෙකම ශරීරය භාවිත කරන ලිංගික ක්‍රියාකාරකම්, ඒ දෙක ම ජීවිතයට ඇති ආශාව වැඩි කරන සහ ඒ නිසා අපව වැඩි කාලයක් සංසාරයේ සිර කරන දැඩි ආශාවේ ප්‍රකාශනයන් වේ. පිරිමින් දෙදෙනෙකු හෝ යුවළක් ආදරය කළත්, එය පැන නගින්නේ එක ම මානව සීමාවකි, එනම් ශරීරය අවසාන යථාථර්යකින් තොර හිස් බව නොදැකීම යි." (පිටුව 2)

"අපගේ යුතුකම වන්නේ ඔවුන් නොදැනුවත්කම නිසා ක්‍රියා කරන බව අන් අයට දැකීමට උපකාර කිරීම හා සැබෑ සතුට ලබා ගත හැකි ආකාරය පෙන්වීම යි. විශේෂයෙන්ම අප වෙනත් ආකාරවලින් කාම සැපයේ වහලුන් වන විට අපට වඩා වෙනස් ලෙස සිතන හෝ ක්‍රියා කරන අය හෙළා දැකීමට අපට අයිතියක් නැත. අපි එක් ඇඟිල්ලක් අන් අය දෙසට දික් කරන කල, ඇඟිලි තුනක් අපි දෙසට දික් වන බව අපි දන්නෙමු." (පිටුව 2)

ශ්‍රී ලංකා ඉතිහාසය සහ සංස්කෘතිය තුළ LGBTQ+ ප්‍රජාවේ පැවැත්ම:

- සමලිංගිකත්වය සහ LGBTQ+ අනන්‍යතාවයන් ශ්‍රී ලාංකේය සංස්කෘතියට විදේශීයකින් ගෙනා ආ සංකල්පයක් ය යන තකර්ය ඓතිහාසික සාක්ෂි සහ විද්වත් පයෙර්ෂණ (ඇමුණුම 'D') මගින් ප්‍රතික්ෂේප කරනු ලැබේ. ශ්‍රී ලංකාවේ බිම් මට්ටමේ සංක්‍රාන්ති ලිංගික කණ්ඩායමක් වන නච්චි ප්‍රජාව දිගු කලක් රටේ බෞද්ධ හා හින්දු සංස්කෘතියේ කොටසක් වී ඇති අතර ඔවුන් ස්වභාවිකව ම සමලිංගික ක්‍රියාකාරකම්වල නියැලී ඇත.

- විවිධ ලිපි, සමාලෝචන, පොත් සහ ශාස්ත්‍රීය ලේඛනවලින් පහත සඳහන් උපුටා ගැනීම් ඉහත සඳහන් ඇමුණුම 'D' තුළින් ලබාගෙන ඇත.

"ශ්‍රී ලංකාවේ විශේෂිත සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී ප්‍රජාවක් වන අතර ඔවුන්ට ම ආවේණික නැටුම්, එදිනෙදා භාවිතයන්, භාෂාවක් සහ සංස්කෘතික චාරිත්‍ර ඓතිහාසික වශයෙන් ඇත... 1950සහ 60 ගණන්වල සිට නච්චි පුද්ගලයන් බෞද්ධ හා හින්දු කෝවිල් පෙරහැරවලට මෙන් ම නත්තල් සමයේ මහජන ප්‍රසංගවලට ද සම්බන්ධ වූහ. (Ariyarathne, Kaushalya (2020) "Gaze of the Kajal Painted Eyes: Sri Lankan Jogi dance as a Subaltern Political Expression, Patitha: Socio-Political Review, Vol. 11, 13-37)" (Page 1)

"ශ්‍රී ලංකාවේ බෞද්ධ සංස්කෘතියේ කොටසක් වන ගම්මඩු සහ පත්තිනි චාරිත්‍රවල යෙදෙන නච්චි පූජකවරු)ගුරුන්නාන්සේලා (සිටිති... මෙම උත්සව ශ්‍රී ලාංකේය බෞද්ධ හා හින්දු සංස්කෘතීන්හි අනිවායර් අංගයක් වන අතර ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ විද්‍යාව, මානව විද්‍යාව සහ සංස්කෘතික සාහිත්‍ය සඳහා ඒ හරහා බොහෝ දායකත්වයක් ලබා දී ඇත (Ariyarathne, Kaushalya (2022), Priest, Woman and Mother: Broadening the Horizons through Transgender/Nachchi identities in Sri Lanka, Sri Lanka Journal of Humanities, Vol. 43(2),19-39)" (Page 1)

"*60* සහ *70* දශකවල ශ්‍රී ලංකාවේ (දකුණේ සහ උතුරේ) නච්චි ප්‍රජාව 'පවුල්' ලෙස එකට ජීවත් වූහ... බහුතර ප්‍රජාවගේ පීඩනය සහ වෙනස් කොට සැලකීම හේතුවෙන් ක්‍රමක්‍රමයෙන් අභාවයට යමින් පවතින" දෙහි මංගල්‍යය "වැනි ඇතැම් චාරිත්‍ර චාරිත්‍ර ද ඔවුන් සතු ය." *(Dr. Kaushalya Ariyarathne, University of Colombo, 2021, (Un)Framing the Self: Negotiating Transgender Identities in Contemporary Sri Lanka, Unpublished PhD thesis)" (Page 1)*

"ආසියාවේ සහ ශ්‍රී ලංකාවේ ආගමික සහ කලාත්මක ප්‍රකාශන කිහිපයක ම ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවයට අනුකූල නොවන අනන්‍යතා නිරූපණය කෙරේ. උදාහරණයක් ලෙස, 'අධර්නාරි නාටේශ්වර' ('අධර් පුරුෂයෙක් - අඩක් ස්ත්‍රියක් වන නටන දෙවියා) වැනි ඓතිහාසික දෙවිවරුන් - අනුරාධපුර රාජධානියේ (ක්‍රි.පූ. 377-ක්‍රි. 1017) ප්‍රතිමාවක් අභයගිරි ස්ථූපයෙන් හමුවී ඇත. මෙය ඉන්දියාවේ 'අධර්නාරීශ්වර' හින්දු දෙවියන්ගේ ආභාසය ඇති ව නිමර්ාණය වූවක් විය හැකි යි."

එක් ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවයකට අයත් නොවෙන චරිත පිළිබඳ ආවජර්න ශ්‍රී ලාංකේය සාහිත්‍යයේ දක්නට ලැබේ. ශ්‍රී ලංකාවේ ලිංගිකත්වය පිළිබඳ සාහිත්‍යයේ මානයන් පුළුල් කිරීමට බොහෝ කතුවරුන් විශාල දායකත්වයක් ලබා දී

ඇත. Shyam Selvadurai ගේ ලේඛන-Funny Boy (1994), Cinnamon Gardens (1998) Swimming in the Monsoon Sea (2008) සහ The Hungry Ghosts (2013) ශ්‍රී ලාංකේය ඉංග්‍රීසි ප්‍රබන්ධ තුළට සම්මත නොවන ලිංගික දිශානතිය සහ අනන්‍යතා හඳුන්වා දෙන ලදී. මේ අතර, සංක්‍රාන්ති ලිංගික හෝ ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවයට අනුකූල නොවන චරිත වටා විශේෂයෙන් ගොඩනැගුණු කතාන්දර මෑතකාලීන සිංහල ප්‍රබන්ධ ක්ෂේත්‍රය තුළ ද දෘශ්‍යමාන වෙමින් පවතී. ශාන්ති දිසානායකගේ අංගනා (2016), කේ. කේ. සමන් කුමාරගේ අධර්නාරි (2017), නදීක බණ්ඩාරගේ මොනර බිත්තර (2017) සහ අනුරසිරි හෙට්ටිගේගේ පණ්ඩක පුත්‍ර වස්තුව (2016) යන සියල්ල ප්‍රධන ප්‍රධාන චරිතයක් සංක්‍රාන්ති ලිංගික පුද්ගලයෙකු වන මෑතකාලීන කෘතීන් ද වේ. (පිටුව 2)

ඇමුණුම 2

දණ්ඩ නීති සංග්‍රහය (සංශෝධන) පනත් කෙටුම්පත පිළිබඳ 2023 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ තීරණය සඳහා තෝරාගත් ලිඛිත ඉදිරිපත් කිරීම්වල ඇති 'මහජන සෞඛ්‍ය තකර්ය පිළිබඳ කරුණු.

<u>මැදිහත්කරුවන්ගේ ලිඛිත ඉදිරිපත් කිරීම් - පෙත්සම්කරුවන් වන අම්බිකා සත්කුනනාදන් සහ භූමි හරේන්ද්‍ර</u>

HIV/AIDS පිළිබඳ හානිකර ඒකාකෘතීන් අභියෝගයට ලක් කිරීම:

- HIV/AIDS ව්‍යාප්තිය සඳහා මූලික වශයෙන් වගකිව යුත්තේ සමලිංගික පුද්ගලයින් යන හානිකර වැරදි මතය මැදිහත්කරුවන්-පෙත්සම්කරුවන් විසින් ප්‍රතික්ෂේප කරන ලද අතර, එය සමලිංගික භීතිකාවට මුල් බැස ඇති බවත් එහි සත්‍යයක් නොමැති බවත් ප්‍රකාශ කළෝ ය. ඔවුන් ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික ලිංගාශ්‍රිත රෝග/ඒඩ්ස් පාලන වැඩසටහනේ 2020 වාෂර්ික වාතර්ාවෙන් (පිටුව 12) දත්ත උපුටා දක්වා ඇති අතර, එයින් පෙන්නුම් කළේ අලුතින් හඳුනාගත් HIV රෝගීන්ගෙන් 41% ක් විෂමලිංගික පුද්ගලයින් අතර වන බව යි (ඇමුණුම් 'X9' සහ 'X9(a)'). මීට අමතරව, UNAIDS වැනි ගෝලීය මාගෙර්ාපදේශ, HIV සම්ප්‍රේෂණය සඳහා අපරාධ නීතිය පුළුල් ලෙස යෙදීමට එරෙහිව ඔවුන් අනතුරු අඟවන අතර, ඒ හරහා වෛරසය පැතිරීම වැළැක්වීමට වඩා මහජන සෞඛ්‍ය ප්‍රයත්නයන්ට සහ මානව හිමිකම්වලට හානි කළ හැකි බව ඔවුන් ප්‍රකාශ කරයි (ඇමුණුම 'A1').

  "සමහර රටවල HIV ආසාදනය වෙනත් අයට සම්ප්‍රේෂණය කරන හෝ එයට නිරාවරණය කරන අයට අපරාධ නීතිය ක්‍රියාත්මක කෙරේ. HIV සම්ප්‍රේෂණය සඳහා අපරාධ නීතිය පුළුල් ලෙස යෙදීමෙන් අපරාධ යුක්තිය සාක්ෂාත් කර ගැනීමට හෝ HIV සම්ප්‍රේෂණය වැළැක්වීමට හැකි වන බවට කිසිදු දත්තයක් නොමැත. ඒ වෙනුවට, එවැනි ක්‍රියාමාගර් හරහා මහජන සෞඛ්‍ය සහ මානව හිමිකම්වලට බලපෑම් කිරීමේ අවදානමක් ඇත."- UNAIDS ප්‍රතිපත්ති ලේඛනය "Criminalization of HIV Transmission" (පිටුව 37)

සමාන ආරක්ෂණයේ විෂය පථය පුළුල් කිරීම:

- මැදිහත්කාර-පෙත්සම්කරුවන් අවධාරණය කළේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 12 (2) වගන්තිය යටතේ ලබා දී ඇති ආරක්ෂාව ජාතිය, ආගම හෝ ලිංගිකත්වය වැනි ලැයිස්තුගත කර ඇති කාණ්ඩවලට පමණක් සීමා නොවන බව යි. 12(2) වගන්තියේ "හෝ එවැනි හේතුවලින් එකක්" යන වාක්‍ය ඛණ්ඩය මඟින් ලිංගික දිශානතිය සහ ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය (SOGI) ඇතුළුව අමතර කාණ්ඩ ඇතුළත් කිරීමට ඉඩ ලබා දේ. HIV/AIDS ආසාදිතයන් සහ ආබාධ සහිත අය වැනි අනෙකුත් කණ්ඩායම්වලට ආරක්ෂාව ලබා දී ඇති *<u>මනුවෙල් දූර වාන්දනී එදිරිව අකිල විරාජ් කාරියවසම්</u>* සහ *<u>ආචාර්ය අජිත් සී.එස් පෙරේරා එදිරිව සමාජ සේවා සහ සමාජ සුබසාධන අමාත්‍ය</u>* යන ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ පෙර තීන්දු සමඟ මෙම අථර් නිරූපණය සමපාත වේ.

"*HIV/AIDs* සමඟ ජීවත් වන පුද්ගලයින්ගේ මානව හිමිකම් ප්‍රවධර්නය කිරීම සහ ගරු කිරීම සහ ඔවුන්ට වෙනස් කොට සැලකීම තුරන් කිරීමට පියවර ගැනීම රජය විසින් සහතික කළ යුතු බව ලේඛන ගත කර ඇත -*<u>මනුවෙල් දූර වාන්දනී එදිරිව අකිල විරාජ් කාරියවසම් (පිටුව 33)</u>*

මැදිහත්කරුවන්ගේ ලිඛිත ඉදිරිපත් කිරීම් - පෙත්සම්කරුවන් වන සොනාලි ගුණසේකර සහ ජේක් ඕ(ර්)ලෝෆ්

සමලිංගිකත්වය නිරපරාධකරණය සහ HIV/AIDS වැළැක්වීම:

මැදිහත්කාර-පෙත්සම්කරුවන් සමලිංගිකත්වය සාපරාධී වරදක් නොවන බව ප්‍රකාශ කිරීම හරහා HIV/AIDS ව්‍යාප්තිය වැඩි වේය යන ප්‍රකාශයන් ප්‍රතික්ෂේප කළ අතර, මෙම වැරදි වැටහීම සාවද්‍ය හා හානිකර බවට තකර් කළහ. සමලිංගික සබඳතා අපරාධ වරදක් කිරීම හරහා HIV වැළැක්වීම, පරීක්ෂණ සහ ප්‍රතිකාර සේවාවලට ප්‍රවේශ වීමට බාධාවක් වන බැවින්, ඵලදායී HIV පාලනය සඳහා එය අපරාධමය වරදක් කිරීමෙන් ඉවත් කිරීම ඉතා වැදගත් බව ගෝලීය සහ දේශීය සෞඛ්‍ය විශේෂඥයින් මෙන්ම අධ්‍යයනයන් ද නිරතුරුවම යෝජනා කරනබව ඔවුහු අවධාරණය කළහ.

ජාත්‍යන්තර සංවිධානවල විද්‍යාත්මක සාක්ෂි:

- UNAIDS-Lancet Commission on Defeating AIDS—Advancing Global Health (2015) මගින් සිදු කරන ලද පයෙර්ෂණයකින් හෙළි වන්නේ සමලිංගික ක්‍රියාකාරකම් අපරාධකරණය වී ඇති රටවල, MSM (පිරිමි සමඟ ලිංගිකව එක්වන පිරිමින්) අතර බිය සහ වැඩි වී ඇති බවත්, ඒ හරහා HIV වැළැක්වීමේ සහ ප්‍රතිකාර සේවා ලබා ගැනීම අඩුවීමට හේතු වන බවත්ය.

- ආසියා පැසිෆික් කලාපයේ, MSMවලින් 90% කට වඩා HIV වැළැක්වීමේ සහ ප්‍රතිකාර සේවා සඳහා ප්‍රවේශය නොමැත. ඒ හා සමානව, කැරිබියන් දූපත්වල, සමලිංගික සබඳතා සාපරාධී නොවන රටවල ඉතා අඩු අනුපාතයන් සමඟ සසඳන විට, MSMවලින් 25% කට HIV ආසාදනය වී ඇති බව වාතර්ා වේ (ඇමුණුම 'X1').

“... රටවල් 78 ක සමලිංගික ක්‍රියාකාරකම් සාපරාධී වරදක් වන අතර, කසයෙන් පහර දීමේ සිට මරණ දණ්ඩනය දක්වා දඬුවම් පමුණුවා ඇත. එම නිසා මෙම රටවල, බිය සහ රහසිගතභාවය වැඩි වීම, HIV වැළැක්වීමේ සේවාවන් සැපයීම සහ ලබා ගැනීම අඩු වීම සහ HIV සත්කාර සහ ප්‍රතිකාර සේවා ලබා ගැනීම අඩු වීම දක්නට ලැබේ. ඇස්තමේන්තුවලට අනුව, ආසියා-පැසිෆික් කලාපයේ MSM [පිරිමින් සමඟ ලිංගිකව හැසිරෙන පිරිමි] 90%කට වඩා HIV වැළැක්වීමේ සහ ප්‍රතිකාර සේවා සඳහා ප්‍රවේශය නොමැත. අපරාධකරණය HIV සම්ප්‍රේෂණයට අහිතකර ලෙස බලපාන ආකාරය රූප සටහන 6 මගින් පෙන්වා දෙයි. සමලිංගිකත්වය සාපරාධී ලෙස සලකනු ලබන කැරිබියානු රටවල, MSMවලින් 25%ක් HIV ආසාදනය වී ඇති බව වාතර්ා වන අතර, සමලිංගිකත්වය අපරාධයක් ලෙස නොසලකන රටවල අනුපාතය ඊට වඩා බෙහෙවින් අඩු ය. බොහෝ රටවල, සමලිංගිකත්වය අපරාධයක් නොකරන රටවල පවා, අපකීතර්ීය සහ වෙනස් කොට සැලකීම නිසාවෙන් MSM පුද්ගලයින්ට සේවාවන් සඳහා ඇති ප්‍රවේශය සීමා කරයි. [පිටුව 178] UNAIDS-Lancet Commission on Defeating AIDS—Advancing Global Health වාතර්ාව (2015) *(පිටු 5-6).*

අපරාධකරණය හරහ මහජන සෞඛ්‍යයට ඇති වන බලපෑම:

- සමලිංගිකත්වය සාපරාධීකරණය කිරීම HIV වැළැක්වීමට සැලකිය යුතු බාධක ඇති කරයි. අපරාධකරණය හා සම්බන්ධ අපකීතර්ීය සහ භීතිය, අවශ්‍ය සෞඛ්‍ය සේවා ලබා ගැනීම, දැනුවත් කිරීම අඩු කිරීම සහ HIV වැළැක්වීමේ පියවර ගැනීමෙන් පුද්ගලයන් අධෛර්යමත් කරයි. මෙය MSM ප්‍රජාව (ඇමුණුම 'X2') අතර HIV සම්ප්‍රේෂණ අනුපාතය ඉහළ යාමට හේතුවක් බවට පත් වේ.

- නිදසුනක් ලෙස, කායික විද්‍යාවේ අනෙකුත් තත්ත්‍වයන් සහ ලිංගික හැසිරීම් ද ඇතුළුව වෙනස්කොට සැලකීම හරහ, අනෙකුත් වැඩිහිටි පිරිමින්ට සාපේක්ෂව MSM ප්‍රජාවට HIV ආසාදනය වීමට ඇති සම්භාවිතාව 19 ගුණයකින් වැඩි කරයි. අපරාධකරණය හරහා MSM ප්‍රජාව අවදානමට ලක් කරනවා පමණක් නොව, බහුතර ජනගහනය අතර HIV පැතිරීමට දායක වීමෙන් බරපතල මහජන සෞඛ්‍ය අවදානමක් ද ඇති කරයි.

"අපරාධකරණය එම සංඛ්‍යාවට හේතුවක් වන අතර එය තවදුරටත් තීව්‍ර කරයි. නිදසුනක් වශයෙන්, සමලිංගිකත්වය අපරාධයක් ලෙස සලකනු ලබන කැරිබියානු රටවල MSM 4න් 1කට පාහේ HIV ආසාදනය වී ඇති බව UNAIDS වාතර්ා කරයි. එවැනි අපරාධ නීතියක් නොමැති විට MSM අතර පැතිරීම සිදුවන්නේ 15 දෙනෙකුගෙන් 1 අයෙකුට පමණි ... සමලිංගික සබඳතා අපරාධකරණය හරහා MSM පුද්ගලයින් පමණක් නොව කාන්තාවන් ද අනතුරේ හෙලයි. ඊට හාත්පසින්ම වෙනස්ව, වසංගත වටපිටාවක, MSM සඳහා HIV සේවාවන් සඳහා විශ්වීය ප්‍රවේශය ලබා දීම සහ වෙනස් කොට සැලකීමට එරෙහි ප්‍රයත්නයන් ඇති කළ විට පිරිමින් සහ පුළුල් ප්‍රජාව අතර ආසාදන සැලකිය යුතු ලෙස අඩු කළ හැකි බව සාක්ෂි විසින් පෙන්වා දෙයි." [පිටුව 45].-UNDP's Global Commission on HIV and the Law, Global Commission on HIV and the Law වෙත යැවූ ඔවුන්ගේ අවසාන වාතර්ාවේ (2012) (පිටුව 6-7)

නිරපරාධකරණය සඳහා පොදුරාජ්‍ය මණ්ඩලීය ඉල්ලීම:

- Commonwealth Eminent Persons Group (EPG), ඔවුන්ගේ 2011 වාතර්ාවේ, HIV ට එරෙහි සටනේ තීරණාත්මක පියවරක් ලෙස සමලිංගිකත්වය සාපරාධී ලෙස සලකන නීති ඉවත් කරන ලෙස නිදෙර්ශ කර ඇත. මෙම නිදෙර්ශය පදනම් වී ඇත්තේ ලෝක ජනගහනයෙන් 30%කට වඩා වැඩි ප්‍රමාණයක් වන පොදුරාජ්‍ය මණ්ඩලීය රටවල් ගෝලීය වශයෙන් HIV ආසාදිතයන්ගෙන් 60%කට වඩා වැඩි සංඛ්‍යාවක් සිටින බවට වන තැතිගන්වන සුළු සංඛ්‍යාලේඛන මතය (ඇමුණුම 'X3').

"ලෝක ජනගහනයෙන් 30% කට වැඩි ප්‍රමාණයක් පොදු රාජ්‍ය මණ්ඩලීය රටවල් ජීවත් වන අතර ලොව සිටින HIV ආසාදිතයන්ගෙන් 60% කට වැඩි පිරිසක් පොදුරාජ්‍ය මණ්ඩලීය රටවල වාසය කරයි..." බොහෝ පොදුරාජ්‍ය මණ්ඩලීය රටවල සම ම ලිංගික පුද්ගලයන් ඇතුළුව වැඩිහිටියන් අතර කැමැත්තෙන් සිදුවන ලිංගික හැසිරීම්වලට දඬුවම් කරන අපරාධ නීති සම්බන්ධයෙන් අපට වාතර්ා ලැබී ඇත. මෙම නීති බ්‍රිතාන්‍ය යටත් විජිත පාලනයේ සුවිශේෂී ඓතිහාසික ලක්ෂණයකි. වෙනත් පොදුරාජ්‍ය මණ්ඩලීය රටවල් HIV ආසාදිතයන් අවම කර ගැනීමට සමත් වී ඇති බවට සාක්ෂි තිබියදීත්, එම නීති ඉවත් කිරීම රෝගයට එරෙහිව සටන් කිරීමේ ක්‍රියාමාගර්වලට ඇතුළත් කිරීමෙන් පොදුරාජ්‍ය මණ්ඩලයේ බොහෝ සංවධර්නය වෙමින් පවතින රටවල ඒවා නොවෙනස්ව පවතී. එවැනි නීති අවලංගු කිරීම හරහා ආසාදන අවදානම ඉහළ මට්ටමක පවතින පුද්ගලයින්ට සහ කණ්ඩායම්වලට සේවාවන් වෙත ළඟා වීමට පහසුකම් සපයයි. - Commonwealth Eminent Persons Group (EPG) Report (2011). (පිටුව 8)

HIV/ලිංගාශ්‍රිත රෝග වැළැක්වීම පිළිබඳ ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික උපායමාගර්ය:

- ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික HIV/ලිංගාශ්‍රිත රෝග උපායමාගර්ික සැලැස්ම (2018-2022) (ඇමුණුම 'X4') දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ 365 සහ 365A වගන්ති වැනි සමලිංගික සබඳතා අපරාධ කරන නීති, MSM සහ සංක්‍රාන්ති ලිංගික පුද්ගලයන් ඇතුළු ජනගහනය සඳහා HIV සේවාවන් වෙත ප්‍රවේශ වීමට බාධා ඇති කරන බව පිළිගනී. ඵලදායී HIV පාලනය සඳහා අපරාධකරණය කිරීම ඉවත් කිරීම අත්‍යාවශ්‍ය බවට ගෝලීය සම්මුතිය සමඟ රජයේ මතවාදීමය එකඟතාවන් පිළිබිඹු කරමින්, HIV වැළැක්වීමේ සේවාවන් ඉහළ නැංවීම සඳහා මෙම නීති නැවත සලකා බැලීමේ අවශ්‍යතාවය මෙම සැලැස්ම හරහා අවධාරණය කරයි.

"මෙම ජනකොට්ඨාශයන්ට [එනම් HIV/ලිංගාශ්‍රිතව බෝවන රෝග සේවාන් වඩාත් අවශ්‍ය වන පුද්ගලයින්ට] සේවාවන් වෙත ප්‍රවේශ වීම දුෂ්කර විය හැකි නීති සංඛ්‍යාව සුළු පිරිසකට සීමා වුව ද, ඒවා දරුණු වන අතර, ඊට අයාලේ යෑමේ හා ගණිකා නිවාස ආඥාපනත සහ දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයෙ 365 සහ 365a වගන්ති ඇතුළත් වේ. දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ වගන්ති දෙක සමලිංගික සබඳතා සාපරාධී ලෙස සලකන අතර MSM [පිරිමින් සමඟ ලිංගිකව හැසිරෙන පිරිමින්] සහ සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී [Transgender People] පුද්ගලයින් HIV/ලිංගික ලිංගාශ්‍රිත රෝග සේවාවන් වෙත ප්‍රවේශ වීමට බාධාවක් ඇති කරන අතර, කාන්තා ලිංගික ශ්‍රමිකයින්ට එරෙහිව අයාලේ යෑමෙ සහ ගණිකා නිවාස ආඥාපනත භාවිත කෙරේ. එම නිසා HIV පැතිරීම වැළැක්වීම සඳහා මෙම ජනකොට්ඨාශයන්ට සෞඛ්‍ය සේවාවන් ලබා ගැනීමට බාධා කරන නීති නැවත සලකා බැලීම වැදගත් වනු ඇත." [පිටු 22-23]– "ඒඩ්ස් අවසන් කිරීම සඳහා" යන මාතෘකාව යටතේ සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයේ ජාතික HIV /ලිංගාශ්‍රිත රෝග උපායමාගර්‍ගීක සැලැස්ම මගින් ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද 2018-2022 ජාතික HIV/ලිංගාශ්‍රිත රෝග උපායමාගර්‍ගීක සැලැස්ම (පිටුව 9)

ඇමුණුම 3

<u>ස්ත්‍රී පුරුෂ සමානාත්මතා පනත් කෙටුම්පත පිළිබඳ 2024 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ තීරණයේ නිරපරාධකරණය සහ සමලිංගික සබඳතා පිළිබඳ වූ තකර්.</u>

ස්ත්‍රී පුරුෂ සමානාත්මතා පනත් කෙටුම්පත හරහා ඇති කළ හැකි බලපෑම

ශ්‍රී ලංකාවේ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් ස්ත්‍රී පුරුෂ සමානාත්මතා පනත් කෙටුම්පත හරහා ඇති කළ හැකි බලපෑම, විශේෂයෙන්ම සමලිංගික සබඳතා සහ විවාහයන් නීතිමය වශයෙන් පිළිගැනීම සම්බන්ධයෙන්, මෙරට පවතින විවාහ නීති, සංස්කෘතික සම්මතයන් සහ ව්‍යවස්ථාමය රාමුවේ සන්දර්භය තුළ විමශර්නය කරන ලදී. මෙම සාරාංශය හරහා ප්‍රථමයෙන් සූරසේන විනිසුරුවරයාගේ මතය පිළිබඳ සාකච්ඡා කරන අතර ඉන් පසුව ජනාධිපති නීතිඥ කෝදාගොඩ මහතාගේ මතය සාකච්ඡා කෙරෙයි.

<u>විනිසුරු පද්මන් සූරසේන මහතාගේ මතය</u>

සූරසේන විනිසුරුවරයාගේ තකර්ය වූයේ එම පනත් කෙටුම්පතේ ඇති විධිවිධාන කිහිපයක් ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට පටහැනි බවත්, ඒ හරහා රටේ නීතිමය රාමුවට සැලකිය යුතු බලපෑමක් එක්ක කළ හැකි බවත් ය:

ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවීය අනන්‍යතාවය සහ සමානාත්මතාවය: ස්ත්‍රී පුරුෂ සමානාත්මතා පනත් කෙටුම්පත "ලිංගික අනන්‍යතාවය" යන සංකල්පය හඳුන්වා දෙයි. ‘‘ලිංගිකත්වය’’ සහ ‘‘ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය’’ එකිනෙකින් වෙනස් වන බව පෙන්වා දෙන විනිසුරු සූරසේන, **‘‘**ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය’’, **‘‘**ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවීය අනන්‍යතාව’’ සහ ‘‘ස්ත්‍රී පුරුෂ සමානාත්මතාවය’’ යන සංකල්ප 12(2) ව්‍යවස්ථාව යටතේ ව්‍යවස්ථාවෙන් පිළිගෙන නොමැති බව තකර් කරයි.

‘‘සැබවින්ම, පනත් කෙටුම්පතේ පූවරිකාවේ 1 වන ඡේදය ද, ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය හෝ ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවීය අනන්‍යතාවය නමින් සංකල්පයක් ව්‍යවස්ථාව විසින් පිළිගෙන නොමැති බව පෙනන අතර, එය හිතාමතාම එහි සඳහන් කර ඇති ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව පිළිගෙන ඇති ලැයිස්තුවෙන් බැහැර කර ඇති බව ද පෙනේ. ඒ නිසා මා සිතන්නේ ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවීය අනන්‍යතාවය මේ රටේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් පිළිගෙන ඇති දෙයක් නොවන බව යි. (පිටුව 17)

‘‘ප්‍රඥාවන්ත ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සම්පාදකයින් විසින් ස්ත්‍රී පුරුෂ සමානාත්මතාවය පිළිබඳ සංකල්පය පිළිගැනීම හිතාමතාම අත්හැර දමා ඇත. පනත් කෙටුම්පතේ හෝ පනත් කෙටුම්පතේ යම් වගන්තියක් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ කිසියම් විධිවිධානයකට පටහැනි දැයි සොයා බැලීම සඳහා වන පනත් කෙටුම්පත පරීක්ෂා කිරීම සඳහා මෙහි දී අපට ඇති කතර්ව්‍යය ගැන මම අවධානය යොමු කරමි. එම තත්ත්වයන් තුළ පනත් කෙටුම්පතේ 2 වැනි වගන්තිය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 12 වැනි වගන්තියට අනුකූල බව මට නිගමනය කළ නොහැක.’’ (පිටුව 21-22)

සංස්කෘතික හා ආගමික පිළිවෙත්: පනත් කෙටුම්පතේ 28 වැනි වගන්තියට අනුව එහි විධිවිධාන හරහා ඊට පරස්පර විරෝධී ඕනෑ ම නීතියක් එම කෙටුම්පත් හරහා අභිබවා යයි. "ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය" පිළිගැනීම සමඟින් මෙම විධිවිධානය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 9 වැනි වගන්තියට (බුද්ධාගම ආරක්ෂා කිරීමට සහ පෝෂණය කිරීමට ඇති බැඳීම) සහ පුද්ගලික සහ/හෝ ආගමික ආයතනවල මූලික අයිතිවාසිකම්වලට පටහැනි බවට විනිසුරු සූරසේන තකර් කරයි.

"එබැවින්, නීති සම්පාදනය යටතේ පිළිගත් බෞද්ධ විශ්වවිද්‍යාල, පිරිවෙන් වැනි ආයතන ද පනත් කෙටුම්පතේ අර්ථ දක්වා ඇති පෞද්ගලික ආයතනවල සීමාවට වැටෙනු ඇති අතර එම නිසා එම ආයතනවල කාර්යයන් සම්බන්ධයෙන් ස්ත්‍රී පුරුෂ සමානාත්මතාවය ප්‍රවර්ධනය කළ යුතු බවට පනත් කෙටුම්පතේ විධිවිධානවලට යටත් වේ." (පිටුව 22)

"මේ අනුව, මෙම පනත් කෙටුම්පතේ විධිවිධානවලට අනෙකුත් නීතිවල ප්‍රතිවිරුද්ධ විධිවිධාන සංශෝධනය කිරීමේ බලය ඇති අතර, එබැවින් මෙම පනත් කෙටුම්පතේ විධිවිධාන හරහා බුද්ධ ශාසනයට අදාළ නීති, රීති පිළිවෙත් අභිබවා යන අතර එම නිසා එය බුද්ධාගමට ප්‍රමුඛස්ථානය ලබා දෙන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 9 වැනි වගන්තියට පටහැනි වේ." (පිටුව 22)

ශ්‍රී ලංකාවේ විවාහය පිළිබඳ නීත්‍යානුකූල අර්ථ දැක්වීම: ශ්‍රී ලංකා නීතිය දැනට විවාහය පිළිගනු ලබන්නේ පුරුෂයෙකු හා ස්ත්‍රියක අතර පමණක් බව විනිසුරු සූරසේන සඳහන් කරයි. 1907 අංක 19 දරන විවාහ ලියාපදිංචි කිරීමේ ආඥාපනත (16 වැනි වගන්තිය), 1952 අංක 44 දරන උඩරට විවාහ සහ දික්කසාද පනත (5(1) වගන්තිය), 1951 අංක 13 දරන මුස්ලිම් විවාහ සහ දික්කසාද පනත (80 වගන්තිය) සහ වෛවාහක අයිතිවාසිකම් සහ උරුම (යාපනය) 1911 අංක 01 ආඥාපනත (තේසවලමයි නීතිය යටතේ සිදු කරන විවාහ) (3 වගන්තිය) යන සියල්ලේ ම *"ඕනෑ ම විවාහයක පාශර්වකරුවන් පිරිමි සහ ගැහැනු විය යුතු ය යන්න උපකල්පනය කරන බව"* විනිසුරුවරයා තකර් කරයි. *(පිටුව 24-26)*

"මේ රටේ ඕනෑ ම විවාහයක් සිදුවිය යුත්තේ විරුද්ධ ලිංගිකයින් එනම් පිරිමි සහ ගැහැනු අතර පමණයි. පහත දැක්වෙන නීති විධිවිධානවලින් මෙය පැහැදිලි ව පෙනේ. එය අපේ නීතිය පමණක් නොව අපේ සංස්කෘතිය ද වන අතර එමගින් පෙනී යන්නේ නීතියට පටහැනි කිසිදු සංස්කෘතියක භාවිතයක් පැවතිය නොහැකි බව යි."(පිටුව 24)

සමලිංගික ක්‍රියාකාරකම් අපරාධ වරදක් කිරීම: 365A වගන්තිය යටතේ අධිකරණය විසින් සමලිංගික ක්‍රියාකාරකම් අපරාධයක් ලෙස සැලකෙන බව*ගලබඩ පයාලගේ සනත් විමලසිරි එදිරිව ස්ථානාධිපති, මරදාන පොලිස් ස්ථානය* යන නඩුව උපුටා දක්වමින් දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ 365 සහ 365A වගන්ති යටතේ වන වරද පිළිබඳ ව සඳහන් කරන අතර ම වැඩිහිටියන් අතර කැමැත්තෙන් සිදුවන ලිංගික ක්‍රියාකාරකම් රජය විසින් පාලනය නොකළ යුතු යි යන සමකාලීන අදහස් පිළිගන්නා අතර ම විනිසුරුවරයා තව දුරටත් සඳහන් කරයි.

පුද්ගලික සහ පවුල් ජීවිතය: මේ සම්බන්ධයෙන්, විනිසුරු සූරසේන තකර් කරන්නේ, විවිධ ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය ඇති පුද්ගලයන්ට සහ "වෛවාහක තත්ත්වය" ඇතුළුව "පුද්ගලික සහ පවුල් ජීවිතයට" අයිතිය ලබා දීමෙන් මෙම පනත් කෙටුම්පත මගින් සමලිංගික සබඳතා සහ විවාහයන් නීත්‍යානුකූලව පිළිගැනීමකට ලක් වෙන බව යි. එය මෙම අයිතිවාසිකම් මෙරට පිළිගෙන නොතිබෙන පසුබිමක සහ එවැනි සබඳතා දැනට අපරාධ වැරදි ලෙස වගරීකරණය කර තිබිය දී මෙම පනතේ 28 වැනි වගන්තියේ බලතල හරහා අතික්‍රමණය කිරීමට තැත් කිරීමකි.

*"පෞද්ගලික සහ පවුල් ජීවිතයට අදාළ ඉහත නිවර්චන මගින් විවිධ ලිංගික සහ ස්ත්‍රී පුරුෂ සුළුතර පුද්ගලයන් සඳහා ස්ත්‍රී පුරුෂ සමානාත්මතාවය පිළිබඳ සංකල්පය පිළිගැනීම හරහා සමලිංගික විවාහ සඳහා ඉඩ සැලසීමට පනත් කෙටුම්පත අර්ථ නිරූපණය කිරීමේ හැකියාව පෙන්නුම් කරයි. කෙසේ වෙතත්, අපගේ නීතියෙන් කෙනෙකුගේ පෞද්ගලික සහ පවුල් ජීවිතයකට හෝ කෙනෙකුගේ කුටුම්භයකට අයිතියක් නොමැති බව මම සටහන් කරමි. තව ද එපමණක් නොව, පෞද්ගලික සහ පවුල් ජීවිතයට ඇති අයිතිය ඇත්තේ මෙම පනත් කෙටුම්පතේ පමණක් මිස අපේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ නොවන බව ද මම සටහන් කරමි." (**පිටුව** 28)*

12(1) ව්‍යවස්ථාව සහ 15(7) ව්‍යවස්ථාව යටතේ මහජන සදාචාරය පිළිබඳ අර්ථකථනය: ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 12(1) වගන්තිය මහජන සදාචාරය, සෞඛ්‍යය, ජාතික ආරක්ෂාව පවත්වාගෙන යෑම හෝ 15(7) වගන්තිය යටතේ මහජන සාමය සඳහා පමණක් අපගමනයට ඉඩ දී ඇති නීතිය යටතේ සමාන ආරක්ෂාවක් සහතික කරන බව විනිසුරු සූරසේන අවධාරණය කළේ ය. මෙම පනත් කෙටුම්පත සමලිංගික ක්‍රියාවන් සාපරාධී වරදක් නොවන බවට පත් කිරීම සහ සමලිංගික විවාහ නීත්‍යානුකූල කිරීම මගින් ශ්‍රී ලංකාවේ වතර්මාන සදාචාරාත්මක හා සංස්කෘතික ප්‍රමිතීන්ට පටහැනි වනු ඇති බව ඔහු පැහැදිලි කළේ ය.

"සමලිංගික සබඳතා සාපරාධීකරණයෙන් ඉවත් කිරීම සහ සමලිංගික විවාහ පිළිගැනීම ශ්‍රී ලාංකේය සමාජයේ වතර්මාන සදාචාරාත්මක ව්‍යුහයට සැලකිය යුතු සංස්කෘතික හා සදාචාරාත්මක බලපෑමක් එල්ල කරයි. එය දැනට අපේ රටේ පිළිගෙන ඇති සදාචාර හා සංස්කෘතික ප්‍රමිතීන්ට පටහැනි වනු ඇත." (පිටුව 31)

27(1)(g) ව්‍යවස්ථාවට අනුව පනත් කෙටුම්පත විශ්ලේෂණය කිරීම: සූරසේන විනිසුරුවරයා විසින් මෙම පනත් කෙටුම්පත විභාග කළේ සදාචාරාත්මක හා සංස්කෘතික ප්‍රමිතීන් ඉහළ නැංවීමට රාජ්‍යයට යොමු කරන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 27(1)(g) වගන්තියට සාපේක්ෂව ය. ඔහු තකර් කළේ සමලිංගික ක්‍රියාවන් නිරපරාධීකරණය කිරීම සහ සමලිංගික විවාහ පිළිගැනීම මෙම ප්‍රමිතීන්ට හානි කළ හැකි බව යි. ඊට අමතරව, ආගමික පිළිවෙත් තුළ ස්ත්‍රී පුරුෂ සමානාත්මතාවය බලාත්මක කිරීම ආගමික නිදහස සමඟ ගැටෙන බව ඔහු තකර් කළේ ය, ඇතැම් විට සාම්ප්‍රදායික නොවන ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවීය අනන්‍යතාවයන් හෝ ලිංගික දිශානතීන් ඇති පුද්ගලයින් පැවිදි කිරීම වැනි ඔවුන්ගේ විශ්වාසයන්ට පටහැනි පිළිවෙත් අනුගමනය කිරීමට මේ හරහා ආයතනවලට බල කරයි.

"මෙම පනත් කෙටුම්පතේ විධිවිධානවලට දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ ප්‍රතිවිරුද්ධ විධිවිධාන සංශෝධනය කිරීමට බලය ඇති බැවින් ඒ හරහා සමලිංගික සබඳතා සාපරාධී වරදක් නොවන බවට පත් කිරීම හරහා මේ රටේ පවතින ආගම්වලට පටහැනි ව සමලිංගික විවාහ පිළිගැනීමටත් සිදු වනු ඇත... (පිටුව 32)

සාධාරණ සහ නිදහස් සමාජයක් ස්ථාපිත කිරීම සාක්ෂාත් කරගත යුත්තේ මිනිසුන්ගේ සදාචාරාත්මක හා සංස්කෘතික ප්‍රමිතීන් ඉහළ නංවන මෙම රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති මෙහෙයවන මූලධමර්වල රාමුව තුළ බව තේරුම් ගැනීම වැදගත්ය. "(පිටුව 33)

ඉහත හේතූන් මත සහ ඇතුළුව, සමස්තයක් ලෙස මෙම පනත් කෙටුම්පත ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට පටහැනි බවත්, පාලර්මේන්තු මන්ත්‍රීවරුන්ගෙන් 2/3කගේ සහ ජනමත විචාරණයකදී ජනතාවගේ අනුමැතියකින් තොරව සම්මත කිරීම සිදු කළ නොහැකි 12(2) ව්‍යවස්ථාව වක්‍රව සංශෝධනය කිරීමට උත්සාහ කරන බවත් විනිසුරුවරයා තකර් කරයි.

"මේ අනුව, පනත් කෙටුම්පතේ අරමුණු ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ *3, 4 (d), 9* සහ *10* වැනි වගන්තිවලට පටහැනි අතර ඒවා පනත් කෙටුම්පතේ අනෙකුත් විධිවිධානවලින් වෙන් කළ නොහැකි බැවින්, සමස්තයක් ලෙස පනත් කෙටුම්පත ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ *3,4(d),9* සහ *10* වගන්ති සමඟින් නොගැලපෙන බව විශ්වාස කිරීමට අපට සිදු වෙයි. මේ අනුව, ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ *80* වැනි ව්‍යවස්ථාව සමඟ කියවා ඇති *83* සහ/හෝ *84* ව්‍යවස්ථාවේ දක්වා ඇති සුදුසු ක්‍රියා පටිපාටියට අනුකූලව මුළු පාලර්මේන්තු මන්ත්‍රීවරුන් සංඛ්‍යාවෙන් තුනෙන් දෙකකට නොඅඩු (නොපැමිණෙන අය ද ඇතුළු ව) සහ ජනමත විචාරණයක දී ජනතාව විසින් ප්‍රකාශ කරන ලද ඡන්දයකින් සිදු කරන අනුමත කිරීමකින් මිස, සමස්තයක් ලෙස පනත් කෙටුම්පත නීතියක් බවට පත් කළ නොහැකි බව මම තීරණය කරමි. *(පිටුව 41)*

<u>ජනාධිපති නීතිඥ විනිසුරු යසන්ත කෝදාගොඩ මහතාගේ මතය</u>

මෙම පනත් කෙටුම්පත සමස්තයක් වශයෙන් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට, විශේෂයෙන් 12, 3 සහ 4 වැනි වගන්තිවලට පටහැනි බවත්, පාලර්මේන්තුවේ තුනෙන් දෙකක අනුමැතියකින් තොරව සහ පසුව ජනමත විචාරණයකින් තොරව සම්මත කළ නොහැකි බවටත් වන සූරසේන විනිසුරුවරයාගේ නිගමනයට ජනාධිපති නීතිඥ කෝදාගොඩ මහතා එකඟ වූ නමුදු සූරසේන විනිසුරුවරයාගේ සොයාගැනීම් සමඟ තමාගේ එකඟතාවයට යම් සීමා කිරීම් සහිත බව වී ඇති බව සඳහන් කරමින් මෙම නිගමනය සඳහා තමාගේම තකර් ඉදිරිපත් කිරීමේ අවශ්‍යතාව ඔහු තවදුරටත් අවධාරණය කළේ ය.

මෙම පනත් කෙටුම්පතේ මූලික අරමුණ: ක්‍රමයෙන් විකාශනය වන සමාජ සම්මතයන් සහ ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින් විසින් ලිංගික හෝ ලිංග භේදයකින් තොරව නීතිය යටතේ සියලුම පුරවැසියන්ට සමානව පිළිගැනෙමින් පොදු සහ පෞද්ගලික ජීවිතයේ විවිධ ක්ෂේත්‍රයන් හරහා ස්ත්‍රී පුරුෂ සමානාත්මතාවය සහ කාන්තා සවිබල ගැන්වීම සහතික කිරීම මෙම පනත් කෙටුම්පතේ මූලික පරමාථර්ය බව ඔහු සටහන් කරයි.

"ලිංගිකත්වය' සහ 'ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජ භාවය' ගැන නොතකා මේ රටේ සියලු ම පුද්ගලයන්ට නීතිය ඉදිරියේ සමානව සැලකීම සහ නීතියෙන් සමාන ආරක්ෂාවක් ලබා දීම සහතික කිරීමේ අවශ්‍යතාවය ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින් විසින් අවබෝධ කර ගෙන ඇති බව නිරීක්ෂණය කිරීම අවශ්‍ය වේ.'' (පිටුව 43).

ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය හඳුනා ගැනීම: සමකාලීන භාවිතයේ දී හඳුනාගත් සහ පිළිගත් "ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජ භාවය" යන පදය යටතේ අනන්‍යතා වණර්ාවලිය වෙත විනිසුරුවරයා විසින් අවධානය යොමු කරයි.

''වත්මන් ව්‍යවහාරයේ දී, 'ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජ භාවය' යන්නෙන් අදහස් කරන්නේ පිරිමි ලිංගය හෝ ස්ත්‍රී ලිංගය බව හොඳින් පිළිගෙන ඇත, විශේෂයෙන් පිරිමියෙකු හෝ ගැහැණු ළමයෙකු වීම පිළිබඳ ජීව විද්‍යාත්මක අදහස්වලාට වඩා සමාජ හා සංස්කෘතික වෙනස්කම් හෝ අනුරූප නොවන වෙනත් අනන්‍යතා පරාසයක එකකි. මෙම අනන්‍යතා සමලිංගික, ද්විලිංගික, සංක්‍රාන්ති ලිංගික, අන්තර් ලිංගික, කුවියර, අලිංගික සහ ද්විමය නොවන සහ pansexual *වැනි තවත් බොහෝ යෙදුම්වල නාමකරණය ලබාගෙන ඇත. නඩු විභාගය අතරතුර, උගත් නීතිඥයන් තරක කළේ මෙම අනන්‍යතා අඛණ්ඩව පරිණාමය වෙමින් පවතින අතර නව අනන්‍යතා මතුවෙමින් පවතින බවයි. (පිටුව 43).*

සැමට සමාන ආරක්ෂාව: තව ද, සියලු ම පුද්ගලයන් සඳහා නීතිය යටතේ සමාන ආරක්ෂාව සහතික කරන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 12(1) වගන්තිය සියලු ම ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවීය අනන්‍යතා සහිත පුද්ගලයන්ට සහජයෙන්ම අදාළ වන බව ජනාධිපති නීතිඥ කෝදාගොඩ විනිසුරුවරයා පවසයි. මෙම ව්‍යවස්ථාවේ "පුද්ගලයින්" යන පදය සියලු දෙනා ඇතුළත් වන පරිදි අථර්කථනය කළ යුතු බව තහවුරු කරන ඔහු, සියලු ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය ආරක්ෂා කිරීමේ පනත් කෙටුම්පතේ ඉලක්කය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ මූලික සාරධමර්වලට අනුකූල බව ප්‍රකාශ කරයි.

''සියලු ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවයන්ට සහ ස්ත්‍රී පුරුෂ අනන්‍යතාවයන්ට අයත් පුද්ගලයන්ට නීතියේ සමාන ආරක්ෂාවක් සහතික කිරීම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ අඩංගු මූලික වටිනාකමක් පිළිබිඹු කරන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 12 (1) වගන්තියට අනුකූල වේ. සියලු ම පුද්ගලයන් නීතිය ඉදිරියේ සමාන වන අතර නීතියේ සමාන ආරක්ෂාවට හිමිකම් ඇත. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 12 (1) ව්‍යවස්ථාවේ අඩංගු 'පුද්ගලයින්' යන්නෙන් අදහස් කරන්නේ පිරිමි සහ ගැහැනු ලිංගික කණ්ඩායම් පමණක් යන ප්‍රස්තුතය කිසිඳු තකර්යකින් ඉදිරියට ගෙන යා නොහැක. ඇත්ත වශයෙන්ම, පුද්ගලයෙකුගේ ලිංගභේදය කුමක් වුවත්, සැම මිනිසෙකුම 'පුද්ගලයෙකු' ලෙස පිළිගත යුතුය. එබැවින්, ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 12 (1) වගන්තියට අනුව ඉහත සඳහන් කළ ප්‍රතිපත්තියෙහි නොගැලපෙන

කිසිවක් නොමැත. ඇත්ත වශයෙන්ම, පොදු ලේඛනවල ඇති කරුණු සැලකිල්ලට ගෙන, ස්ත්‍රී පුරුෂ සමානාත්මතාවය සහ පොදු කටයුතුවලදී කාන්තා සවිබල ගැන්වීම බලාත්මක කිරීම සඳහා ව්‍යවස්ථාදායක රාමුවක් සකස් කිරීම සුබදායක වන අතර එය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ අඩංගු මූලික සාරධර්ම තවදුරටත් ඉදිරියට ගෙන යන බව මගේ නිරීක්ෂණය වේ." (පිටුව 43-44).

සූරසේන විනිසුරුවරයා සමග එකඟ වීම: ඉහත කරුණු පිළිගන්නා ජනාධිපති නීතිඥ කෝදාගොඩ විනිසුරුවරයා මෙම පනත් කෙටුම්පතේ ව්‍යවස්ථා විරෝධී බව සම්බන්ධයෙන් එකඟ වන්නේ පහත කරුණු හේතුවෙනි.

1. සාමාන්‍ය පනත් කෙටුම්පතක් හරහා කළ නොහැකි නමුත් ව්‍යවස්ථාමය සංශෝධනයක් අවශ්‍ය වන "ලිංගික" යන යෙදුම "ලිංගිකත්වය සහ ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය" ඇතුළත් කිරීමට පුළුල් කරමින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 12(2) ව්‍යවස්ථාව සංශෝධනය කිරීමට මෙම පනත් කෙටුම්පත වක්‍රව අරමුණු කරයි. මෙය කළ හැක්කේ පාලර්මේන්තුවේ 2/3 ක අනුමැතියකින් සහ ජනමත විචාරණයකින් පමණි.

2. මෙම පනත් කෙටුම්පත මගින් ස්ත්‍රී පුරුෂ සමානාත්මතා කවුන්සිලයකට ලබා දී ඇති බලතල හරහා පුද්ගලික සහ ආගමික ආයතනවල මූලික අයිතිවාසිකම්, විශේෂයෙන් ආගමික නිදහස සහ ඔවුන්ගේ විශ්වාසයන්ට අනුව පුද්ගලික ව්‍යාපාර කළමනාකරණය කිරීමේ අයිතිය උල්ලංඝනය විය හැකි ය.

"කෙසේ වෙතත්, මගේ මතය අනුව, පනත් කෙටුම්පත මගින් සිදු කිරීමට බලාපොරොත්තු වන්නේ 'ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය' හෝ 'ස්ත්‍රී පුරුෂ අනන්‍යතාවය යන පදනම මත කිසිදු පුරවැසියෙකුට වෙනස් කොට සැලකීමක් සිදු නොවන බව සහතික කිරීම මගින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 12(2) වගන්තිය වක්‍රව සංශෝධනය කිරීම යි. ඒ අනුව මෙම යෝජිත පනත් කෙටුම්පත යනු 'ලිංගික' යන පදය වෙනුවට 'ලිංගික සහ ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය' යන යෙදුම ආදේශ කිරීමෙන් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 12(2) ව්‍යවස්ථාව සංශෝධනය කිරීමට උත්සාහ කිරීමකි." (පිටුව 44)

ANNEX 4

ශ්‍රී ලංකා
ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ
පාර්ලිමේන්තුව

2024 අංක 37 දරන
කාන්තාවන් සවිබල ගැන්වීමේ පනත

[සහතිකය සටහන් කළේ 2024 ජූලි මස 02 වන දින]

ආණ්ඩුවේ නියමය පරිදි මුද්‍රණය කරන ලදී

2024 ජූලි මස 05 වන දින ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ
ගැසට් පත්‍රයේ II වන කොටසේ අතිරේකයක් වශයෙන් පළ කරන ලදී

ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුවේ මුද්‍රණය කරන ලදී.

කොළඹ 5, රජයේ ප්‍රකාශන කාර්යාංශයෙන් මිලදී ලබාගත හැකි ය.

මිල : රු. 54.00 තැපැල් ගාස්තුව : රු. 150.00

මෙම පනත www.documents.gov.lk වෙබ් අඩවියෙන් බාගත කළ හැක.

2024 අංක 37 දරන
කාන්තාවන් සවිබල ගැන්වීමේ පනත

[සහතිකය සටහන් කළේ 2024 ජූලි මස 02 වන දින]

එල්.ඩී.-ඕ. 49/2023

කාන්තාවන් සවිබල ගැන්වීම සඳහා විධිවිධාන සැලැස්වීම පිණිස ද; කාන්තාවන්ගේ අභිවෘද්ධිය සහ සවිබල ගැන්වීම පිළිබඳ ශ්‍රී ලංකා ජාතික ප්‍රතිපත්තිය සකස් කිරීම සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම පිණිස ද; කාන්තාවන් පිළිබඳ ජාතික කොමිෂන් සභාවක් පිහිටුවීම සඳහා ද; කාන්තා අයිතිවාසිකම් සඳහා වන පාර්ලිමේන්තු කොමසාරිස්වරයකු පත් කිරීම සඳහා විධිවිධාන සැලැස්වීම සඳහා ද; කාන්තා අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා යාන්ත්‍රණ පිහිටුවීම සහ ඒ හා සම්බන්ධ හෝ ඊට ආනුෂංගික කරුණු සඳහා විධිවිධාන සැලැස්වීම පිණිස ද වූ පනතකි.

පූර්විකාව

මානව හිමිකම් පිළිබඳ විශ්වීය ප්‍රකාශනය මගින් වෙනස්කොට නොසැලකීමේ මූලධර්මය තහවුරු කරනු ලබන හෙයින් සහ සියලුම මිනිස් ප්‍රජාව නිදහස් සහ සමාන අභිමානයකින් සහ අයිතිවාසිකම් සහිතව උපත ලබන බවට සහ ස්ත්‍රී පුරුෂභාවය මත පදනම් වූ විශේෂත්වයන් ඇතුළුව, භේදයකින් තොරව සියලු අයිතිවාසිකම් සහ නන් වැදෑරුම් නිදහස සඳහා හිමිකම් කියන බවට ප්‍රකාශ කරනු ලබන හෙයින් ද:

කාන්තා අභිවෘද්ධිය උදෙසා නීතිය, අනුනීතිකරණය හෝ විධායක ක්‍රියා මගින් සම්පාදනය කරනු ලබන විශේෂ විධිවිධාන ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් පිළිගනු ලබන හෙයින් ද:

ජාතික මට්ටමින් ක්‍රියාත්මක වන කාන්තාවන් පිළිබඳ ජාතික කොමිෂන් සභාව පිහිටුවීම කාන්තාවන් සවිබල ගැන්වීම තහවුරු කිරීම සඳහා ඵලදායී යාන්ත්‍රණයක් ලෙස කටයුතු කරනු ලබන හෙයින් ද,

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ පාර්ලිමේන්තුව විසින් මෙසේ පනවනු ලැබේ:-

ලුහුඬු නාමය

1. මේ පනත 2024 අංක 37 දරන කාන්තාවන් සවිබල ගැන්වීමේ පනත යනුවෙන් හඳුන්වනු ලැබේ.

පනතේ අරමුණු

2. මේ පනතේ අරමුණු පහත දැක්වෙන පරිදි විය යුතු ය:-

(අ) ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ විධිවිධානවලට යටත්ව කාන්තා අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීමට යාන්ත්‍රණ හඳුන්වා දීම මගින් කාන්තාවන්ගේ අභිවෘද්ධිය සහ සවිබල ගැන්වීම සඳහා විධිවිධාන සැලැස්වීම;

(ආ) කාන්තාවන්ට එරෙහි සියළුම ආකාරයේ වෙනස්කොට සැලකීම තුරන් කිරීම පිළිබඳ සම්මුතිය ප්‍රකාරව කාන්තාවන්ට අදාළව ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් භාර ගනු ලැබ ඇති බැඳීම් බලාත්මක කිරීම සඳහා යාන්ත්‍රණ හඳුන්වාදීම;

(ඇ) කාලීන මැදිහත්වීම් තුළින් සියලු අංශයන්හි සහ සියලු මට්ටම්වල කාන්තාවන්ගේ අභිවෘද්ධිය සහ සවිබල ගැන්වීම සඳහා ජාතික ප්‍රතිපත්තියක් සකස් කිරීම සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ කාන්තාවන් සවිබල ගැන්වීම සහතික කිරීම සහ පහසුකම් සැලසීමට අවශ්‍ය මූලික ව්‍යුහයක් ක්‍රමාණුකූලව සකස් කිරීම;

(ඈ) ස්ත්‍රී පුරුෂභාවය සහ ලිංගික දිශානතිය මත පදනම්ව සිදුවන සියලුම ආකාරයේ වෙනස්කොට සැලකීම්වලින් කාන්තාවන් ආරක්ෂා කිරීම;

(ඉ) කාන්තාවන්ට එරෙහි වෙනස්කොට සැලකීම්, කොන් කිරීම, ලිංගික හිංසනය සහ ප්‍රචණ්ඩත්වය වැළැක්වීම සඳහා පියවර ගැනීම සහ ඊට අදාළ ක්‍රියා හෝ නොකර හැරීම් සම්බන්ධයෙන් නඩු පැවරීම සහ දඬුවම් කිරීම සඳහා වූ ක්‍රමවේද ශක්තිමත් කිරීම;

(ඊ) කාන්තාවන්ට එරෙහි වෙනස්කොට සැලකීම් වළක්වා ගැනීමට සහ කාන්තාවන් සවිබල ගැන්වීම ප්‍රමුඛ කාරණයක් වශයෙන් සලකා නීති ප්‍රතිසංස්කරණ සඳහා නිර්දේශ සිදු කිරීම;

(උ) කාන්තාවන්ට යුක්තිය සහ සමානාත්මතාවය තහවුරු කිරීම සහ ඒ සම්බන්ධයෙන් වන අවබෝධය වර්ධනය කිරීම ද යුක්තිය පසිඳලීමේ ක්‍රියාවලියට සම්බන්ධ යාන්ත්‍රණයේ සියලු අවස්ථාවන්හි දී සහ තීන්දු ගැනීමේ ව්‍යුහයන් තුළ සහ රජයේ සියලු තරාතිරමකම තනතුරුවල කාන්තා සම නියෝජනය හැකි පමණ තහවුරු කිරීම සඳහා පියවර ගැනීම;

(ඟ) ආබාධ සහිත කාන්තාවන්ට විශේෂ සැලකිල්ලක් දක්වමින් කාන්තාවන්ගේ ආර්ථික තත්ත්වය සවිබල ගැන්වීම තහවුරු කිරීම;

(එ) කාන්තාවන් සවිබල ගැන්වීමේ සියලු පැතිකඩවලට සම්බන්ධ පොදු අධ්‍යාපන වැඩසටහන් මෙහෙයවීම; සහ

(ඒ) සමාන වටිනාකමකින් යුත් රැකියා සඳහා ස්ත්‍රීන් හා පුරුෂයන් අතර සමාන වේතනයක් ලබාදීම තහවුරු කිරීම සඳහා නීති හා ක්‍රියාමාර්ග සංශෝධනය කිරීම සහ ප්‍රවර්ධනය කිරීම.

කාන්තා අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම සහ සුරක්ෂිත කිරීම

3. (1) සෑම කාන්තාවක් ම කාන්තා අයිතිවාසිකම් සඳහා හිමිකම් ලැබිය යුතු අතර, කිසිදු කාන්තාවක් එම අයිතිවාසිකම් ප්‍රතික්ෂේප නොකළ යුතු ය.

I වන කොටස

කාන්තාවන් පිළිබඳ ජාතික කොමිෂන් සභාව පිහිටුවීම

කාන්තාවන් පිළිබඳ ජාතික කොමිෂන් සභාව පිහිටුවීම

4. (1) (මෙහි මින්මතු "කොමිෂන් සභාව" යනුවෙන් සඳහන් කරනු ලබන) කාන්තාවන් පිළිබඳ ජාතික කොමිෂන් සභාව යනුවෙන් සඳහන් කරනු ලබන සහ හඳුන්වනු ලබන කොමිෂන් සභාවක් පිහිටුවනු ලැබිය යුතු ය.

(2) කොමිෂන් සභාව, (1) වන උපවගන්තිය මගින් එයට පවරා ඇති නාමයෙන් අවිච්ඡින්න පැවැත්මක් සහ පොදු මුද්‍රාවක් ඇති සංස්ථාපිත මණ්ඩලයක් විය යුතු අතර, එකී නාමයෙන් එය විසින් ද, එයට එරෙහිව ද නඩු පවරනු ලැබිය හැකි ය.

කොමිෂන් සභාවේ සංයුතිය

5. (1) ජනාධිපතිවරයා විසින් (2) වන උපවගන්තියේ විධිවිධානවලට යටත්ව අවම වශයෙන් කාන්තා සාමාජිකයින් පස් දෙනකුගෙන් යුතු සාමාජිකයන් හත්දෙනකු කොමිෂන් සභාවට පත් කරනු ලැබිය යුතු ය.

(2) ජනාධිපතිවරයා විසින් -

(අ) කොමිෂන් සභාවට සාමාජිකයන් පස් දෙනකු පත් කිරීම සඳහා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවෙන්; සහ

(ආ) කොමිෂන් සභාවට සාමාජිකයන් දෙදෙනකු පත් කිරීම සඳහා කථානායකවරයා විසින් පත්කරන ලද පාර්ලිමේන්තුවේ මන්ත්‍රීවරියන්ගේ සංසදයෙන්,

නිර්දේශ ලබාගත යුතු ය.

(3) (2) වන උපවගන්තිය යටතේ නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීමේ දී ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව සහ පාර්ලිමේන්තුවේ මන්ත්‍රීවරියන්ගේ සංසදය විසින් (1) වන උපවගන්තියේ විධිවිධාන සැලකිල්ලට ගත

ANNEX 5

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ පාර්ලිමේන්තුව

2023 අංක 10 දරන අපරාධයක වින්දිතයන් සහ සාක්ෂිකරුවන් හට සහාය දීමේ සහ ආරක්ෂා කිරීමේ පනත

[සහතිකය සටහන් කළේ 2023 අගෝස්තු මස 08 වන දින]

ආණ්ඩුවේ නියමය පරිදි මුද්‍රණය කරන ලදී

2023 අගෝස්තු මස 11 වන දින **ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ගැසට් පත්‍රයේ** II වන කොටසේ අතිරේකයක් වශයෙන් පළ කරන ලදී

ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුවේ මුද්‍රණය කරන ලදී.

කොළඹ 5, රජයේ ප්‍රකාශන කාර්යාංශයෙන් මිලදී ලබාගත හැකි ය.

මිල : රු. 168.00 **තැපැල් ගාස්තුව : රු. 150.00**

මෙම පනත www.documents.gov.lk වෙබ් අඩවියෙන් බාගත කළ හැක.

අතරතුර හෝ ඒ නඩු කටයුත්ත පැවැත්වීමෙන් පසුව හෝ යම් අපරාධයක වින්දිතයකු හෝ සාක්ෂිකරුවකු යම් හානියකට, හිංසාවකට, හිරිහැර කිරීමකට, බිය ගැන්වීමකට හෝ ප්‍රතිප්‍රහාරයකට ලක් වීමට ඉඩ ඇති බවට යම් තොරතුරක් හෝ ඒ අපරාධයක වින්දිතයාගෙන් හෝ සාක්ෂිකරුගෙන් යම් ඉල්ලීමක් හෝ පැමිණිල්ලක් ලද විගස, අධිකාරිය, ආරක්ෂක කොට්ඨාසය, පොලිස් ස්ථානයක් හෝ වෙනත් නීතිය බලාත්මක කිරීමේ අධිකාරියක් විසින් ඒ අපරාධයක වින්දිතයාට හෝ සාක්ෂිකරුට අවශ්‍ය ආරක්ෂාව සපයනු ලැබිය හැකි ය.

නීතිය බලාත්මක කිරීමේ අධිකාරීන් විසින් සහ රජයේ නිලධරයන් විසින් ආරක්ෂාව සැපයිය යුතු බව

33. (1) යම් නීතියක් යටතේ යම් නඩු කටයුත්තකට පැමිණීමේ දී සහ සහභාගි වීමේ දී සිදු විය හැකි යම් හිංසාවකින්, බියගැන්වීමකින්, පළිගැනීමකින් හෝ ප්‍රතිප්‍රහාරයකින් අපරාධයක වින්දිතයකු හෝ සාක්ෂිකරුවකු හට ආරක්ෂාව අවශ්‍ය වන බව විශ්වාස කිරීමට යම් නීතිය බලාත්මක කිරීමේ අධිකාරියකට හෝ රජයේ නිලධරයකුට සාධාරණ හේතු ඇති අවස්ථාවක දී, ඒ නීතිය බලාත්මක කිරීමේ අධිකාරිය හෝ රජයේ නිලධරයා විසින් අධිකාරියට හෝ ආරක්ෂක කොට්ඨාසයට ඒ සම්බන්ධයෙන් වහාම නිවේදනයක් නිකුත් කරනු ලැබිය යුතු ය.

(2) (1) වන උපවගන්තියේ සඳහන් කර ඇති යම් කාරණයක් සම්බන්ධයෙන් ආරක්ෂාවක් සැපයීමට සහ ආරක්ෂාවක් සැපයීම සම්බන්ධයෙන් 29 වන, 30 වන සහ 31 වන වගන්තිවල විධිවිධාන අවශ්‍ය වෙනස් කිරීම් සහිතව අදාළ විය යුතු ය.

අවදානමකට ලක් විය හැකි අපරාධයක වින්දිතයන් හෝ සාක්ෂිකරුවන් සඳහා වන විශේෂ ක්‍රියාමාර්ග

34. (1) වෙනත් යම් ලිඛිත නීතියක පටහැනිව කුමක් සඳහන් වුව ද, අවදානමකට ලක්විය හැකි අපරාධයක වින්දිතයකු හෝ සාක්ෂිකරුවකු විසින් හෝ අවදානමකට ලක්විය හැකි අපරාධයක වින්දිතයකු හෝ සාක්ෂිකරුවකු වෙනුවෙන් ඉල්ලීමක් කරනු ලැබීමේ දී, අධිකරණයක් හෝ කොමිෂන් සභාවක් විසින්, ඒ අපරාධයක වින්දිතයාට හෝ සාක්ෂිකරුට ආරක්ෂාව සැපයීම සඳහා, නියම කරනු ලැබිය හැකි යම් විශේෂ ක්‍රියාමාර්ග ගන්නා ලෙසට අධිකාරිය හෝ ආරක්ෂක කොට්ඨාසය වෙත නියෝග කරනු ලැබිය හැකි ය.

(2) අමාත්‍යවරයා විසින් (1) වන උපවගන්තියේ කාර්ය සඳහා විශේෂ ක්‍රියාමාර්ග නියම කිරීමේ දී අධිකාරියේ නිර්දේශ ඉල්ලා සිටිය යුතු ය.

(3) (1) වන උපවගන්තිය යටතේ යම් විශේෂ ක්‍රියාමාර්ග ගන්නා ලෙසට නියෝග කිරීමේ දී, අධිකරණය හෝ කොමිෂන් සභාව විසින් එහි නඩු කටයුතුවල දී සාධාරණ නඩු විභාග මූලධර්ම ආරක්ෂා කරනු ලබන බව සහතික කරනු ලැබිය යුතු ය.

(4) අපරාධයක වින්දිතයකුගේ හෝ සාක්ෂිකරුවකුගේ අවදානමකට ලක්විය හැකි බව නිශ්චය කිරීමේ දී පහත දැක්වෙන කරුණු ද සලකා බැලිය හැකි යː-

(අ) සිදු කර ඇතැයි කියනු ලබන වරදේ ස්වභාවය සහ ඒ හා සම්බන්ධ අවස්ථානුගත කරුණු;

(ආ) සාක්ෂිකරු විසින් ලබා දීමට හෝ සිදු කිරීමට අපේක්ෂා කරනු ලබන සාක්ෂියේ හෝ ප්‍රකාශයේ ස්වභාවය;

(ඇ) අපරාධයේ වින්දිතයා හෝ සාක්ෂිකරු සහ චූදිතයා අතර ඇති යම් සම්බන්ධතාවයක්;

(ඈ) අපරාධයේ වින්දිතයාගේ හෝ සාක්ෂිකරුගේ වයස සහ බුද්ධි මට්ටම;

(ඉ) අපරාධයේ වින්දිතයාගේ හෝ සාක්ෂිකරුගේ පවුලේ සාමාජිකයන් හෝ ආශ්‍රිතයන් නැතහොත් අපරාධයේ වින්දිතයාට හෝ සාක්ෂිකරුට සමීප ඥාතීත්වයක් ඇති තැනැත්තකු කෙරෙහි චූදිතයාගේ හැසිරීම හෝ ආකල්ප ඇතුළුව අපරාධයේ වින්දිතයා හෝ සාක්ෂිකරු කෙරෙහි චූදිතයාගේ හැසිරීම හෝ ආකල්ප; සහ

(ඊ) අපරාධයේ වින්දිතයාගේ හෝ සාක්ෂිකරුගේ ජනවාර්ගික, සමාජයීය සහ සංස්කෘතික පසුබිම, පරිවර්තිත ලිංගිකත්වය ඇතුළු ස්ත්‍රීපුරුෂ භාවය, ලිංගික දිශානතිය, සමාජ ආන්තිකකරණයට ලක් වීමේ ඉඩකඩ, ගෘහස්ථ හෝ සේවා නියුක්ති අවස්ථානුගත කරුණු, ආගමික හෝ දේශපාලන විශ්වාස සහ අපරාධයේ වින්දිතයා හෝ සාක්ෂිකරු පෙළෙමින් සිටින යම් ශාරීරික ආබාධයක් හෝ දුබලතාවයක් ඇතුළුව වෙනත් යම් අදාළ කාරණයක්.

ANNEX 6

මගේ අංකය
எனது இல.
My No.

ඔබේ අංකය
உமது இல.
Your No .

දිනය
திகதி
Date. 22.05.2025

ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව
இலங்கை மனித உரிமைகள் ஆணைக்குழு
Human Rights Commission of Sri Lanka

Hon. Harshana Nanayakkara
Minister of Justice and National Integration
19 Sri Sangaraja Mawatha,
Colombo 01

Hon. Minister,

Follow up on Recommendation on Sections 365 and 365A of the Penal Code

Further to our letters to your Ministry dated 22 November 2023 and 13 August 2024, we once again write to you with reference to sections 365 and 365A of the Penal Code (Chapter 19). The said sections of the Penal Code relate to 'unnatural offences' and 'acts of gross indecency between persons' and has been used for criminalising sexual activity between persons of the same sex.

We reiterate our endorsement of the Women Empowerment Act, No. 37 of 2024 and welcome measures to fully implement the Act. According to section 2(d) of the Act, one of the objects of the Act is 'to protect women from all forms of discrimination based on gender and *sexual orientation*' (emphasis added). Therefore, a person's right to non-discrimination on the grounds of sexual orientation has been formally recognised in Sri Lanka's legal framework. Additionally, the Assistance to and Protection of Victims of Crime and Witnesses Act, No. 10 of 2023 recognises 'sexual orientation' as a factor that may determine the vulnerability of a victim of crime or witness.

The mention of 'sexual orientation' as a ground for non-discrimination in the Women Empowerment Act comes in the wake of a recent Supreme Court determination on the constitutionality of a Private Member's Bill to amend section 365 and repeal section 365A of the Penal Code. The Court opined that 'decriminalisation of sexual activity amongst consenting adults irrespective of their sexual orientation only furthers human dignity…' (SC SD 13/2023 *et al*, p. 31). The Court also determined that 'the removal of criminalisation of intimate acts between consenting adults, which was a crime based on moral imperatives of a bygone Victorian era, would be in conformity with Article 12(1) [of the Sri Lankan Constitution] and would uphold the dignity of human beings' (SC SD 13/2023 *et al*, p. 36).

We recall that the said Private Member's Bill clarifies that the legislative intent behind it is the amendment of provisions in the Penal Code that make sexual orientation a punishable offence.

ප්‍රධාන කාර්යාලය / தலைமைக் காரியாலயம் / Head Office: 14, ආර්. ඒ. ද. මෙල් මාවත, කොළඹ - 04. / 14, ஆர்.ஏ.த.மெல் மாவத்தை, கொழும்பு-04. / 14, R.A.De Mel Mawatha, Colombo - 04.
සභාපති / தவிசாளர் / Chairperson: 011-2505451
ෆැක්ස් / தொலைநகல் / Fax: 011 2505541/74
විද්‍යුත් තැපැල / மின்னஞ்சல் / E-mail: sechrcsl@gmail.com
දුරකථන / தொலைபேசி / Telephone: 94-11- 2505580/81/82
ලේකම් / செயலாளர் / Secretary: 011-2505521
ක්ෂණික / துரித அழைப்பு / Hotline: 011-2505575 1996
වෙබ් / இணையம் / Web: www.hrcsl.lk

Observations on Sri Lanka (26 April 2023), observed that the continued criminalisation of same-sex activity under sections 365 and 365A of the Penal Code violated articles 2 and 26 of the ICCPR. It also observed that such continued criminalisation, the arrest and detention of persons under these sections, and the ill-treatment of suspects, violated the right to freedom from torture or cruel, inhuman or degrading treatment (article 7), the right to liberty and security of persons (article 9), and the right to privacy (article 17) guaranteed under the ICCPR. It accordingly recommended the repeal of sections 365 and 365A of the Penal Code.

We also wish to recall that, at its Third Universal Periodic Review in 2017, Sri Lanka voluntarily pledged 'to ensure and strengthen respect for fundamental rights of all persons, including those from the LGBTIQ community, and address concerns raised in that regard'. Sri Lanka then recalled this pledge in its National Report submitted during its Fourth Universal Periodic Review in 2023. In these circumstances, we encourage the Government of Sri Lanka to fulfil this pledge and introduce necessary amendments to the Penal Code to bring it in accordance with international human rights standards and norms, including those contained in the ICCPR.

The recent passage of the Women Empowerment Act is a step in the right direction in terms of statutorily recognising a limited right to non-discrimination on the grounds of sexual orientation. Parliament, by enacting such a provision, has clearly indicated that such a right is consistent with Sri Lanka's Constitution and the past determinations of the Supreme Court. This legislative development also makes the continued retention of sections 365 and 365A in the Penal Code incongruous.

We are deeply concerned by the continued prevalence of hostile and discriminatory discourse against the LGBTIQ community. A recent campaign featuring physical demonstrations, targeted hate campaigns, and digital propaganda, driven by organised groups, has created an atmosphere of fear, intimidation, and discrimination that is fundamentally at odds with the principles of dignity, equality, and non-discrimination enshrined in both our Constitution and international human rights law. As noted in our previous letter to your ministry in August 2024, hostile discourses popularised by organised groups often features disinformation that the abovementioned Private Member's Bill legalises same sex marriage, when in fact the Bill does not amend the law in any manner apart from decriminalising certain sexual acts between consenting adults.

We note that while the right of all citizens to the freedom of expression includes the right to make expressions that shock, offend, or disturb portions of the population, the freedom of expression is not an absolute right. This right may be restricted on the grounds of protecting the rights and freedoms of others, including the right to non-discrimination, provided such restriction is reasonable, necessary, and proportionate.

Article 20(2) of the ICCPR does not explicitly refer to 'sexual orientation' when prohibiting the advocacy of hatred that constitutes incitement to discrimination, hostility, or violence. However, permitting incitement against persons on the basis of their sexual orientation remains incompatible with international law given the broad acceptance of sexual orientation as a prohibited ground of discrimination.

In this context, we wish to reiterate our previous recommendation that your Ministry considers adopting the said Private Member's Bill as a government legislative proposal to ensure its expeditious passage.

We thank you in advance for your Ministry's cooperation and look forward to constructively engaging your Ministry on important legislative reform that impacts human rights in Sri Lanka.

Sincerely,

Ranjith Uyangoda,
Secretary,
Human Rights Commission of Sri Lanka.

Ranjith Uyangoda
Secretary
Human Rights Commission of Sri Lanka

Sgd/- Justice L.T.B. Dehideniya,
Chairman,
Human Rights Commission of Sri Lanka.

Cc: Hon. Attorney-General
Attorney General's Department,
Colombo 01200

Inspector General of Police,
Sri Lanka Police Headquarters,
Colombo 00100

ANNEX 7

මගේ අංකය எனது இல. My No.	
ඔබේ අංකය உமது இல. Your No .	

දිනය
திகதி
Date. 13.08.2024

ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව
இலங்கை மனித உரிமைகள் ஆணைக்குழு
Human Rights Commission of Sri Lanka

Hon. Mr. Ali Sabry, PC,
Minister of Justice, Prison Affairs and Constitutional Reforms,
19, Sri Sangaraja Mawatha,
Colombo 10.

Hon. Minister,

Follow up on Recommendation on Sections 365 and 365A of the Penal Code

Further to our letter to your Ministry dated 22 November 2023, we once again write to you with reference to sections 365 and 365A of the Penal Code (Chapter 19). The said sections of the Penal Code relate to 'unnatural offences' and 'acts of gross indecency between persons' and have been used for criminalising sexual activity between persons of the same sex.

We are pleased to note the recent enactment of the Women Empowerment Act, No. 37 of 2024, which was certified by the Hon. Speaker on 2 July 2024. We observe that according to section 2(d) of the Act, one of the objects of the Act is 'to protect women from all forms of discrimination based on gender and *sexual orientation*' (emphasis added). Therefore, for the first time in Sri Lanka's legislative history, a person's right to non-discrimination on the grounds of sexual orientation has been formally recognised. Previously, the Assistance to and Protection of Victims of Crime and Witnesses Act, No. 10 of 2023 recognised 'sexual orientation' as a factor that may determine the vulnerability of a victim of crime or witness.

The mention of 'sexual orientation' as a ground for non-discrimination in the Women Empowerment Act comes in the wake of a recent Supreme Court determination that 'decriminalisation of sexual activity amongst consenting adults irrespective of their sexual orientation only furthers human dignity…' (SC SD 13/2023 *et al*, p. 31). We recall that the Court also determined that 'the removal of criminalisation of intimate acts between consenting adults, which was a crime based on moral imperatives of a bygone Victorian era, would be in conformity with Article 12(1) [of the Sri Lankan Constitution] and would uphold the dignity of human beings' (SC SD 13/2023 *et al*, p. 36). The said observations were made in the Court's determination on the constitutionality of a Private Member's Bill to amend section 365 and repeal section 365A of the Penal Code.

We recall that the said Bill clarifies that the legislative intent behind it is the amendment of provisions in the Penal Code that make sexual orientation a punishable offence. We are of the view that the passage of the Bill would ensure full compliance with Sri Lanka's obligations

ප්‍රධාන කාර්යාලය / தலைமைக் காரியாலயம் — 14, ආර්. ඒ. ද මෙල් මාවත, කොළඹ - 04. / 14, ஆர்.ஏ.த.மெல் மாவத்தை, கொழும்பு-04.
සභාපති / தவிசாளர் / Chairperson — 011-2505451
ෆැක්ස් / தொலைநகல் / Fax — 011 2505541/74
විද්‍යුත් තැපැල / மின்னஞ்சல் / E-mail — sechrcsl@gmail.com

under international law, including under the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR), which under Articles 2 and 26 guarantees the right to non-discrimination. The Human Rights Committee, the treaty body tasked with supervising the implementation of the ICCPR, has observed that the right to non-discrimination includes non-discrimination on the grounds of sexual orientation. The Committee, in its Concluding Observations on Sri Lanka, (26 April 2023), observed that the continued criminalisation of same-sex activity under sections 365 and 365A of the Penal Code violated Articles 2 and 26 of the ICCPR. It also observed that such continued criminalisation, the arrest and detention of persons under these sections, and the ill treatment of suspects, violated the right to freedom from torture or cruel, inhuman or degrading treatment (Article 7), the right to liberty and security of persons (Article 9), and the right to privacy (Article 17) guaranteed under the ICCPR. It accordingly recommended the repeal of sections 365 and 365A of the Penal Code.

We also recall that, at its Third Universal Periodic Review in 2017, Sri Lanka voluntarily pledged 'to ensure and strengthen respect for fundamental rights of all persons, including those from the LGBTIQ community, and address concerns raised in that regard'. Sri Lanka then recalled this pledge in its National Report submitted during its Fourth Universal Periodic Review in 2023. We accordingly encourage the Government of Sri Lanka to fulfil this pledge and introduce necessary amendments to the Penal Code to bring it in accordance with international human rights standards and norms, including those contained in the ICCPR.

The recent passage of the Women Empowerment Act is a step in the right direction in terms of statutorily recognising the right to non-discrimination on the grounds of sexual orientation. Parliament, by enacting such a provision, has clearly indicated that such a right is consistent with Sri Lanka's Constitution and the past determinations of the Supreme Court. This legislative development also makes the continued retention of sections 365 and 365A in the Penal Code wholly incongruous.

We are deeply concerned by the recent upsurge in hostile and discriminatory discourse against the LGBTIQ community. Such discourse has also featured disinformation that the abovementioned Private Member's Bill legalises same sex marriage, when in fact the Bill does not amend the law in any manner apart from decriminalising certain sexual acts between consenting adults. While the right of all citizens to the freedom of expression includes the right to make expressions that shock, offend, or disturb portions of the population, the freedom of expression is not an absolute right. This right may be restricted on the grounds of protecting the rights and freedoms of others, including the right to non-discrimination, provided such restriction is reasonable, necessary, and proportionate.

We note that Article 20(2) of the ICCPR does not explicitly refer to 'sexual orientation' when prohibiting the advocacy of hatred that constitutes incitement to discrimination, hostility, or violence. However, permitting incitement against persons on the basis of their sexual orientation is arguably incompatible with international law given the broad acceptance of sexual orientation as a prohibited ground of discrimination. The Commission does not at this juncture recommend the expansion of criminal law to further prohibit expressions – primarily due to the potential for abuse of such law. We urge your Ministry, however, to disregard any

hostile, discriminatory and misleading discourse when considering necessary and salutary legislative reform.

We accordingly reiterate our recommendation that your Ministry support the enactment of the said Private Member's Bill and consider adopting the Bill as a government proposal to ensure its expeditious passage. We thank you for your Ministry's continued cooperation and engagement.

Sincerely,

Justice L.T.B.Dehideniya
Judge of the Supreme Court (Retired)
Chairman
Human Rights Commission of Sri Lanka

Justice L.T.B. Dehideniya,
Chairman,
Human Rights Commission of Sri Lanka

Cc: H.E. Ranil Wickremesinghe,
President to the Republic of Sri Lanka,
Presidential Secretariat,
Colombo 001.

Hon. Attorney-General
Attorney General's Department,
Colombo 012

Inspector General of Police,
Sri Lanka Police Headquarters,
Colombo 001.

ANNEX 8

මගේ අංකය
எனது இல.
My No.

ඔබේ අංකය
உமது இல.
Your No .

දිනය
திகதි
Date.
22.11.2023

ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව
இலங்கை மனித உரிமைகள் ஆணைக்குழு
Human Rights Commission of Sri Lanka

Hon. Dr. Wijedasa Rajapakshe
Minister of Justice, Prison Affairs and Constitutional Reforms
19, Sri Sangaraja Mawatha,
Colombo 10

Hon. Minister,

Recommendation to Repeal / Amend Sections 365 and 365A of the Penal Code

We write to you in terms of section 10(d) of the Human Rights Commission of Sri Lanka Act, No. 21 of 1996 with reference to sections 365 and 365A of the Penal Code (Chapter 19). Section 10(d) of the Act mandates the Commission 'to make recommendations to the Government regarding measures which should be taken to ensure that national laws…are in accordance with international human rights norms and standards'. The said sections of the Penal Code relate to 'unnatural offences' and 'acts of gross indecency between persons' and has been used for criminalising sexual activity between persons of the same sex.

We are pleased to note that the Supreme Court of Sri Lanka recently determined that 'decriminalisation of sexual activity amongst consenting adults irrespective of their sexual orientation only furthers human dignity and as such this cannot be considered as being an offence that must be maintained on the statute book' (SC SD 13/2023 *et al*, p. 31). It also determined that 'the removal of criminalisation of intimate acts between consenting adults, which was a crime based on moral imperatives of a bygone Victorian era, would be in conformity with Article 12(1) [of the Sri Lankan Constitution] and would uphold the dignity of human beings' (SC SD 13/2023 *et al*, p. 36). The said observations were made in the Court's determination on the constitutionality of a Private Member's Bill to amend section 365 and repeal section 365A. Prior to this determination, the Supreme Court in *Sanath Wimalasiri v. The Attorney General* (SC Appeal No. 32/2011) held that consensual same-sex activity should not attract a custodial sentence.

Sri Lanka is party to the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR), which under Articles 2 and 26 guarantees the right to non-discrimination. The Human Rights Committee, the treaty body tasked with supervising the implementation of the ICCPR, has observed that the right to non-discrimination includes non-discrimination on the grounds of sexual orientation. Sri Lanka in its state party report submitted to the Human Rights Committee on 25 April 2021 stated that 'discrimination on the grounds of sexual orientation is implicitly prohibited' by Article 12(2) of the Sri Lankan Constitution. The Human Rights Committee, in its Concluding Observations on Sri Lanka, (26 April 2023), observed that the continued criminalisation of same-sex activity under sections 365 and 365A of the Penal Code violated Articles 2 and 26 of the ICCPR. It also observed that such continued criminalisation, the arrest and detention of persons under these sections, and the ill treatment of suspects, violated the

ප්‍රධාන කාර්යාලය / தலைமைக் காரியாலயம் — 14, ආර්. ඒ. ද මෙල් මාවත, කොළඹ - 04. / 14, ஆர்.ஏ.த.மெல் மாவத்தை, கொழும்பு-04.
සභාපති / தவிசாளர் / Chairperson — 011-2505451
ෆැක්ස් / தொலைநகல் / Fax — 011 2505541/74
විද්‍යුත් තැපෑල / மின்னஞ்சல் / E-mail — sechrcsl@gmail.com

right to freedom from torture or cruel, inhuman or degrading treatment (Article 7), the right to liberty and security of persons (Article 9), and the right to privacy (Article 17) guaranteed under the ICCPR. It accordingly recommended the repeal of sections 365 and 365A of the Penal Code.

We observe that sections 365 and 365A of the Penal Code, and measures taken thereunder, are not in accordance with international human rights standards and norms as contained in Articles 2, 7, 9, 17, and 26 of the ICCPR. At observations made at the Third Universal Periodic Review of Sri Lanka in 2017 too, the Commission noted that 'consensual sex between adults should not be criminalised…[and] sections 365 and 365A of the Penal Code, which criminalise same sex relations should be repealed.'

Moreover, at its Third Universal Periodic Review in 2017, Sri Lanka voluntarily pledged 'to ensure and strengthen respect for fundamental rights of all persons, including those from the LGBTIQ community, and address concerns raised in that regard', and recalled this pledge in its National Report submitted during its Fourth Universal Periodic Review in 2023. We accordingly encourage the Government of Sri Lanka to fulfil this pledge and introduce necessary amendments to the Penal Code to bring it in accordance with international human rights standards and norms, including those contained in the ICCPR.

We note that the abovementioned Private Member's Bill to Amend the Penal Code (Chapter 19) was tabled in Parliament on 4 April 2023. The Bill clarifies that the legislative intent behind it is the amendment of provisions in the Penal Code that make sexual orientation a punishable offence. The Bill accordingly proposes to suitably amend section 365 and to repeal section 365A of the Penal Code.

The Commission recommends that your Ministry consider supporting the enactment of the said Bill and adopting the said Bill as a government proposal to ensure its expeditious passage.

We thank you for your Ministry's continued cooperation and engagement.

Sincerely,

Justice L.T.B.Dehideniya
Judge of the Supreme Court (Retired)
Chairman
Human Rights Commission of Sri Lanka

Justice L T B Dehideniya
Chairman

Human Rights Commission of Sri Lanka

Cc: H.E. Ranil Wickremesinghe
President of the Republic of Sri Lanka
Minister of Defence,
Presidential Secretariat
Colombo 01

ANNEX 9

ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව
இலங்கை மனித உரிமைகள் ஆணைக்குழு
Human Rights Commission of Sri Lanka

සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී පුද්ගලයන් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා පොලිස් නිලධාරීන් සඳහා වන මාර්ගෝපදේශය

හැඳින්වීම

සියලුම මනුෂ්‍යයන් නිදහස්ව උපත ලබා ඇත. ගරුත්වයෙන් හා අයිතිවාසිකම්වලින් සමාන වෙති.සියලුම ලිංගික දිශානතීන් සහ ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවීය අනන්‍යතා ඇති සියලු මනුෂ්‍යයන්ටද මානව හිමිකම්වල පූර්ණ භුක්තිය විඳීමට හිමිකම් ඇත[1].

1978 ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව ද නීතිය ඉදිරියේ සියලු දෙනා සමාන බවත්, නීතියේ සමාන ආරක්ෂාවක් ඇති බවත් පිළිගනී. ආන්තීකරණයට ලක්කරනු ලැබූ පුද්ගල කණ්ඩායම් අතර සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය ප්‍රජාව එක් කණ්ඩායමකි. සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය යනු උපතේදී ඔවුන්ට පවරන ලද ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවයට පිළිබඳ අනන්‍යතාවයට නොගැලපෙන විවිධ පුද්ගලයින් සමූහයක් වෙනුවෙන් භාවිතා කරන පොදු පදයකි. එමනිසා, පිරිමි පුද්ගලයෙකු තම ජීව විද්‍යාත්මක ලිංගිකත්වය ගැහැණු ලෙස (පිරිමි සිට ගැහැණු – MTF) වෙනස් කිරීමටත්, ඒ ආකාරයෙන්ම, ගැහැණු පුද්ගලයෙකු තම ජීව විද්‍යාත්මක ලිංගිකත්වය පිරිමියෙකු ලෙස (ගැහැණු සිට පිරිමි දක්වා - FTM) වෙනස් කිරීමටත්, දිගු හා දැඩි ක්‍රියාවලියකින් පසු කැමැති වෙති. මෙම ක්‍රියාවලිය සංක්‍රාන්ති ක්‍රියාවලියක් ලෙස අර්ථ දැක්විය හැක.

අන්තර්ජාතික මනෝවිද්‍යාඥයින්ගේ සංගමය, ලෝක සෞඛ්‍ය සංවිධානය වැනි වෛද්‍ය සංවිධාන සහ වෘත්තිකයන් මෙය රෝගී තත්වයක් නොවන බව ඔප්පු කර ඇත. මෙම ආන්තික කණ්ඩායම මානව සම්භවය ආරම්භයේ සිටම අප අතර ජීවත් වන අතර, විවිධ සමාජ සාධක නිසා තම අනන්‍යතාවය සඟවාගෙන නොයෙකුත් කැපකිරීම් කරමින් ජීවත් වෙති.

සමහර සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය ඔවුන්ගේ ප්‍රශ්නගත අනන්‍යතාවය සහ මානසික ආතතිය හේතුවෙන් පැමිණිලි කරති. තවද, ඔවුන් සමාජ අපකීර්තියට, ලිංගික හිරිහැරවලට, රැකියා සඳහා බඳවා ගැනීම්වලදී වෙනස් කොට සැලකීම්වලට ලක්වීම සහ පවුලෙන් නෙරපා හැරීම් ආදියට මුහුණ දෙයි.

මේ නිසා සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය ප්‍රජාව මානසික ආතතියට හා සියදිවි නසාගැනීමේ සිතුවිලි වලට ගොදුරු වී ඇති අතර, එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සියදිවි නසා ගැනීමට උත්සාහ කරති. එබැවින්, සියලුම පුරවැසියන් ඔවුන්ගේ ලිංගික හා ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවීය අනන්‍යතාවය හඳුනාගත යුතුය.වෙනස්කොට සැලකීම් නොවන

[1] යෝග්‍යකාර්තා මූලධර්මවල 1 වන මූලධර්මය

බවට සහතික විය යුතුය,පුද්ගලික ආරක්ෂාව සහ සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයන්ගේ පෞද්ගලිකත්වය සඳහා ඇති අයිතිය සහතික කළ යුතුය.

සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය ප්‍රජාව පැහැදිලිවම ප්‍රකාශ කරන්නේ නීතිය ක්‍රියාත්මක කරන නිලධාරීන් තම ගැටළු පිළිබඳව දැනුවත් කළ යුතු එක් කණ්ඩායමක් බවයි. පොලිස් නිලධාරීන් සහ නීතිය ක්‍රියාත්මක කරන නිලධාරීන් ලෙස, සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයන්ගේ අනන්‍යතාවට ගරු කිරීම වෙනස් කොට සැලකීම් නොකිරීම, පුද්ගලික ආරක්ෂාව සහ පෞද්ගලිකත්වයට ඇති අයිතියට ගරුකිරීම, සිය රාජකාරි ඉටු කිරීමේදී සහතික කිරීමේ වගකීම ඔවුනට ඇත. එසේම සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයන්ට එරෙහිව අපරාධ ක්‍රියාවන් සිදු වුවහොත් ඔවුන් ආරක්ෂා කිරීමට පොලිසිය ක්‍රියාශීලීව මැදිහත් විය යුතුය.

සියලුම පුරවැසියන් සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයන්ට වෙනස් කොට සැලකීමකින් තොරව සමානව සැලකිය යුතු අතර, ඔවුන්ගේ අයිතිවාසිකම් සහ සමාජ නිදහස සමාන ලෙස සුරක්ෂිත කිරීමට ඔවුන්ට සහාය විය යුතුය.

මාර්ගෝපදේශ

මාර්ගෝපදේශය 01: නීතිය ඉදිරියේ පිළිගැනීමට ඇති අයිතිය

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 12.1 වගන්තිය යටතේ ප්‍රකාශ කර ඇති පරිදි "නීතිය ඉදිරියෙහි සියල්ලෝම සමාන වන අතර නීතියේ රැකවරණය සර්ව සාධාරණ විය යුතුයිය" යන ව්‍යවස්ථාමය සහතිකය සලකා බැලීම සඳහා පොලිස් නිලධාරීන් සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයන්, ඔවුන්ගේ අනන්‍යතාව සහ සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය ක්‍රියාවලිය හඳුනාගත යුතුය.

විවිධ අංශවල සිටින සියලුම පොලිස් නිලධාරීන් සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයන් සහ සංක්‍රාන්ති ලිංගික ක්‍රියාවලිය පිළිබඳව දැනුවත් විය යුතු අතර යෝග්‍යකාර්තා මූලධර්මවල දක්වා ඇති ඔවුන්ගේ විශ්වීය වශයෙන් පිළිගත් අයිතිවාසිකම් සහ නිදහසට ගරු කළ යුතුය2.

මාර්ගෝපදේශය 02: සමානාත්මතාවයට සහ වෙනස්කොට නොසැලකීමට ඇති අයිතිය

අ) පොලිස් නිලධාරීන් සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයන්ගේ ලිංගික අනන්‍යතාවය මත වෙනස් කොට සැලකීම නොකළ යුතුය. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 12.2 වගන්තිය යටතේ "කිසිවෙකු ජාතිය, වාර්ගිකත්වය, කුලය, ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය හෝ එවැනි පදනමක් මත වෙනස් කොට සැලකීම නොකළ යුතුය". පොලිස් නිලධාරීන් මෙය පිළිනොපදින්නේ නම්, එය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 12.2 වගන්තිය උල්ලංඝනය කිරීමකි.

ආ) ඊට අමතරව, අසමාන ලෙස සැලකීම, නොකරහැරීම, නොසැලකිල්ල, අනවශ්‍ය ලෙස ප්‍රමාද කිරීම, සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයන්ගේ අවශ්‍යතා කෙරෙහි සංවේදී නොවීම සහ එවැනි ඕනෑම ආකාරයක ක්‍රියාවක් මගින් නීතිය ක්‍රියාත්මක කරන බලධාරීන් වෙත

[2] මූලධර්මය 01, මූලධර්මය 03

ප්‍රවේශයට බාධාකිරීම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 12.1 වගන්තිය උල්ලංඝනය කිරීමක් වනු ඇත.

මාර්ගෝපදේශය 03: වධහිංසා සහ කුරිරු, අමානුෂික හෝ අවමන් සහගත සැලකීම් හෝ දඬුවම් වලින් නිදහස් වීමේ අයිතිය

අ) සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයන් ඔවුන්ගේ ස්ත්‍රී පුරුෂ අනන්‍යතාවය හේතුවෙන් පොලිස් ස්ථානවල පවා ශාරීරික ප්‍රහාර, වාචික අපයෝජන, බ්ලැක්මේල් සහ ලිංගික හිරිහැර කිරීම් හෝ වෙනත් ආකාරවල ප්‍රචණ්ඩත්වයන්ට මුහුණ දෙයි. සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයන් හට නිලධාරීන් පහත් වචනයෙන් කතා කරන්නේ නම්, එය සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයන්ට ශාරීරික හා මානසික වධහිංසා පමුණුවීමක්, අමානුෂික හෝ අවමන් සහගත සැලකීමක් හෝ දඬුවමක් ලෙස සැලකිය යුතුය. එබැවින් මෙය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 11 වැනි වගන්තිය සහ පවතින අනෙකුත් නීති උල්ලංඝනය කිරීමකි.

ආ) පොලිස් නිලධාරීන්, සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයන්ගේ ශරීරය පරීක්ෂා කිරීමේදී ඔවුන්ගේ ලිංගභේදය හඳුනාගෙන ඒ අනුව ක්‍රියා කළ යුතුයි. සැක කිරීමට සාධාරණ හේතු තිබේ නම්, ඔවුන් පළමුව පුද්ගලයාගේ සිරුර පරීක්ෂා කිරීමට පෙර හැඳුනුම්පත හෝ වෙනත් වලංගු ලියවිල්ලක් පරීක්ෂා කළ යුතුය. ඔහුට/ඇයට නිසි ගෞරවයෙන් සැලකීම, එම පුද්ගලයාගේ පෞද්ගලිකත්වය ආරක්ෂා කිරීම සහ ගරු කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. මෙම පුද්ගලයන්ගේ ශරීර සෝදිසි කිරීම් සිදු කරන ආකාරය පිළිබඳව පොලිසිය විසින් මාර්ගෝපදේශ සකස් කිරීමට අවශ්‍ය පියවර ගත යුතු ය. සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයෙකු යනු තවත් පුද්ගලයෙකු පමණක් වන අතර, ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ සැම පුද්ගලයෙකුටම හිමිවන සියලුම අයිතීන් සඳහා ඔවුන් හිමිකම් ලබයි.

මාර්ගෝපදේශ 04: පුද්ගලික ආරක්ෂාවට ඇති අයිතිය

අ) සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයන් පොදු ස්ථානවල අපකීර්තියට, වෙනස් කොට සැලකීමට සහ ප්‍රචණ්ඩත්වයට, වාචික නොවන අභිනයන්, වාචික අපයෝජනයන්, තර්ජන සහ ශාරීරික ප්‍රහාරයන්වලට මුහුණ දෙති. මෙම තත්ත්වයන් තුළ පොලිසිය ක්‍රියාශීලීව මැදිහත් විය යුතු අතර, එම තත්ත්වයන් මඟහරවා ගත යුතු ය. එසේම එම අයිතිවාසිකම් කඩ කරන පුද්ගලයන්ට එරෙහිව සුදුසු නීතිමය පියවර ගත යුතුය.

ආ) එවැනි දුක්ගැනවිලි සඳහා පොලිස් නිලධාරීන් විසින් නීතිමය ක්‍රියාමාර්ග නොගැනීම, මගහැරීම හෝ ප්‍රමාද කිරීම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 12.1 වගන්තිය උල්ලංඝනය කිරීමක් වනු ඇත.

සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයින් හරස් විලාසිතා කිරීම- (Cross Dress), දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ 399 වැනි වගන්තිය යටතේ අපරාධයක් බවට පත් කිරීමට පොලිසිය නැඹුරු වේ - "අනෙකකු ලෙස පෙනී සිටීමෙන් වංචා කිරීම". එසේම, පොලිසිය සාමාන්‍යයෙන් මෙම හරස් විලාසිතාවෙන්(Cross Dressing) සැරසී සිටින පුද්ගලයින් ලිංගික ශ්‍රමිකයන් ලෙස වැරදි ලෙස විනිශ්චය කරයි. හරස් විලාසිතා කිරීම- (Cross Dress) සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයන් අනෙකකු ලෙස පෙනී සිටීමක් ලෙස සැලකිය නොහැකි අතර, ඔවුන් ලිංගික ශ්‍රමිකයන් ලෙස අගතියට පත් නොකළ යුතුය. අපරාධ නීතිය වැරදි ලෙස භාවිතා කිරීම බරපතල ප්‍රතිවිපාක ඇති කර. මෙම ප්‍රතිවිපාක පිළිබඳව පොලිසියට උපදෙස් දිය යුතු අතර, නියමිත රෙගුලාසිවලට අනුකූල නොවන පොලිස් නිලධාරීන්ට එරෙහිව දැඩි ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුය.

මාර්ගෝපදේශ 05: අත්තනෝමතික අත්අඩංගුවට ගැනීම් සහ රඳවා තබාගැනීම් වලින් නිදහස් වීමේ අයිතිය

සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයින් බොහෝ විට පාදඩ ආඥාපනත යටතේ අත්අඩංගුවට ගනු ලබන්නේ ඔවුන් මහාමාර්ග භී ගැවෙසෙන බැවිනි. එවැනි නීත්‍යානුකූල නොවන අත්අඩංගුවට ගැනීම් වළක්වා ගැනීම සඳහා 'පාදඩ' යන වචනය පැහැදිලිව නිර්වචනය කළ යුතුය.

පොලිසිය මෙම නීතිමය ප්‍රතිපාදන අනුගමනය නොකරන්නේ නම්, එය නීති විරෝධී අත්අඩංගුවට ගැනීමක් ලෙස සලකනු ලබන අතර, එබැවින් 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 13 වැනි වගන්තිය උල්ලංඝනය කරනු ඇත.

මාර්ගෝපදේශ 06: පුද්ගලිකත්වයට ඇති අයිතිය

අ) සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයන්ගේ පුද්ගලික තොරතුරු රහසිගත තොරතුරු ලෙස සැලකිය යුතුය. සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය තත්ත්වයන් සහ සංවේදී තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම දැනගැනීමට අවශ්‍ය පදනමක් මත විය යුතු අතර ඔවුන් අධිකරණයට ඉදිරිපත් කරන විට අනෙකුත් අත්අඩංගුවේ පසුවන්නන්ට, සාමාන්‍ය ජනතාවට, නීතිඥයින්ට සහ අධිකරණ කාර්ය මණ්ඩලයට එම තොරතුරු හෙළි නොකළ යුතුය.

ආ) සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයෙකුගෙ ශරීර පරීක්ෂණයක් සිදු කිරීමේදී පොලිස් නිලධාරීන් ඔවුන්ගේ පෞද්ගලිකත්වය සඳහා ඇති අයිතිය හැඳිනගත යුතුය. පිරිමි සිට ගැහැණු ලෙසත් (MTF) ගැහැණු සිට පිරිමි ලෙසත් (FTM) වෙනස් වූ සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයින් පරීක්ෂා කිරීමේදී ඔවුන්ගේ ඉල්ලීම පරිදි සුදුසු පොලිස් නිලධාරියෙකු පත් කළ යුතුය.

මාර්ගෝපදේශ 07: රැඳවුම් භාරයේ සිටියදී මනුෂ්‍යත්වයෙන් සැලකීමට ඇති අයිතිය

අ) පොලිස් නිලධාරීන්, වරදක් කළ හෝ වරදක් කළ බවට සැක කෙරෙන සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයින් පුද්ගලයන් රඳවා තබා ගැනීමේදී ඔවුන්ගේ ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවීය අනන්‍යතාව සලකා බලා ඔවුන්ට මනුෂ්‍යත්වයෙන් සැලකිය යුතුය.

පිරිමි සිට ගැහැණු බවට පත් සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය රැඳවියන් කාන්තා රැඳවියන් ලෙසත්, ගැහැණු සිට පිරිමි බවට පත් සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය රැඳවියන් පිරිමි රැඳවියන් ලෙසත් සැලකිය යුතුය. හිරිහැර වළක්වා ගැනීම සඳහා සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයන් අනෙකුත් රැඳවියන්ගෙන් වෙන් වෙන්ව රඳවා තැබිය යුතුය.

ආ) සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයෙකු කිසිදු හේතුවක් නොමැතිව රඳවා තබා ගන්නේ නම්, එවැනි රඳවා තබා ගැනීම් නීති විරෝධී ලෙස සලකනු ලබන අතර, එය 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 13 වැනි වගන්තිය උල්ලංඝනය කිරීමකි. රැඳවුම් ස්ථානයක සිදුවන ඕනෑම ලිංගික හිරිහැරයක්, තර්ජනයක්, බ්ලැක්මේල් කිරීමක්, පහරදීමක් හෝ වධහිංසා කිරීමක්, අමානුෂික, අවමන් සහගත සැලකිල්ලක් ලෙස සලකනු ලැබේ. එබැවින් එය 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 11 වැනි වගන්තිය උල්ලංඝනය කිරීමකි.

මාර්ගෝපදේශ 08: පවුල් ජීවිතය භුක්ති විඳීමට ඇති අයිතිය

ගෘහස්ථ ප්‍රචණ්ඩත්වයකදී හෝ පවුලේ සාමාජිකයන් වෙනස් කොට සලකන විටදී, පොලිසිය සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයන්ගේ කායික හා මානසික තත්ත්වය අවබෝධ කරගෙන ඒ අනුව ක්‍රියා කළ යුත්තේ එමගින් සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයින්ට තම පවුලේ සාමාජිකයන් නිසා මුහුණ දීමට සිදුවන ගැටලු අවම කළහැකි බැවිනි. සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයින් මුහුණ දෙන තීරණාත්මක තත්ත්වයන් පවුලේ සාමාජිකයන්ට අවබෝධ කර දීමට පොලිසිය මැදිහත් වී පියවර ගත යුතුය.

මාර්ගෝපදේශ 09: සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය දරුවෙකුගේ උපරිම යහපත සහතික කිරීම

පාසල්වල ගුරුවරුන්ගෙන් සහ සෙසු සිසුන්ගෙන් ළමා සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයින්ට සිදුවන හිරිහැර ගැන පැමිණිලි කරන විට හෝ ළමා සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයින්ට එරෙහිව පාසල්වලින් පොලිසියට පැමිණිලි ලැබුණු විට, පොලිස් ස්ථානවල කාන්තා හා ළමා කාර්යංශය වැඩි අවධානයක් යොමු කර උපරිම උනන්දුවෙන් දරුවාගේ සුබසාධනය උදෙසා ක්‍රියා කළ යුතුය. අවශ්‍ය නම් ජාතික ළමා ආරක්ෂක අධිකාරියේ (NCPA) සහය ලබා ගැනීමට පොලිසිය කටයුතු කළ යුතුය.

මාර්ගෝපදේශ 10: නීතිය බලාත්මක කිරීමේ අධිකාරීන් වෙත ප්‍රවේශ වීමේ අයිතිය

සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයින් පුද්ගලයන්ට බියෙන් හෝ හිරිහැරයකින් තොරව ආත්ම විශ්වාසයෙන් පැමිණිලි කිරීමට පොලිසිය ඉඩ ලබා දිය යුතු අතර ඔවුන් පැමිණිලි කරන විට ප්‍රතික්ෂේප කිරීම හෝ වාචිකව අපයෝජනය කිරීම හෝ තර්ජනය කිරීම නොකළ යුතුය. ඊට අමතරව සංක්‍රාන්ති ලිංගික පුද්ගලයන්ගේ පුද්ගලික තොරතුරු අවභාවිත නොකළ යුතුය.

මාර්ගෝපදේශය 11: අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ නිදහස, සමාගමේ අයිතිය සහ සාමකාමී ව රැස්වීම සඳහා ඇති අයිතිය

සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයන්ගේ අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමට, සමාගමේ අයිතිය සහ සාමකාමීව රැස්වීමට ඇති අයිතිය පොලිසිය සහතික කළ යුතුය. මෙය පොලිස් නිලධාරීන් විසින් පිළිනොපදී නම් එය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 14 වැනි වගන්තිය උල්ලංඝනය කිරීමකි.

මාර්ගෝපදේශ 12: LGBTIQ අයිතිවාසිකම් ප්‍රවර්ධනය කිරීමේ අයිතිය

LGBTIQ පුද්ගලයින්ගේ මානව හිමිකම් ප්‍රවර්ධනය කිරීම සහ ආරක්ෂා කිරීම සඳහා ක්‍රියා කරන මානව හිමිකම් ආරක්ෂකයින් අතිශයින් අවදානමට ලක්විය හැකි කණ්ඩායමක් වන අතර නිතර හිංසා සහ මානව හිමිකම් උල්ලංඝනය කිරීම් සඳහා ඉලක්ක වේ. පොලිසිය LGBTIQ ආරක්ෂකයින්ගේ නීත්‍යානුකූල ක්‍රියාකාරකම් හඳුනා ගත යුතු අතර LGBTIQ ප්‍රජාවගේ අයිතිවාසිකම් ප්‍රවර්ධනය කිරීම සහ ආරක්ෂා කිරීම සඳහා සාමකාමී පරිසරයක් සහතික කළ යුතුය.

ANNEX 10

පොලිස්පති නිල කාර්යාලය

2025.03.14

පොලිස්පති ගෙන්,

සියලුම : ජ්‍යෙෂ්ඨ නියෝජ්‍ය පොලිස්පතිවරුන්
: නියෝජ්‍ය පොලිස්පතිවරුන්
: අණදෙන නිලධාරීන්
: කොට්ඨාස භාර නිලධාරීන් / අධ්‍යක්ෂවරුන්
: දිස්ත්‍රික් භාර ජ්‍යෙෂ්ඨ රාජ්‍ය නිවේදිත නිලධාරීන්
: මූ.පො.ප /ස්ථානාධිපතිවරුන්

සංක්‍රාන්තික සමාජභාවී පුද්ගලයින් ආරක්ෂා කිරීමට ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව විසින් නිකුත් කර ඇති පොලිස් නිලධාරීන් සඳහා වන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහය සම්බන්ධ ව.

පොලිස් නිලධාරීන් විසින් තම රාජකාරිය ඉටු කිරීමේ දී ඇතැම් අවස්ථාවල සංක්‍රාන්තික සමාජභාවී පුද්ගල ප්‍රජාවගේ මානව හිමිකම් උල්ලංඝනය වන ආකාරයට කටයුතු කරන බවට ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව වෙත දෛනික ව පැමිණිලි වාර්තා වන බව එම කොමිෂන් සභාව විසින් දැනුම් දී ඇත. ඒ අනුව පොලිස් නිලධාරීන්ගේ දෛනික රාජකාරි කටයුතුවල දී සංක්‍රාන්තික සමාජභාවී පුද්ගලයින්ගේ මානව හිමිකම් ආරක්ෂා වන ආකාරයට සිය රාජකාරිය ඉටුකිරීම සඳහා වන මාර්ගෝපදේශ මාලාවක් නිකුත් කිරීමට එම කොමිෂන් සභාව මගින් කටයුතු කර ඇත.

එසේම සංක්‍රාන්තික ලිංගිකයින් සහ ලිංගික විපර්යාසයන්ට ලක්වූ තැනැත්තන් සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීම පිළිබඳ ව 2022.12.27 දින නිකුත් කර ඇති පොලිස්පති චක්‍රලේඛ අංක 2740/22 සහ අපරාධ චක්‍රලේඛ අංක 03/2022 මගින් ද උපදෙස් ලබා දී ඇත.

එම චක්‍රලේඛයට වැඩිමනත් ලෙස මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව විසින් යොමු කර ඇති මාර්ගෝපදේශ අනුව පහත උපදෙස් නිකුත් කරන අතර සියලුම නිලධරයන් මෙම රාජකාරි කටයුතුවල දී එම උපදෙස්වලට අනුගත ව කටයුතු කළ යුතු ය.

01. <u>නීතිය ඉදිරියේ පිළිගැනීමට ඇති අයිතිය</u>

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 12.(1) ව්‍යවස්ථාව යටතේ ප්‍රකාශ කර ඇති පරිදි "නීතිය ඉදිරියේ සියල්ලෝම සමාන වන අතර නීතියේ රැකවරණය සර්ව සාධාරණ විය යුතු ය" යන ව්‍යවස්ථාමය සහතිකය සළකා බැලීම සඳහා පොලිස් නිලධාරීන් සංක්‍රාන්තික සමාජභාවී පුද්ගලයින්, ඔවුන්ගේ අනන්‍යතාවය සහ සංක්‍රාන්තික සමාජභාවී ක්‍රියාවලිය හඳුනාගත යුතු ය.

Scanned with CamScanner

ඒ අනුව සංක්‍රාන්තික සමාජභාවී පුද්ගලයන් සම්බන්ධයෙන් පොලිස් නිලධාරීන් විසින් රාජකාරි කිරීමේ දී ඔවුන්ගේ සංක්‍රාන්ති ක්‍රියාවලිය පිළිබඳ ව දැනුවත් විය යුතු ය.

02. <u>සමානාත්මතාවයට සහ වෙනස්කොට නොසැළකීමට ඇති අයිතිය</u>

සංක්‍රාන්තික සමාජභාවී පුද්ගලයන් ඔවුන්ගේ ලිංගික අනන්‍යතාවය මත වෙනස් කොට සැළකීමක් නොකළ යුතුය. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 12.(2) ව්‍යවස්ථාව යටතේ "කිසිවෙකු ජාතිය, වාර්ගිකත්වය, කුලය, ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය හෝ එවැනි පදනමක් මත වෙනස් කොට සැළකීම නොකළ යුතු ය." පොලිස් නිලධාරීන් මෙය පිළිනොපදින්නේ නම්, එය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 12.(2) ව්‍යවස්ථාව උල්ලංඝනය කිරීමකි.

03. <u>වධ හිංසා සහ කුරිරු, අමානුෂික හෝ අවමන් සහගත සැලකීම හෝ දඬුවම වලින් නිදහස් වීමේ අයිතිය.</u>

මෙම පුද්ගලයන් ඔවුන්ගේ ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය හේතුවෙන් වධ හිංසා සහ කුරිරු හෝ අමානුෂික සැළකිල්ලකට භාජනය නොකළ යුතු ය.

පොලිස් නිලධාරීන් විසින් ලිංගික සංක්‍රාන්තික පුද්ගලයන් අත්අඩංගුවට ගෙන පරීක්ෂා කිරීමේ දී ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය තහවුරු කිරීමකින් පසුව අවස්ථාවෝචිත පරිදි (අපරාධ නඩු විධාන සංග්‍රහයේ 30 වගන්තියට යටත් ව) නිලධාරියෙකු හෝ නිලධාරිනියක විසින් විනීතභාවය පිළිබඳ ව නිසි සැළකිල්ලකින් සිදු කළ යුතු ය.

04. <u>පුද්ගලික ආරක්ෂාවට ඇති අයිතිය.</u>

සංක්‍රාන්තික සමාජභාවී පුද්ගලයන් පොදු ස්ථානවල අපකීර්තියට, වෙනස් කොට සැළකීමකට සහ ප්‍රචණ්ඩත්වයට, වාචික නොවන අභිනයක්, වාචික අපයෝජනයක්, තර්ජන සහ ශාරීරික ප්‍රහාර වලට මුහුණ දෙන අවස්ථාවල දී පොලිසිය මැදිහත් වී ඔවුන්ගේ ආරක්ෂාව තහවුරු කිරීමට ක්‍රියාකළ යුතු ය.

05. <u>අත්තනෝමතික අත්අඩංගුවට ගැනීම සහ රඳවා තබා ගැනීම වලින් නිදහස් වීමේ අයිතිය.</u>

සංක්‍රාන්තික සමාජභාවී පුද්ගලයන් අත්අඩංගුවට ගැනීමේ දී හුදෙක් ඔවුන් මහා මාර්ගයේ ගැවසීම මතම අත්අඩංගුවට ගැනීම නොකළ යුතු ය. එසේ ගැවසෙමින් අනීතික ක්‍රියාවක් කරනවා නම් පමණක් ඔවුන්ට විරුද්ධ ව නෛතික ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම සිදු කළ යුතු ය.

06. <u>පෞද්ගලිකත්වයට ඇති අයිතිය.</u>

සංක්‍රාන්තික සමාජභාවී පුද්ගලයන්ගේ පෞද්ගලික තොරතුරු රහසිගත තොරතුරු ලෙස සැළකිය යුතු ය. සංක්‍රාන්තික සමාජභාවී තත්ත්වයන් සහ සංවේදී තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම දැන ගැනීමට අවශ්‍ය සාධාරණ

Scanned with CamScanner

07. රැඳවුම් භාරයේ සිටියදී මනුෂ්‍යත්වයෙන් සැළකීමට ඇති අයිතිය.

වරදක් කළ හෝ වරදක් කළ බවට සැකකෙරෙන සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයන් රඳවා තබා ගැනීමේ දී ඔවුන්ගේ ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවීය අනන්‍යතාව සළකා බලා ඔවුන්ට මානුෂිකව සැළකීම පොලිස් නිලධාරීන් විසින් සිදුකළ යුතු ය.

පිරිමි සිට ගැහැණු බවට පත් සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය රැඳවියන් කාන්තා රැඳවියන් ලෙසත් ගැහැණු සිට පිරිමි බවට පත් සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය රැඳවියන් පිරිමි රැඳවියන් ලෙසත් සැළකිය යුතු ය. හිරිහැර වළක්වා ගැනීම සඳහා සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයන් අනෙකුත් රැඳවියන්ගෙන් වෙන් වෙන්ව රඳවා තැබිය යුතු ය.

සංක්‍රාන්තික සමාජභාවීය පුද්ගලයෙකු කිසිදු හේතුවක් නොමැතිව රඳවා තබා ගන්නේ නම් එවැනි රඳවා තබා ගැනීම් නීතිවිරෝධී ලෙස සලකනු ලබන අතර එය 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 13 ව්‍යවස්ථාව උල්ලංඝනය කිරීමකි. රැඳවුම් ස්ථානයක සිදුවන ඕනෑම ලිංගික හිරිහැරයක්, තර්ජනයක්, පහරදීමක් හෝ වධහිංසා කිරීමක්, අමානුෂික අවමන් සහගත සැලකිල්ලක් ලෙස සලකනු ලැබේ. එබැවින් එය 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 11 ව්‍යවස්ථාව උල්ලංඝනය කිරීමකි.

08. පවුල් ජීවිතය භුක්ති විඳීමට ඇති අයිතිය

ගෘහස්ථ ප්‍රචණ්ඩත්වයකදී හෝ පවුලේ සාමාජිකයන් වෙනස් කොට සලකන විට පොලිසිය සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයන්ගේ කායික හා මානසික තත්ත්වය අවබෝධ කරගෙන ඒ අනුව ක්‍රියා කළ යුත්තේ එමගින් සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයින්ට තම පවුලේ සාමාජිකයින් නිසා මුහුණ දීමට සිදුවන ගැටලු අවම කළ හැකි බැවිනි. සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයින් මුහුණ දෙන තීරණාත්මක තත්ත්වයන් පවුලේ සාමාජිකයන්ට අවබෝධ කර දීමට අවස්ථානුකූල ව පොලිසිය මැදිහත් වී පියවර ගත යුතු ය.

09. සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය දරුවෙකුගේ උපරිම යහපත සහතික කිරීම

පාසල්වල ගුරුවරුන්ගෙන් සහ සෙසු සිසුන්ගෙන් සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය ළමයින් හට සිදුවන හිරිහැර ගැන පැමිණිලි කරන විට හෝ ළමා සංක්‍රාන්ති සමාජභාවීය පුද්ගලයින්ට එරෙහිව පාසල් වලින් පොලිසියට පැමිණිලි ලැබුණු විට පොලිස් ස්ථානවල ළමා හා කාන්තා කාර්යංශය වැඩි අවධානයක් යොමු කර උපරිම උනන්දුවෙන් දරුවාගේ සුභසාධනය උදෙසා ක්‍රියා කළ යුතු ය. අවශ්‍ය නම් ජාතික ළමා ආරක්ෂක අධිකාරියේ සහය ලබා ගැනීමට කටයුතු කළ යුතු ය.

Scanned with CamScanner

10.<u>නීතිය බලාත්මක කිරීමේ අධිකාරීන් වෙත ප්‍රවේශ වීමේ අයිතිය</u>

සංක්‍රාන්තික සමාජභාවීය පුද්ගලයින් හට බියෙන් හෝ හිරිහැරයකින් තොරව ආත්ම විශ්වාසයෙන් පොලිස් ස්ථානවලට පැමිණිලි කිරීමට පොලිසිය ඉඩ ලබාදිය යුතු අතර, ඔවුන් පැමිණිලි කරන විට ප්‍රතික්ෂේප කිරීම හෝ වාචිකව අපයෝජනය කිරීම හෝ තර්ජනය කිරීම නොකළ යුතුය. ඊට අමතරව සංක්‍රාන්ති සමාජභාවී පුද්ගලයන්ගේ පුද්ගලික තොරතුරු අවභාවිත නොකළ යුතු ය.

11.<u>අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ නිදහස සමාගමේ අයිතිය සහ සාමකාමීව රැස්වීම සඳහා ඇති අයිතිය</u>

සංක්‍රාන්තික සමාජභාවීය පුද්ගලයන්ගේ අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමට සමාගමේ අයිතිය සහ සාමකාමීව රැස්වීමට ඇති අයිතිය පොලිසිය විසින් සහතික කළ යුතු ය. මෙය පොලිස් නිලධාරීන් විසින් පිළිනොපදී නම් එය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 14 ව්‍යවස්ථාව උල්ලංඝනය කිරීමකි.

12.<u>LGBTIQ අයිතිවාසිකම් ප්‍රවර්ධනය කිරීමේ අයිතිය</u>

LGBTIQ පුද්ගලයින්ගේ මානව හිමිකම් ප්‍රවර්ධනය කිරීම සහ ආරක්ෂා කිරීම සඳහා ක්‍රියා කරන මානව හිමිකම් ආරක්ෂකයින් අතිශයින් අවධානමට ලක්විය හැකි කණ්ඩායමක් වන අතර නිතර හිංසා සහ මානව හිමිකම් උල්ලංඝනය කිරීම් සඳහා ඉලක්ක වේ. පොලිසිය LGBTIQ ආරක්ෂකයින්ගේ නීත්‍යානුකූල ක්‍රියාකාරකම් හඳුනාගත යුතු අතර LGBTIQ ප්‍රජාවගේ අයිතිවාසිකම් ප්‍රවර්ධනය කිරීම සහ ආරක්ෂා කිරීම සඳහා සාමකාමී පරිසරයක් සහතික කළ යුතු ය.

මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව විසින් නිකුත් කර ඇති උක්ත මාර්ගෝපදේශයේ ඉංග්‍රීසි හා දෙමළ පරිවර්තන ද මෙයට යා කර ඇත.

ඒ අනුව මෙම මාර්ගෝපදේශ සම්බන්ධයෙන් ඔබ යටතේ සිටින සියලුම නිලධරයන් දැනුවත් කිරීමට කටයුතු කළ යුතු ය.

ප්‍රියන්ත වීරසූරිය
වැඩ බලන පොලිස්පති

නීතිඥ ප්‍රියන්ත වීරසූරිය
වැඩබලන පොලිස්පති
පොලිස් මූලස්ථානය
කොළඹ - 01

පිටපත : ගොනුවට
#0118

Scanned with CamScanner

ANNEX 11

IG's Circular : 2740/2022
Crime Circular : 03 /2022

My Number:
Police Headquarters
Colombo-01
27.12.2022

All : Senior Deputy Inspectors General of Police,
: Deputy Inspectors General of Police,
: Commandants / Directors,
: Officers in charge of Territorial Divisions,
: Senior Gazzetted Officers in charge of Districts
: Headquarters Inspectors of Police /Officers in Charge

Matters to be considered when dealing with transgender persons and persons who have undergone gender transition

"No citizen shall be discriminated against on the grounds of race, religion, language, cast, sex, political opinion, place of birth or any such grounds" is a fundamental right set out in the Article 12(2) of the Constitution.

However, opinions have been expressed that the Police, have, on several occasions, acted in violation of the above provisions of the constitution when dealing with transgender and persons who have undergone gender transitions.

A writ case No.425/2021 has been filed before the Court of Appeal in respect of an incident of criticism aimed at the above-mentioned persons by a lecturer during a training attended by officers and thereby, Sri Lanka Police has been requested to take formal measures against suppression of fundamental rights of the said community.

The Hon. Attorney General presenting facts before the courts in this case has stated that Sri Lanka Police Will adhere to the existing criminal law of the country and take measures to issue a formal circular containing instructions in this regard.

Accordingly, following measures should be taken when performing duties in respect of transgender persons and persons who have undergone gender transition.

01. Complaints received from a transgender person or persons who have undergone gender transition regarding physical or psychological harassment through inuendo or verbal comments and complaints against such a person shall be investigated by the Unit for the Prevention of Abuse of Children and Women under the direct supervision of the relevant H.Q.I /Officer in Charge.

2. Should there be any issue regarding such a complaint, the relevant H.Q.I / Officer-in-Charge should seek instructions from the Deputy Inspector General of Police in charge of the Range for Investigation of Abuse of Children & Women or the Director of the said Division.

3. Upon the completion of such investigation, the files shall be forwarded to the Director/ Police Legal Division and based on further instructions received, prosecution should be initiated, or file shall be closed upon completion of the investigation.

4. When a transgender person or a person who has undergone gender transition is arrested in connection with an offence, such person shall be searched and inspected with due regard to decency, by a male or female officer as deemed appropriate.

5. When a transgender person or a person who has undergone gender transition is detained, such a person shall be kept in the custody of a female warden or a female officer as deemed appropriate. Under no circumstances that such persons shall be subjected to verbal/physical or psychological harassment or humiliation by police officers.

6. Speeches or statements which could lead to discrimination or marginalisation of transgender persons and persons who have undergone gender transition shall not be made in any lectures conducted in training centres of Sri Lanka Police or in training or workshops conducted by guest lecturers. It shall be the responsibility of the heads of every training centre /unit to inform the lecturers that such matters should not be included in their lectures and ensure that they act accordingly

7. None of the above provisions shall preclude from taking actions under Sections 365, 365A, 365B and 365C of the Penal Code. However, arresting such persons or conducting anal or vaginal examinations with the intention of taking legal actions against them shall never be done without a formal complaint or reasonable grounds.

8. Legal action should not be taken against a transgender person or a person who has undergone gender transition solely based on the grounds of concealing their sexual transition from the society, unless it is done so with criminal intent.

සත්‍ය පිටපති

ස්ථානාධිපති
පොලිස් නීති කොට්ඨාශය
පොලිස් මූලස්ථානය
කොළඹ 01

9. Since the possession of contraceptive pills, capsules or condoms is not an offence, no person shall be questioned or arrested solely on the ground of such possession and no action shall be taken against such persons under the "Vagrants Ordinance" or any other law for that reason alone.

Since transgender persons or persons who have undergone gender transition also enjoy equal rights and the right to equal treatment as citizens of Sri Lanka, actions should be taken in a manner that they are not discriminated against in the process of implementation of the law, ensuring the protection of the law and the administration of the law.

Therefore, this IG'S Circular setting out these instructions is issued to ensure that appropriate measures are taken by the Sri Lanka Police to protect the fundamental rights of the transgender persons or persons who have undergone gender transition and to uphold the Constitution and to motivate every officer to act accordingly.

Hence, you shall keep all your subordinate officers informed and take action to protect the rights of transgender persons or persons who have underdone gender transition.

However, I emphasise that none of the provisions of this circular should be considered as an interference to the legal obligations of the Sri Lanka Police and / or police officers to act in terms of the law as per the provisions laid out in the Penal Code and / or other written laws regarding criminal offences.

C.D Wickramaratne
Inspector General of Police

C. D. Wickramaratne
Inspector General of Police
Police Headquarters
Colombo 01.

සත්‍ය පිටපතකි

ස්ථානාධිපති
පොලිස් නීති කොට්ඨාශය
පොලිස් මූලස්ථානය
කොළඹ 01

Copy : File

ANNEX 12

General Circular No: 01 - 34 /2016

My Number: DMH/A/18/2016
Ministry of Health, Nutrition and
Indigenous Medicine
385, Ven. Baddegama
Wimalawansa Thero Mawatha
Colombo 10.
16.06.2016.

All:
Provincial Health Secretaries,
Provincial Directors of Health Services,
Regional Directors of Health Services,
Directors of Teaching Hospitals,
Medical Superintendents of Hospitals,
Heads of Specialized Campaigns,
Heads of Health Institutions,
Deans of Medical Faculties,

Issuing of Gender Recognition Certificate for Transgender Community

Transgender is an umbrella term for all people whose internal sense of their gender (their gender identity) is different from the sex they were assigned at birth. For example, a transgender woman is someone assigned male at birth who identifies as female (WHO 2015).

Transgender people are often socially, economically, politically and legally marginalized. Discrimination and vulnerable to harassment, violence and sexual assault and discrimination in access to public spaces like restaurants, cinemas, public toilets are common. Therefore amending the sex designation on a birth certificate is an extremely important step for a transgender person, to accurately reflect on this legal document the sex with which the individual identifies, and as required proof of sex to obtain other identity and legal documents.

Considering above facts, Ministry of Health, Nutrition and Indigenous Medicine has decided to establish services for transgender communities in every institution, with capacity of specialist psychiatric care (Consultant Psychiatrist).

When a person requests service, the responsible consultant psychiatrist will provide the care which includes assessment, counseling and issuing a **Gender Recognition Certificate (GRC)** to assist with the process of changing the sex on a birth certificate. The certificate could be issued only to those above 16 years of age and it will indicate the desired gender as to be shown in birth certificate. This document has to be certified by a Consultant Psychiatrist and then the Head of the Institution working under the Ministry of Health.

When a person in the private sector requests it, he should be referred to the closet government hospital with a Consultant Psychiatrist to obtain the certificate.

A system is established on Transgender information management; maintain a register at the institution for effective monitoring of the services. The Directorate of Mental Health is currently taking steps to set up process for transgender information management. Two main documents need to be maintained.

- Transgender Notification Register (TNR); When a person is issued GRC, information such as name, date of birth, birth sex, desired gender, National Identity Card number, bed-head ticket/clinic number should be entered in the TNR. Register will be maintained in the Psychiatric unit of the institution.
- Gender Recognition Certificate will be prepared in triplicate with one to be issued to the person concerned, the second to be retained at the hospital and third to the Directorate of Mental Health, Ministry of Health.

Kindly make arrangements to make aware all the Consultant Psychiatrists and other relevant officers in your institution on the above to stream line services for transgender persons and issuing the **Gender Recognition Certificate**. A copy of the certificate and sample of the register is attached herewith for your information. More details can be obtained from the Directorate of Mental Health, Ministry of Health, Nutrition and Indigenous Medicine.

....

P. G. Mahipala
Director General of Health Services
Ministry of Health, [illegible] Indigenous Medicine
[illegible]
[illegible] Thero Mawatha,
Colombo 10.

Dr. P.G. Mahipala
Director General of Health Services

Cc:
Secretary/Ministry of Health, Nutrition and indigenous Medicine
Deputy Director General (MS) I
Deputy Director General (MS) II
Deputy Director General (NCD)
Director/Mental Health
President/Sri Lanka College of Psychiatrists

H 1257 Gender Recognition Certificate

Ministry of Health- Sri Lanka

This certificate is issued for the purpose of change the gender and name on Birth Certificate by the Section 27 and 52(1) of Birth and Death Registration Ordinance

A) General Information

1. Name in Full: ………

   ………

2. Name of the Father: …………………………………………………………………………………………
3. Name of the Mother: ………………………………………………………………………………………
4. Home Address: ……………………………………………………………………………………………….

   ………

5. National Identity Card number: ……………………………………………………………………………
6. Birth sex : MALE/FEMALE (Underline the appropriate)
7. Date of Birth: ………………………………….. Birth Place: …………………………………………
8. Registered No: ………………………………… Date: ……………………………………………….

B) Declaration of Gender

I……………………………………….. (Full name) of ……………………………………….. (Profession) declare that the above mentioned person was assessed by me for his/her psychological status for gender reassignment. Based on the assessment I am able to make a diagnosis of male/female to female/male transsexualism according to the criteria of the World Health Organization-International Classification of Diseases 10th version.

The afore mentioned person was educated on identified concerns in the overall treatment plan in order to facilitate the process to provide the best available care in accordance with their clinical needs and goals for gender expression.

Following the required procedure the afore mentioned person was referred for hormone therapy and the necessary surgical treatment.
I hereby certify that the afore mentioned person underwent the gender transformation process according to the internationally recognized and accepted standards of care published by the World Professionals Association for Transgender Health (WPATH) and completed the social gender role transition as required.

I further declare that the afore mentioned person changed the gender from…………. to........... on ……../…………/…………. and is eligible to apply for the change of gender and name in the birth certificate as mentioned below.

New name: …………………………………………………………………………………..……………………………………

New gender: ……………………………………..………………

Name: ……………………………………………………………… ……………………………………………………………..

Signature: …………………………………………………… …………………………………………………………….

(Consultant psychiatrist) (Head of the Institution)

…………………………………………… ……………………………………………………… (Official seal) (Official seal)

………………………………………….. …………………………………………………….. (Date) (Date)

Transgender Notification Register

Name of the Institution: ………………………………………………………….

Unit: ………………………………………………………………………….

Date	Name	Date of Birth	NIC Number	Birth sex	Desired gender	Address	BHT/ Clinic No.	Remarks

ANNEX 13

National HIV/STI Strategic Plan Sri Lanka, 2023-2027

MINISTRY OF HEALTH
SRI LANKA

NATIONAL STD/AIDS CONTROL PROGRAMME

4.6.4.	Recruit a senior independent financial sustainability advisor on contract basis till the transition plan is approved by GoSL and GFATM
4.6.5	Establish a NGO/CBO accreditation system for KP interventions
4.6.6	Ensure availability of monetary resources for Salaries and other recurrent expenses

3.8 Strategy 05: Supportive Environment

Strategic Objective: Creating a supportive environment to reduce stigma and discrimination

The strategic objective 05 designates under four main strategic directions;

SD 5.1 Create an enabling legal environment by removing punitive and discriminatory laws and policies which are barriers for HIV/STI prevention and control.
SD 5.2 Strengthen policies to address stigma and discrimination among selected government ministries and institutions
SD 5.3 Promote responsible media reporting on HIV/AIDS to advance health promotion, human rights and right to health.

Rationale

The success of the national strategy is dependent on the presence of a social, cultural, legal and policy environment that encourages people living with HIV and KPs to support the interventions undertaken by the government and benefit by the services offered to them. The GoSL is fully committed to eliminate all forms of stigma and discrimination against HIV/AIDS and to ensure the full enjoyment of all human rights and fundamental freedoms by PLHIV and members of KP groups. The NSACP has provided them with opportunities to be involved effectively in policy, planning and implementation of interventions which have had positive outcomes such as participating in policy and programme development dialogues, increasing the coverage of reach and HIV testing services, development of the national strategic plan

and programme reviews and developing partnerships in providing care and support. Stigma and discrimination towards HIV/AIDS is a worldwide phenomenon. The Constitution of the Democratic Socialist Republic of Sri Lanka clearly outlines that every person irrespective of race, religion, place of birth, sex is to be equally treated. There are laws, policies and regulations and programmes that are put in place to provide a supportive environment. The National AIDS Policy, The National HIV/AIDS Policy in the World of Work, National Condom Strategy, National Communication Strategy on Control and Prevention of STI/HIV/AIDS are some policies and strategies which were developed to combat stigma and discrimination. A Legal and Ethical subcommittee was established under the National AIDS Committee and is chaired by a legal professional.

On the other hand, there are also aged old laws which have become barriers which have led to social exclusion, difficulty in accessing health and social services for PLHIV and KPS. The Sri Lanka constitution along with a number of supportive laws, policies, regulations, strategies, and programmes provide a supportive and conducive environment for PLHIV, KPs to enjoy their rights.

Since the beginning of the epidemic, the GOSL has taken steps to combat stigma especially in healthcare settings and in media reporting. The current NSP, identifies the need to remove the punitive laws which are barriers for HIV prevention and control and will continue to support creating an enabling environment by advocating to revise some of the laws and regulations such as the Penal Code, Vagrancy Ordinance, to ensure that all areas support positive health outcomes and they do not compound stigma and discrimination and social exclusion.

However, there is another aspect to stigma which is internal stigma and the recent stigma report shows a high degree of internal stigma among PLHIV and the current NSP is taking note of it to strengthen comprehensive counselling among PLHIV and KP groups of the nature of the health system in Sri Lanka with associated long waiting times to consult a doctor, collect medicines, non-availability of tests and drugs etc which are common features to all patronizing services in a non-fee levying system. The current NSP is including stigma and discrimination, human rights, ethical professional practices, gender equality in pre-service and in-service training of

healthcare providers, training of government teachers and other training courses conducted by non-health ministries such as Ministry of Labour, Ministry of Youth and Sports, Ministry of Women's Affairs, Ministry of Plantations, Sri Lanka Police, Faculty of Law and Law Colleges. The NSP is addressing the issues within the STD clinics by introducing a structured training programme and a Grievance Redress mechanism.

Priority actions that need to be undertaken include:

Strategic Direction 5.1	**Create an enabling legal environment by removing punitive and discriminatory laws and policies which are barriers for HIV/STI prevention and control**
Major Activities	
5.1.1	Advocacy to amendment laws that criminalize KPs such as vagrancy ordinance, brothel ordinance, penal code 365, 365a.
Strategic Direction 5.2	**Combating stigma and discrimination among selected government ministries and institutions**
Major Activities	
5.2.1.	Advocacy to reduce stigma and discrimination in all relevant government institutions such as education, labor and institutions such as National Child Protection Authority and the Sri Lanka Police.
5.2.2.	Include human rights, right to health, HIV/AIDS and the negative effects of stigma and discrimination to the national response in pre-service and in service training programmes of Ministry of Health
5.2.3.	Include HIV/AIDS and the effects of punitive laws on the national response in relevant curricula
Strategic Direction 5.3	**Responsible media reporting on HIV/AIDS to advance health promotion, human rights and right to health**
Major Activities	
5.3.1	Create a group of media personnel as change agents.

ANNEX 14

College of Community Physicians of Sri Lanka

'Wijerama House", No 6, Wijerama Road, Colombo 07
Web: http:/www.ccpsl.lk, E Mail: secretaryccpsl@gmail.com, Tel:0112673345

Council Members 2022/2023

President
Dr. S.M Arnold
Tel: 0714199953 (M)

President Elect
Dr.Shiromi Maduwage
Tel: 0718512816 (M)

Immediate Past President
Dr. Lakshmi Somatunga
Tel: 0722809577 (M)

Secretary
Dr.Thushani Dabrera
Tel:0718495437 (M)

Treasurer
Dr.Athula Liyanapathirana
Tel: 0715999757 (M)

Editor
Dr.Sumal Nandasena
Tel: 0777747142 (M)

Asst. Secretary
Dr.Santhushya Fernando
Tel: 0777637519 (M)

Ex. Officio
Dr.Kapila Jayaratna

Council
Dr.Palitha Karunapema
Dr.Vindya Kumarapeli
Dr.Janaka Weragoda
Dr.Saveen Semage
Dr.P.K Buddhika Mahesh
Dr.Yasasvi Walpita
Dr.Monika Wijeratne
Dr.Roshan Sampath
Dr.Enoka Wickramasinghe
Dr.Indeewari Gunarathne

2023.05.08

STATEMENT BY THE COLLEGE OF COMMUNITY PHYSICIANS OF SRI LANKA ON REPEALING ARTICLE 365, 365 A OF THE PENAL CODE

The College of Community Physicians of Sri Lanka(CCPSL) as the apex professional body for public health in Sri Lanka stands in solidarity with the LGBTQI community of Sri Lanka in the context of the ongoing efforts to repealing Sections 365 and 365 A of the penal code.

Successful repealing is expected to lead to decriminalization of non-heteronormative gender identities. The CCPSL notes that decriminalization of non-heteronormative gender identities is a part of the National STI & HIV Strategic Plan of the Ministry of Health (2018-2022), Sri Lanka and the current finalized National STI & HIV Strategic Plan of the Ministry of Health (2023- 2027).

Decriminalization will increase the access to health care, screening and treatment services and support the principles of equity and equality in the Sri Lankan health system.

College of Community Physicians of Sri Lanka

ANNEX 15

SRI LANKA COLLEGE OF PSYCHIATRISTS

"WIJERAMA HOUSE", 6, WIJERAMA MAWATHA, COLOMBO 7, SRI LANKA.
Tel: +94 11 2056493; E-mail: contactslcpsych@gmail.com
Web: www.slcpsych.lk

Council 2020/22

President
Dr.Gihan Abeywardena

President Elect
Dr.Kapila Ranasinghe

Past President (ex-officio)
Prof. Shehan Williams

Vice President
Dr. Ranjani Seveviratne

Secretary
Dr. Chamara Wijesinghe

Assistant Secretary
Dr. Sumudu Godawita

Treasurer
Dr.Senaka Jayasundara

Assistant Treasurer
Dr. Aruni Abeysinghe

Editors
Prof.Thilini Rajapakse
Dr.Aruni Hapangama

Committee Members
Dr.Jayan Mendis
Dr.Dulshika Waas
Dr Prabath Wickrama
Dr.Dewasmika Ariyasinghe
Dr.Anuprabha Wickramasinghe

Public Relations Officer
Dr. Sajeewana Amarasinghe

18th August 2021

Press statement regarding human sexuality and mental illness

It has come to our notice that certain individuals conducting training programmes on mental health are spreading erroneous messages on sexual behaviour.

The Sri Lanka College of Psychiatrists would like to categorically state that we do not endorse the view that homosexuality is due to a disease of the mind or body.

Modern day psychiatrists do not identify or diagnose homosexuality as a mental illness or treat it as such. This myth that homosexuality is a mental illness is not in keeping with the evidence based science practiced by our membership.

According to modern day medical knowledge and social values the lifestyle choices of the lesbian, gay, bisexual, transgender, intersex and queer (LGBTIQ) community are to be respected and not discriminated against.

We would like to strongly urge the authorities to change article 365 of the penal code which states that homosexuality is a criminal act. This archaic law should be abolished and homosexuality decriminalized in Sri Lanka.

\- Sri Lanka College of Psychiatrists

United Nations CEDAW/C/LKA/CO/9

Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women

Distr.: General
28 February 2025

Original: English

Committee on the Elimination of Discrimination against Women

Concluding observations on the ninth periodic report of Sri Lanka*

1. The Committee considered the ninth periodic report of Sri Lanka (CEDAW/C/LKA/9) at its 2134th and 2135th meetings (see CEDAW/C/SR.2134 and CEDAW/C/SR.2135), held on 13 February 2025. The list of issues and questions raised by the pre-sessional working group is contained in CEDAW/C/LKA/Q/9, and the responses of Sri Lanka are contained in CEDAW/C/LKA/RQ/9.

A. Introduction

2. The Committee appreciates the submission by the State Party of its ninth periodic report. It also appreciates the State Party's follow-up report to the previous concluding observations of the Committee (CEDAW/C/LKA/CO/8/Add.1) and its written replies to the list of issues and questions raised by the pre-sessional working group. It welcomes the oral presentation by the delegation and the further clarifications provided in response to the questions posed orally by the Committee during the dialogue.

3. The Committee commends the State Party on its high-level delegation, which was headed by the Minister of Women and Child Affairs of Sri Lanka, Saroja Savitri Paulraj, and included representatives of the Ministry of Women and Child Affairs, the Attorney General's Department, the Sri Lanka Police and the Ministry of Foreign Affairs, Foreign Employment and Tourism, as well as the Permanent Representative of Sri Lanka to the United Nations, Himalee Subhashini Arunatilaka, and other representatives of the Permanent Mission of Sri Lanka to the United Nations Office and other international organizations in Geneva.

B. Positive aspects

4. The Committee welcomes the progress achieved since the consideration in 2017 of the State Party's eighth periodic report (CEDAW/C/LKA/8) in undertaking legislative reforms, in particular the adoption of the following:

(a) Women Empowerment Act, No. 37 of 2024, introducing mechanisms to give effect to the Convention;

* Adopted by the Committee at its ninetieth session (3–21 February 2025).

25-03387 (E) 170325

Please recycle

Women migrant workers

51. The Committee notes with concern that the surge in labour migration to Gulf countries and the Middle East under the *kafalah* system exposes Sri Lankan women migrant domestic workers to heightened risks of forced labour and abuse, as evidenced by the crisis in Lebanon in October 2024, when 7,600 predominantly female garment workers were left without consular assistance following bombing incidents.

52. **The Committee recommends that the State Party:**

(a) **Strengthen and expand its consular assistance services in Gulf countries and the Middle East by establishing 24-hour emergency hotlines, increasing the number of labour attachés at diplomatic missions and ensuring adequate staffing and resources to respond to crisis situations;**

(b) **Develop and implement emergency evacuation protocols and crisis response mechanisms specifically designed for migrant domestic workers, including dedicated emergency funds for repatriation;**

(c) **Establish a comprehensive tracking system to maintain updated contact information and employment details for all Sri Lankan women migrant domestic workers, with a view to enabling a swift response during emergencies;**

(d) **Create bilateral agreements with receiving countries to ensure that Sri Lankan domestic workers can be reached immediately during crises, overcoming the restriction of the *kafalah* system;**

(e) **Provide regular training to consular staff on gender-sensitive approaches to assisting domestic workers, including on handling cases of abuse, wage theft and forced labour;**

(f) **Establish a dedicated unit within diplomatic missions to monitor employers and recruitment agencies and maintain a database of complaints and blacklisted employers.**

Lesbian, bisexual, transgender and intersex women and girls

53. The Committee notes with concern that:

(a) Despite the views adopted by the Committee in 2022 in *Rosanna Flamer-Caldera v. Sri Lanka* (CEDAW/C/81/D/134/2018), the State Party continues to maintain laws criminalizing consensual same-sex relations by virtue of sections 365 and 365A of the Penal Code of 1883;

(b) There are no legal or policy measures to protect lesbian, bisexual, transgender and intersex women from gender-based violence and discrimination or to address deep-rooted prejudices against them.

54. **The Committee recommends that the State Party:**

(a) **Repeal sections 365 and 365A of the Penal Code, decriminalize consensual same-sex sexual conduct between women who have attained the age of consent, and take all measures necessary to fully implement the views adopted by the Committee in *Rosanna Flamer-Caldera v. Sri Lanka*;**

(b) **Develop and implement a comprehensive national strategy to combat prejudice and discrimination against lesbian, bisexual, transgender and intersex women that includes (i) regular collection of data, disaggregated by relevant factors, on gender-based violence and discrimination against lesbian, bisexual, transgender and intersex women; (ii) mandatory capacity-building programmes**

for judicial officers, law enforcement officials and healthcare providers on protecting the human rights of lesbian, bisexual, transgender and intersex women; (iii) public awareness campaigns to combat stereotypes of and prejudices against lesbian, bisexual, transgender and intersex women, developed in consultation with organizations that advocate for the rights of lesbian, bisexual, transgender and intersex women; and (iv) support services, including shelters and counselling services, specifically designed to meet the needs of lesbian, bisexual, transgender and intersex women.

Women and girls with disabilities

55. The Committee notes with concern that women and girls with disabilities face intersecting forms of discrimination in the State Party, particularly with respect to limited access to public transport, justice, education, employment and healthcare.

56. **The Committee recommends that the State Party ensure that women and girls with disabilities have adequate access to justice, inclusive education, employment and health services, including sexual and reproductive health services, and that they are provided with reasonable accommodations, state-of-the-art assistive technologies and accessible services and facilities in all regions of the State Party.**

Women in detention

57. The Committee notes with concern the poor conditions of detention for women deprived of liberty in the State Party.

58. **The Committee recommends that the State Party adopt and implement measures to improve the conditions in detention facilities and to ensure that women in detention have adequate access to healthcare and personal hygiene items, in accordance with the United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-custodial Measures for Women Offenders (the Bangkok Rules), ensure immediate access to adequate health services for all pregnant women in detention, including during childbirth, and consider non-custodial measures for pregnant women and mothers with young children, prioritizing the best interests of the child.**

Climate change and disaster risk reduction

59. The Committee notes that the State Party, which is consistently ranked as one of the 10 countries most vulnerable to climate change, lacks gender-responsive approaches to climate-related disasters and environmental degradation. It also notes with concern that:

(a) There is a lack of meaningful participation of women in climate change-related policymaking, as well as a lack of recognition of the contributions of women to environmental sustainability;

(b) Women are disproportionately affected by climate-induced disasters, such as floods, cyclones, droughts and landslides.

60. **In accordance with its general recommendation No. 37 (2018) on the gender-related dimensions of disaster risk reduction in the context of climate change, the Committee recommends that the State Party review its climate change adaptation and disaster risk reduction strategies, taking into account the negative effects of climate change on the livelihoods of women, and ensure that women and men are equally represented in the development, adoption and implementation of legislation, policies and programmes on climate change, disaster response and disaster risk reduction, in particular by:**

United Nations CEDAW/C/81/D/134/2018

Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women

Distr.: General
24 March 2022

Original: English

Committee on the Elimination of Discrimination against Women

Views adopted by the Committee under article 7 (3) of the Optional Protocol, concerning communication No. 134/2018*,**

Communication submitted by:	Rosanna Flamer-Caldera (represented by counsel, the Human Dignity Trust; Christine Chinkin, of the London School of Economics; Karon Monaghan QC, of Matrix Chambers; Keina Yoshida, of Doughty Street Chambers; and Olivia Clark, of DLA Piper)
Alleged victim:	The author
State party:	Sri Lanka
Date of communication:	23 August 2018 (initial submission)
References:	Decision taken pursuant to rule 69 of the Committee's rules of procedure, transmitted to the State party on 12 October 2018 (not issued in document form)
Date of adoption of views:	21 February 2022

1. The author of the communication is Rosanna Flamer-Caldera, a national of Sri Lanka born in 1956. She claims that the State party has violated her rights under articles 2 (a) and (c)–(g), 5 (a) and 16 of the Convention. In addition, the Committee notes that the third-party intervener raises claims under articles 7 (c) and 15 of the Convention. The Optional Protocol entered into force for Sri Lanka on 15 January 2003. The author is represented by counsel.

* Adopted by the Committee at its eighty-first session (7–25 February 2022).

** The following members of the Committee participated in the examination of the present communication: Gladys Acosta Vargas, Hiroko Akizuki, Leticia Bonifaz Alfonzo, Corinne Dettmeijer-Vermeulen, Naéla Gabr, Hilary Gbedemah, Nahla Haidar, Dalia Leinarte, Lia Nadaraia, Aruna Devi Narain, Ana Peláez Narváez, Bandana Rana, Rhoda Reddock, Elgun Safarov, Natasha Stott Despoja, Genoveva Tisheva and Franceline Toé-Bouda.

22-04357 (E) 040422

Please recycle

Facts as submitted by the author

2.1 The author is a lesbian. She dresses in what is considered “masculine” attire and wears her hair short. She is open about her sexuality and is a prominent activist for lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex rights in Sri Lanka. She founded and is the Executive Director of Equal Ground, the only organization in Sri Lanka that represents the entire lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex community on issues of non-discrimination.

2.2 The author has suffered discrimination and abuse due to being a lesbian. As a teenager, she suffered from stigma associated with her sexual orientation and attempted to commit suicide when she was 17 years old. Not long after, she left Sri Lanka for the United States of America, where she could be open about her sexuality. She returned to Sri Lanka permanently in 1990. However, she found it difficult to find a job and to run her business being and dressing as who she is.

2.3 In 1997, the author discovered that same-sex sexual activity between consenting adults was a criminal offence under section 365A of the Penal Code of 1883. Previously encompassing only men, it was amended by the Penal Code (Amendment) Act No. 22 of 1995 to include sexual conduct between women, replacing the previous wording “male person” with “person”.[1]

2.4 In 1999, the author co-founded a support group for lesbian and bisexual women, the Women’s Support Group. She has since been threatened frequently and has faced abuse from the media and the public. When the members of the Women’s Support Group spoke about organizing a lesbian conference in 1999, a letter was published in the press calling on the police to release convicted rapists so that lesbians “might get a taste of the real thing”. A complaint about this to the Press Council by a non-governmental organization proved fruitless. During this time, the Press Council published a ruling denouncing lesbianism.[2]

2.5 In 2004, the author founded a new organization called Equal Ground. She has faced continual challenges running the organization. In December 2012 and February 2013, the Women and Children’s Bureau of the police made presentations asserting that child abuse was increasing mostly due to the “growing homosexual culture”. The author’s picture was shown together with her name and position with Equal Ground, claiming that she and her organization were responsible for spreading homosexuality, implying that they were also responsible for spreading paedophilia. She did not submit a complaint to the police out of fear of being arrested. The Criminal Investigation Department has placed her and Equal Ground under surveillance, which

[1] Section 18 of the Penal Code (Amendment) Act No. 22 reads as follows: “Section 365A of the principal enactment is hereby repealed and the following section substituted therefor: ‘Acts of gross indecency between persons. 365A. Any person who, in public or private, commits, or is a party to the commission of, or procures or attempts procure the commission by any person of, any act of gross indecency with another person, shall be guilty of an offence, and shall be punished with imprisonment of either description, for a term which may extend to two years or with fine or with both and where the offence is committed by a person over eighteen years of age in respect of any person under sixteen years of age shall be punished with rigorous imprisonment for a term not less than ten years and not exceeding twenty years and with fine and shall also be ordered to pay compensation of an amount determined by court to the person in respect of whom the offence was committed for the injuries caused to such person.’”

[2] The Press Council’s ruling stated as follows: “Lesbianism is at least an act of gross indecency and unnatural. Lesbianism is itself an act of sadism and salacious. Publication of any opinion against such activities does not amount to a promotion of sadism or salacity, but any publication, which supports such conduct is an obvious promotion of all such violence, sadism and salacity.” The author notes that the head of the Press Council at the time, Wijeyadasa Rajapakshe, is currently the Minister of Higher Education and Cultural Affairs.

forced her to move the organization's materials to a secure location, as the Department had deemed any homosexual material to be pornography, which could provoke arrest.

2.6 In July 2013, a partner organization of Equal Ground was raided by the Criminal Investigation Department on the basis of the allegation that it was "spreading homosexuality". The author has been subjected to discrimination, harassment, stigmatization, threats, high-profile attacks on her character and threats of violence by State officials and members of the public, including on social media. She has been targeted due to her openness about her sexual orientation, her "masculine" attire, her failure to conform to gender stereotypes and her advocacy for lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex persons in Sri Lanka. In April and May 2018, she was verbally abused and was threatened with violence in a driving altercation and by a bread delivery man.[3]

2.7 According to the author, the criminalization of same-sex sexual activity has meant that the discrimination, violence and harassment faced by the lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex community in Sri Lanka continue with impunity. Members of the community are not protected against police harassment. The law has altered how she lives and conducts herself in public and private. She has a constant fear of arrest and keeps her door locked and curtains drawn when she is at home with her girlfriend.

2.8 The author submits that she has no means to challenge section 365A of the Penal Code of 1883, as the Sri Lankan Constitution explicitly prohibits any constitutional challenge to the validity of enacted legislation,[4] as confirmed by the State party.[5] In 2016, the Supreme Court of Sri Lanka confirmed the validity of sections 365 and 365A of the Penal Code in SC Appeal No. 32/11 and upheld the conviction of two men.[6]

Complaint

3.1 The author argues that the criminalization of female same-sex sexual activity and the concomitant potential for arrest and prosecution amount to discrimination on the grounds of gender and sexual orientation, in violation of her right to non-discrimination under article 2 (a) and (d)–(g) of the Convention.[7] While section 365A of the Penal Code of 1883 applies equally to men and women, it is by virtue of the intersecting forms of discrimination they face as women and as sexual minorities that lesbian and bisexual women suffer a compounded impact from the provision.[8]

3.2 According to the author, the criminalization of same-sex sexual activity violates the *jus cogens* principle of equality and non-discrimination under article 2 (d) of the

[3] The harassers said, for example, that she was "a disgrace to decent Sri Lankan women", asked "why are you trying to look like a man?", and said "you should be thrashed".

[4] Article 16 (1) of the Constitution states that "all existing written law and unwritten law shall be valid and operative notwithstanding any inconsistency with the preceding provisions of this Chapter". Article 80 (3) of the Constitution states as follows: "Where a Bill becomes law upon the certificate of the President or the Speaker, as the case may be endorsed thereon, no court or tribunal shall inquire into it, pronounce upon or in any manner call into question, the validity of such Act on any ground whatsoever."

[5] A/HRC/WG.6/28/LKA/1.

[6] The author refers to the Supreme Court's judgment in *Galabada Wimalasiri v. Officer-in-Charge, Police Station, Maradana and the Attorney General*, SC Appeal No. 32/11 of 30 November 2016.

[7] *Toonen v. Australia* (CCPR/C/50/D/488/1992).

[8] General recommendation No. 28 (2010) on the core obligations of States parties under article 2 of the Convention, para. 18.

Convention.[9] Lesbian and bisexual women suffer significant societal discrimination and stigmatization. The criminalization has created significant barriers to accessing justice as well as a culture where discrimination, harassment and violence against lesbians has been allowed to flourish.[10] As such, the author has been subjected to threats and harassment based on her sexuality and her non-conformity with stereotypical roles and appearances for women, causing her to fear for her own safety and that of her family. As a human rights defender, she has been particularly vulnerable to discrimination, as demonstrated by the vilification, monitoring, surveillance and harassment to which she has been exposed. The failure to address this discrimination amounts to a violation of article 2 (f) and (g) of the Convention.

3.3 Under article 2 (c)–(g) of the Convention and general recommendation No. 35 (2017) on gender-based violence against women, updating general recommendation No. 19, the author affirms that the criminalization of same-sex sexual activity between women exacerbates gender-based violence against women, including at the hands of their community and family.[11] It creates a context in which lesbians and bisexual women are forced into heterosexual marriages, in the absence of a criminal prohibition of marital rape, and suffer violations of their right to sexual and bodily autonomy. Violations of the rights of lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex persons are underreported and are not properly investigated or prosecuted.[12] The criminalization has left the author vulnerable to vilification by the authorities and threats of violence by private actors, in breach of the State party's obligation to respect and protect her right to be free from violence.[13] She has been targeted as the most prominent defender of the human rights of lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex persons in Sri Lanka, in addition to the precautions she has to take as a woman. Thus, she has put in place security protocols for her protection and that of her family, organizes events in safe spaces and ensures that the location of her work is not made public. Given her activism and known sexual orientation, she fears falling victim to the continuing practice of "white van disappearances".

3.4 Invoking article 5 (a) of the Convention, paragraph 10 of general recommendation No. 25 (2004) on temporary special measures, paragraph 18 of general recommendation No. 28 (2010) on the core obligations of States parties under article 2 of the Convention, and paragraph 8 of general recommendation No. 33 (2015) on women's access to justice, the author argues that the criminalization of same-sex sexual activity between women and discrimination against lesbians and bisexual women form part of entrenched patriarchal attitudes that fix gender roles and reduce women to a particular reproductive function. The law violates article 5 (a) of the Convention by criminalizing a sexual activity that does not conform to gender stereotypes and by legitimizing societal prejudice and gender stereotypes and roles. In addition to having faced stereotypes as a woman, including against her having a livelihood, the author has been subjected to harmful stereotyping on account of her

[9] Inter-American Court of Human Rights, *Atala Riffo and daughters v. Chile*, Judgment (Merits, Reparations and Costs), 24 February 2012, Series C No. 239, paras. 79, 91 and 133.

[10] CEDAW/C/GUA/CO/7, paras. 19–20.

[11] African Commission on Human and Peoples' Rights, resolution 275 of 2014 on protection against violence and other human rights violations against persons on the basis of their real or imputed sexual orientation and gender identity; and *Ending Violence and Other Human Rights Violations Based on Sexual Orientation and Gender Identity: A Joint Dialogue of the African Commission on Human and Peoples' Rights, the Inter-American Commission on Human Rights and the United Nations* (2016).

[12] The Yogyakarta Principles on the Application of International Human Rights Law in Relation to Sexual Orientation and Gender Identity.

[13] The author notes that she has been subject to accusations that she "behaves like a man", that she is a "barren bitch" and that she is a "disgrace to Sri Lankan women".

sexual orientation, including the accusation that she is spreading paedophilia, as well as vilification, harassment and threats based on such stereotypes.

3.5 The author argues that the criminalization of same-sex sexual conduct between women violates the rights to autonomy and choice underpinning article 16 of the Convention. She affirms that sexual orientation is linked to the right to individual self-determination and sexual autonomy, in accordance with her own choice and convictions.[14] The criminalization brings consensual private activity into the public domain and thus violates the rights to privacy, dignity and personal integrity, as it allows police officers to enter a household on the mere suspicion that two consenting women are in an intimate relationship, and to investigate such aspects of private life and to detain the author. This has made it difficult for her to find a Sri Lankan partner due to fears of persecution, and when she is with someone, she has to make sure the door is locked and windows and curtains are closed.

State party's observations on admissibility

4.1 By note verbale of 13 August 2019, the State party submits that the communication is inadmissible. The State party argues that the author has failed to exhaust domestic remedies, as she has not engaged any domestic procedure. It observes that article 126 of the Constitution of Sri Lanka provides a right of direct access to the Supreme Court to seek redress for violations of fundamental rights by the executive or administrative authorities. Thus, the Supreme Court has rendered many judgments in which it has ascertained violations of fundamental rights by public officials and provided for compensation. Moreover, claims of violations of such rights by private actors can be brought before ordinary courts. On the basis of article 4 (d) of the Constitution, the Supreme Court has also enabled public interest litigation. In SC Appeal No. 32/11, the Supreme Court acknowledged "contemporary thinking, that consensual sex between adults should not be policed by the State nor should it be grounds for criminalization". While acknowledging the domestic law in force, the Court held that imposing custodial sentences would be inappropriate in cases where the impugned acts were between consenting adults. Further, article 140 of the Constitution provides for the availability of writs before the Court of Appeal.

4.2 The State party observes that the Human Rights Commission, the Public Petitions Committee of Parliament, the Parliamentary Commissioner for Administration and the National Police Commission receive and inquire into complaints about human rights violations and official decisions. The criminal justice system provides for numerous legal processes for the protection of persons, including payment of compensation to victims of unlawful arrest or detention. In addition, legislative action can be challenged by way of pre-enactment review.

4.3 The State party submits that the communication is insufficiently substantiated for the purpose of admissibility, as the author invokes the Convention in very general terms, without specifically explaining the alleged violations.

4.4 According to the State party, the communication is inadmissible *ratione temporis*, as the author refers to several alleged events that occurred prior to the entry into force of the Convention for the State party.[15]

4.5 The State party observes that it is committed to reforming the Penal Code of 1883 to ensure that all offences contained therein comply with its human rights

[14] Inter-American Court of Human Rights, *Atala Riffo and daughters v. Chile*, para. 136.

[15] Under article 4 (2) (e) of the Optional Protocol, the Committee shall declare a communication inadmissible where the facts that are the subject of the communication occurred prior to the entry into force of the Optional Protocol for the State Party concerned unless those facts continued after that date.

obligations. The State party has recognized before the human rights treaty bodies that the right to equality and non-discrimination implicitly includes non-discrimination on the ground of sexual orientation. An ongoing constitutional reform process includes the consideration of a recommendation by the Parliamentary Subcommittee on Fundamental Rights to explicitly guarantee non-discrimination on the ground of sexual orientation.

Author’s comments on the State party’s observations on admissibility

5.1 In her comments dated 10 December 2019, the author disputes the claim that she has failed to exhaust domestic remedies. She argues that none of the measures indicated by the State party would allow her to challenge the validity of section 365A of the Penal Code. While article 126 of the Constitution allows the Supreme Court to grant relief, it must be read together with provisions precluding a review of enacted legislation. The State party does not comment on the impossibility of conducting such a review, nor does it provide any examples of successful constitutional challenges to the validity of a criminal law. The author points to the Committee’s concern that there is no opportunity for judicial review of legislation predating the Constitution.[16] In addition, there is no requirement to address the non-judicial remedies invoked by the State party.[17]

5.2 The author disputes that the communication is inadmissible *ratione temporis*, as the violation of her rights, including through the existence of section 365A of the Penal Code of 1883, is ongoing.

5.3 The author reiterates that, in 2016, the Supreme Court upheld convictions under section 365A of the Penal Code. The State party’s reference to the possibility of a change to the law is irrelevant to the admissibility of the communication. Moreover, this observation amounts to an acceptance of the law’s discriminatory nature. She submits that she has clearly argued how each of the articles of the Convention has been violated.

State party’s observations on the merits

6.1 By note verbale of 3 January 2020, the State party submits its observations on the merits. The State party argues that article 12 of the Constitution is in accordance with article 2 (a) of the Convention as it provides for equality before the law, equal protection of the law and non-discrimination. The State party understands these rights as including non-discrimination on the ground of sexual orientation. There are no laws in Sri Lanka permitting discrimination on the ground of sexual orientation or precluding persons from engaging in their day-to-day activities solely on this basis. Any such laws would be unconstitutional, giving the victim a right to pursue remedies. In addition, numerous policies have been implemented to contribute to the realization of the rights set out in the Convention. Moreover, the Supreme Court’s reasoning in SC Appeal No. 32/11 shows that the attitudes of the courts in this context are evolving.

6.2 The State party notes that article 120 of the Constitution enables the Supreme Court to review the consistency of a bill with the Constitution, which is a procedure that may be invoked by citizens. Whereas the Constitution provides only for pre-enactment judicial review of legislation, the author had the possibility of challenging the Penal Code (Amendment) Act No. 22 of 1995. However, she failed to do so and thus acquiesced in the constitutionality of the law. The State party further notes the existence at every police station in the country of a designated division for

[16] CEDAW/C/LKA/CO/8, para. 10.

[17] *Purna Maya v. Nepal* (CCPR/C/119/D/2245/2013).

the specific needs of women. However, the author has not filed any complaint in Sri Lanka.

6.3 The State party argues that the author wrongly claims to live under a constant threat of arrest. First, certain conditions must be met before an arrest can be made, including the arrestee's involvement in the commission of a crime, the receipt of a reasonable complaint or credible information, or the existence of a reasonable suspicion of the commission of a crime. Second, the organization of Sri Lankan society militates against the operational relevance of section 365A of the Penal Code, as the aforementioned criteria require a reasonable suspicion of the commission of a grossly indecent act. According to the State party, the author's other claims lack substantiation and are based on hypothetical scenarios or conjecture.

Author's comments on the State party's observations on the merits

7.1 In her comments of 23 March 2020, the author notes that the State party accepts that legislation in force cannot be challenged. Thus, she has no effective legal remedy to challenge section 365A of the Penal Code. Pre-enactment review by the Supreme Court can be triggered only if a request thereto is filed within one week of the bill being placed on the Order Paper of Parliament (art. 121 (1) of the Constitution). However, the author only became aware of the law two years after it was adopted. As a consistent advocate for the rights of lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex persons, she is deeply hurt by the State party's argument that she acquiesced in the constitutionality of the law.

7.2 The author argues that the State party's observations on the threshold of arrest and the Supreme Court's decision in SC Appeal No. 32/11 only confirm that consensual sex between adults remains policed and criminalized. She argues that complaints about matters other than the criminalization of same-sex sexual activity between women are not relevant to the communication.

7.3 On 13 October 2020, the author requested permission to submit a third-party intervention. On 9 November 2020, following the Committee's approval of the request, the author submitted a third-party intervention.[18] The intervener affirms, inter alia, that the State party violated the author's rights under article 7 (b) and (c) of the Convention given the inflammatory rhetoric of government leaders, the intimidating surveillance of Equal Ground, the barriers to registering it as a non-governmental organization and the need to find safe spaces to hold events. The State party also breached article 15 (1) of the Convention, as the criminalization of same-sex sexual activity by women denies lesbians, including the author, equal recognition before the law and obstructs them from reporting crimes committed against them.

7.4 Invoking article 16 of the Convention, the intervener notes that the author constantly needs to hide her relationships. In 2005, she and her partner experienced discrimination because of their family status, as a health-care professional refused to provide treatment to her partner with her present. The State party has violated her right to privacy, as the police force is allowed to investigate intimate aspects of her private life. There have also been forced marriages of lesbians, in breach of the right to choose not to marry. Moreover, negative stereotypes of unmarried women have not been countered.

[18] The third-party intervention was authored by Dianne Otto, Professorial Fellow at Melbourne Law School.

Issues and proceedings before the Committee

Consideration of admissibility

8.1 In accordance with rule 64 of its rules of procedure, the Committee is to decide whether the communication is admissible under the Optional Protocol. In accordance with rule 72 (4), it must do so before considering the merits of the communication.

8.2 In accordance with article 4 (2) (a) of the Optional Protocol, the Committee has verified that the same matter has not already been examined by the Committee and has not been and is not being examined under another procedure of international investigation or settlement.

8.3 The Committee notes the State party's argument that the communication is inadmissible, as the author has not engaged any domestic remedies. In particular, the State party argues that she could have brought a petition for a pre-enactment review of the amendment to the Penal Code of 1883 under article 121 (1) of the Constitution. The Committee notes the author's argument that, according to article 121 (1) of the Constitution, a request for pre-enactment review must be filed within one week of the bill being placed on the Order Paper of Parliament, and that she was not aware of this possibility at the relevant time. Considering the limited time frame and the lack of information to show how the author could, in practice, have used this remedy in a timely manner, the Committee cannot ascertain that the procedure under article 121 (1) of the Constitution was in fact available to her under article 4 (1) of the Optional Protocol. The Committee therefore concludes that the author's non-use of this procedure does not preclude it from examining the communication under article 4 (1) of the Optional Protocol.

8.4 The Committee notes the author's argument that the other procedures invoked by the State party, namely those before the Supreme Court, the Court of Appeal, the Human Rights Commission, the Public Petitions Committee of Parliament, the Parliamentary Commissioner for Administration and the National Police Commission, are incapable of addressing her complaint, which concerns section 365A of the Penal Code of 1883 as amended. Noting that the State party does not refute the stated impossibility for its courts to review adopted legislation,[19] and recalling that there is no requirement to address non-judicial remedies for the purpose of admissibility,[20] the Committee cannot conclude that said procedures could effectively provide relief in the light of the author's claims. The Committee therefore finds that it is not precluded by article 4 (1) of the Optional Protocol from examining the communication.

8.5 The Committee notes the State party's argument according to which the communication is inadmissible *ratione temporis*. The Committee recalls that it has competence to consider alleged violations that occurred after the entry into force of the Optional Protocol for the State party, which took place on 15 January 2003. The Committee finds that the author's claim regarding the effects on her of section 365A of the Penal Code of 1883 as amended must be considered as having continued after the entry into force of the Optional Protocol for the State party, including the discrimination, harassment, stigmatization, threats and attacks to which she was subject after that date. The Committee therefore finds that it is not precluded from examining the communication under article 4 (2) (e) of the Optional Protocol insofar as it concerns section 365A of the Penal Code of 1883 as amended and any events that occurred after the entry into force of the Optional Protocol for the State party.

---

[19] CEDAW/C/LKA/CO/8, para. 10 (b).

[20] *Purna Maya v. Nepal*.

8.6 The Committee notes the submission by the State party that the communication is inadmissible on the ground that it is insufficiently substantiated. The Committee considers, however, that the communication raises issues of substance under the Convention, particularly as regards the claims concerning the effects on the author of the criminalization of same-sex sexual activity by women. The Committee therefore finds that the communication is sufficiently substantiated for the purpose of admissibility, in accordance with article 4 (2) (c) of the Optional Protocol.

8.7 In the absence of any other objections by the State party to the admissibility of the communication, the Committee declares the communication admissible, insofar as it concerns the effects on the author of the criminalization, by the State party, of same-sex sexual activity by women following the entry into force of the Optional Protocol for the State party, as raising issues under articles 1, 2, 5, 7, 15 and 16 of the Convention.

Consideration of the merits

9.1 The Committee has considered the present communication in the light of all the information made available to it by the author and by the State party, as provided for in article 7 (1) of the Optional Protocol.

9.2 The Committee notes the author's claim that section 365A of the Penal Code of 1883 as amended violates her right to non-discrimination under article 2 (a) and (d)–(g) of the Convention, as the criminalization of same-sex sexual activity by women compounds discrimination against women in Sri Lanka. The Committee recalls that certain groups of women, including lesbian women, are particularly vulnerable to discrimination through civil and penal laws, regulations, and customary law and practices.[21] The Committee notes the author's claims that, as a well-known activist for the rights of lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex persons and being known for being lesbian, she is under constant risk of arrest, detention and investigation of her private life and has had to modify her behaviour accordingly, as the law continues to be enforced. It further notes the author's argument that this norm has the effect of sanctioning the threats and abuse to which she and her organization have been subjected by State and non-State actors and of obstructing access to procedures for the author to complain hereof. Under the circumstances, the Committee finds that the State party has subjected the author to direct and indirect discrimination emanating from the Penal Code of 1883 as amended. The Committee is concerned that the Code has not been repealed despite previous expressions of concern about its discriminatory effect on women.[22] In the light of the foregoing, the Committee considers that the State party has breached the author's rights under article 2 (a) and (d)–(g) of the Convention.

9.3 The Committee notes the author's claim that the criminalization of same-sex sexual activity between women exacerbates gender-based violence against women, including vilification and harassment of and threats against the author. The Committee recalls that gender-based violence against women takes multiple forms, including acts or omissions intended or likely to cause or result in death or physical, sexual, psychological or economic harm or suffering to women, threats of such acts, harassment, coercion and arbitrary deprivation of liberty.[23] The Committee further recalls its recommendation to States parties to repeal provisions that allow, tolerate or condone forms of gender-based violence against women.[24] In the present case, the Committee notes that the author claims to have been targeted by State and non-State

[21] General recommendation No. 28, para. 31 and general recommendation No. 35, para. 12.

[22] CEDAW/C/LKA/CO/7, para. 24; CCPR/C/LKA/CO/5, para. 8; and E/C.12/LKA/CO/5, para. 17.

[23] General recommendation No. 35, para. 14.

[24] Ibid., para. 29 (c) (i).

actors due to her activism and because of being known as being lesbian, including through frequent threats, abuse, attacks and harassment. She also claims that she has had to put in place security protocols for her protection and that of her family, that she organizes events in safe spaces and that she has to ensure that the location of her work is not made public. The Committee further notes that the State party has neither effectively refuted these allegations nor indicated any legal or other measures taken to respect and protect the author's right to a life free from gender-based violence. Accordingly, the Committee finds that the State party has breached the author's rights under article 2 (c)–(f) of the Convention, read in conjunction with general recommendation No. 19 (1992) on violence against women and general recommendation No. 35.

9.4 The Committee notes the author's claim according to which the State party has failed to eliminate the prejudice and stereotypes to which she has been exposed. The author claims that, in addition to the stereotypes she has had to face as a woman, the authorities have subjected her to harmful stereotyping and accusations on account of her being lesbian, including the accusation that she spreads paedophilia. She also claims that the criminalization of same-sex sexual activity by women legitimizes societal prejudice and gender stereotypes, including through the threats and harassment she receives. The Committee notes that decriminalization of consensual same-sex relations is essential to prevent and protect against violence, discrimination and harmful gender stereotypes.[25] However, the State party has neither effectively refuted the author's allegations nor indicated any measures taken to eliminate the prejudices to which she has been exposed as a woman, lesbian and activist. Therefore, the Committee finds that the State party has breached its obligations under article 5 (a), read in conjunction with article 1, of the Convention.

9.5 The Committee notes the author's claim that she has frequently been threatened and faced abuse from the police, the media and the public in connection with her leadership of the Women's Support Group and Equal Ground, and that she has been unable to report this abuse out of fear of being arrested. The Committee also notes the author's claim that the Criminal Investigation Department has placed her and Equal Ground under surveillance and has deemed any homosexual material to constitute pornography. This has forced her to move the organization's materials to a secure location and subjected her to the constant threat of being arrested due to her leadership of Equal Ground. The Committee recalls that States parties should encourage the work of human rights and women's non-governmental organizations.[26] The Committee also recalls that women's ability to participate as active members of civil society is among the prerequisites for creating a society with lasting democracy, peace and gender equality.[27] In the present case, the Committee considers that the State party's authorities have failed to protect the author against, and have partaken in, harassment, abuse and threats against the author's work promoting the rights of the lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex community in Sri Lanka. The Committee finds that these facts amount to a violation of the author's rights under article 7 (c) of the Convention.

9.6 The Committee notes the author's claim that she has been unable to approach the police and file complaints concerning the threats and harassment to which she has been subjected, given that the criminalization of same-sex sexual activity renders her vulnerable to arrest and prosecution. The Committee recalls that States parties are obliged, under articles 2 and 15 of the Convention, to ensure that women have access to the protection and remedies offered through criminal law, and that they are not

[25] A/HRC/35/36, para. 37 and A/HRC/31/57, para. 10.
[26] *Abaida v. Libya* (CEDAW/C/78/D/130/2018), para. 6.5.
[27] General recommendation No. 30 (2013) on women in conflict prevention, conflict and post-conflict situations, para. 42.

exposed to discrimination within the context of those mechanisms, either as victims or as perpetrators of criminal acts.[28] The Committee also recalls in that regard that women are disproportionately criminalized owing to their situation or status, including as lesbian women.[29] The Committee considers that the criminalization under article 365A of the Penal Code of 1883, as amended, of same-sex sexual activity has resulted in much more significant difficulties for the author for being a lesbian woman. In particular, the Committee considers that the criminalization is incompatible with the author's right to file complaints concerning the abuse and threats to which she has been subjected. The Committee therefore finds that the author's rights under article 15 (1) of the Convention have been breached.

9.7 The Committee notes the author's argument that the State party, by criminalizing same-sex sexual conduct between women, has breached her rights to autonomy and choice underpinning article 16 of the Convention, given that her fear of persecution has rendered it difficult for her to find a Sri Lankan partner, that she is subjected to the risk of her home being entered by the police and of being prosecuted on the suspicion of engaging in same-sex sexual activity, and that she has had to keep her door locked and her windows and curtains closed when she is with her partner. The Committee recalls that, whatever the form of a family, the treatment of women in the family both at law and in private must accord with the principles of equality and justice for all people.[30] The Committee considers that the rights enshrined in the Convention belong to all women, including lesbian, bisexual, transgender and intersex women, and that article 16 of the Convention applies also to non-heterosexual relations. The Committee notes that the criminalization of same-sex sexual activity between women in Sri Lanka has meant that the author has had difficulties finding a partner, has to hide her relations and runs the risk of being investigated and prosecuted in that context. The Committee therefore finds that the State party has breached the author's rights under article 16 of the Convention.

10. In accordance with article 7 (3) of the Optional Protocol, the Committee is of the view that the facts before it reveal a violation of the author's rights under articles 2 (a) and (c)–(g) and 5 (a), 7 (c), 15 and 16, read in conjunction with article 1, of the Convention, in the light of general recommendations Nos. 19, 33 and 35.

11. The Committee makes the following recommendations to the State party:

(a) Concerning the author of the communication:

(i) Take immediate and effective action against the threats, harassment and abuse to which the author has been subjected, including through the adoption of preventative and protective measures and, where appropriate, initiate criminal procedures to hold those responsible to account;

(ii) Take all appropriate measures to ensure that the author and her organization can carry out their activism safely and freely;

(iii) Provide the author with appropriate reparation, including adequate compensation, commensurate with the gravity and the ongoing consequences of the violations of her rights;

(b) Generally:

(i) With respect to section 365A of the Penal Code of 1883, decriminalize consensual same-sex sexual conduct between women having passed the age of consent;

[28] General recommendation No. 33 (2015) on women's access to justice, para. 47.
[29] Ibid., para. 49.
[30] General recommendation No. 21 (1994) on equality in marriage and family relations, para. 13.

ANNEX 18

United Nations

A/HRC/WG.6/42/LKA/1

General Assembly

Distr.: General
30 December 2022

Original: English

Human Rights Council
Working Group on the Universal Periodic Review
Forty-second session
23 January–3 February 2023

National report submitted pursuant to Human Rights Council resolutions 5/1 and 16/21*

Sri Lanka

* The present document is being issued without formal editing.

Please recycle

I. Background

1. Sri Lanka is pleased to present its fourth national report under the Universal Periodic Review (UPR), as part of its steadfast commitment to constructive engagement with the United Nations (UN) system. This report presents the status of implementation of the 177 recommendations accepted by Sri Lanka from a total of 230 recommendations received, and the 12 voluntary pledges undertaken during the third cycle of the UPR in November 2017. It enabled identifying challenges and the way forward in furthering human rights in the country.

2. The period under review posed unprecedented challenges for Sri Lanka including the 2019 Easter Sunday terrorist attacks, the COVID-19 pandemic followed by, inter alia, economic hardships. In July 2022, the parliament elected a new President in accordance with the Constitution of Sri Lanka.

II. Methodology

3. Following the conclusion of Sri Lanka's 3rd UPR cycle, the Ministry of Foreign Affairs published the recommendations on its website in the Sinhala and Tamil languages, and to lead the drafting process of the national report, a dedicated Technical Support Unit was established in the Ministry.

4. An inclusive, broad-based process was pursued as per the general guidelines stipulated in the HRC Decision 17/119. The methodology followed in compiling the report was two-pronged: relevant Government stakeholders engaged in collating the required preliminary information; thereafter, open consultations were held with Government stakeholders and civil society from across the country. The first civil society consultation was held in Colombo with the participation of 30 civil society representatives and the second consultation was held in the Northern Province with the participation of 35 civil society representatives. Both consultations were held in hybrid format and the input received from civil society was a constructive contribution. The Human Rights Commission of Sri Lanka (HRCSL) was consulted and contributed its input as an independent entity.

III. Implementation of recommendations and voluntary pledges

A. Legal and institutional framework

Working Group (WG) report A/HRC/37/17 recommendations 116.13, 14, 15 & 59 & Voluntary Pledge 119

5. The 21st Amendment to the Constitution, passed by the Parliament in October 2022, reintroduced salient changes to the present Constitution, including several key elements similar to the 19th Amendment. It would strengthen, *inter alia,* democratic governance and independent oversight of key institutions, the composition of the Constitutional Council and the independent Commissions, public scrutiny of and participation in governance, allocation of Cabinet portfolios, and the continuation of governmental functions.

Legislation on counterterrorism
Recommendations 116.51, 52 & Voluntary Pledge 122

6. Recognizing the importance of protecting human rights while combating acts related to terrorism, and to further improve the cause of human rights and, ensuring national security and fundamental freedoms in Sri Lanka, the Parliament in March 2022, enacted Amendment Act, No. 12 of 2022 substantially amending[1] the Prevention of Terrorism Act (PTA)[2] after 43 years, making it in line with international standards. It has exposed the investigation process under the PTA to the scrutiny of Magistrates and the HRCSL.

- Magistrates are duty-bound to visit a place of detention within forty-eight hours from the time of issuing the Detention Order, and at least once a month (during the period

laws and national reports in response to the UN Treaty bodies. Observations and comments expressed by CSOs during the open consultations held in preparing this national report are given at Annex B.

28. The GoSL remains committed to protecting and promoting freedom of expression and civil society space and ensuring that complaints received on alleged attacks against journalists, human rights defenders and civil society are investigated and prosecuted. The GoSL has taken measures to prevent surveillance that intimidate persons. In 2018, the then Ministry of Public Security, issued a media statement in all three languages notifying the public of the mechanisms available to make a complaint on such incidents, namely: the Special Investigation Unit (SIU) and the "Tell IGP" Operation Room of Sri Lanka Police, the complaints mechanisms of the HRCSL and the National Police Commission (NPC).

29. It is noted that NGOs and international NGOs have been formed under different laws in Sri Lanka, in addition to the Voluntary Social Services Organization (VSSO) Act.[16] In August 2021, the Cabinet approved the drafting of a new Bill to replace the existing VSSO Act. The 'National Collective of CSOs and NGOs' have been requested to submit their proposals to the new Bill and also to nominate two representatives to the Committee appointed to draft the said Bill.

30. Article 14 of the Constitution of Sri Lanka ensures freedom of speech and assembly, and the Courts have consistently upheld these rights. However, as per Article 15 of the Constitution, such rights are restricted in the interest of national security and public order. The Government has reiterated the necessity for protests to be carried out within the framework of the law that does not morph into acts tantamount to criminal obstruction and/or unlawful occupation. Within such ambit, anyone can exercise their rights and freedoms.

E. Cross-cutting issues

Equality and non-discrimination
Recommendations 116.31-39, 60

31. In view of the diversity of the demographic and cultural composition of Sri Lanka, the Sri Lankan legal system provides for a multiplicity of laws to accommodate and preserve the respective cultural and religious rites and traditions of such communities. The general law of the country takes a subordinate position in the sphere of Customary or Personal Laws, as applicable to the respective communities.[17] Therefore, matters such as marriage, divorce, succession to personal property etc. related to specific communities or ethnic/religious groups are being governed by the personal laws applicable to them.

32. As concerns were raised that some of these personal laws are discriminatory, particularly for women and girls, to ensure compliance with equality and non-discrimination provisions enshrined in the Constitution, Sri Lanka has included a policy commitment in its NHRAP to review all legislations.

33. Accordingly, the Land Development Ordinance (LDO) (Amendment) Act[18] was enacted to ensure that both male and female children will equally have rights to succession, inheritance and joint ownership irrespective of gender.[19] The Ministry of Land decided that, "According to the ordinance there was lesser priority given to women when bestowing land, gender equality is to be resolved in this regard. In an event where the succession is not nominated; the person who has developed or in occupancy or in possession of the property or who has the certificate, or the donation given in their name gets the ownership of the land. The names of the adopted children are also to be included in the entitlement schedule".

34. Further, the Muslim Marriages and Divorce Act (MMDA)[20] was identified for review. A ten-member Muslim Law Reforms Advisory Committee appointed by the Minister of Justice in December 2020 has handed over their report to the Hon. Minister in June 2021, and the same has been submitted to the Cabinet of Ministers. The Advisory Committee has been requested to make further observations.

Non-discrimination on grounds of sexual orientation
Recommendations 116.37, 38, 39 & Voluntary Pledge 125

35. The right to equality and non-discrimination guaranteed by the Constitution implicitly includes non-discrimination on grounds of sexual orientation, and this position has been upheld by the Supreme Court of Sri Lanka in a recent pronouncement on Penal Code offences that may be applied to same sex sexual conduct.[21] A number of criminal proceedings filed on grounds of sexual orientation have also been dismissed, accepting submissions that homosexuality is neither a disease of mind nor an offence.[22] Further, Sri Lanka College of Psychiatrists, the country's main medical body on mental health and psychiatry, made a public statement that it does not consider homosexuality a mental illness in 2021.

36. Taking cognizance of the Supreme Court judgement, a number of criminal proceedings on non-discrimination have been revisited. Following consultations in 2022 between civil society representatives working on Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Intersex, Queer + (LGBTIQ+) rights and the IGP, with the participation of all relevant stakeholders, a Senior Deputy IGP was appointed to address issues and difficulties faced by the LGBTIQ+ community.

37. In 2022, a private member's bill was submitted to the Parliament seeking to amend the Penal Code with the aim of protecting the LGBTIQ+ community.

38. The National STD/AIDS control programme[23] of the Ministry of Health (MoH) operates 30 Antiretroviral Medication centres across the country providing services free of charge. Legal gender recognition could be obtained by transgender persons in 3-5 days[24] as per existing regulations.

Reconciliation and accountability

GoSL position on HRC resolution 30/1 and successive HRC resolutions
Recommendations 11689-91 & Voluntary Pledge 128

39. Sri Lanka's withdrawal of co-sponsorship of HRC resolution 30/1 and its categorical rejection of the said resolution and its succeeding resolutions (34/1, 40/1, 46/1, 51/1) was based on grounds of serious constitutional, substantive and procedural issues, as elaborated in the statement by the Minister of Foreign Affairs of Sri Lanka at the High-Level Segment of the UNHRC 43.[25] The decision to co-sponsor resolution 30/1 was not endorsed by the Parliament, as it was in contravention of the Constitution, impinging the sovereignty of the nation.

40. Notwithstanding the rejection of resolution 30/1, Sri Lanka continued its engagement with the Council in a spirit of cooperation and dialogue. The GoSL is of firm belief that measures aimed at promoting domestic reconciliation and human rights, if they are to be meaningful and sustainable, must be based on cooperation with the country concerned, be compatible with the aspirations of its people, and be consonant with its domestic legal framework. In this context, the GoSL has continued to implement post-conflict reconciliation processes through domestic mechanisms.

Domestic mechanisms for national reconciliation
Recommendations 116.63, 64, 65, 69-88, 92-94, 131, 133, 171 & Voluntary Pledge 126

41. During the period under review, the domestic processes, the OMP, the OR, the ONUR and the 'Presidential Commission of Inquiry (PCoI)' have carried out many productive and constructive activities. The Sustainable Development Council (SDC) is an important supportive pillar for these efforts.

42. Some of the key developments during the reporting period are as follows:

(a) The OMP and the OR have become operational with the appointment of Commissioners and necessary financial provisions have been provided to these offices to carry out their statutorily mandated tasks. A victim-centric approach is taken in their engagement with the public.

ANNEX 19

United Nations

A/HRC/53/16

General Assembly

Distr.: General
19 April 2023

Original: English

Human Rights Council
Fifty-third session
19 June–14 July 2023
Agenda item 6
Universal periodic review

Report of the Working Group on the Universal Periodic Review*

Sri Lanka

* The annex is being circulated without formal editing, in the language of submission only.

GE.23-03425 (E) 180423 190423

Please recycle

65.264 **Continue efforts to provide efficient social protection to low-income households and vulnerable groups, as well as equal access to quality education for all children (Malaysia);**

65.265 **Review the domestic laws that are discriminatory against women and prevent gender equality, in particular by establishing a minimum age of 18 years for marriage (Norway);**

65.266 **Undertake awareness-raising campaigns, targeting the tourism sector and the general population, on the prevention of the sexual exploitation of children in travel and tourism, with a wide dissemination of the Global Code of Ethics for Tourism of the World Tourism Organization (Panama);**

65.267 **Enact laws to eradicate the sexual exploitation of girls, boys and adolescents in the context of tourism (Ecuador);**

65.268 **Pursue the development of various policies to ensure the full enjoyment of the rights of persons with disabilities (Turkmenistan);**

65.269 **Develop policies and programmes that promote and protect persons with disabilities and ensure their integration into society (Jordan);**

65.270 **Strengthen the national and local resources allocated to the required facilities for children with disabilities and enhance employment opportunities for persons with disabilities (Gambia);**

65.271 **Take administrative, legislative and other measures to guarantee Indigenous Peoples their fundamental rights, including the recognition of their legal status, access to land, linguistic identity, access to health, education and other fundamental rights (Paraguay);**

65.272 **Repeal sections 365 and 365A of the Penal Code, end the criminalization of same-sex conduct and ensure equality and non-discrimination in relation to sexual orientation and gender identity (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland);**

65.273 **Ensure that the rights of LGBTQI+ persons are respected and take steps to end discrimination and harassment of LGBTQI+ communities, including by amending the Penal Code to decriminalize same-sex relations (United States of America);**

65.274 **Amend the Penal Code in order to decriminalize sexual conduct between consenting persons of the same sex and take concrete measures to combat discrimination and violence against lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex persons (Uruguay);**

65.275 **Repeal the regulatory framework and administrative acts that criminalize, restrict and stigmatize relationships between people of the same sex and/or gender, with a view to guaranteeing respect for the rights and fundamental freedoms of all members of the LGBTIQ community (Argentina);**

65.276 **Amend laws and policies to guarantee the equal rights of women and lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex individuals, including by decriminalizing consensual same-sex conduct (Australia);**

65.277 **Decriminalize same-sex relations, by repealing Sections 365 and 365A of the Penal Code (Canada);**

65.278 **Continue efforts to guarantee the rights of LGBTIQ+ people, by considering a ban on conversion therapies and repealing laws that criminalize homosexuality (Chile);**

65.279 **Repeal all legal provisions criminalizing homosexuality (Costa Rica);**

65.280 **Repeal section 365A of the Penal Code, criminalizing homosexuality, and introduce legislation to prevent criminal and hateful behaviour towards LGBTQI persons (Czechia);**

65.281 **Receive the visit requested by the Independent Expert on protection against violence and discrimination based on sexual orientation and gender identity (France);**

65.282 **Decriminalize and legalize same-sex relations between consenting adults (Iceland);**

65.283 **Ensure that all persons can obtain or amend identity documents as per their self-perceived gender identity, free from medical or diagnostic requirements (Iceland);**

65.284 **Decriminalize same-sex activities in accordance with international human rights standards (Israel);**

65.285 **Increase steps taken to end discrimination based on sexual orientation and sexual identity, including through relevant legislation (Israel);**

65.286 **Repeal all laws that criminalise same-sex relations between consenting adults (Latvia);**

65.287 **Repeal articles 365 and 365A of the Penal Code and specific articles of other laws that criminalize homosexuality (Mexico);**

65.288 **Amend the Penal Code, particularly sections 365 and 365A, to decriminalize consensual same-sex conduct and displays of affection, and repeal the Vagrants Ordinance (Kingdom of the Netherlands);**

65.289 **Take further steps to eradicate all forms of discrimination and violence against minority communities, including women, girls, disabled people and the LGBTQI+ communities (New Zealand);**

65.290 **Repeal sections 365 and 365A of the Penal Code and sections of other laws that criminalize homosexuality (Norway);**

65.291 **Review legislation to fully guarantee the right to equality and non-discrimination, particularly concerning decriminalization and non-discrimination on the grounds of sexual orientation and gender identity (Brazil);**

65.292 **Introduce legal provisions that ensure that all rape and non-consensual sexual acts are recognised in law as illegal regardless of sexual orientation or gender (Malta);**

65.293 **Strengthen measures to protect the rights of migrants and refugees (Morocco);**

65.294 **Ensure the socioeconomic growth of, and address the marginalization faced by, the formerly stateless Tamils of Indian origin in the country (South Africa)**.

66. **All conclusions and/or recommendations contained in the present report reflect the position of the submitting State(s) and/or the State under review. They should not be construed as endorsed by the Working Group as a whole.**

ANNEX 20

United Nations CCPR/C/LKA/CO/6

International Covenant on Civil and Political Rights

Distr.: General
26 April 2023

Original: English

Human Rights Committee

Concluding observations on the sixth periodic report of Sri Lanka*

1. The Committee considered the sixth periodic report of Sri Lanka[1] at its 3969th, 3970th and 3971st meetings,[2] held on 8 and 9 March 2023. At its 3988th meeting, held on 21 March 2023, it adopted the present concluding observations.

A. Introduction

2. The Committee welcomes the submission of the sixth periodic report of Sri Lanka and the information presented therein. It expresses appreciation for the opportunity to renew its constructive dialogue with the State party's delegation on the measures taken during the reporting period to implement the provisions of the Covenant. The Committee is grateful to the State party for its written replies[3] to the list of issues,[4] which were supplemented by the oral responses provided by the delegation, and for the additional information provided to it in writing.

B. Positive aspects

3. The Committee welcomes the adoption by the State party of the following legislative measures:

(a) Office on Missing Persons Act No. 14 of 2016;

(b) Local Authorities Elections (Amendments) Act No. 16 of 2017;

(c) Assistance to and Protection of Victims of Crime and Witnesses (Amendment) Act No. 27 of 2017;

(d) Office for Reparations Act No. 34 of 2018;

(e) International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance Act No. 5 of 2018;

(f) Land Development (Amendment) Act No. 11 of 2022.

4. The Committee also welcomes the ratification of, or accession to, the following international instruments by the State party:

(a) International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance, on 25 May 2016;

* Adopted by the Committee at its 137th session (27 February–24 March 2023).
1 CCPR/C/LKA/6.
2 See CCPR/C/SR.3969, CCPR/C/SR.3970 and CCPR/C/SR.3971.
3 CCPR/C/LKA/RQ/6.
4 CCPR/C/LKA/Q/6.

Please recycle

(b) **To ensure that the legislative process for enacting a new anti-terrorism or national security law is inclusive and transparent and facilitates the free, open and meaningful participation of a wide range of stakeholders, including the Human Rights Commission of Sri Lanka, civil society and the public;**

(c) **To ensure that individuals suspected of, or charged with, terrorist acts or related crimes are provided, in law and in practice, with all appropriate legal safeguards, in particular the rights to be informed of the charges against them, to be brought promptly before a judge and to have access to legal counsel, in line with article 9 of the Covenant and the Committee's general comment No. 35 (2014) on liberty and security of person;**

(d) **To facilitate independent, effective and regular monitoring of all places of detention without prior notice and on an unsupervised basis, including by the Human Rights Commission, to carry out inspections of the situation of individuals detained under the Prevention of Terrorism Act;**

(e) **To ensure that all deaths in custody are promptly, independently and effectively investigated, that perpetrators are held accountable, with penalties commensurate with the seriousness of the crimes, and that victims' families are provided with full reparations.**

Discrimination on the basis of sexual orientation and gender identity

18. While noting the Supreme Court's pronouncement that consensual same-sex activity should not result in custodial sentences, the Committee remains concerned that lesbian, gay, bisexual and transgender persons continue to face criminalization under sections 365, 365A and 399 of the Penal Code and discrimination on a daily basis, including in accessing health care, employment and housing. It is also concerned by reports that lesbian, gay, bisexual and transgender persons are victims of arbitrary arrests and detention and are subjected to forced anal examinations in an attempt to gather evidence for prosecutions for same-sex conduct. It regrets that police officers handling cases of violence against lesbian, gay, bisexual and transgender persons often treat the victims as criminals (arts. 2, 7, 9, 17 and 26).

19. **Bearing in mind the Committee's previous recommendations,**[7] **the State party should step up its efforts:**

(a) **To repeal provisions of the Penal Code, including sections 365, 365A and 399;**

(b) **To provide effective protection against all forms of discrimination and violence, including abuse by police officers, on the basis of sexual orientation and gender identity, both in law and in practice, and ensure that such violations are promptly and effectively investigated, that perpetrators are held accountable, with penalties commensurate with the seriousness of the crimes, and that victims have access to full reparations;**

(c) **To combat negative stereotypes and prejudice against lesbian, gay, bisexual and transgender persons, including through training and awareness-raising campaigns for judges, prosecutors, law enforcement officials and the general public.**

Gender equality

20. While noting the amendment made to the Land Development Ordinance of 1935, which removed certain discriminatory provisions, the Committee is concerned that discriminatory provisions against women remain in force in the areas of marriage, inheritance and property, as set out in personal laws, including the Muslim Marriage and Divorce Act of 1951 and the Jaffna Matrimonial Rights and Inheritance Ordinance of 1911. While noting the positive impact of the mandatory quota for women in local government positions, the Committee regrets the low political representation of women at the national and provincial levels and allegations of harassment and verbal attacks, including defamatory and sexist

[7] Ibid., para. 8.

Decriminalisation

Global Trends with a Focus on Asia

The decriminalisation of consensual same-sex sexual activity between adults is a critical step to complying with international human rights law. Globally, many of these laws, rather than being of local origin, were inherited through British colonialism and retained by default upon independence. Particularly since the late 20th century, there has been a trend which has seen a growing number of countries decriminalise through legislative reform or through judicial intervention.

Decriminalisation through legislative reform in Asia

Over the past decades, several countries in Asia have decriminalised consensual same-sex sexual conduct between adults through laws enacted by Parliament. Most recently, this includes Singapore in 2022 and Bhutan in 2021.

Furthermore, it is worth noting that numerous countries in Asia have no history of criminalising consensual same-sex sexual activity as independent countries, including Cambodia, Laos, the Philippines, Taiwan, Japan (with the exception of a very brief period in the late 1800s) and South Korea.

Singapore (2022)

On 29 November 2022, Singapore's Parliament voted to repeal section 377A of the Penal Code 2008, which had criminalised same-sex sexual activity between men ('gross indecency', carrying a maximum penalty of two years' imprisonment). The law was officially struck from the books on 3 January 2023.[1]

This followed almost a decade of legal cases challenging section 377A, which in February 2022 had resulted in the Singapore Court of Appeal formalising a moratorium on the arrest of men engaged in consensual, same-sex sexual activity. However, the Court had declined to remove section 377A from the statute books.[2]

93 MPs voted in favour of repealing the law, with only three voting against (two from the Workers' Party, one Nominated MP).[3] The initiative was led by the Singaporean government, with an announcement of plans to repeal being made by the Prime Minister in August 2022. It was prompted at least in part by the legal cases which had been brought to challenge the law, and advice by the Attorney General that there was a risk section 377A might be struck down by the courts in a future challenge.[4]

Bhutan (2021)

---

[1] https://www.epw.in/engage/article/repeal-377a-and-future-lgbtq-rights-singapore#:~:text=On%2029%20November%2C%202022%2C%20after,2023%20(Yan%20Han%202023).; https://www.humandignitytrust.org/lgbt-the-law/a-history-of-criminalisation/.
[2] https://www.humandignitytrust.org/lgbt-the-law/a-history-of-criminalisation/.
[3] https://www.straitstimes.com/singapore/politics/parliament-repeals-section-377a-endorses-amendments-protecting-marriage-definition.
[4] https://www.straitstimes.com/singapore/politics/repealing-s377a-the-right-thing-for-govt-parliament-to-do-ministers.

In 2020, the Parliament of Bhutan adopted the Penal Code (Amendment) Act, which amended Penal Code's Section 213 prohibiting "unnatural sex". 63 out of 69 MPs voted in favour of the Bill, with six abstaining.[5] It received royal assent on 17 February 2021, coming into force the same day and decriminalising consensual same-sex sexual activity.[6]

The process had begun in 2019 when the National Assembly, the lower house of Parliament, passed a bill repealing Section 213. The upper house, known as the National Council, unanimously adopted the Penal Code (Amendment) Bill. However, rather than re-affirming the vote of the lower house to remove the criminalising section, they chose to retain the provision and amend it.[7]

Section 213 was amended to the following: "A defendant shall be guilty of the offence of unnatural sex, if the defendant engages in sexual conduct that is against the order of nature. However, homosexuality between adults shall not be considered unnatural sex."[8]

China (1997)

In 1997, China's "hooliganism" laws, which are believed to have criminalised homosexuality, were repealed.[9]

Hong Kong (1991)

Following recommendations made by the Law Reform Commission of Hong Kong in 1983, the Crimes (Amendment) Ordinance was passed in 1991. This amended the law to decriminalise consensual same-sex sexual activity in private between adult males.[10] It also introduced a new provision, Section 118F, which criminalised "homosexual buggery", but not where it takes place in private.[11]

The law provided for strict criteria in relation to the "in private" requirement compared to heterosexual sexual conduct.[12] Furthermore, it provided for an unequal age of consent (16 for heterosexual couples, 21 for male same-sex couples).[13] Both these aspects of the law were challenged before the courts in later years and were held to be discriminatory and unconstitutional (see below for further details), demonstrating the importance of decriminalisation which does not include further discriminatory restrictions on consensual same-sex sexual activity between adults.

Thailand (1957)

---

5 https://thebhutanese.bt/amended-penal-code-decriminalizes-homosexuality-and-is-tougher-on-rapists/.

6 https://www.humandignitytrust.org/lgbt-the-law/a-history-of-criminalisation/; https://76crimes.com/2021/03/11/bhutan-drops-its-law-against-sodomy/.

7 https://www.humandignitytrust.org/lgbt-the-law/a-history-of-criminalisation/.

8 https://www.humandignitytrust.org/news/kings-assent-leads-himalayan-nation-of-bhutan-to-become-latest-country-to-decriminalise-same-sex-activity/.

9 https://www.humandignitytrust.org/lgbt-the-law/a-history-of-criminalisation/.

10 https://www.hkreform.gov.hk/en/publications/rhomosexual.htm#:~:text=The%20key%20recommendation%20was%20to,(Amendment)%20Ordinance%20in%201991..

11 https://www.humandignitytrust.org/wp-content/uploads/resources/Secretary_of_Justice_v_Yau_Yuk_Lung_Zigo.pdf.

12 https://www.humandignitytrust.org/wp-content/uploads/resources/Secretary_of_Justice_v_Yau_Yuk_Lung_Zigo.pdf.

13 https://www.equaldex.com/log/15152.

In 1957, the Thai Penal Code (1956) came into effect, which did not contain any provisions criminalising consensual same-sex sexual activity between adults.[14]

If useful, additional information on the examples of decriminalisation given above can be provided.

Decriminalisation through litigation in Asia

Several countries in Asia have decriminalised consensual same-sex sexual activity through the courts, which have held criminalising provisions to be in breach of LGBT persons' human rights and unconstitutional.

India (2018)

The Supreme Court of India found in *Navtej Singh Johar v Union of India* that the criminalisation of same-sex sexual acts was unconstitutional, as it violated a number of rights including to equality before the law, non-discrimination, freedom of expression, and protection of life and personal liberty.[15]

Hong Kong (2006-7)

In *Leung v Secretary of Justice*, the Hong Kong Court of Appeal held in 2006 that the differential age of consent between same-sex and heterosexual couples (21 as opposed to 16) was in violation of the rights to equality and privacy and therefore unconstitutional.[16]

In 2007, in *Secretary of Justice v Yau Yuk Lung Zigo,* the Hong Kong Court of Final Appeal examined the constitutionality of Section 118F, which criminalised "homosexual buggery" other than in private. The Court held that the differential treatment of LGBT persons, by imposing a statutory offence on male same-sex couples which did not apply to heterosexual couples, was not justified and therefore constitutionally invalid.[17]

Nepal (2007)

The National Code (1963) criminalised "unnatural sexual intercourse", a term which was left undefined and could be interpreted as including same-sex intimacy. In *Sunil Babu Pant and Others v. Nepal Government and Others* (2007), the Nepal Supreme Court ruled that same-sex sexual intercourse was not to be construed as "unnatural".

The Court in *Sunil Babu Pant* held that LGBT people should not be discriminated against in the enjoyment of their rights guaranteed by the Constitution and by international human rights instruments. The Court further took the view that if these matters of intimacy fell within the ambit of the private sphere for heterosexual couples, the same should be secured for LGBT couples; and that the selection of a sexual partner fell entirely within the ambit of the right to self-determination of such an individual.[18]

---

[14] https://www.equaldex.com/log/312; https://database.ilga.org/thailand-lgbti.
[15] https://www.humandignitytrust.org/wp-content/uploads/resources/2018.09.06-Johar-v-India-judgment-Indian-SC.pdf.
[16] https://www.humandignitytrust.org/wp-content/uploads/resources/Leung_v_Secretary_of_Justice.pdf.
[17] https://www.humandignitytrust.org/resources/secretary-of-justice-v-yau-yuk-lung-zigo-hong-kong-court-of-final-appeal-2007-10-hkcfar-335/.
[18] https://www.humandignitytrust.org/wp-content/uploads/resources/Sunil_Babu_Pant_and_others_v_Nepal_Government_and_others.pdf.

Decriminalisation through legislative reform outside Asia

Several jurisdictions outside of Asia have decriminalised through legislative reform since the 2010s, continuing on from trends that began as early as the 1940s and 1950s.

For instance, most recently, in May 2024, Niue enacted the Niue (Sexual Offences) Amendment Bill, removing "buggery" as a criminal offence. The offence had carried a maximum penalty of 10 years' imprisonment, and had been inherited from New Zealand (itself at the time a British protectorate state), which had annexed Niue in 1901. The law had been retained upon independence.[19]

In April 2023, the Parliament of the Cook Islands voted to decriminalise same-sex sexual activity between men. The Crimes Act 1969 had criminalised "indecent acts" and "sodomy", with a maximum penalty of five years' imprisonment. The Crimes (Sexual Offences) Amendment Bill removed these provisions, coming into force on 1 June 2023. The Cook Islands, too, had inherited their provisions from British colonialism.[20]

Other examples of jurisdictions which decriminalised through legislative reform in recent years include:

- Angola (February 2021)
- Gabon (June 2020)
- Seychelles (2016)
- Nauru (2016)
- Mozambique (2015)
- Palau (2014)
- Northern Cyprus (2014)
- São Tomé and Príncipe (2012)
- Lesotho (2012)

Decriminalisation through litigation outside Asia

Finally, there has been a global trend of decriminalisation of consensual same-sex sexual activity through the courts, including:

- Namibia (June 2024)
- Dominica (April 2024)
- Mauritius (October 2023)
- Barbados (December 2022)
- Saint Kitts & Nevis (August 2022)
- Antigua & Barbuda (July 2022)
- Botswana (June 2019)
- Belize (August 2016)

---

[19] https://www.humandignitytrust.org/lgbt-the-law/a-history-of-criminalisation/.
[20] https://www.humandignitytrust.org/lgbt-the-law/a-history-of-criminalisation/.

Human Rights Violations faced by LGBTQ People in Sri Lanka

(October 2023 – October 2024)

An Analysis by BRIDGE to Equality

The Bridge to Equality Project, now in its second phase, documented 326 cases of rights violations from October 2023 to October 2024, with 226 submitted to the Human Rights Commission of Sri Lanka. Focused on marginalized communities, the project highlights systemic discrimination, particularly against LGBTQ individuals, including transgender people and other sexual minorities. The data reveals patterns in perpetrators, victim demographics, and locations, helping inform future policy to protect fundamental rights and improve access to justice.

Key Findings

- 100% of the violations are violations of the Right to equality of the survivors (Article 12 of the Constitution of Sri Lanka. Besides that, the most common violations involve freedom from cruel and degrading treatment (Article 11 of the Constitution).
- Primary perpetrators:
  - Police (194 cases)
  - Hospital staff (45 cases)
- Geographic concentration:
  - Colombo (99 cases)
  - Gampaha (91 cases)
- Outside the Western province, more cases were received from Anuradhapura; 15 cases (4.6%)
- Transpersons whose who are attracted to the opposite gender 53.07%, have been the most affected.
- The next most prevalent sexual orientation amongst the survivors are Gay men: 34.05%
- The most prevalent gender identity amongst the survivors is Transwoman: 42.02% followed by Male (Gay): 33.13%.
- The most prevalent race and religion of the survivors is Sinhala Buddhist but that is due to the concentration of cases in the Western province which is an area with a rather high percentage of Sinhala Buddhist citizens. However, 45 of the survivors are Tamil Hindus.
- Majority of the survivors have a basic formal education with A/L (Advanced Level): 53.37% and O/L (Ordinary Level): 34.97%
- The majority of the survivors fall within the obtaining a monthly income of Rs. 21,000 - 30,000 range, a significant portion of survivors (20.25%) refused to disclose their income and incomes above Rs. 50,000 are less common, with percentages decreasing as the incomes increases.
- The most prevalent age group of the survivors is "21 - 30" at 59.2% followed by the age group "31 - 40" with 21.78%.

Recommendations

1. **Implement training programs for law enforcement and medical staff to reduce discrimination:** A significant number of perpetrators are identified within law enforcement authorities, creating substantial barriers for survivors to report violations or seek justice. To address this, Community-Based Organizations (CBOs) and state institutions must prioritize awareness workshops and sensitization programs specifically targeting these groups.

2. **Expand Outreach in High-Prevalence Areas:** Increase awareness and education campaigns in regions like Colombo, Gampaha, and Anuradhapura to promote rights, encourage reporting, and build trust in legal and medical systems.

3. **Tailored Support for Marginalized Groups:** Develop specialized support programs for transgender individuals and sexual minorities, focusing on mental health, economic empowerment, and community-building.

4. **Use Data for Policy Reform:** Leverage collected data to push for legal reforms that protect LGBTQ+ individuals, particularly transgender people, from systemic discrimination, and ensure regular monitoring for accountability.

BRIDGE to EQUALITY
සමානාත්මතාවය සොයා... சமத்துவத்தை தேடுதல்...

BRIDGE to Equality - BRIDGE project which aims to improve the protection of human rights for LGBTQ people in Sri Lanka through the use of international human rights law to enable justice actors (judges, lawyers and other legal professionals), activists and human rights defenders to improve justice outcomes for the LGBTQ community; with a focus on overcoming challenges imposed by the current legal framework, as well as the overall promotion and protection of human rights of LGBTI people.

BRIDGE is jointly implemented by DAST, National Transgender Network and Young Out Here in partnership with the International Commission of Jurists since 2021.

www.bridge2equality.org
bridgetoequalitycampaign@protonmail.com
facebook.com/BridgetoEquality
instagram.com/bridge.to.equality
twitter.com/B2ECampaign
youtube.com/@bridgetoequality

ANNEX 22B

BRIDGE to EQUALITY

සමානාත්මතාවය සොයා...
சமத்துவத்தை தேடுதல்...

HUMAN RIGHTS VIOLATIONS FACED BY LGBTQ PEOPLE

LGBTQ ප්‍රජාව මුහුණ දෙන මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය කිරීම්

இலங்கையில் LGBTIQ சமூகத்தினர் முகம்கொடுத்த மனித உரிமை மீறல்கள்

(August 2021 – March 2023)

- DOCUMENTED BY BRIDGE TO EQUALITY -

(අගෝස්තු 2021- මාර්තු 2023)

- BRIDGE to Equality විසින් ලේඛණගත කරන ලදී. -

(ஆகஸ்ட் 2021 - மார்ச் 2023)

- BRIDGE செயற்றிட்டத்தின் ஒரு பகுப்பாய்வு -

**ශ්‍රී ලංකාවේ LGBTQ ප්‍රජාව මුහුණ දෙන
මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය කිරීම්**

(අගෝස්තු 2021- මාර්තු 2023)

BRIDGE විසින් කරන ලද විශ්ලේෂණය

BRIDGE to EQUALITY
සමානාත්මතාවය සොයා...
சமத்துவத்தை தேடுதல்...

BRIDGE to Equality විසින් ප්‍රකාශයට පත්කර ඇත.

✉ bridgetoequality@gmail.com

පටුන

පළමු කොටස(පාරිභාෂික පද මාලාව) 30

දෙවන කොටස: හැඳින්වීම 32

තෙවන කොටස: ක්‍රමවේදය 33

සිවුවන කොටස: පැහැදිලි කිරීම් 34

පස්වන කොටස: නඩු විශ්ලේෂණය (මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය වීම්) 35

5.1 වින්දිතයන්ගේ පොදු ලක්ෂණයන්ට එරෙහිව මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය කිරීම් විශ්ලේෂණය කිරීම 37

5.2 මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය වීම් වල ප්‍රවණතාවය 40

5.3 පෞද්ගලික අත්දැකීම් 45

හයවන කොටස: මූලික සොයාගැනීම් 47

හත්වන කොටස: නිගමනය 49

අටවන කොටස: නිර්දේශ 50

සාමාන්‍ය නිර්දේශ 50

විශේෂ නිර්දේශ 51

පළමු කොටස:
පාරිභාෂික පද මාලාව

LGBTQ: LGBTQ යනු සමරිසි පිරිමි, සමරිසි ගැහැණු, ද්වීරිසි, සංක්‍රාන්තික සමාජභාවී, සහ කුවියර හෝ තමාගේ අනන්‍යතාවය පිළිබඳව ගැටලුකාරී තත්වයක පසුවන (questioning) පුද්ගලයන් සඳහා වූ කෙටි යෙදුමකි.

සමරිසි ගැහැණු : ශාරීරිකව, මානසිකව සහ අධ්‍යාත්මිකව වෙනත් කාන්තාවන් වෙත ආකර්ෂණය වන කාන්තාවක්.

සමරිසි පිරිමි : පුරුෂයෙකු තවත් පුරුෂයෙක් වෙත ශාරීරිකවල මානසිකව සහ අධ්‍යාත්මිකව ආකර්ෂණය වීම සමරිසි පිරිමි වේ. මෙය සාමාන්‍යයෙන් පුරුෂයෙකුට ආදරය කරන තවත් පුරුෂයෙක් විස්තර කිරීමට භාවිතා කරන අතර 'සමරිසි ප්‍රජාව' ලෙසින් මුළු LGBTQ ප්‍රජාවම හැඳින්වීම සඳහා නිරතුරුව භාවිතා වේ.

ද්වීරිසි : පිරිමි සහ ගැහැණු යන දෙපාර්ශවය වෙතම ශාරීරිකව, මානසිකව, සහ අධ්‍යාත්මිකව ආකර්ෂණය වන පුද්ගලයෙකි.

සංක්‍රාන්තික සමාජභාවී පුද්ගල : තමාට උපතින් හිමි වී ඇති ලිංගය සමඟ තමාගේ පුද්ගල අනන්‍යතාවය සහ සමාජභාවය පිළිබඳ හැඟීම අනුරූප නොවන පුද්ගලයෙකි.

තමාගේ අනන්‍යතාවය පිළිබඳව ගැටලුකාරී තත්ත්වයක පසුවන : (questioning): තමාගේ ලිංගිකත්වය හෝ සමාජභාවී අනන්‍යතාවය පිළිබඳ ගැටලුකාරී තත්වයක පසුවන (questioning) පුද්ගලයෙක්.

කුවියර : විෂමරිසි (Straight) සහ සිස් සමාජභාවී (Cisgender) හැර වෙනත් ලිංගික සහ සමාජභාවී අනන්‍යතාවන් විස්තර කරන වචනයකි. සමරිසි ස්ත්‍රීන්, සමරිසි පිරිමින්, ද්වීරිසි පුද්ගලයන්, සහ සංක්‍රාන්තික සමාජභාවී පුද්ගලයන් සියලු දෙනාම කුවියර යන පදයෙන් හඳුනා ගත හැකිය.

සිස් සමාජභාවී : (Cis-gender) පුද්ගල අනන්‍යතාවය සහ සමාජභාවී අනන්‍යතාවය පිළිබඳ හැඟීම ඔවුන්ගේ උපන් ලිංගයට අනුරූප වන පුද්ගලයෙකු හැඳින්වීමට

වින්දිතයන් : මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය වීමකට හෝ සාමාන්‍ය අපරාධයකට මුහුණ දුන් LGBTQ පුද්ගලයන් මෙලෙස හැඳින්වේ.

අපරාධකරුවන් (චූදිතයන්) : මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය වීම් සහ පොදු අපරාධවලට ලක්ව වින්දිතයන් එම තත්ත්වයට පත් කළ පුද්ගලයන්.

ප්‍රලේඛන නිලධාරීන් (DOs)**:** වින්දිතයන් සෙවීමේ කාර්යය භාරව සිටින මොවුන් YOH සහ NTN සමඟ බිම් මට්ටමේ සේවය කරන ක්ෂේත්‍ර නිලධාරීන් වේ. මොවුන් බොහෝ විට ප්‍රජාව තුළ සම්බන්ධතා සහ සැලකිය යුතු සමාජ මාධ්‍ය බලපෑමක් ඇති ප්‍රජාවේ සාමාජිකයන්ය.

මූලික අයිතිවාසිකම්: ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ කළ පිළිගන්නා ලද මානව හිමිකම් මූලික අයිතිවාසිකම් යනුවෙන් හඳුන්වයි. ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 4 වන ව්‍යවස්ථාවේ (ඈ) අනුව්‍යවස්ථාවට අනුව, ඒවා "සියලු පාලන ආයතන විසින් ගරු කරනු ලැබිය යුත්තේ ය; ආරක්ෂා කරනු ලැබිය යුත්තේ ය; වර්ධනය කරනු ලැබිය යුත්තේ ය. තව ද, ඒ මූලික අයිතිවාසිකම් මෙහි මින් මතු විධිවිධාන සලස්වා ඇති ආකාරයට සහ ප්‍රමාණයට මිස සංක්ෂිප්ත කිරීම, සීමා කිරීම හෝ අහිමි කිරීම නොකළ යුත්තේ ය". මෙම අයිතිවාසිකම් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ III වන පරිච්ඡේදයේ දක්වා ඇති අතර 11, 12, 13 සහ 14 යන ව්‍යවස්ථාවන් ඇතුළත් වේ.

සාමාන්‍ය අපරාධ: පුද්ගලයන්ට එරෙහිව සිදු කෙරෙන සාපරාධී වැරදි සාමාන්‍ය අපරාධ වේ. සාමාන්‍ය අපරාධවලින් බොහෝමයක් ශ්‍රී ලංකාවේ 1883 අංක 2 දරණ දණ්ඩ නීති සංග්‍රහ ආඥාපනතෙහි නිර්වචනය කර ඇති අතර තවත් අපරාධ සමහරක් 2009 අංක 8 දරණ මෝටර් වාහන පනත, 1842 පාදඩ ආඥා පනත වැනි නීතින්ද මගින් අර්ථ දක්වා ඇත.

හඳුනාගැනීමේ සාධක: වයස, සමාජභාවය, ලිංගික දිශානතිය, භූගෝලීය පිහිටීම, ආර්ථික තත්ත්වය යනාදී ලෙස වින්දිතයන්ට පොදුවේ ඇති විවිධ සාධක මේවා වේ.

පිටතට පැමිණි තත්වය (Out status) **:** වින්දිතයන් ඔවුන්ගේ ලිංගික දිශානතිය/සමාජභාවී අනන්‍යතාවය පිළිබඳව ප්‍රසිද්ධියේ පවසා ඇත් ද යන්න.

සුළු ජනවාර්ගික කණ්ඩායම්: මෙය ශ්‍රී ලංකාවේ සුළුතර ජනවාර්ගික කණ්ඩායම් වෙත යොමු වේ. මෙම දත්ත සංක්ෂිප්තයේ වැඩි වශයෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ උතුරු සහ නැගෙනහිර පළාත්වල වෙසෙන දෙමළ සහ මුස්ලිම් ජාතිකයන් පිළිබඳව ඇතුළත් වේ.

දෙවන කොටස:
හැඳින්වීම

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ (1978 දී පනවන ලද) 12 වන ව්‍යවස්ථාවේ 2 වන අනු ව්‍යවස්ථාව යටතේ 'ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය' සහ "ඉන් කවර හෝ හේතුවක්" මත පදනම්ව වෙනස් කොට සැලකීමෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ පුද්ගලයන් ආරක්ෂා වී ඇත. කෙසේ වෙතත්, "කාමුක සංසර්ගය" සහ සමරිසි පුද්ගලයින් අතර තදබල අශෝභන ක්‍රියාවන් (නීතියේ විස්තර කර ඇති ආකාරයට "ස්වභාව ධර්මයට විරුද්ධව සිදු කරන ක්‍රියා") 1833 ශ්‍රී ලංකා දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ 365 සහ 365අ යන වගන්තීන් යටතේ අපරාධයක් ලෙස සලකනු ලැබේ. මෙමඟින් මෙම ක්‍රියාවන්ට සම්බන්ධ වූවන් සමාජභාවය පිළිබඳ නොසලකා සමරිසි ලිංගික ක්‍රියා ලෙස සලකමින් සාපරාධී කරනු ලැබේ. මෙම දණ්ඩ නීතින් මඟින්, විවිධ සමාජ අපවාදයන් ඇතුලුව LGBTQ ප්‍රජාව දශක ගණනාවක් තිස්සේ අගතීන්, අසාධාරණයන් සහ ප්‍රචණ්ඩත්වයන් රාශියකට ලක් කර ඇත. සමරිසි සබඳතා සාපරාධීකරණය කිරීම පිළිබඳ සටන 1990 අගභාගයේ මතුවී, එතැන් පටන් ශක්තිමත්ව වර්ධනය වුවද මෙම නීතිමය, දේශපාලන සහ සමාජයීය බාධක තවමත් පවතී. මෙම දත්ත විශ්ලේෂණ සංක්ෂිප්තයේ අරමුණු වන්නේ:

- LGBTQ ප්‍රජාව නිරූපණය කරනු ලබන යම් කුලකයට එරෙහිව සිදු කරන ලද වැරදි සහ මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය කිරීම පිළිබඳ විශ්ලේෂණය කිරීම.

- ප්‍රජාවේ සාමාජිකයින් මුහුණ දෙන ප්‍රධාන ගැටලු, වඩාත් බහුලව සිදුවන සාමාන්‍ය අපරාධ සහ මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය කිරීම්වලට අදාළ පොදු ලක්ෂණ සහ එම අපරාධ සහ උල්ලංඝණයන් සිදු කරනු ලැබූ අපරාධකරුවන් පිළිබඳ ප්‍රමාණාත්මක විශ්ලේෂණයක් සැපයීම.

- LGBTQ ප්‍රජාව මුහුණ දෙන ගෘහස්ථ ගැටලු අවබෝධ කර ගැනීමේදී ක්‍රියාකාරීන්, නීතිඥයින් සහ මානව හිමිකම් ආරක්ෂකයින්ගේ වැඩවලට සහය දීමට සහ ඔවුන්ගේ දැනුම ශක්තිමත් කිරීම.

- ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව (HRCSL) සහ එක්සත් ජාතීන්ගේ මානව හිමිකම් යාන්ත්‍රණ ද ඇතුළුව ලිංගික දිශානතිය සහ සමාජභාවී අනන්‍යතාවය සහ ප්‍රකාශනය පිළිබඳව එක්සත් ජාතීන්ගේ ස්වාධීන විශේෂඥයින් සමඟ සම්බන්ධ වීම.

- වත්මන් නීතිමය රාමුව මඟින් පනවා ඇති අභියෝග ජය ගැනීමල LGBTQ ප්‍රජාවගේ මානව හිමිකම් ප්‍රවර්ධනය සහ ආරක්ෂාව සඳහා පහසුකම් සැලසීම කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීම.

තෙවන කොටස:
ක්‍රමවේදය

මෙම දත්ත මඟින් Young Out Here (YOH) සහ National Transgender Network (NTN) යන සංවිධාන දෙකේ සහාය ඇතිව වසර දෙකක් පුරාවට රැස් කරන ලද මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය වීමේ සිද්ධීන් 235ක් පිළිබඳව ප්‍රමාණාත්මකව විශ්ලේෂණය කරයි. මෙහි අරමුණ ශ්‍රී ලංකාවේ LGBTQ ප්‍රජාව මුහුණ දෙන ගැටලු විශ්ලේෂණය කිරීම වේ.

ප්‍රලේඛන නිලධාරීන් විසින් සම්මුඛ පරීක්ෂණ ආකාරයෙන් YOH සහ NTN යන සංවිධාන සිද්ධීන් එකතු කරන ලදී (YOH සහ NTN යන සංවිධාන දෙකටම ප්‍රලේඛන නිලධාරීන් 10 බැගින් සිටී). ඔවුන්ගේ පෞද්ගලික සම්බන්ධතා භාවිතා කරමින් ප්‍රලේඛන නිලධාරීන් වින්දිතයන් වෙත ළඟා වී ඇත. ඉන් අනතුරුව ඔවුන් වින්දිතයන් සමඟ සම්මුඛ සාකච්ඡා පවත්වා, YOH සහ NTN හි දේශීය නීති උපදේශක විසින් කෙටුම්පත් කරන ලද තොරතුරු රැස් කිරීමේ පත්‍රිකා පුරවා ඔවුන්ට එරෙහිව සිදු වූ මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය වීම් සම්බන්ධයෙන් තොරතුරු රැස් කර ඇත. වින්දිතයන් පොලිසියට හෝ මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවට පැමිණිල්ල ඉදිරිපත් කිරීමට කැමැත්ත පළ කර ඇති අවස්ථාවලදී, ඔවුන්ගේ ලිඛිත අනුමැතිය ඇතිව අදාළ ආයතන වෙත ඉදිරිපත් කර අනෙකුත් ඒවා ලේඛනගත කිරීම සඳහා සටහන් කර ඇත.

දැනටමත් පවතින ජාල භාවිතා කරමින් උතුරු-නැගෙනහිර ප්‍රදේශවලින් සිද්ධීන් රැස් කිරීමට BRIDGE ව්‍යාපෘතිය මඟින් පියවර ගන්නා ලදී. නමුත්, උතුරු නැගෙනහිර පළාත් වල දත්ත එකතු කිරීමට සීමිත මූලාශ්‍ර ප්‍රමාණයක් තිබීම නිසා, එම පළාත්වලට ප්‍රලේඛන නිළධාරීන් දෙදෙනෙකු පමණක් සිටී. 2023-2023 කාලය තුළ, උතුරු නැගෙනහිර පළාත්වලින් දත්ත රැස් කිරීම සඳහා පවතින ජාල සවිමත් කිරීමට BRIDGE කණ්ඩායමට හැකි වී ඇත. එමනිසා, මෙකී සන්දර්භය තුළ සපයන ලද දත්ත තේරුම් ගත යුතුය.

මෙහි ඇතුලත් දත්ත මගින් ශ්‍රී ලංකාව තුළ LGBTQ පුද්ගලයන්ට එරෙහිව බහුලව පවතින උල්ලංඝණයන් හඳුනාගනු ලබයි. එසේම, එසේ හඳුනාගත් සිද්ධීන් භාවිතයෙන්, වයස, සමාජභාවය, ලිංගික දිශානතිය, භූගෝලීය පිහිටීම, ආර්ථික තත්ත්වය, උල්ලංඝණය වර්ගය, අවශ්‍ය වූ පිළියම වැනි පොදු ලක්ෂණ මත පදනම්ව වූදිතයන් ගණනය කර, මූලික සොයාගැනීම් හඳුනා ගැනීම සිදු කරනු ලබයි.

සිවුවන කොටස:

පැහැදිලි කිරීම්

4.1 මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය කිරීම් යනු කුමක්ද?

මානව හිමිකම් යනු උපතේ සිට මරණය දක්වා ලෝකයේ සෑම පුද්ගලයෙකුටම අයත් වන මූලික අයිතිවාසිකම් වේ. මූලික අයිතිවාසිකම් යනු ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් පිළිගන්නා ලද අයිතිවාසිකම් සමූහයකි.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මඟින් රටේ නීතිය යටතේ ආරක්ෂා කර ඇති පුරවැසියන්ගේ මූලික අයිතිවාසිකම් ප්‍රකාශ කොට පිළිගනී . ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 4 (ඈ) ව්‍යවස්ථාව රජයේ සියලුම පාලන ආයතන වෙත යොමු කර ඇති අතර පුද්ගලයන්ගේ මූලික අයිතිවාසිකම්වලට ගරු කිරීම සහ සුරක්ෂිත කිරීම මඟින් ඔවුන්ගේ පරමාධිපත්‍යය ආරක්ෂා කිරීම අරමුණු කරයි. මෙම අයිතිවාසිකම් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ III වන පරිච්ඡේදය මඟින් ආරක්ෂා කර ඇති අතර එම පරිච්ඡේදය යටතේම 10, 11, 12, 13, සහ 14 යන ව්‍යවස්ථාවල දක්වා ඇත. මෙම අයිතිවාසිකම් අතර සිතීමේ නිදහස, හෘදය සාක්ෂියේ නිදහස සහ ආගමික නිදහස (10 වැනි ව්‍යවස්ථාව), කෲර, අමානුෂික හෝ අවමන් සහගත සැලකිල්ලකට එරෙහිව ආරක්ෂා වීමේ අයිතිය (11 වැනි ව්‍යවස්ථාව), නීතිය යටතේ සමාන ආරක්ෂාවක් තිබීම සහ වර්ගය, ආගම, භාෂාව, කුලය, ස්ත්‍රී පුරුෂ භේදය, දේශපාලන මතය හෝ උපන් ස්ථානය යන හේතු මත පදනම්ව වෙනස්කමකට භාජනය නොවීමට ඇති අයිතිය (12 වන ව්‍යසවථාවේ 1 වන සහ 2 වන අනු ව්‍යවස්ථා), නීත්‍යානුකූල නොවන අත්අඩංගුවට ගැනීම්වලින් සහ රඳවා තබා ගැනීමෙන් ආරක්ෂා වීම සහ සාධාරණ නඩු විභාගයකට ඇති අයිතිය (13 වන ව්‍යවස්ථාවේ (1) (2) (3) වන අනු ව්‍යවස්ථා) සහ වරදකරු යයි ඔප්පු කරනු ලබන තෙක් නිර්දෝෂී යයි පූර්වානුමාන කිරීම (13 වැනි ව්‍යවස්ථාව 5 වන අනු ව්‍යවස්ථාව), භාෂණයේ නිදහස, රැස්වීමේ නිදහස, වෘත්තීය සමිතිවලට බැඳීමේ නිදහස යනාදිය සහ තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිය (14 වැනි ව්‍යවස්ථාව) යන ව්‍යවස්ථාවන් ඇතුළත් වේ.

[1] ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 4 (ඈ) යන ව්‍යවස්ථාව: ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් ප්‍රකාශ කොට පිළිගනු ලබන මූලික අයිතිවාසිකම් සියලු පාලන ආයතන විසින් ගරු කරනු ලැබිය යුත්තේය: ආරක්ෂා කරනු ලැබිය යුත්තේ ය: වර්ධනය කරනු ලැබිය යුත්තේ ය. තව ද, ඒ මූලික අයිතිවාසිකම් මෙහි මින් මතු විධිවිධාන සලස්වා ඇති ආකාරයට සහ ප්‍රමාණයට මිස සංක්ෂිප්ත කිරීම, සීමා කිරීම හෝ අහිමි කිරීම නොකළ යුත්තේය.

පස්වන කොටස:

නඩු විශ්ලේෂණය (මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය වීම්)

මෙම දත්ත මගින් සිදුවීම් 235ක් ප්‍රමාණාත්මකව විශ්ලේෂණය කරයි. ඉන් සිදුවීම් 149ක් **මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව HRCSL වෙත ඉදිරිපත් කර ඇති නමුත්**, ඉතිරි සිදුවීම් වල වින්දිතයන් එසේ HRCSL වෙත තම ප්‍රශ්නය ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා කැමැත්ත පළ කර නැත.

එසේ හඳුනාගත් මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය කිරීම් අතර, 11 වන ව්‍යවස්ථාව[2], 12(1)[3] සහ 12(2)[4] ව්‍යවස්ථාව, 13 වැනි ව්‍යවස්ථාව[5], 14 වැනි ව්‍යවස්ථාව[6] සහ 14අ ව්‍යවස්ථාව[7] වැනි ව්‍යවස්ථාවන් උල්ලංඝණය කිරීම් ඇතුළත් වේ. මේ අතරින් වඩාත්ම බහුල වන උල්ලංඝණය කිරීම වනුයේ, 12 වන ව්‍යවස්ථාව උල්ලංඝණය කිරීම වේ (100%). මෙයට හේතුව වනුයේ මෙම උල්ලංඝණය කිරීම් සියල්ලම, 12 වන ව්‍යවස්ථාවද ඇතුලුව, අනෙකුත් ව්‍යස්ථාවන් උල්ලංඝණය කිරීම යි. මීලගට බහුල උල්ලංඝණය කිරීම් වනුයේ, 11 වන ව්‍යවස්ථාව උල්ලංඝණය කිරීම (56%), 13 වන ව්‍යවස්ථාව උල්ලංඝණය කිරීම (6%), 14 වන ව්‍යවස්ථාව උල්ලංඝණය කිරීම (2.17%) සහ 14අ වන ව්‍යවස්ථාව උල්ලංඝණය කිරීම (0.50%) වේ.

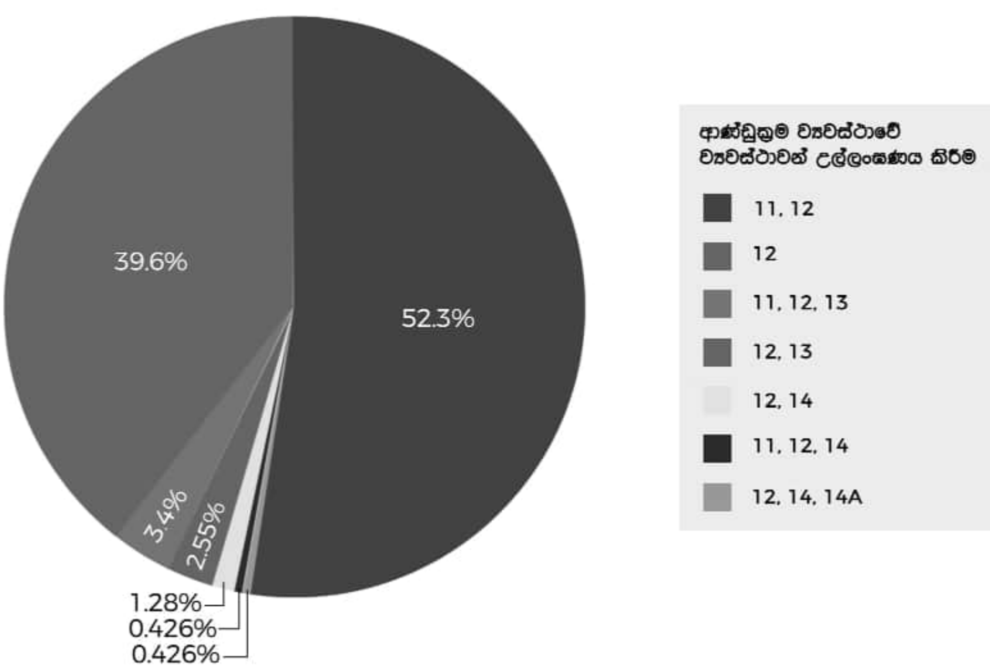

මෙම විශ්ලේෂණයෙන් පෙන්නුම් කරන ආකාරයට, වඩාත්ම බහුල උල්ලංඝණය කිරීම් වනුයේ, 11 වන ව්‍යවස්ථාව එකතුව 12 වන ව්‍යවස්ථාව උල්ලංඝණය කිරීම වේ.

---

[2] **11 වැනි ව්‍යවස්ථාව**: කිසිම තැනැත්තකු වධ හිංසාවලට හෝ කෲර, අමානුෂික හෝ අවමන් සහගත සැලකිල්ලකට නැතහොත් දඬුවමකට යටත් නොකළ යුත්තේ ය.

[3] **12 වැනි ව්‍යවස්ථාව (1)**: නීතිය පසිඳලීම සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම ද, නීතියේ රැකවරණය ද, සර්ව සාධාරණ විය යුත්තේ ය.

[4] **12 වැනි ව්‍යවස්ථාව (2)**: කිසිම පුරවැසියෙකු වර්ගය, ආගම, භාෂාව, කුලය, ස්ත්‍රී පුරුෂ භේදය, දේශපාලන මතය හෝ උපන් ස්ථානය යන හේතු මත හෝ ඉන් කවර හේතුවක් මත හෝ වෙනස්කමකට හෝ විශේෂයකට හෝ භාජන නොවිය යුත්තේ ය.

[5] **13 වැනි ව්‍යවස්ථාව (1)** නීතියෙන් නියම කරනු ලැබූ කාර්ය පටිපාටියට අනුකූලව මිස කිසිම තැනැත්තෙකු සිරභාරයට ගැනීම නොකළ යුත්තේ ය. යම් තැනැත්තෙකු සිරභාරයට ගනු ලබන්නේ යම් හේතුවක් මතද ඒ හේතුව ඒ තැනැත්තාට දැන් විය යුත්තේය. **(2)** අත්අඩංගුවෙහි තබා ගනු ලැබූ හෝ රඳවා තබා ගනු ලැබූ හෝ අන්‍ය ආකාරයකින් පෞද්ගලික නිදහස අහිමි කරනු ලැබූ හෝ සෑම තැනැත්තකුම නීතියෙන් නියම කරනු ලැබූ කාර්ය පටිපාටිය අනුව ආසන්නතම නිසි අධිකරණයේ විනිශ්චකාරවරයා ඉදිරියට ගෙන යා යුතු අතර, නීතියෙන් නියම කරනු ලැබූ කාර්ය පටිපාටියට අනුකූලව ඒ විනිශ්චකාරවරයා විසින් කරනු ලැබූ ආඥාව මත සහ ආඥාව ප්‍රකාරව මිස, ඒ තැනැත්තා තවදුරටත් අත්අඩංගුවෙහි තබා ගැනීම හෝ රඳවා තබා ගැනීම හෝ ඒ තැනැත්තාගේ පෞද්ගලික නිදහස අහිමි කිරීම හෝ නොකළ යුත්තේ ය.

[6] **14 වන ව්‍යවස්ථාවට අනුව**: (1) සෑම පුරවැසියකුටම - **(අ)** භාෂණයේ නිදහසට සහ ප්‍රකාශනය ඇතුලු අදහස් පළ කිරීමේ නිදහසට; **(ආ)** සාමකාමීව රැස්වීමේ නිදහසට; **(ඇ)** සමාගමයේ නිදහසට **(ඈ)** වෘත්තිය සමිති පිහිටුවීමේ සහ වෘත්තිය සමිතිවලට බැඳීමේ නිදහසට; **(ඉ)** එකලාව හෝ අන් අය හා සමඟ, ප්‍රසිද්ධියේ හෝ පුද්ගලිකව තම ආගම, ලබ්ධිය හෝ විශ්වාසය ඇදහීමෙන්, පිළිපැදීමෙන්, ප්‍රගුණ කිරීමෙන් සහ ඉගැන්වීමෙන් ප්‍රකාශ කිරීමේ නිදහසට

[7] **14 වන ව්‍යවස්ථාවේ (අ) අනු ව්‍යවස්ථාවට අනුව**: (1) සෑම පුරවැසියකුගේම අයිතියක් ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා හෝ ආරක්ෂා කිරීම සඳහා අවශ්‍ය වූ යම් තොරතුරක් වෙත නීතියෙන් සලසා ඇති පරිදි ප්‍රවේශ වීමේ අයිතිවාසිකම ඇත්තේය.

චූදිතයන් 235 දෙනාගෙන් බහුතරයක් (96) පොලිසිය සහ වෛද්‍ය අංශය වන බවට නිගමනය කරන ලදී.

චූදිතයන්	සංඛ්‍යාතය	ප්‍රතිශතය %
පොලිසිය	96	40.85%
වෛද්‍ය අංශය	64	27.27%
ග්‍රාම නිලධාරීන් / නගර සභා නිලධාරීන්	22	9.78%
ප්‍රාදේශීය ලේකම්	9	4.25%
හමුදා	8	3.40%
රජයේ පාසල් සේවකයන්	5	2.13%
රෙජිස්ට්‍රාර් ජනරාල් දෙපාර්තමේන්තුව	6	2.55%
දුම්රියපොළ සේවකයන්	3	1.28%
වෘත්තීය පුහුණු අධිකාරිය	2	0.85%
ශ්‍රී ලංකා විභාග දෙපාර්තමේන්තුව	2	0.85%
ශ්‍රී ලංගම බස් සේවකයන්	2	0.85%
නීතිපති දෙපාර්තන්මේන්තුව	2	0.85%
ළමා හා කාන්තා කටයුතු කාර්යංශය	1	0.43%
සඳහන් කර නැත	1	0.43%
හමුදා පොලීසිය	1	0.43%
ග්‍රාම නිලධාරී	1	0.43%
ලංකා ධීවර වරාය නීතිගත සංස්ථාව	1	0.43%
කම්කරු දෙපාර්තමේන්තුව	1	0.43%
රජයේ බැංකු	1	0.43%
පළාත් සභාව	3	1.25%
නගර සභාව	1	0.43%
නාවික හමුදාව	1	0.43%

5.1 වින්දිතයන්ගේ පොදු ලක්ෂණයන්ට එරෙහිව මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය කිරීම් විශ්ලේෂණය කිරීම

දිස්ත්‍රික්කය	සංඛ්‍යාතය	ප්‍රතිශතය %
ගම්පහ	57	24.26%
ගාල්ල	35	14.89%
කොළඹ	35	14.89%
යාපනය	15	6.38%
පුත්තලම	14	5.95%
නුවර	11	4.68%
අනුරාධපුර	10	4.26%
මඩකලපුව	8	3.40%
කෑගල්ල	7	2.98%
කුරුණෑගල	8	3.44%
අම්පාර	6	2.55%
පොළොන්නරුව	3	1.28%
නුවරඑළිය	3	1.28%
රත්නපුර	3	1.27%
හම්බන්තොට	3	1.27%
මන්නාරම	2	0.85%
මාතර	3	1.27%

උතුරු නැගෙනහිර ප්‍රදේශවල සිටින සීමිත ප්‍රලේඛන නිලධාරීන් සංඛ්‍යාව නිසා, එම පළාත්වලින් සීමිත නඩු සංඛ්‍යාවක් ලැබී ඇත. එම නිසා ඉහත නිරූපණය ජනඝණත්වයේ පිහිටීම පිළිබඳ නිවැරදි නිරූපණයක් නොවිය හැකිය.

වයස	සංඛ්‍යාතය	ප්‍රතිශතය %
21-30	128	54.47%
31-40	65	27.66%
41-50	23	9.79%
සඳහන් කර නැත	9	3.83%
50 හෝ ඊට වැඩි	5	2.13%
16-20	5	2.13%

සමාජභාවී අනන්‍යතාවය	සංඛ්‍යාතය	ප්‍රතිශතය %
සංක්‍රාන්තික සමාජභාවී ස්ත්‍රී	87	37.02%
සංක්‍රාන්තික සමාජභාවී පුරුෂ	85	36.17%
ස්ත්‍රී	32	13.62%
ද්විමය නොවන	21	8.94%
සඳහන් කර නැත	9	3.83%
සමාජභාවී අනන්‍යතාවය	1	0.43%

ලිංගික දිශානතිය	සංඛ්‍යාතය	ප්‍රතිශතය %
විෂම රිසි	60	25.53%
සඳහන් කර නැත	52	22.13%
සමරිසි පිරිමි	49	20.85%
සමරිසි ස්ත්‍රී	36	15.32%
සමරිසි	24	10.21%
ලිංගික දිශානතිය	7	2.98%
Pansexual	3	1.28%
කුවියර	2	0.85%
වෙනත්	2	0.85%

අධ්‍යාපනය	සංඛ්‍යාතය	ප්‍රතිශතය %
උසස් පෙළ	121	51.49%
සාමාන්‍ය පෙළ	60	25.53%
උපාධි	21	8.94%
ප්‍රාථමික අධ්‍යාපනය	15	6.38%
සඳහන් කර නැත	9	3.83%
අධ්‍යාපනික සුදුසුකමක් නැත	4	1.70%
ඩිප්ලෝමා	3	1.28%
පශ්චාත් උපාධි	1	0.43%
ශාස්ත්‍රපති	1	0.43%

ආදායම් තත්ත්වය	සංඛ්‍යාතය	ප්‍රතිශතය %
20,000-40,000	82	34.89%
10,000-20,000	54	22.98%
40,000 හෝ ඊට වැඩි	44	18.72%
ආදයමක් නැත	33	14.04%
සඳහන් කර නැත	16	6.81%
අක්‍රමවත්	6	2.55%

ජනවර්ගය	සංඛ්‍යාතය	ප්‍රතිශතය %
සිංහල	170	72.34%
දෙමළ	40	17.02%
මුස්ලිම්	14	5.96%
සඳහන් කර නැත	11	4.68%

ආගම	සංඛ්‍යාතය	ප්‍රතිශතය %
බුද්ධාගම	154	65.53%
හින්දු	36	15.32%
ඉස්ලාම්	15	6.38%
සඳහන් කර නැත	11	4.68%
කතෝලික	10	4.26%
ක්‍රිස්තියානි	6	2.55%
නිරාගමික	3	1.28%

5.2 මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය වීම්වල ප්‍රවණතාවය

වින්දිතයන්ගේ වාර්ගිකත්වය සහ මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය කිරීම් අතර සහසම්බන්ධය

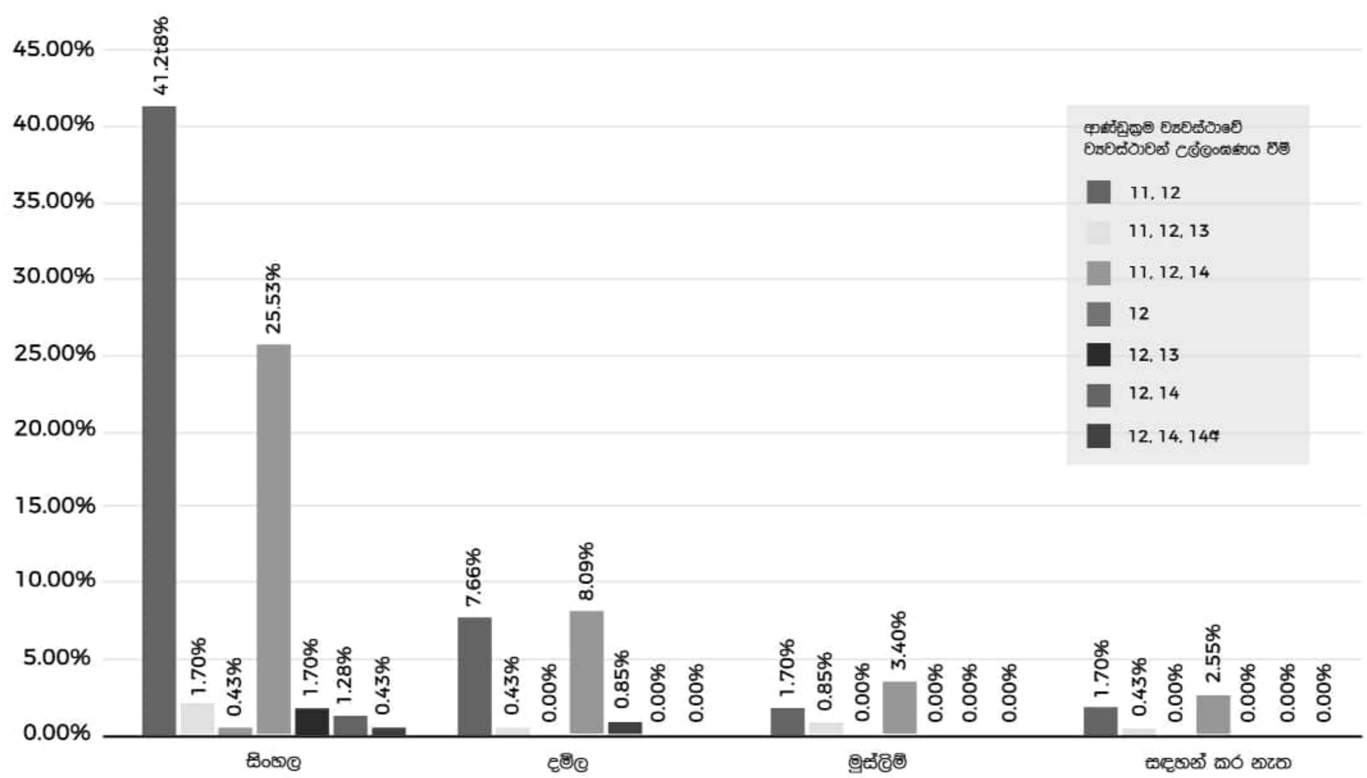

මෙම ස්ථම්භ ප්‍රස්ථාර නිරූපණයෙන් පෙන්නුම් කරන ආකාරයට 11 වන ව්‍යවස්ථාව සහ 12 වන ව්‍යවස්ථාව උල්ලංඝණය කිරීම් වඩාත් බහුල වූ උල්ලංඝණයන් වන අතර, එයට යටත් වන වින්දිතයන් බහුතරයක් සිංහල වාර්ගික කණ්ඩායමට අයත් වේ.

උතුරු හා නැඟෙනහිර පළාත්වලින් දත්ත නොමැති වුවද දෙමළ ජනයාට එරෙහිව 12 ව්‍යවස්ථාව උල්ලංඝණය කිරීම් සැලකිය යුතු මට්ටමක පවතී.

වින්දිතයන්ගේ වාර්ගිකත්වය සහ මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය කිරීම් අතර සහසම්බන්ධය

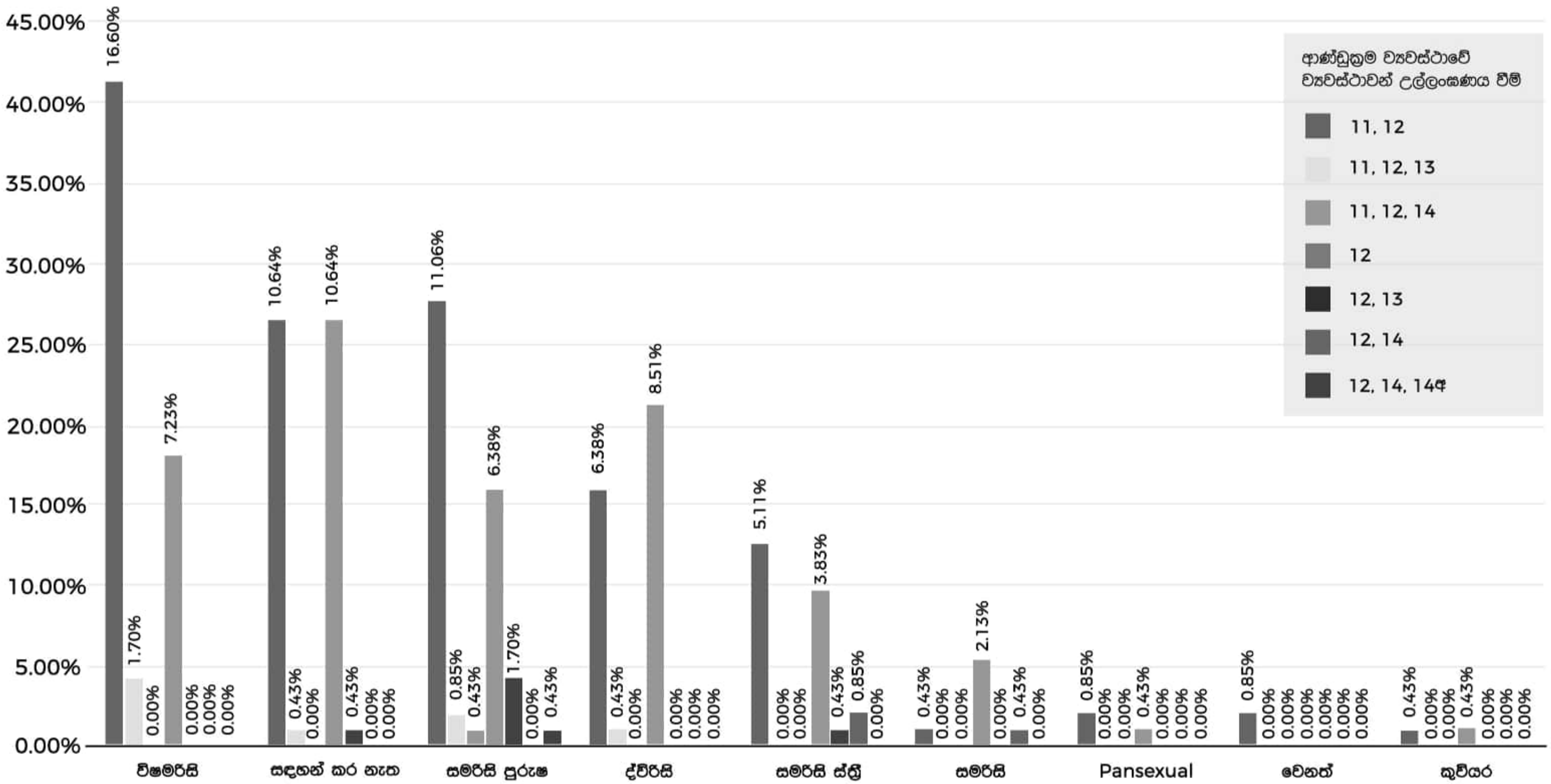

මෙම ස්ථම්භ ප්‍රස්ථාර නිරූපණයෙන් පෙන්නුම් කරන ආකාරයට වඩාත්ම ප්‍රචලිත උල්ලංඝණය 11 වන ව්‍යවස්ථාව සහ 12 වන ව්‍යවස්ථාව උල්ලංඝණය කිරීම වන අතරල මේ සම්බන්ධයෙන් වඩාත්ම අවදානමට ලක්විය හැකි කණ්ඩායම විෂම රිසි පුද්ගලයන් වන බවයි. නමුත් මෙහි සඳහන් වන සියලුම විෂම රිසි පුද්ගලයන් සංක්‍රාන්තික සමාජභාවී පුද්ගලයන් වන බව සලකන්න.

වින්දිතයන්ගේ වාර්ගිකත්වය සහ මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය කිරීම් අතර සහසම්බන්ධය

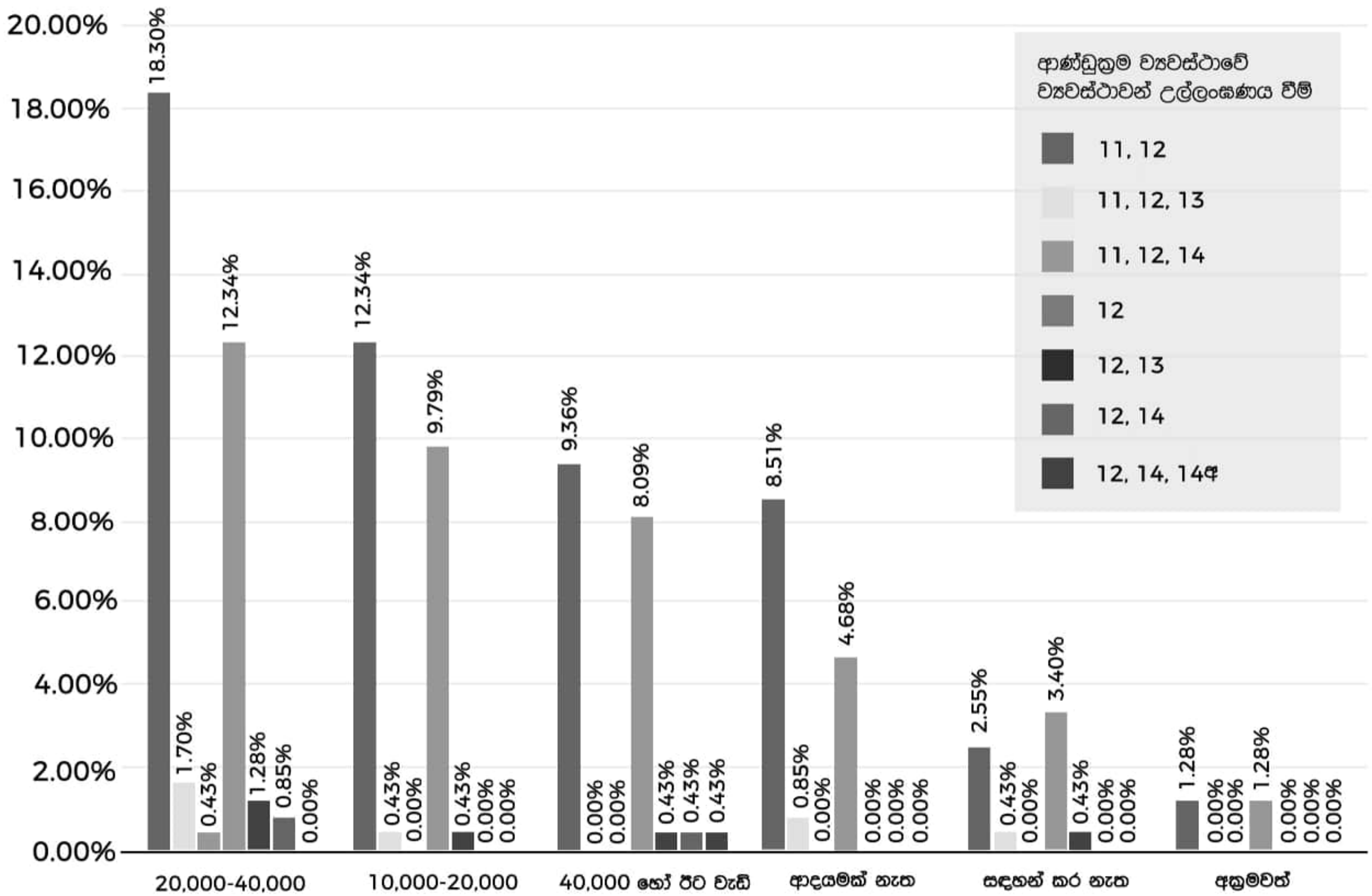

මෙම ස්ථම්භ ප්‍රස්ථාර නිරූපණය මගින් පෙන්නුම් කරන්නේ අවම ආදායම් මාර්ගයක් සහිත වින්දිතයන් වඩා වැඩියෙන් මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය වීම් වලට ගොදුරු වන බවත්, වඩාත්ම ප්‍රචලිත උල්ලංඝණය වන්නේ, 11 වන ව්‍යවස්ථාව සහ 12 වන ව්‍යවස්ථාව උල්ලංඝණය කිරීම බවයි.

වින්දිතයන්ගේ වාර්ගිකත්වය සහ මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය කිරීම් අතර සහසම්බන්ධය

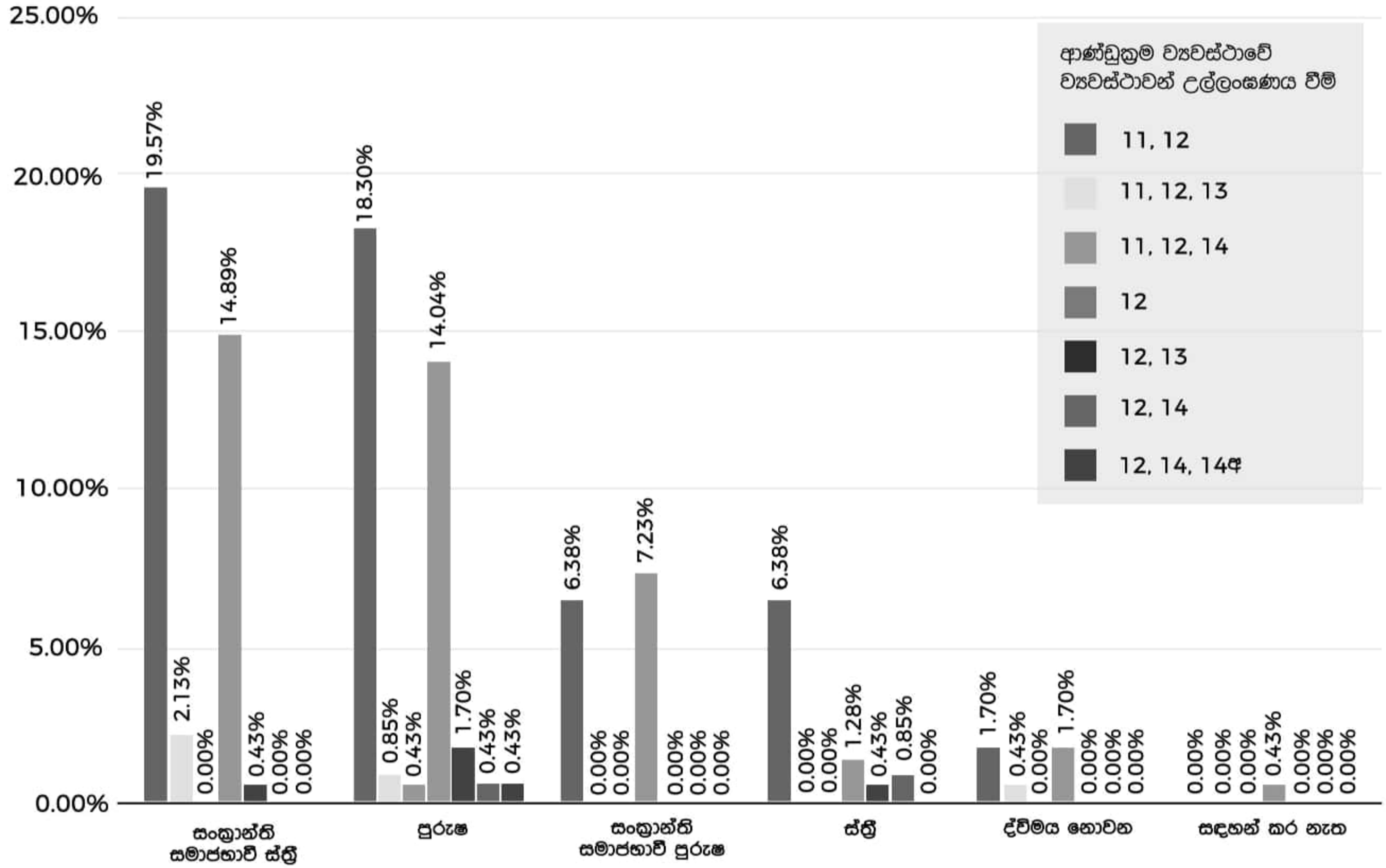

මෙම ස්ථම්භ ප්‍රස්ථාර නිරූපණය මඟින් පෙන්නුම් කරන්නේ වඩාත්ම අවදානමට ලක්විය හැකි සමාජභාවී කණ්ඩායම් පිරිමි (සමරිසි හෝ ද්විරිසි ලෙස හඳුනාගත්) සහ සංක්‍රාන්තික සමාජභාවී කාන්තාවන් වන බවත්, වඩාත්ම ප්‍රචලිත මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය වන්නේ, 11 වන ව්‍යවස්ථාව සහ 12 වන ව්‍යවස්ථාව උල්ලංඝණය කිරීම් වන බවයි.

වින්දිතයන්ගේ අධ්‍යාපන තත්ත්වය සහ මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය කිරීම් අතර සහසම්බන්ධය

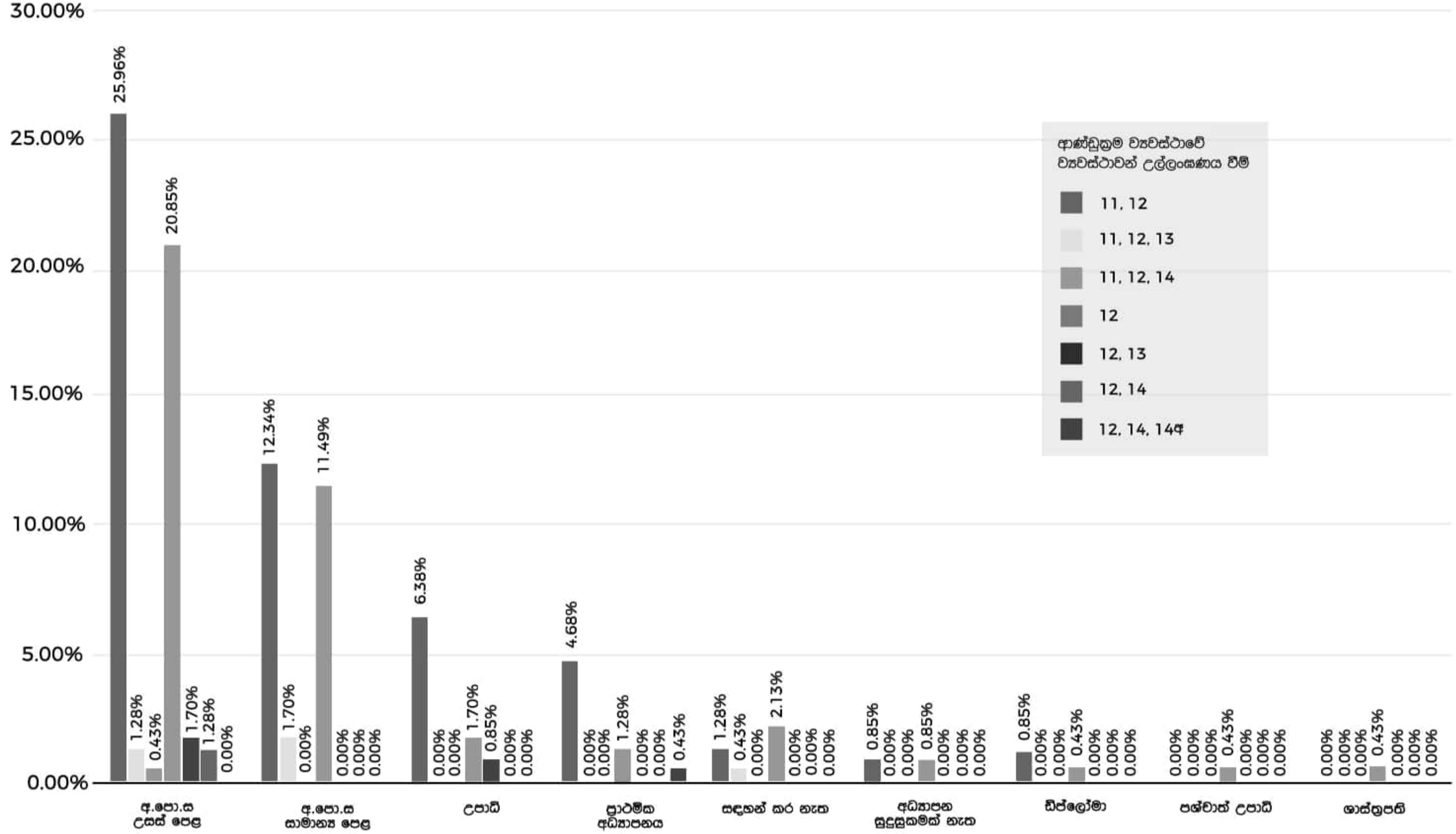

මෙම ස්ථම්භ ප්‍රස්ථාර නිරූපණයෙන් පෙන්නුම් කරන ආකාරයට වඩාත් බහුල උල්ලංඝණය 11 වන ව්‍යවස්ථාව සහ 12 වන ව්‍යවස්ථාව උල්ලංඝණය කිරීම වන අතර වඩාත්ම අවදානමට ලක්විය හැකි කණ්ඩායම සාමාන්‍ය පෙළ දක්වා අධ්‍යාපනය හදාරා ඇති අය වේ.

5.3 පෞද්ගලික අත්දැකීම්

වින්දිතයන්ගෙන් ඇතැම් පිරිසක් ලබාදුන් සාක්ෂි පහත පරිදි වේ;

M.P. ඇයගේ ලිංගික දිශානතිය හේතුවෙන් ලිංගාශ්‍රිත රෝග සායනයේදී වෙනස් කොට සැලකීමට ලක් වූ අතර එහිදී ඇය සමච්චලයට හා අපහාසයට ලක් විය.

"වෛද්‍යවරයා මට බැණ වැදුණේ, ඔබට නිතරම පරීක්ෂා කිරීමට අවශ්‍ය වන්නේ ඇයි" "ඔබට එතරම් ලිංගික සම්බන්ධකම් තිබෙනවාද" "හැමදාම ලිංගිකව හැසිරීමට තරම් ඔබට මොකක්ද වෙලා තියෙන්නේ?" "ඔබ වෙනත් පිරිමින් සමඟ ලිංගිකව හැසිරෙන්නේ ඇයි?" "ඔබට ලිංගික අවශ්‍යතා මෙතරම් උවමනා නම් විවාහ නොවන්නේ ඇයි?" ලෙස පවසමිනි.

G.T. ව නීති විරෝධී ලෙස අත්අඩංගුවට ගෙන, වෙනස් කොට සැලකීමට සහ සමච්චලයට ලක් කර ඇත.

"මගේ පසුම්බිය සෝදිසි කිරීමේදී එහි තිබී කොන්ඩම් දෙකක් හමු වූ අතර, එම නිසා ඔවුන් සමඟ පොලිසියට පැමිණිය යුතු බව ඔවුන් ප්‍රකාශ කළා. අපේ ඔළුවටත් කීප වතාවක්ම ගැහුවා. කොන්ඩම් ළඟ තබා ගැනීම නීති විරෝධී දැයි එම නිලධාරියාගෙන් විමසූ විට ඔහු පැවසුවේ, එය අපිට අදාළ දෙයක් නොවන බවත් ඔවුන්ගෙන් අනවශ්‍ය ප්‍රශ්න නොවිමසා ඔවුන් පවසන ආකාරයට කටයුතු කරන බවත් ය.

නිළධාරීන් දෙන්නා ඉන් පස්සෙ අපිව ළඟ තියෙන කැළෑ රොදක් වැනි තැනකට රැගෙන ගිහින්, ඔවුන්ගේ ලිංගික උවමනාවන් ඉෂ්ඨ කරන්නයැයි අපට කිවුවා. ඔවුන් අපට බල කලා මුඛ සංසර්ගයේ යෙදෙන ලෙස. ඔවුන් ඒ සම්පූර්ණ කාලය පුරාම හිටියේ නිළ ඇඳුමෙන්. ඔවුන් ඒ ක්‍රියාවන් අතරතුර සිගරට් පවා පාවිච්චි කලා. ඊළඟට සිදු වන්නේ කුමක්ද කියලා නොදැන සිටීම සහ අප තුල, තිබූ බය නිසා අපි ඔවුන් අපට කියූ දේ ඒ අයුරින් ඉෂ්ට කලා"

V.S. පොලීසිය තුලදී වද හිංසනයට, සරදමට සහ වෙනස් කොට සැලකීමට භාජනය වී තිබේ.

"V.S. ගැන රිමාන්ඩ් භාරයේ සිටිනා පුද්ගලයෙකු සමග කතා කල පොලිස් නිළධාරියා, 'අතන ඉන්න එකෙක්ව අරගෙන ඇවිල්ලා එළියට යනකන් විනෝදෙන් ඉන්නවා.' ඔහු මාව තල්ලු කලා නාන කාමරයට. මගේ ඇඳුම් ගලවන්න තැත් කලා. මම කෑ ගැහුවා මාව එළියට ගන්නය කියලා. ඊලඟට ඔවුන් මාව වෙන නාන කාමරයකට දැම්මා. එම නාන කාමරයට පසුපස හරවාගෙන එහි දොර ලඟ හිටපු පොලිස් නිළධාරියා මගේ කෑ ගැසීම් කිසිවක් කනකට ගත්තේ නෑ."

සිය මිතුරෙකුට සිදුවූ හදිසි අනතුරෙන් පසුව ඔහු සමග රෝහලට ගිය R.M. ද රෝහලේදී සරදමට සහ හාස්‍යයට භාජනය වී ඇත්තේ රෝහල් කාර්ය මණ්ඩලය අතින්.

"මගේ මිතුරිය සංක්‍රාන්තික සමාජභාවී කාන්තාවක්. ඇය සිදුවූ හදිසි අනතුරකට පසුව යාපනය රෝහළට ඇතුලත් කලා." මම ඇයව බැලීමට රෝහළට ගිය විට පිරිමි හෙදියක් මගෙන් විමසා සිටියේ "සහෝදරයා කොහෙද යන්නේ..?" යන්නයි. මම පැවසුවා "මගේ යහලුවා අනතුරකට ලක්ව රෝහල්ගත කර තිබෙන නිසා, මම ඇයව බැලීමට පැමිණියා." එවිට ඔහු පවසා සිටියේ "ඔයාට මෙතන ඉන්න බෑ. ඔයා වගේ අය හොරු වෙන්න පුලුවන්. අපරාධකාරයො වෙන්න පුලුවන්. ඒ නිසා ඔයාට මෙතන ඉන්න බෑ." යන්නයි.

S.G. සහ මිතුරාව පොලීසියට රැගෙන ගොස් තිබුණේ පොලිස් නිළධාරියෙකුට අනුව ඔවුන්ගේ "කට වැඩි වීම" හේතුවෙන්. මෙම දිවි ගලවා ගත් පුද්ගලයා ඔවුන්ගේ ලිංගික දිශානතිය/සමාජභාවී අනන්‍යතාවය ප්‍රකාශ කිරීමට ඇති අකමැත්ත නිසා HRCSL වෙත තම නඩුව ඉදිරිපත් කිරීමට පසුබට විය.

"ඒත් පොලිසියේ අය මට කතා කරලා මටයි මගේ යාළුවාටයි අපිව පොන්නයෝ කියලා අපහාස කළා. මුලින්ම අපට චෝදනා කළා ලිංගික වෘත්තියේ යෙදෙන්න වෙරළේ හිටියා කියලා, පස්සේ අපිව හොරු කියලා තවත් විවිධ අපහාස කරලා අපිව අත්අඩංගුවට ගත්තා."

H.G. සහ ඔහුගේ මිතුරාට සිවිල් ඇඳුමින් සැරසී සිටි පොලිස් නිලධාරීන් රොත්තක් විසින් බීමත්ව සිටින බවට සහ මත්ද්‍රව්‍ය පානය කර සිටින බවට බොරු චෝදනා එල්ල කොට, පහර දී, පොලිස් ස්ථානයට ගෙන ගොස්, රිමාන්ඩ් භාරයට පත් කළහ. ඒ ඔවුන් විසින්, ඉහත චෝදනා බොරු යැයි ඔප්පු කිරීමට අසල ඇති ආසිරි පෞද්ගලික වෛද්‍ය ශාලාව හරහා වෛද්‍ය පරීක්ෂණයක් කර බලන ලෙසට ඉල්ලීම් කරමින් සිටියදීය.

"අපි සිර මැදිරිය තුළ සිටියදී ඔවුන් අපට "පොන්නයා" වැනි අශිෂ්ට වචන වලින් කතා කලා. ඔවුන් අපි ගැහැනු ළමයින් මෙන් පෙනෙන බව පවසමින් අපේ පෙනුමට නිග්‍රහ කළා. ආසිරි රෝහළ හරහා වෛද්‍ය වාර්තාවක් ලබා ගැනීම ගැන මගේ මිතුරා කළ ප්‍රකාශය ගැන නිරන්තරවම කෝපයෙන් පසු වූ එක් නිලධාරියෙක් ඔහුට තර්ජනාත්මක ආකාරයෙන් නැවත නැවතත් පවසා සිටියේ "මම උඹට මෙඩිකල් පෙන්වන්නම්" යනුවෙන්.

හයවන කොටස:

මූලික සොයාගැනීම්

01. වින්දිතයන් ලබාදුන් සාක්ෂි මත පදනම්ව: මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය කිරීම්), ඔවුන්ගෙන් බොහෝ දෙනෙකු විවිධ සමාජ-ආර්ථික හේතූන් නිසා පැමිණිලි කිරීමට හෝ බලධාරීන් වෙත යාමට එතරම් කැමැත්තක් දක්වා නැත. එවැනි හේතූන් කිහිපයක් පහත දැක්වේ;

- ඔවුන්ගේ ලිංගික දිශානතිය/සමාජභාවය හේතුවෙන් සිදුවන වෙනස් කොට සැලකීමට ඇති බිය.
- චෝදනා එල්ල කිරීමේදී ඔවුන්ගේ පවුලේ සාමාජිකයන්/සේවයයන් තම සමාජභාවය සහ ලිංගික දිශානතිය ගැන දැනගනීය යන බිය.
- තම සමීපතමයන් විසින් සමච්චලයට ලක් වීම වැළැක්වීම සඳහා ඔවුන්ගේ කථා තමන් තුළම තබා ගැනීමට ඇති බලපෑම.
- තවදුරටත් පීඩාවට පත් වේ යැයි බිය.
- එය කිසිදු හිතකර යුක්ති සහගත ප්‍රතිඵලයක් නොලැබෙන විශාල කාර්ය පටිපාටික අපහසුතාවයකි.

02. සිදුවීම් වලින් බහුතරයක් මානව හිමිකම් කොමිසමට (HRCSL) ඉදිරිපත් කර ඇති අතර, ඉතිරි සිදුවීම් වල වින්දිතයන් එසේ HRCSL වෙත ඉදිරිපත් කිරීමට එකඟ වී නොමැත.

03. මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය කිරීම් වල වින්දිතයන්ගෙන් 35% ක් පිටතට පැමිණ නැත.

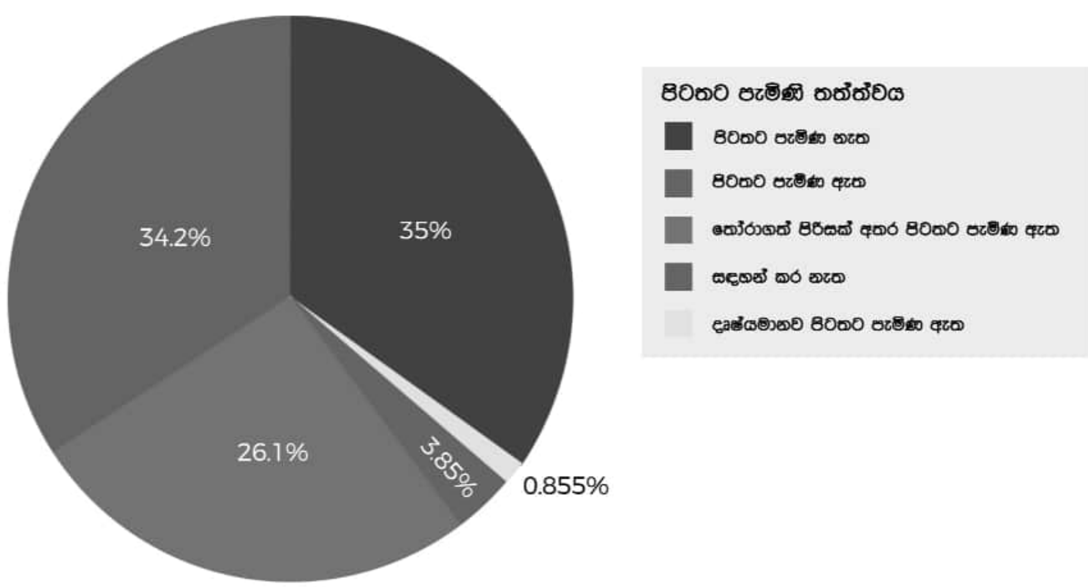

04. මූලික අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝණය කිරීමේ වඩාත් බහුල ආකාරය වන්නේ 12 වන ව්‍යවස්ථාව (100%) උල්ලංඝණය කිරීමයි, එයට හේතුව වනුයේ, උල්ලංඝණයන් සියල්ලම 12 වන ව්‍යවස්ථාව උල්ලංඝණය කිරීම සහ අනෙකුත් උල්ලංඝනයන් සමඟ සම්බන්ධ වී ඇති බැවිනි. ඉන් පසුව 56% ක ප්‍රතිශතයක් සහිත 11 වැනි ව්‍යවස්ථාව, 6% ප්‍රතිශතයක් සහිත 13 වැනි ව්‍යවස්ථාව සහ 2.17% ප්‍රතිශතයක් සහිත 14 වැනි ව්‍යවස්ථාව සහ 0.50% ප්‍රතිශතයක් සහිත 14අ ව්‍යවස්ථාව වේ.

05. මානව හිමිකම් උල්ලංඝණයන්හි වින්දිතයන් බොහෝමයක් හඳුනාගෙන ඇත්තේ ගම්පහ දිස්ත්‍රික්කයෙනි, ප්‍රතිශතය 25.26%ක් වේ. (උතුරු නැගෙනහිර පළාත්වලින් ලැබෙන සීමිත සිදුවීම් ගණන නිසා මෙය නිශ්චිත ප්‍රතිඵලයක් නොවිය හැකිය.

06. මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය කිරීම්වල වින්දිතයන් බොහෝමයක් වයස අවුරුදු 21-30 වයස් කාණ්ඩයට ඇතුළත් විය.

07. මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය කිරීම්වල වින්දිතයන් බොහෝමයක් සංක්‍රාන්තික සමාජභාවී ස්ත්‍රීන් වේ. (37.02%)

08. මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය කිරීම්වල වින්දිතයන් බොහෝමයකගේ ලිංගික දිශානතිය විෂමරිසි වේ. (25.53%) නමුත් ඔවුන් සියලු දෙනාම සංක්‍රාන්තික සමාජභාවී පුද්ගලයන් වේ.

08. මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය කිරීම්වල වින්දිතයන් බොහෝමයකගේ ලිංගික දිශානතිය විෂමරිසි වේ. (25.53%) නමුත් ඔවුන් සියලු දෙනාම සංක්‍රාන්තික සමාජභාවී පුද්ගලයන් වේ.

09. මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය කිරීම්වල වින්දිතයන් බොහෝමයක් සිංහල (72.34%) ලෙස හඳුනාගෙන ඇත (උතුරු සහ නැගෙනහිර ප්‍රදේශවලින් ලැබෙන සීමිත සිද්ධීන් සංඛ්‍යාව හේතුවෙන් මෙය නිශ්චිත ප්‍රතිඵලයක් නොවේ).

10. මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය කිරීම්වල වින්දිතයන් බහුතරය උසස් පෙළ සුදුසුකම් ලත් පුද්ගලයන් වේ. (51.49%)

11. මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය කිරීම්වල වින්දිතයන් බහුතරයක් රුපියල් 20000-40000 ආදායම් සීමාවට අයත් වන බැවින් ඔවුන් අවම වැටුපක් උපයති. (34.89%)

12. මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය කිරීම්වල චූදිතයන් ලෙස පොලිසිය (40.85%), වෛද්‍ය අංශය (26.81%), ග්‍රාම නිලධාරීන්/නගර සභාවල නිලධාරීන් (9.36%), ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලය (3.83%), යුද හමුදාව (3.4%), රජයේ පාසල් සේවකයන් (2.13%), රෙජිස්ට්‍රාර් ජෙනරල් දෙපාර්තමේන්තුව (2.13%), දුම්රියපොළ සේවකයන් (1.28%), වෘත්තීය පුහුණු අධිකාරිය (0.85%), ශ්‍රී ලංකා විභාග දෙපාර්තමේන්තුව (0.85%), ලංගම බස් සේවකයන් (0.85%), නීතිපති දෙපාර්තමේන්තුව (0.85%), ළමා හා කාන්තා කාර්යංශය (0.43%), සඳහන් කර නැත (0.43%), හමුදා පොලිසිය (0.43%), ග්‍රාම නිලධාරී (0.43%), ලංකා ධීවර වරාය නීතිගත සංස්ථාව (0.43%), කම්කරු දෙපාර්තමේන්තුව (0.43%), පළාත් සභාව (0.43%), නගර සභාව (0.43%), නාවික හමුදාව (0.43%), හඳුනාගෙන ඇත.

හත්වන කොටස:

නිගමනය

දත්ත විශ්ලේෂණයෙහි පරමාර්ථය වූයේ 2021 අගෝස්තු සිට 2023 මාර්තු දක්වා එකතු කරන ලද සිද්ධීන් 235ක් මත පදනම්ව ශ්‍රී ලංකාවේ LGBTQ ප්‍රජාව මුහුණ දුන් උල්ලංඝණයයන් ගණනය කිරීමයි.

විශ්ලේෂණවලින් පෙනී යන්නේ පවතින දණ්ඩ නීති සහ සමාජයේ දිගින් දිගටම පවතින විවිධ සමාජ අපහාසයන් හේතුවෙන් බොහෝ LGBTQ පුද්ගලයන් බලධාරීන් වෙත යාමට (උදා: ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව හෝ පොලිසිය) මැලි වන බවයි. මෙයට LGBTQ පුද්ගලයන් මනෝවිද්‍යාත්මකව අසාධ්‍ය බව පවසන හෝ එය ශ්‍රී ලාංකේය සංස්කෘතිය හා ගැටෙන 'ප්‍රවණතාවක්' හෝ 'ජීවන රටාවක්' ය යන සාවද්‍ය මත ඇතුළත් විය හැකිය.

අටවන කොටස:
නිර්දේශ

වින්දිතයන් ලබාදුන් සාක්ෂි මත පදනම්ව: මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය කිරීම්), ඔවුන්ගෙන් බොහෝ දෙනෙකු විවිධ සමාජ-ආර්ථික හේතුන් නිසා පැමිණිලි කිරීමට හෝ බලධාරීන් වෙත යාමට එතරම් කැමැත්තක් දක්වා නැත. එවැනි හේතූන් කිහිපයක් පහත දැක්වේ;

සාමාන්‍ය නිර්දේශ

1. **නීති ප්‍රතිසංස්කරණය :**

සමරිසි සබඳතා ශ්‍රී ලංකාව තුළ අපරාධයක් ලෙස සලකනු ලබන බැවින් නීතිය ක්‍රියාත්මක කරන්නන් සහ රාජ්‍ය නිලධාරීන් විසින් ඔවුන්ට නොනවත්වා සිදුකරන වෙනස්කොට සැලකීම් සහ හිරිහැරයන් සාධාරණීකරණය කරනු ලැබේ. සමාජභාවය හඳුනාගැනීමේ සහතිකය හඳුන්වාදීමත් සමඟ සමාජභාවය හඳුනාගැනීමේ ප්‍රගතියක් ඇති බව පෙනුනද, (කෙසේ වෙතත් බොහෝ රාජ්‍ය නිලධාරීන් මේ පිළිබඳව දැනුවත්ව නැත), LGBTQ ප්‍රජාවේ පුද්ගලයන් සාපරාධී කරනු ලබන දැඩි නීති නිසා ඔවුන්ට සමානව සැලකීමට සහ පිළිගැනීමට ඉල්ලීම් කරමින් සදා අරගල කිරීමට සිදුවනු ඇත. එබැවින්, 1833 ශ්‍රී ලංකාවේ දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ 365 වගන්තිය සහ 365අ වගන්තිය ඇතුළු මෙම දැඩි නීති සම්පූර්ණයෙන් අවලංගු කිරීමෙන් පමණක් ප්‍රජාවගේ අයිතිවාසිකම් සුරක්ෂිත කිරීම සහතික කරනු ඇති අතර රාජ්‍ය බලධාරීන් ඔවුන්ගේ බලය අනිසි ලෙස භාවිතා නොකරන බව සහ ප්‍රජාවගේ අයිතීන්ට එරෙහිව සිදුවන වෙනස් කොට සැලකීම සිදු නොවන බව සහතික කරනු ඇත. මේ වන විට ශ්‍රී ලංකා පාර්ලිමේන්තුව තුළ LGBTQ පුද්ගලයන් නිර්සාපරාධීකරණය කිරීමේ පනත් කෙටුම්පතක් සාකච්ඡාවට ලක්ව ඇති ඇත. එහි ධනාත්මක ප්‍රතිඵලයක් සිදු වුවහොත් ශ්‍රී ලංකාවේ LGBTQ පුද්ගලයන්ගේ සුබසාධනය සඳහා රුකුලක් වනු ඇත.

2. **නඩු පැවරීමට වින්දිතයන් දිරිමත් කිරීම :**

වෙනස් කොට සලකන ක්‍රියාවන්ට අභියෝග කිරීම යනු නීති ප්‍රතිසංස්කරණවල වැදගත් කොටසකි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් මූලික අයිතිවාසිකම් වලට අනුව වෙනස් කොට සැලකීමේ ක්‍රියාවන් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේදී අභියෝගයට ලක් කළ හැකිය. අභියාචනාධිකරණයේ රිට් අධිකරණ බලය භාවිතා කරමින්ද මෙම ක්‍රියාවන් අභියෝගයට ලක් කළ හැකිය. උදාහරණයක් වශයෙන්, EQUAL GROUND සහ Centre for Policy Alternatives හි විධායක අධ්‍යක්ෂ ඇතුළු තවත් හත් දෙනෙක් එකතුව ශ්‍රී ලංකාවේ අභියාචනාධිකරණයට පෙත්සමක් ගොනු කර, ද්වේෂ සහගත, වැරදි සහගත ලෙස සහ LGBTQ ප්‍රජාව සම්බන්ධයෙන් වෙනස් කොට සැලකීමේ ප්‍රකාශයන් සිදු කරන ලද පොලිසිය සඳහා වූ පුහුණු වැඩසටහනක් පැවැත්වීම සම්බන්ධයෙන් තහනම් නියෝගයක් ඉල්ලා සිටියහ.

එබැවින් වින්දිතයන්ගේ දුක්ගැනවිලි උසාවියට ඉදිරිපත් කිරීමට ඔවුන් උනන්දු කළ යුතුය. කෙසේ වෙතත්, මේ සඳහා පුද්ගලයන්ට රටේ නීති පද්ධතිය කෙරෙහි විශ්වාසයක් තිබීම අවශ්‍ය වන අතර මෙම අඩුව නිසා වින්දිතයන් තමන් මුහුණ දෙන වෙනස්කම් ගැන ප්‍රකාශ කිරීම ප්‍රතික්ෂේප කිරීමට හේතු වී ඇත.

3. **LGBTIQ පුද්ගලයගේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳව ඔවුන් දැනුවත් කිරීම :**

ශ්‍රී ලංකාවේ LGBTQ පුද්ගලයන් ඔවුන්ගේ සමාජභාවය හෝ ලිංගික දිශානතිය හේතු කොටගෙන වෙනස් කොට සලකන විට ඔවුන්ට විශ්වාසය තැබිය හැකි විවිධ නීති සහ ව්‍යවස්ථාපිත විධිවිධාන පිළිබඳව දැනුවත් කළ යුතුය. දත්තයන්හි සඳහන් නිගමන මඟින් බස්නාහිර පළාතෙන් පිට පළාත්වලින් අපරාධ හෝ උල්ලංඝණය කිරීම් සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක් නොපෙන්වන නමුත්, යම්කිසි උල්ලංඝණය වීමකදී

දිවයින පුරා සිටින පුද්ගලයින්ට ඔවුන්ගේ අයිතිවාසිකම් සහ ඔවුන්ට කළ හැකි දේ පිළිබඳව දැනුවත් කිරීමට යාන්ත්‍රණයක් සැකසීම වැදගත් වේ. කොළඹ සිටින LGBTIQ පුද්ගලයින්ට උපකාරක සේවා සඳහා පහසු ප්‍රවේශයක් තිබිය හැකි අතර, දිවයිනේ අනෙකුත් ප්‍රදේශවල සිටින ප්‍රජාවේ සාමාජිකයින්ට එම සේවාවන් වෙත ප්‍රවේශ වීමේ දුෂ්කරතා ඇති වේ. එබැවින්, මෙම දැනුවත් කිරීමේ/අධ්‍යාපනික වැඩසටහන් දෙමළ සහ සිංහල භාෂාවෙන් ආන්තීකරණයට ලක්වූවන් බහුතරයක් වෙසෙන රටේ අනෙකුත් ප්‍රදේශවලද පැවැත්විය යුතුය. නිවැරදි නීතිමය තොරතුරු ප්‍රජාවේ සාමාජිකයින්ට ලබා දිය යුතුය. එය වෛද්‍ය සායන, දැනුවත් කිරීමේ වැඩසටහන් ආදියේදී ඔවුන්ට ලියවිල්ලක ස්වරූපයෙන් ලබාදිය හැකිය. මෙම ලේඛනයේ ශ්‍රී ලංකාවේ LGBTQ පුද්ගලයන්ට අදාළ සියලුම නීති සහ ප්‍රතිපත්ති භාෂා තුනෙන්ම සරලව අඩංගු කළ හැක.

විශේෂ නිර්දේශ

නීති ප්‍රතිසංස්කරණය

4. අධ්‍යාපන ආයතන (පාසල් සහ උසස් අධ්‍යාපන ආයතන) තුළ ප්‍රතිසංස්කරණ :

මානව හිමිකම් උල්ලංඝණයන්හි වූදිතයන්ගෙන් 2.13% ක් රජයේ සහ පෞද්ගලික අධ්‍යාපන ආයතනවල ගුරුවරුන් සහ කථිකාචාර්යවරුන් වේ. අධ්‍යාපන ආයතන තුළ සිදුවන වෙනස්කොට සැලකීම සහ හිරිහැර කිරීම් ද මෙයට ඇතුළත් වේ. LGBTQ ප්‍රජාවේ සිසුන් සුරක්ෂිත කිරීම සඳහා හිරිහැර විරෝධී ප්‍රතිපත්ති (Anti-Bullying Policies) අධ්‍යාපන ආයතන තුළ ශක්තිමත් ලෙස සකස් කළ යුතුය. තවද, ඔවුන් සමාජභාවී අනන්‍යතාවය, ලිංගික අධ්‍යාපනය, ලිංගික සහ ප්‍රජනක සෞඛ්‍ය අයිතිවාසිකම් සහ ලිංගික දිශානතිය සම්බන්ධ ගැටළු පිළිබඳව සිසුන් සහ ගුරුවරුන් සමඟ සංවේදී වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය. මෙය ඔවුන්ගේ ලිංගභේදය හෝ සමාජභාවී අනන්‍යතාවය සමඟ පොරබදමින් සිටින දරුවන්ට ඔවුන්ගේ ගැටළු පිළිබඳව කතා කිරීමට සහ අවශ්‍ය මග පෙන්වීම ලබා ගැනීමට ආරක්ෂිත අවකාශයක් ගොඩනැගීමට උපකාරී වේ. මෙම සංවේදී මාතෘකා පිළිබඳව වඩාත් සංවේදීව සහ අවබෝධයෙන් කටයුතු කිරීමට සහ තත්ත්වය වඩා හොඳින් හැසිරවීමට එය ගුරුවරුන්ට තවදුරටත් හැකියාව ලබා දෙනු ඇත.

5. LGBTQ ප්‍රජාවගේ ගැටළු පිළිබඳව සංවේදී කිරීම සඳහා ඔවුන්ගේ අත්දැකීම් සහ දුෂ්කරතා මහජන සහ රාජ්‍ය නිලධාරීන් (රජයේ වෛද්‍ය නිලධාරීන් ඇතුළුව) සමඟ බෙදා ගැනීම :

වින්දිතයන් විසින් බෙදාගත් අත්දැකීම් මත පදනම්ව, සමහර අවස්ථාවලදී මෙම කඩකිරීම් සිදුකරන මහජනතාව සහ රජයේ නිලධාරීන් අතර සහකම්පනය නොමැති බව පැහැදිලිව පෙනේ. එසේම සමාජභාවී අනන්‍යතාවය සහ ලිංගික දිශානතිය පිළිබඳව ඔවුන් දැනුවත් කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. මන්ද, නිලධාරියකුට තම මිතුරන් කෙරෙහි සහකම්පනයක් නොමැති නම් ඔහු සිය අභිමතය පරිදි ක්‍රියා කරයි. එබැවින් රාජ්‍ය නිලධාරීන් සහ නීතිය ක්‍රියාත්මක කරන්නන් සඳහා නිර්මාණය කරන අධ්‍යාපන වැඩසටහන්වලදී අවිහිංසාව සහ නිවැරදි හැසිරීම වැනි මානව අගයන් පිළිබඳ අධ්‍යාපනය ද ඇතුළත් විය යුතුය.

HRCSL වෙත නිර්දේශ

6. **LGBTQ ප්‍රජාවට අදාළව ප්‍රධාන උල්ලංඝණය කිරීම්, ප්‍රධාන චූදිතයන් සහ වින්දිතයන්ගේ ස්වභාවය පිළිබඳ සටහනක් පවත්වා ගැනීම:**

HRCSL වෙත ඉදිරිපත් කරන ලද සිද්ධි වල අන්තර්ගත උල්ලංඝණය කිරීම්, ප්‍රධාන චූදිතයන් සහ වින්දිතයන්ගේ ස්වභාවය පිළිබඳ සංඛ්‍යානමය වාර්තාව මඟින් සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට බිම් මට්ටමට ළඟා වීමට සහ LGBTQ පුද්ගලයින් අතර කැපී පෙනෙන ගැටළු විසඳීමට සහාය වනු ඇත. මෙමඟින් ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රජාවගේ සමාජ-ආර්ථික තත්ත්වය පිළිබඳ පුළුල් අදහසක් ලබා ගැනීමට දේශීය මෙන්ම ජාත්‍යන්තර සිවිල් සමාජවලට ද උපකාර වනු ඇත. එබැවින් මෙය අනාගතයේදී ප්‍රජා මූලික ක්‍රියාකාරකම් ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමේ සහ සංවර්ධනය කිරීමේ මෙවලමක් බවට පත්වනු ඇත.

පොලිසියට සහ හමුදාවට නිර්දේශ

7. **පොලිස් නිලධාරීන් සහ ත්‍රිවිධ හමුදාවේ සාමාජිකයින් සඳහා වන පුහුණු සැසිවලට ලිංගිකත්වය සහ සමාජභාවය පිළිබඳ පුහුණුව ඇතුළත් කිරීම:**

මානව අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය කරන්නන් අතුරින් 40.85% ක් පොලිසිය වන අතර 3.40% ක් යුධ හමුදාව සහ 0.43% නාවික හමුදාව වේ. මේ අනුව, හුදෙක් නීති සහ ප්‍රතිපත්ති පැවතීම ප්‍රමාණවත් නොවන අතර වැදගත් වන්නේ ඒවා ක්‍රියාවට නැංවීමයි. මෙය ක්‍රියාවට නැංවීම සඳහා නීති ක්‍රියාත්මක කරන බලධාරීන්ව, මෙම නීති සහ ප්‍රතිපත්ති තීරණ, සමාජභාවය සහ සමාජභාවී අනන්‍යතාවයේ සංකීර්ණතා පිළිබඳව දැනුවත් කළ යුතුය. බොහෝ වින්දිතයන් සමාජභාවය හඳුනාගැනීමේ සහතිකය පිළිබඳව පොලිස් නිලධාරීන් සතුව දැනුමක් නොමැති බව අනාවරණය කරමින් මෙම ක්‍රමය තුළ පවතින දෝෂ පිළිබඳව පෙන්වා දුන්හ. අලුත්කඩේ පොලිස් ස්ථානයේ පොලිස් නිලධාරියෙකු සමඟ LGBTQ ප්‍රජාවට සලකන ආකාරය පිළිබඳව සිදු කළ සම්මුඛ සාකච්ඡාවක දී අනාවරණය වූයේ දෙපාර්තමේන්තු මට්ටමින් පොලිස් නිලධාරීන් සඳහා අනිවාර්යයෙන්ම පැවැත්වෙන පුහුණු සැසිවලදී ඔවුන් හට ලිංගිකත්වය සහ සමාජභාවය පිළිබඳ කිසිදු දැනුවත්භාවයක් ලබා දීමක් සිදු නොකරන බවයි. සියලුම පුරවැසියන්ට සමානව සැලකීමට නීතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමට වගකිව යුතු රාජ්‍ය නිලධාරීන්ට LGBTQ පුද්ගලයන් සහ ඔවුන් අප සමාජය තුළ මුහුණ දෙන වෙනස් කොට සැලකීම් සහ අභියෝග පිළිබඳව නිසි අධ්‍යාපනයක් ලබා දිය යුතුය.

8. **LGBTQ පුද්ගලයින්ගේ අත්දැකීම් සහ දුෂ්කරතා පොලිස් නිලධාරීන් සහ හමුදා සාමාජිකයින් සමඟ බෙදා හදා ගනිමින් ඔවුන්ගේ ගැටලු සම්බන්ධයෙන් සංවේදනයක් ඇති කිරීම:**

පොලීස් සහ හමුදා නිලධාරීන් විශේෂයෙන් ම යුධ හමුදා නිලධාරීන් සහ නාවික හමුදා නිලධාරීන් තුළ LGBTQ ප්‍රජාව පිළිබඳව පවතින අගතිගාමී ආකල්ප නිසා, LGBTQ ප්‍රජාව පිළිබඳ සහකම්පනයක් නොමැති අතර ඒ හේතුවෙන් ප්‍රජාවට එරෙහිව අපරාධ සහ අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය කිරීම් සිදු කරන බව, වින්දිතයන් විසින් බෙදාහදා ගත් අත්දැකීම් මඟින් පැහැදිලිව පෙනී යයි. සමාජභාවී අනන්‍යතාවය සහ ලිංගික දිශානතිය පිළිබඳව ඔවුන්ව දැනුවත් කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වන අතරම, නිලධාරියෙකු තුළ තමන් හා සමාන පුද්ගලයින් කෙරෙහි සංවේදනයක් නොවේ නම් ඔහු ක්‍රියා කරන්නේ ඔහුගේ කැමැත්ත මත බව වටහා ගැනීමද ඒ හා සමානව වැදගත් වේ. එබැවින් පොලිස් නිලධාරීන් සහ හමුදාව සඳහා නිර්මාණය කර ඇති අධ්‍යාපන වැඩසටහන් තුළ අවිහිංසාව සහ නිවැරදි හැසිරීම වැනි මානව වටිනාකම් පිළිබඳ අධ්‍යාපනය ඇතුළත් විය යුතුය.

සිවිල් සමාජ සංවිධාන සඳහා නිර්දේශ

9. LGBTQ සඳහා වන උපකාරක සේවාවන් පිළිබඳ සමාජ මාධ්‍ය තුළින් දැනුවත් කිරීම:-

Equal Ground වැනි විවිධ සිවිල් සමාජ සංවිධාන විසින් LGBTQ පුද්ගලයන්ට අවශ්‍ය අවස්ථාවන්හිදී උපකාර කිරීම සඳහා උපකාරක සේවා පිහිටුවා ඇති අතර මෙම උපකාරක සේවා පිළිබඳ තොරතුරු දිවයිනේ සෑම ප්‍රදේශයකම සිටින අයට ප්‍රචාරය කළ යුතුය. මෙය ක්‍රියාත්මක කිරීමට හොඳම ක්‍රමය වනුයේ Facebook, Tiktok සහ Instagram වැනි LGBTQ පුද්ගලයින් ඇතුළු තරුණ පරම්පරාවන් බහුලව භාවිතා කරන සමාජ මාධ්‍ය වේදිකා භාවිතා කිරීමයි.

10. LGBTQ සඳහා වන උපකාරක යෙදුමක් (App) සෑදීම:-

මෙය සිවිල් සමාජයන් වෙත යොමු කරන ලද යෝජනාවකි. අවශ්‍ය අවස්ථාවල දී උපකාර ලබා ගැනීමට සහ මඟ පෙන්වීම් ලබා ගැනීමට පුද්ගලයන්ට පහසුවෙන් ළඟා විය හැකි උපකාරක සේවාවක් තිබීම වැදගත් වේ. නීති ආධාර සපයන සිවිල් සමාජ සංවිධාන, සමාජ මාධ්‍ය හරහා ජනප්‍රිය කළ හැක. අවශ්‍ය පුද්ගලයින් සඳහා නීතිමය, ආර්ථික සහ මනෝවිද්‍යාත්මක සහාය සඳහා සම්බන්ධතා තොරතුරු අඩංගු වන පරිදි යෙදුම සංවර්ධනය කළ හැකි අතර වින්දිතයන්ට ගැටලුව ඇතුළු කිරීමෙන් පසුව ක්ෂණිකව මාර්ගෝපදේශ ලබා ගැනීමට හැකි වේ. එවැනි පහසුවෙන් ළඟා විය හැකි උපකාරක යාන්ත්‍රණයක් තිබීම මගින් අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය හෝ වෙනස් කොට සැලකීම සිදු වූ ස්ථානය කුමක් වුවත්, ඕනෑම අයෙකුට ඒ සඳහා කඩිනම් මාර්ගෝපදේශනයක් ලබා ගැනීමට හැකියාව ලැබෙනු ඇත.

11. LGBTQ පුද්ගලයන්ගේ දෙමාපියන්, පවුල සහ මිතුරන් අතර උපකාරක ජාලයක් නිර්මාණය කිරීම:-

මූලික සොයාගැනීම්වලින් පෙනී යන්නේ වින්දිතයන්ගෙන් බොහෝමයක් තම පවුලට සිදුවන අපහාසවලට ඇති බිය නිසා ඔවුන්ට එරෙහිව සිදු වන අපරාධ සහ උල්ලංඝණයන් පිළිබඳව බලධාරීන් වෙත යෑම ප්‍රතික්ෂේප කරන බවයි. මෙම පුද්ගලයින්ට යුක්තිය ඉටු කර ගැනීම සඳහා මොවුන්ට සමාජයෙන් සිදු වන විවිධ නින්දා අපහාසයන් පද්ධතිමය වෙනසක් හරහා අවම කල යුතුය. මෙය එක රැයකින් ක්‍රියාත්මක කළ හැකි ක්‍රියාවලියක් නොවන නමුත්, LGBTQ පුද්ගලයන් සිටින පවුල්වල අයට තේරුම් කිරීමට සහ සංවේදී වීමට උපකාර කිරීමට හැකිය. LGBTQ පුද්ගලයින් සහිත පවුල්වල සාමාජිකයින්ට, දැනටමත් චිත්තවේගීය හා සමාජීය ගැටළු වලට මුහුණ දුන් LGBTQ පුද්ගලයින් සහිත පවුල්වල සාමාජිකයින් වෙත ළඟා විය හැකි ජාලයක් නිර්මාණය කර ඔවුන් අතර සහයෝගීතාවයක් ඇති කිරීමට යෝජනා කළ හැකිය. මෙමගින් අනෙකුත් අයගේ අත්දැකීම්, ඔවුන්ගේ පවුලේ සාමාජිකයන් අත්විඳින සිදුවීම් තේරුම් ගැනීමට සහ සානුකම්පිත ප්‍රවේශයක් ගැනීමට උපකාර වනු ඇත.

පෞද්ගලික අංශයට නිර්දේශ

12. ශ්‍රම බලකාය දැනුවත් කිරීම:

LGBTQ පුද්ගලයින් බහුතරයක් තමාගේ සේවා ස්ථානවලදී වෙනස් කොට සැලකීමට සහ අපරාධවලට ගොදුරු වී ඇති බව වින්දිතයන් දෙනු ලබන සාක්ෂි වලින් පෙන්නුම් කෙරේ. තවද, සමහර වින්දිතයන් ඔවුන්ගේ සමාජභාවය හෝ ලිංගික දිශානතිය හේතුවෙන් රැකියා අවස්ථාද මඟහැරී ඇත. මෙනිසා, පෞද්ගලික සහ රාජ්‍ය යන දෙඅංශයටම උපාය මාර්ගිකව සැලසුම් කළ, සංවේදීතාවය ඇතිකිරීමේ වැඩසටහන් අත්‍යවශ්‍ය වේ. මෙම වැඩසටහන්වලට සමාජභාවය සහ ලිංගිකත්වය පිළිබඳ ගැටළු සහ ඒවා සමඟ එන අභියෝග පිළිබඳව විවෘත සාකච්ඡාවක් ද ඇතුළත් කල හැකිය. මෙමඟින් LGBTQ පුද්ගලයන්ගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම සහතික කෙරෙන අතර රාජ්‍ය/පෞද්ගලික ආයතන තුළදී සහ ඉන් පිටතදී රැකියා අවස්ථා සඳහා වඩා හොඳ ප්‍රවේශයක් ලබා ගැනීමට ඔවුන්ට හැකි වේ.

වින්දිතයන් සඳහා නිර්දේශ

13. වින්දිතයන්ට එරෙහිව සිදු වූ මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය කිරීම් සහ සාමාන්‍ය අපරාධයන් සම්බන්ධයෙන් බලධාරීන් වෙත ප්‍රවේශ වීම සහ LGBTQ ප්‍රජාවේ අනෙකුත් පුද්ගලයින්වද එසේ කිරීමට දිරිමත් කිරීම:

වින්දිතයන්ට සිදු වූ වෙනස්කම්වලට එරෙහිව සහාය වීමට යම් යම් නීතිමය යාන්ත්‍රණයන් පවතින අතර, ඔවුන්ගේ යහපත සඳහා මෙම නීතිමය සහන වෙත ප්‍රවේශ වීම වැදගත් වේ. ප්‍රතිපත්තිමය වෙනස්කම් සහ නීතිමය ප්‍රතිසංස්කරණ දියුණු කිරීම සඳහා එවැනි සිදුවීම් පිළිබඳ වාර්තාවක් තිබීම වැදගත් වේ. මෙනිසා, සෑම වින්දිතයකුගේම කතාව ඔවුන්ගේ ප්‍රජාවේ අනෙකුත් සාමාජිකයින්ට සිදුවන අයුක්තිය වළක්වා ගැනීමට උපකාරී වන බව ඔවුන් හඳුනාගත යුතුය.

14. පොලිසිය, රාජ්‍ය නිලධාරීන් සහ අනෙකුත් අපරාධකරුවන් විසින් සිදුකරන ක්‍රියාවන් පුරවැසියන් වශයෙන් වින්දිතයන්ගේ පරමාධිපත්‍යය උල්ලංඝණය කිරීමක් වන බව සහ එනිසා වින්දිතයන්ට ඔවුන්ට එරෙහිව නීතිමය ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමට අයිතියක් ඇති බව ඔවුන්ට දැන්වීම:

වින්දිතයන් ඔවුන්ට හිමිව ඇති මානව හිමිකම් පිළිබඳව දැනුවත් බව සහ ඔවුන්ගේ සමාජභාවී අනන්‍යතාවය හෝ ලිංගික දිශානතිය මත පදනම්ව ඔවුන්ට සිදු වන වෙනස් කොට සැලකීම් තවදුරටත් ඉවසා ගෙන නොසිටින බව රාජ්‍ය නිලධාරීන් දැනුවත් කිරීම වැදගත් වේ. මෙමඟින් ප්‍රජාවේ අනෙකුත් සාමාජිකයින්ට එරෙහිව එම වරදම හෝ උල්ලංඝණය කිරීම ම සිදු කරන විට දෙවරක් සිතන ලෙස චූදිතයන්ව පොළොඹවනු ලබයි.

BRIDGE to Equality යනු ශ්‍රී ලංකාවේ LGBTQ ප්‍රජාවන්ගේ මානව හිමිකම් සුරැකීම වෙනුවෙන් ක්‍රියාත්මක වන ව්‍යාපෘතියකි. ජාත්‍යන්තර මානව හිමිකම් සහ නීති පිලිබඳව විනිසුරුවරුන්, නීතීඥයින් සහ අනෙකුත් මානව හිමිකම් ක්‍රියාකාරීන් දැනුවත් කිරීම තුළින් ශ්‍රී ලංකාවේ LGBTQ පුද්ගලයින්ගේ මානව හිමිකම් සුරක්ෂිත කිරීම, ශ්‍රී ලංකාවේ වත්මන් නීතිමය රාමුව විසින් පනවන ලද අභියෝග ජය ගැනීම කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීම, මානව හිමිකම් කඩ වූ ශ්‍රී ලංකාවේ LGBTQ පුද්ගලයින් හට යුක්තිය ලබා ගැනීමට ඔවුනට අවශ්‍ය සහය ලබාදීමද අරමුණු කරගනී.

BRIDGE to Equality ව්‍යාපෘතිය 2021 වසරේ සිට DAST, National Transgender Network සහ Young Out Here ආයතන විසින් ජාත්‍යන්තර නීතිවේදීන්ගේ කොමිෂන් සභාව සමග ඒකාබද්ධව ක්‍රියාත්මක කරනු ලබයි.

BRIDGE to Equality - BRIDGE project which aims to improve the protection of human rights for LGBTQ people in Sri Lanka through the use of international human rights law to enable justice actors (judges, lawyers and other legal professionals), activists and human rights defenders to improve justice outcomes for the LGBTQ community; with a focus on overcoming challenges imposed by the current legal framework, as well as the overall promotion and protection of human rights of LGBTI people.

BRIDGE is jointly implemented by DAST, National Transgender Network and Young Out Here in partnership with the International Commission of Jurists since 2021.

BRIDGE to Equality (சமத்துவத்தை தேடுதல்) என்பது சர்வதேச மனித உரிமைகள் சட்டத்தினூடாக இலங்கையில் உள்ள LGBTQ மக்களுக்கான மனித உரிமைகளின் பாதுகாப்பை மேம்படுத்துவதை நோக்கமாகக் கொண்ட ஒரு திட்டமாகும். LGBTQ சமூகத்திற்கான நீதி விளைவுகளை மேம்படுத்த நீதித்துறை செயற்பாட்டாளர்கள் (நீதிபதிகள், வழக்கறிஞர்கள் மற்றும் பிற சட்ட வல்லுநர்கள்), ஆர்வலர்கள் மற்றும் மனித உரிமைகள் பாதுகாவலர்களை செயல்படுத்துவதனூடாக் தற்போதைய சட்டக் கட்டமைப்பால் சுமத்தப்படும் சவால்களை சமாளிப்பதுடன், LGBTQ மக்களின் மனித உரிமைகளின் ஒட்டுமொத்த மேம்பாடு மற்றும் பாதுகாப்பில் கவனம் செலுத்துகிறது.

BRIDGE to Equality (சமத்துவத்தை தேடுதல்) எனும் இந்த செயற்திட்டமானது DAST, தேசிய திருநர் வலையமைப்பு (NTN) மற்றும் யங் அவுட் ஹியர் (YOH) ஆகிய அமைப்புகளின் கூட்டாக 2021 முதல் சர்வதேச சட்டவல்லுனரகள் ஆணைக்குழுவுடன் இணைந்து செயல்படுத்தப்படுகிறது.

www.bridge2equality.org
bridgetoequality@gmail.com
facebook.com/BridgetoEquality
instagram.com/bridge.to.equality
tiktok.com/@bridge.to.equality
youtube.com/@bridgetoequality

ANNEX 23

GRAVE CRIME ABSTRACT FOR THE YEAR 2023 FOR WHOLE ISLAND FROM 01.01.2023 TO 31.12.2023

	Crimes	Cases Recorded	Mistake of Law fact	Complaint Designed	Total True Cases	Plaints Filed	Accused Unknown	Otherwise Disposed of	Ending in Conviction	Ending in Discharge	Total Disposed	Investigation Pending	Pending in MC	Pending with A.G	Pending in DC/HC	Total pending	Total Disposed
1	Abduction (Sec 354-360)	573	1	0	572	171	15	5	5	0	25	381	161	5	0	547	26
2	Kidnapping (Sec 355-360)	205	2	2	201	68	5	2	4	0	11	128	62	0	0	190	15
3	Arson (Sec 418,419,421)	483	0	0	483	138	80	4	15	2	101	262	117	3	0	382	101
4	Mischief over Rs. 50000/= (Sec 410,417,420,426)	321	0	0	321	101	21	4	9	1	35	198	87	1	0	286	35
5	House Breaking (Sec440,446)	12138	9	3	12126	2652	3525	19	350	15	3909	5885	2268	64	0	8217	3921
6	Grievous Hurt (Sec 316,317)	1457	0	0	1457	584	21	94	32	4	151	851	453	1	1	1306	151
7	Voluntarily Causing Hurt by Dangerous Weapons (Sec 315)	2275	0	0	2275	764	39	80	30	8	157	1465	644	7	2	2118	157
8	Murder (Sec296,297)	573	1	0	572	123	21	1	1	0	23	416	112	12	9	549	24
9	Attempt to murder/Abetment to commit suicide(Sce 300,301,299)	165	0	0	165	20	6	2	0	0	8	136	18	3	0	157	8
10	Rape of Women over 16 years of age (364(1),364(2),364(3) 364(a)	291	0	2	289	45	8	1	0	0	9	217	44	19	0	280	11
11.a	With the consent of the victim. Statutory Rape (Women under 16 years) (Sec 364(1),364(2),364(3) 364(a)	1259	0	0	1259	109	8	0	0	0	8	993	109	149	0	1251	8
11.b	Without the consent of the victim. Statutory Rape. (Women under 16 years)	375	0	0	375	40	5	1	1	0	7	286	38	44	0	368	7
12	Unlawful Assembly/ Riot (Sec140-149)	18	0	0	18	7	1	0	0	0	1	10	7	0	0	17	1
13	Robbery (p.c. Sec 380,385)	3150	2	8	3140	799	651	41	79	4	775	1677	675	13	0	2365	785
14	Sec365,365a,365b)	675	0	1	674	59	9	4	0	1	14	525	54	81	0	660	15
15	Extortions (p.c.Sec318,373 -378)	145	0	1	144	52	9	5	5	2	21	83	40	0	0	123	22
16	.Cheating, Misappropriation, Criminal Breach of Trust in respect of over Rs. 500,000/- (P.c	3875	3	1	3871	750	565	74	30	9	678	2526	637	30	0	3193	682
17.a	Praedial Products Theft Over Rs. 5,0000/- (P.c	78	1	0	77	20	14	0	3	0	17	42	17	1	0	60	18
17.b	Cattle Theft Over Rs. 5,0000/-	1682	14	2	1666	417	258	5	23	3	289	989	386	2	0	1377	305
17.c	Properties Theft Over Rs. 5,0000/-	6968	29	2	6937	1971	1648	14	297	7	1966	3307	1653	11	0	4971	1997
18	Counterfeiting Currencies and Possession (P .c	82	0	0	82	4	4	0	0	0	4	73	4	1	0	78	4
19	Offences against the state(P.c Sec114-126)	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0
20	Cruelty to children ((P.c Sec 308,308a)	97	0	0	97	19	1	0	1	0	2	71	18	6	0	95	2
21	Sexual Exploitation of Children (P.c Sec360 b)	24	0	0	24	5	0	0	0	0	0	19	5	0	0	24	0
22	Procuration and Trafficking of persons (P.c Sec360(a),©	10	0	0	10	2	0	1	0	0	1	8	1	0	0	9	1
23	Offences under the offensive weapons Act No.18of 1966 (	143	0	0	143	33	4	0	0	0	4	105	33	1	0	139	4
24	Possession of automatic or repeater shot guns Act No.22 of 1966 Section 13 is here by Amended by the Authority	33	0	0	33	7	0	0	0	0	0	26	7	0	0	33	0
25	The Manufacture of any quantity of Heroin, Cocaine, Morphine, Trafficking, Import, Export or possession of dangerous Drugs of and above 5gms of Heroin, 2gms or more of Cocaine, 3gms or more of Morphine, 500gms or more of Opium, 5kgs or more of cannabis and 1kgs of Hashish. 10gsm or more of Methampitamin (Ice)(The AmendmentAct No13 of poisons,opium andDangerous Drugs Ordinance under Authority 218 of 1984 is to be read with	7685	0	0	7685	2518	14	4	331	26	375	5111	2132	42	25	7310	375
26	Obstructions to Police Officers (p.c Sec183,344)	188	0	0	188	34	2	0	2	0	4	147	32	5	0	184	4
	Total	**44969**	**62**	**22**	**44885**	**11512**	**6934**	**361**	**1218**	**82**	**8595**	**25938**	**9814**	**501**	**37**	**36290**	**8679**